

Thailand's Image in Chinese Television Programs: Case Study of Variety Talk Shows "A Bright World" <i>Kanwara Chanpinitkul, Kewalee Petcharatip</i>	7
Sang Chiwit (The Self-Made): Luang Wichit Wathakan's Criticism against Literature for Life's Sake <i>Krueawai Promma</i>	22
The Contemporary Dance in Live Drama-Light and Sound Performance of Sriprutthesuan, the Founding of Sisaket Town, Sisaket Province <i>Chakrapong Charernkitpanit, Pattamawadee Chansuwan</i>	35
Development of "Learning Activities Davies Conceptual Drumset Practice Skills International Music Course 2" for 1 st Year Certificate Students at Kalasin College of Dramatic Arts <i>Chanon Jongjinakool, Sayam Chuangprakhon, Chanon Damsanit</i>	47
Online Learning Media Development on Music Theory 2 for 1 st year Vocational Certificate Students Roi-Et College of Dramatic Arts <i>Chanon Damsanit, Sayam Chuangprakhon, Chanon Jongjinakool</i>	58
The Development of Public Policy at Local Level in the Context of an Agriculture-Based Circular Economy: Case Study of Ban Cham Pa, Moo 10, Chiang Yuen Subdistrict, Mueang Udon Thani District, Udon Thani Province <i>Chutiphong Khongsanthia, Nutthanuch Mekara, Sutthida Chanduang</i>	70
Causal Factors Affecting the Aggressive Behavior of Mattayomsuksa 3 students <i>Natcha Srimahaprom, Somsak Jeewattana, Krapan Sri-Ngan</i>	85
Knowledge Attitudes and Exercise Behaviors of Chiang Mai New Runners <i>Chinawat Kaiket, Sunee Nguenyuang</i>	96
The Participatory Management Approach for Enhancing Students Competency Achievement under the Buriram Primary Educational Service Area Office 2 <i>Nattanon Witayaprakhon</i>	109
Factors Influencing Psychological Well-Being of Flight Attendants, Low-cost airlines in the Age of New Normal with the Change of In-Flight Service <i>Sarochoa Uamum, Nuttanuch Issariyakulkarn, Ratchada Ruenruoy</i>	120
Satisfaction and Opinions of Instructional Management in the Music Skills Practice Course During The Covid-19 Pandemic <i>Suthasinee Theerapan, Chaloeapol Lohamart, Natthapong Prathumchan</i>	137
The Essence of the Isan Dance by Chaweewan Phantu, National Artist <i>Sutiwat Jaemsai, Pattamawadee Chansuwan</i>	149

ภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านรายการโทรทัศน์จีน: กรณีศึกษารายการวาไรตี้ทอล์คโชว์ "ชื่อเจียชิงเหนียนชิว" <i>กาญจนา เจนพินิจกุล, เกวลี เพชรชาติพิย์</i>	7
สร้างชีวิต: การวิพากษ์วรรณกรรมเพื่อชีวิตโดยหลวงวิจิตรวาทการ <i>เครือหวาย พรหมมา</i>	22
นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรีราชา มนต์ราศรีพฤตเศรษฐ์ จังหวัดศรีสะเกษ <i>จักรพงศ์ เจริญกิจพานิช, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ</i>	35
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์ <i>ชานนท์ จงจินากุล, สยาม จวงประโคน, ชานนท์ คำสนิท</i>	47
การพัฒนาชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด <i>ชานนท์ คำสนิท, สยาม จวงประโคน, ชานนท์ จงจินากุล</i>	58
การพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นในบริบทของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตร: กรณีศึกษา บ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบลเชียงยืน อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี <i>ชุตินพงศ์ คงสันเทียะ, ณิชฎานุช เมฆมา, สุทธิดา จันทร์ดวง</i>	70
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 <i>ณัชชา ศรีมหาพรหม, สมศักดิ์ จีวัฒนา, กระพันธ์ ศรีงาน</i>	85
ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่จังหวัดเชียงใหม่ <i>ชินวัฒน์ ไช้เกตุ, สุนีย์ เงินยวง</i>	96
แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 <i>ณัฐนนท์ วิทยาประโคน</i>	109
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในยุคควิถีกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยาน <i>สโรชา อ่วมอ่อม, ณัฐนุช อีสริยกุลการ, รัชดา รื่นรอย</i>	120
ความพึงพอใจและความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 <i>สุชาสินี ถิระพันธ์, เฉลิมพล โลหะมาตย์, ณัฐพงษ์ ประทุมขัน</i>	137
นาฏยลักษณ์การฟ้อนอีสานของ ฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ <i>สุวิวัฒน์ แจ่มใส, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ</i>	149

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 42 ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ 2566

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยากรด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษาศิลปกรรม ดนตรี สถาปัตยกรรม ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน คือ เล่ม 1 มกราคม-กุมภาพันธ์/เล่ม 2 มีนาคม-เมษายน/เล่ม 3 พฤษภาคม-มิถุนายน/เล่ม 4 กรกฎาคม-สิงหาคม/เล่ม 5 กันยายน-ตุลาคม และ เล่ม 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ซึ่งพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ทั้งภายในและภายนอกจากหลากหลายสถาบัน

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม	
บรรณาธิการ ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยบรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ น้อยวงศ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฐพล อินตะเสน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.พิมพ์ยุพา ประพันธ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ภูมิฐาน รั้งคุณูปวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร.อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมศักดิ์ พิฤกษ์ศรี	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปัญญาศรี	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศารทนต์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.มนวิภา ผดุงสิทธิ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินดา เข้มศรีพงษ์	มหาวิทยาลัยเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ ตันติจนาวงศ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิวรรณ พิรศักดิ์โสภณ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.วนิช นิรันทรานนท์	มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุตรธานี
รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ ชูแว่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ สิทธิพร ภิรมย์รัตน์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพร สอนศรี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังข์พันธุพานนท์	มหาวิทยาลัยเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรวิทย์ จันทศิริสิริ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธรรณันท์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ คำคง	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร.เกษมศักดิ์ โชติชาครพันธ์ุ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมินทร เบ้าธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Mr. Adrian R. Plant	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ นางฉวีวรรณ อรรถะเศรษฐ์

ผู้ช่วยเลขานุการ จิรารัตน์ ภูสีฤทธิ พักตร์วิไล รุ่งวิสัย

สำนักงานกองบรรณาธิการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทรศัพท์ 0-4375-4321 ต่อ 1754 หรือ 0-4375-4416
กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม

กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ
ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2566

ก่อนอื่นก็ต้องขอกล่าวสวัสดิ์ปีใหม่ 2566 และขออำนวยการพรให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายช่วยอำนวยการพรให้ทุกท่านมีความสุข สุขกาย สุขใจในทุกๆ ด้านด้วยครับ สำหรับฉบับนี้เป็นวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามฉบับปีที่ 42 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2566 ซึ่งเป็นฉบับแรกของปีที่เนื้อหาสาระของวารสารนั้นยังมีความเข้มข้น และเต็มเปี่ยมด้านสาระความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เช่นเคย ทางกองบรรณาธิการต้องขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานวิชาการนี้ขึ้นมา โดยเฉพาะนักเขียน นักวิจัย ผู้คนสนใจทุกท่านที่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้วารสารนี้ได้ออกมาโลดแล่นและร่วมเส้นทางวิชาการในระดับประเทศอย่างน่าภาคภูมิใจยิ่ง

วารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วยบทความจำนวน 12 เรื่อง ได้แก่ (1) ภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านรายการโทรทัศน์จีน: กรณีศึกษารายการวไรต์ทอล์คโชว์ “ชื่อเจ็ยซิงเหนียนซิว” (2) สร้างชีวิต: การวิพากษ์วรรณกรรมเพื่อชีวิตโดยหลวงวิจิตรวาทการ (3) นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตราศรัทธาเพชร จังหวัดศรีสะเกษ (4) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ (5) การพัฒนาชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด (6) การพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นในบริบทของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตร: กรณีศึกษาบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบลเชียงยืน อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี (7) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (8) ความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (9) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 2 (10) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในยุคโควิดกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยาน (11) ความพึงพอใจและความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 และ (12) นาฏยลักษณ์การฟ้อนอีสานของ ฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ

ท้ายสุดทางกองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนทำให้วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้รับการยอมรับและใช้เป็นเวทีทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้แก่ นิสิต นักศึกษา นักวิจัย อาจารย์และผู้สนใจได้ใช้เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนทางปัญญาเพื่อแสวงหาความรู้ได้อีกทางหนึ่ง

Contents

Thailand's Image in Chinese Television Programs: Case Study of Variety Talk Shows "A Bright World" <i>Kanwara Chanpinitkul, Kewalee Petcharatip</i>	7
Sang Chiwit (The Self-Made): Luang Wichit Wathakan's Criticism against Literature for Life's Sake <i>Krueawai Promma</i>	22
The Contemporary Dance in Live Drama-Light and Sound Performance of Sriprutthesuan, the Founding of Sisaket Town, Sisaket Province <i>Chakrapong Charernkitpanit, Pattamawadee Chansuwan</i>	35
Development of "Learning Activities Davies Conceptual Drumset Practice Skills International Music Course 2" for 1 st Year Certificate Students at Kalasin College of Dramatic Arts <i>Chanon Jongjinakool, Sayam Chuangprakhon, Chanon Damsanit</i>	47
Online Learning Media Development on Music Theory 2 for 1 st year Vocational Certificate Students Roi-Et College of Dramatic Arts <i>Chanon Damsanit, Sayam Chuangprakhon, Chanon Jongjinakool</i>	58
The Development of Public Policy at Local Level in the Context of an Agriculture-Based Circular Economy: Case Study of Ban Cham Pa, Moo 10, Chiang Yuen Subdistrict, Mueang Udon Thani District, Udon Thani Province <i>Chutiphong Khongsanthia, Nutthanuch Mekara, Sutthida Chanduang</i>	70
Causal Factors Affecting the Aggressive Behavior of Mattayomsuksa 3 students <i>Natcha Srimahaprom, Somsak Jeewattana, Krapan Sri-Ngan</i>	85
Knowledge Attitudes and Exercise Behaviors of Chiang Mai New Runners <i>Chinawat Kaiket, Sunee Nguenyuang</i>	96
The Participatory Management Approach for Enhancing Students Competency Achievement under the Buriram Primary Educational Service Area Office 2 <i>Nattanon Witayaprakhon</i>	109
Factors Influencing Psychological Well-Being of Flight Attendants, Low-cost airlines in the Age of New Normal with the Change of In-Flight Service <i>Sarocha Uamum, Nuttanuch Issariyakulkarn, Ratchada Ruenruoy</i>	120
Satisfaction and Opinions of Instructional Management in the Music Skills Practice Course During The Covid-19 Pandemic <i>Suthasinee Theerapan, Chaloeapol Lohamart, Natthapong Prathumchan</i>	137
The Essence of the Isan Dance by Chaweewan Phantu, National Artist <i>Sutiwat Jaemsai, Pattamawadee Chansuwan</i>	149

สารบัญ

ภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านรายการโทรทัศน์จีน : กรณีศึกษารายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ “ชื่อเจี่ยซิงเหนียนชัว” กัญญ์วรา เจนพินิจกุล, เกวลี เพชราทิพย์	7
สร้างชีวิต: การวิพากษ์วรรณกรรมเพื่อชีวิตโดยหลวงวิจิตรวาทการ เครือหวนาย พรหมมา	22
นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรียุทธเศรษฐ์ จังหวัดศรีสะเกษ จักรพงษ์ เจริญกิจพานิช, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ	35
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์ สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ชานนท์ จงจินากุล, สยาม จวงประโคน, ชานนท์ คำสนิท	47
การพัฒนาชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 สำหรับนักเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด ชานนท์ คำสนิท, สยาม จวงประโคน, ชานนท์ จงจินากุล	58
การพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นในบริบทของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตร: กรณีศึกษา บ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบลเชียงยืน อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ชุตติพงศ์ คงสันเทียะ, ณัฐฐานุช เมฆมรา, สุทธิดา จันทร์ดวง	70
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ณัชชา ศรีมหาพรหม, สมศักดิ์ จีวิวัฒนา, กระพันธ์ ศรีงาน	85
ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมกรออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่จังหวัดเชียงใหม่ ชินวัฒน์ ไข่เกตุ, สุณีย์ เงินยวง	96
แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ณัฐนนท์ วิทยาประโคน	109
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในยุค นวัตกรรมกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยาน สโรชา อ่วมอ่อม, ณัฐนุช อีสริยกุลการ, รัชดา รื่นรอย	120
ความพึงพอใจและความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะ ดนตรีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 19 สุชาสินี ถีระพันธ์, เฉลิมพล โลหะมาตย์, ณัฐพงษ์ ประทุมชัน	137
นาฏยลักษณ์การฟ้อนอีสานของ ฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ สุวิวัฒน์ แจ่มใส, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ	149

ภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านรายการโทรทัศน์จีน : กรณีศึกษารายการวาไรตี้ ทอล์กโชว์ “ชื่อเจียชิงเหนียนชิว”¹

Thailand's Image in Chinese Television Programs: Case Study of Variety Talk Shows “A Bright World”¹

กัญญ์วรา เจนพินิจกุล², เกวลี เพชราทิพย์³
Kanwara Chanpinitkul², Kewalee Petcharatip³

Received: 24 May 2022

Revised: 7 September 2022

Accepted: 26 September 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่ถูกนำเสนอผ่านรายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ชื่อเจียชิงเหนียนชิว ผลการศึกษาพบว่า การนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านรายการโทรทัศน์จีน : กรณีศึกษารายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ “ชื่อเจียชิงเหนียนชิว” ในมุมมองด้านวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 12 ด้าน อาทิ ด้านอาหาร ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อ ด้านประเพณี ฯลฯ ซึ่งตรงกับกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้ และสามารถแบ่งภาพลักษณ์ประเทศไทยออกเป็น 2 ประเภท คือ ภาพลักษณ์เชิงบวกและภาพลักษณ์เชิงลบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาพลักษณ์เชิงบวก อาทิ ภาพลักษณ์ด้านอาหาร ภาพลักษณ์ด้านความเชื่อ ภาพลักษณ์ด้านประเพณี ภาพลักษณ์ด้านค่านิยม ฯลฯ อย่างไรก็ตามมีเพียง 2 ด้านเท่านั้นที่ปรากฏเป็นภาพลักษณ์เชิงลบ ได้แก่ ภาพลักษณ์ด้านเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านรายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ “ชื่อเจียชิงเหนียนชิว” เป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศไทยเชิงบวกมากกว่าภาพลักษณ์เชิงลบ

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์, สังคมและวัฒนธรรมไทย, รายการโทรทัศน์จีน, รายการวาไรตี้ทอล์กโชว์

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านรายการโทรทัศน์จีน: กรณีศึกษารายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ “ชื่อเจียชิงเหนียนชิว” หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกวลี เพชราทิพย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

² นิสิตหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹ This article is part of a thesis on Thailand's Image in Chinese Television Programs: Case Study of Variety Talk Shows “A Bright World” Master of Arts Program Department of Eastern Languages Faculty of Humanities Kasetsart University, with Assistant Professor Dr. Kewalee Petcharatip as the main advisor

² Master's degree students Department of Eastern Languages Faculty of Humanities Kasetsart University

³ Lecturer at the Department of Eastern Languages Faculty of Humanities Kasetsart University

Abstract

The purpose of this research was to study the image of Thailand presented on Chinese through the variety shows “A Bright World”. The results showed that Thailand's Image in terms of culture was divided into 12 types; as food, health, economy, education, environment, beliefs, traditions etc., which are in line with the conceptual framework set. Images of Thailand can be divided into two types; positive images and negative images. Most images were positive such as food image, beliefs image, traditions image, values image etc. Only two types were negative images, namely economic image and environmental image. Therefore, presenting the image of Thailand through the variety talk show “A Bright World” provides a more positive image of Thailand than a negative image.

Keywords: Image, Thai society and culture, Chinese television programs, Variety talk shows

บทนำ

เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศไทยมีมาอย่างยาวนานโดยเฉพาะด้านสังคมและวัฒนธรรม ปัจจุบันประเทศจีนจึงเปิดรับวัฒนธรรมไทยมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้อาหารไทย ละครไทย เพลงไทย ดารานักร้องไทย ตลอดจนรายการโทรทัศน์ของไทย กลายเป็นที่นิยมและชื่นชอบของชาวจีนมากขึ้น ในปัจจุบันรายการโทรทัศน์จีนนิยมเชิญคนไทยไปร่วมรายการมากยิ่งขึ้นเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น รายการ “Day Day Up” (《天天向上》) มีการนำเสนอเนื้อหาบางตอนเกี่ยวกับอาหารไทย รายการ “Happy Camp” (《快乐大本营》) มีการนำเสนอเนื้อหาบางตอนเกี่ยวกับเพลงและดารานักร้องไทย และรายการ “ชื่อเจ็ยซิงเหนียนชัว” (《世界青年说 หรือ A Bright World》) มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมไทย

รายการ “ชื่อเจ็ยซิงเหนียนชัว” (《世界青年说 หรือ A Bright World》) ออกอากาศทุกวันพฤหัสบดี เวลา 21:20 น. ตามเวลาประเทศจีน ช่องออกอากาศสถานีโทรทัศน์เจียงซู (江苏卫视) เริ่มออกอากาศตั้งแต่วันที่ 16 เมษายน 2558

จนถึงวันที่ 13 เมษายน 2560 รวมทั้งหมด 73 ตอน รายการชื่อเจ็ยซิงเหนียนชัวเป็นรายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ ทางรายการจะเชิญตัวแทนนักเรียนต่างชาติจาก 11 ประเทศหรือที่เรียกกันว่า TK11 รวมทั้งแขกรับเชิญจากประเทศจีน มาร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันผ่านวัฒนธรรมที่แตกต่างของแต่ละประเทศ โดยใช้ภาษาจีนเป็นสื่อกลางในการพูดคุยถกเถียงกัน ทั้งนี้ TK11 ซึ่งมาจากประเทศต่างๆ จะทำหน้าที่เป็นผู้ตอบคำถามและแชร์ประสบการณ์ของประเทศตนให้กับทางผู้ชมที่ส่งคำถามมาให้กับทางรายการอีกที ซึ่งคำถามมักจะเกี่ยวกับปัญหาที่คอยกวนใจวัยรุ่นหรือวัยทำงานในปัจจุบัน ต้นฉบับของรายการนี้เป็นของประเทศเกาหลีชื่อรายการ “Abnormal Submit” (《非首脑会谈》) ออกอากาศทางช่อง JTBC ซึ่งเป็นช่องเครือข่ายโทรทัศน์แบบเสียค่าบริการของประเทศเกาหลีใต้

ตัวแทนของนักเรียนต่างชาติจากประเทศไทยที่ได้รับเชิญให้ไปออกรายการคือ นายเมื่องภูมิ หาญสิริเพชร ที่คนจีนรู้จักในชื่อ “หาน빙” (韩冰) ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า รายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ชื่อเจ็ยซิงเหนียนชัวนี้เป็นที่นิยมอย่างมากในประเทศจีน การที่เขาได้รับเชิญให้ไป

ออกรายการนี้ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักมากขึ้น หานบิงจิงเปรียบเสมือนทูตทางวัฒนธรรมของประเทศไทยที่ทำให้คนจีนได้รู้จักและเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมไทยมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า รายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ชื่อเจียซิงเหนียนชัวมีการนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศไทยในมุมมองของวัฒนธรรมไทยในด้านใดบ้าง ซึ่งข้อมูลและผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นองค์กรสื่อสารมวลชน หรือหน่วยงานราชการ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ที่จะนำไปพิจารณาถึงความสำคัญในการนำเสนอศิลปวัฒนธรรมของไทยเพื่อสร้างภาพลักษณ์ประเทศผ่านสื่อต่างๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่ถูกนำเสนอผ่านรายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ชื่อเจียซิงเหนียนชัว

ขอบเขตการศึกษา

ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านรายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ชื่อเจียซิงเหนียนชัวระหว่างตอนที่ 1-73 (ตั้งแต่วันที่ 16 เมษายน 2558 จนถึงวันที่ 13 เมษายน 2560) จากแพลตฟอร์มเว็บไซต์ไอฉีฉี (爱奇艺)

ความหมายของรายการวาไรตี้ทอล์กโชว์

ชยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2547, หน้า 149-155) กล่าวว่า วาไรตี้ทอล์กโชว์ เป็นรายการวาไรตี้โชว์ที่มีรูปแบบในการนำเสนอโดยการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมรายการเป็นหลัก

เฉาเชอฝาน และ หวังฉวิน (2002, หน้า 204) ได้กล่าวว่า เนื้อหาและรูปแบบของรายการทอล์กโชว์คือบทสนทนา ในความหมายกว้างทุกรายการที่มีเนื้อหาหลักและรูปแบบเป็นบทสนทนาสามารถถือเป็นรายการทอล์กโชว์ได้

อู้อี้วี (2005, หน้า 225-229) ได้แบ่งรายการทอล์กโชว์ออกเป็นรายการทอล์กโชว์แบบกว้างและรายการทอล์กโชว์แบบแคบ เขาเชื่อว่ารายการทอล์กโชว์ในความหมายกว้างๆ เป็น “รายการสัมภาษณ์” ชนิดหนึ่ง ซึ่งผู้คนมักจะพูดคุยกับตัวละครตั้งแต่สองตัวขึ้นไป รายการทอล์กโชว์ประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแบ่งปันข้อมูลเข้าถึงความรู้สึกร่วมกันในมุมมองต่างๆ ในขณะที่ทอล์กโชว์ในความหมายแคบ คือ “พิธีกรเชิญแขกและผู้ชมอภิปรายประเด็นร้อนที่เป็นความกังวลของประชาชนทั่วไปในบรรยากาศที่ผ่อนคลายกลมกลืนและเท่าเทียมกัน”

กล่าวโดยสรุปคือ รายการวาไรตี้ทอล์กโชว์คือ รายการที่มีรูปแบบการนำเสนอโดยการสนทนาถึงประเด็นร้อนของประชาชนในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ซึ่งรายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ชื่อเจียซิงเหนียนชัวที่ผู้วิจัยเลือกมาศึกษานี้มีความใกล้เคียงกับทอล์กโชว์ในแง่แคบที่อู้อี้วีกล่าวถึง

ความหมายของ “ภาพลักษณ์”

ภาพลักษณ์ ในพจนานุกรมภาษาจีนสมัยใหม่ (ถางกงหวง, 2004, หน้า 2) อธิบายว่าเป็นรูปร่างหรือท่าทางเฉพาะที่สามารถทำให้เกิดความคิดหรือความรู้สึกในจิตใจของผู้คน

เสรี วงษ์มณฑา (2541, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของคำว่า ภาพลักษณ์ คือ องค์ประกอบระหว่างข้อเท็จจริง (Objective Fact) กับการประเมินส่วนตัว (Personal judgment) ของคนใดคนหนึ่งกลายเป็นความจริงแห่งการรับรู้ (Perceptual) ของบุคคลไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่ปราศจากอคติใดๆ (Factual reality)

Kotler (1997) อธิบายคำว่า ภาพลักษณ์
ว่าเป็นองค์รวมของความเชื่อ ความคิด และความ
ประทับใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทัศนคติ
และการกระทำใดๆ ที่คนเรามีต่อสิ่งนั้นจะมี
ความเกี่ยวพันอย่างสูงกับภาพลักษณ์ของสิ่งนั้นๆ

Jefkins (1982) ภาพลักษณ์นั้นเกิดจาก
ความประทับใจอันได้มาจากความรู้และความ
เข้าใจในข้อเท็จจริงนั้นๆ

กล่าวโดยสรุป ภาพลักษณ์ คือ คือภาพ
ที่เกิดจากความคิด สิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ หรือ
สิ่งที่ปรากฏขึ้น อาจเป็นภาพที่มีต่อสิ่งมีชีวิตหรือ
ไม่มีชีวิตก็ได้ เช่น ภาพที่มีต่อบุคคล องค์กร
สถาบัน เป็นต้น ภาพที่เกิดขึ้นนั้นได้รับอิทธิพล
จากสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่ง เป็นได้ทั้งภาพ
ลักษณ์เชิงบวกและเชิงลบขึ้นอยู่กับการตีความ
ของแต่ละคนโดยเกิดจากประสบการณ์ทางตรง
และประสบการณ์ทางอ้อมแทนความหมายเชิง
อัตวิสัยของสิ่งต่างๆ ที่รับรู้มา

วิธีการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษา รวบรวมเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง เพื่อมาเป็นแนวทางในการสร้างกรอบ
แนวคิดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย
ครั้งนี้

1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
เกี่ยวกับภาพลักษณ์ประเทศไทยในมุมมองทาง
วัฒนธรรมตามแนวทางของ งามพิศ สัตย์สงวน
(2538, หน้า 53) และอมรา พงศาพิชญ์ (2541,
หน้า 5)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์
โดยแบ่งภาพลักษณ์ประเทศไทยออกเป็น 2
ประเภท คือ ภาพลักษณ์เชิงบวกและภาพลักษณ์
เชิงลบ

2.1.1 ภาพลักษณ์เชิงบวก (Positive
Image) หมายถึงภาพลักษณ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่เกิด
ขึ้นจากความชอบ ความพึงพอใจของบุคคลที่มี
ต่อสิ่งนั้น บุคคลนั้น หรือกลุ่มบุคคลนั้น เป็นภาพ
ลักษณ์ที่เกิดจากความประทับใจ เช่น ชมเชย
ส่งเสริม การยิ้ม การไหว้ การให้อภัย ความร่าเริง
สนุกสนาน เป็นต้น

2.1.2 ภาพลักษณ์เชิงลบ (Negative
Image) หมายถึงภาพลักษณ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่เกิด
ขึ้นจากความไม่ชอบ ความไม่พึงพอใจของบุคคล
ที่มีต่อสิ่งนั้น บุคคลนั้น หรือกลุ่มบุคคลนั้น เป็น
ภาพลักษณ์ที่เกิดจากความไม่ประทับใจ เช่น
การตำหนิ กีดกัน การไม่เคารพบนอบ การไม่ให้
เกียรติ การทะเลาะเบาะแว้ง เป็นต้น

3. สรุปและอภิปรายผล

3.1 สรุปผลการศึกษา

3.2 ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ประเทศไทยในมุมมอง วัฒนธรรมทางวัตถุ

1.1 ภาพลักษณ์ด้านอาหาร

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอด้าน
อาหารไทยในตอนที่ 18 ของรายการ (วันที่ 13
สิงหาคม 2558) ดังต่อไปนี้

“韩冰：我就要推荐一下，我的家乡的菜
美国那个CNN（美国有线电视新闻网），2011年已经
检查了在世界人们都推荐泰国最好吃，就是泰国咖
喱，所以今天我就带泰国的咖喱过来。泰国游各种
各样不同颜色的咖喱，红咖喱、绿色咖喱，我要推
荐就是泰式的红咖喱鸡汤。”

罗密欧：对不起，我有一个问题印度人的咖喱跟你们的咖喱不一样吗？

韩冰：不一样，因为虽然印度也有咖喱，但是他的咖喱基本上就是咖喱粉，我们主要就是南姜，生姜的姜，但是这叫南姜，英文叫galangal，然后还有那个香茅、大蒜做成蒜泥，还有葱混起来，然后还有咖喱粉。”

“หานปัง: ผมอยากจะแนะนำอาหารบ้านเกิดของผมในปี พ.ศ. 2554 สำนักข่าว CNN ได้ทำการสำรวจแล้วว่าผู้คนทั่วโลกต่างแนะนำว่าอาหารไทยอร่อยที่สุด นั่นก็คือ แกงไทยนั่นเอง ดังนั้นวันนี้ผมจึงนำแกงไทยมาเสนอ แกงไทยนั้นมีหลากหลายสีสัน มีทั้งแกงแดง (แกงเผ็ด) แกงเขียว (แกงเขียวหวาน) แกงที่ผมนำมาแนะนำในวันนี้คือ แกงไก่

โรมิโอ: ขอโทษนะ ผมสงสัยว่าแกงกะหรี่ของคนอินเดียไม่เหมือนกับแกงของพวกคุณหรือ

หานปัง: ไม่เหมือนกัน เพราะว่าถึงแม้อินเดียจะมีแกงกะหรี่ แต่แกงกะหรี่ของเขานั้นใช้ผงกะหรี่ ส่วนประกอบของแกงไทยคือข่า ภาษาอังกฤษเรียกว่า “galangal” นอกจากนี้ยังมีตะไคร้ กระเทียมสับ หอมสับ และผงกะหรี่”

จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านอาหาร พบว่าตัวแทนประเทศไทยได้บรรยายถึงในด้านของหน้าตาและรสชาติของอาหารที่มีความเป็นเอกลักษณ์จนคนทั่วโลกต่างชื่นชอบหลงใหลในเสน่ห์ของอาหารไทยและอยากมาท่องเที่ยวประเทศไทย เพื่อลิ้มลองรสชาติต้นตำหรับอาหารไทยที่จะเน้นเครื่องปรุงจากพืชสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านอาหารว่าเป็นภาพลักษณ์เชิงบวก

2. การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ประเทศไทยในมุมมองวัฒนธรรมทางจิตใจ

2.1 ภาพลักษณ์ด้านสุขภาพ

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอด้านสุขภาพในตอนี่ 49 ของรายการ (วันที่ 13 ตุลาคม 2559) ดังต่อไปนี้

“在泰国我们就把运动和旅游放在一起，现在泰国政府鼓励就是各地有自行车通道，你可以从一个城市骑自行车到另一个城市，这算是运动大家可以快乐。”

“ในประเทศไทยมีการรวมกีฬาและการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน ในปัจจุบันรัฐบาลไทยได้สนับสนุนให้มีเส้นทางจักรยานทุกที่ คุณสามารถขี่จักรยานจากเมืองหนึ่งไปอีกเมืองหนึ่งได้ สิ่งนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ทุกคนได้ออกกำลังกายและสามารถทำให้ทุกคนมีความสุข”

จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านสุขภาพ พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพร่างกายเสมอ เพราะคนไทยตระหนักว่าหากมีสุขภาพทางกายที่ดีก็จะมีสุขภาพทางจิตที่ดีตามไปด้วยเช่นกัน และเมื่อมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีก็จะส่งผลให้การดำเนินชีวิตเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุขและพร้อมรับมือกับปัญหาที่ต้องเผชิญในแต่ละวัน ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านสุขภาพว่าเป็นภาพลักษณ์เชิงบวก

2.2 ภาพลักษณ์ด้านเศรษฐกิจ

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอเศรษฐกิจไทยในตอนี่ 58 ของรายการ (วันที่ 29 ธันวาคม 2559) ดังต่อไปนี้

“我感觉每一个国家都不同，比如说德国是非常大国的国家比较发达，但是反过来比如说泰国，泰国经济并不是那么发达，有些人白天工作晚上还要加班或者是打工各种各样，卖东西才能赚到

钱，如果在那样的环境你没有那个24个小时服务怎么办。”

“ผมรู้สึกว่าคุณประเทศล้วนแตกต่างกัน เช่น ประเทศเยอรมันเป็นประเทศที่มีโรงงานขนาดใหญ่มาก ค่อนข้างมีการพัฒนา แต่ในทางกลับกันยกตัวอย่างเช่นประเทศไทย เศรษฐกิจประเทศไทยไม่ได้รับการพัฒนาเช่นนั้นเลย บางคนทำงานกลางวันแล้ว กลางคืนยังต้องทำงานล่วงเวลา หรือทำงานอื่น การขายของจึงเป็นสิ่งที่สามารถสร้างรายได้ได้ ดังนั้นจะอย่างไรถ้าหากไม่มีการบริการตลอด 24 ชั่วโมง”

จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านเศรษฐกิจ พบว่าตัวแทนประเทศไทยได้มีการบรรยายไว้ว่าเศรษฐกิจไทยไม่ค่อยพัฒนา มีการพัฒนาที่ล่าช้าจนอาจถึงขั้นเศรษฐกิจถดถอย ดังนั้นจึงสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านเศรษฐกิจว่าเป็นภาพลักษณ์เชิงลบ

2.3 ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอด้านสิ่งแวดล้อมในตอนที่ 34 ของรายการ (วันที่ 10 ธันวาคม 2558) ดังต่อไปนี้

“其实现在关于雾霾的问题泰国已经有了，雾霾有各种各样的原因，然后又一种原因听了很奇怪，但是影响非常大。在泰国有一种蘑菇叫**硬皮地星**（硬皮地星），一公斤差不多400块钱，然后它容易长大在哪个地方，就是已经被烧掉的地方，所以很多泰国农村人烧森林。泰国北方的森林大批被烧掉，所以现在泰国为了改变这个问题，比如说有一种咖啡你可以种在森林里、你不要烧掉、你不要砍树，这样可以**让老百姓收到大笔钱。**”

“อันที่จริงปัญหาด้านหมอกควันในประเทศไทยก็เกิดขึ้นแล้ว หมอกควันนั้นเกิดจากหลากหลายสาเหตุ มีสาเหตุหนึ่งที่ฟังแล้วรู้สึกแปลกประหลาดมากแต่มีผลกระทบรุนแรงมากในประเทศไทยมีเห็ดชนิดหนึ่งเรียกว่า **เห็ดถอบ**

หนึ่งก็โลประมาณ 2,000 บาท มันจะเจริญเติบโตได้อย่างง่ายดายบนผืนดินที่ถูกไฟเผา ดังนั้นชาวบ้านในประเทศไทยจึงเผาป่า ป่าทางภาคเหนือของประเทศไทยถูกเผาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในปัจจุบันเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงปัญหานี้ เช่น มีกาแฟอยู่สายพันธุ์หนึ่งที่อยู่ในป่าได้โดยไม่ต้องเผาป่า ไม่ต้องตัดต้นไม้ แบบนี้จะทำให้ชาวบ้านมีรายได้ก่อนใหญ่”

จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าตัวแทนประเทศไทยได้มีการบรรยายถึงสาเหตุการเกิดหมอกควันในประเทศไทย และการนำเสนอหนทางแก้ไขปัญหาคือการเผาป่าเพื่อลดปัญหาด้านหมอกควัน แต่ปัจจุบันชาวบ้านที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือยังคงมีการลักลอบเผาป่าอยู่เสมอ จึงทำให้ปัญหาด้านหมอกควันยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกปี ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านสิ่งแวดล้อมว่าเป็นภาพลักษณ์เชิงลบ

2.4 ภาพลักษณ์ด้านความเชื่อ

2.4.1 ความเชื่อด้านความรัก

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอความเชื่อด้านความรักในตอนที่ 2 ของรายการ (วันที่ 23 เมษายน 2558) ดังต่อไปนี้

“泰国关于说不说我爱你还是表白的泰国可以说的，因为如果不说怎么知道，但是我们说的方法不是那么直接说，就说咱们去拜佛吧。因为泰国就是佛教国家，所以我们有一个概念共同拜佛、共同做善良的事情，不但这个一辈子。将来如果我们死，然后再生还是永远在一起。”

“สำหรับประเทศไทยการพูดว่าฉันรักคุณหรือการสารภาพรักนั้นสามารถทำได้ เพราะถ้าไม่พูดจะรู้ได้อย่างไร แต่วิธีบอกรักของเราไม่ได้พูดออกไปตรงๆ จะเป็นการพูดชวนกันไปไหว้พระ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่นับถือศาสนาพุทธเราจึงมีแนวคิดในการไปไหว้พระด้วย

กัน ทำบุญร่วมกัน ไม่เพียงแต่ในชาตินี้ ต่อไปหากเราตาย เกิดใหม่เราก็จะอยู่ด้วยกันตลอดไป”

จากข้อความข้างต้น ตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอภาพลักษณ์ความเชื่อด้านความรักไว้ว่า ในมุมมองความรักของคนไทยจะมีความเชื่อที่เชื่อมโยงกับศาสนา มองว่าคนรักกันควรไหว้พระหรือทำบุญร่วมกัน เพื่อหวังว่าจะได้ครองรักกันไปทุกชาติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความรักสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องบุญเพสันนิวาส จึงแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์เชิงบวก

2.4.2 ความเชื่อด้านการจัดงานศพ

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอความเชื่อด้านการจัดงานศพของคนไทยในตอนี่ 4 ของรายการ (วันที่ 7 พฤษภาคม 2558) ดังต่อไปนี้

“泰国也有很热闹“葬礼”因为在泰国我们的文化死并不是人已经没有了，就是变成另一种的，就到天堂。平时我们葬礼有7天要一个月，泰国如果更有钱葬礼更长，比如说国王，王后一年多，但是每天晚上就请和尚过来念经，可是念经好之后，就这样“咱们唱歌吧，干杯”在泰国就是这样连父母都建议说我们的葬礼要热闹，在葬礼活动里每天晚上唱歌、喝酒，一个大晚会。”

“ประเทศไทยก็มีพิธีงานศพที่ครึกครื้นมาก เพราะในวัฒนธรรมของประเทศไทย ความตายไม่ได้หมายถึงการดับสูญ แต่เป็นการเปลี่ยนสภาพเป็นอีกอย่างหนึ่ง จะไปสู่สวรรค์ โดยปกติงานศพจะจัด 7 วันหรือไม่ก็ 1 เดือน ในประเทศไทยถ้าหากมีเงินก็จะจัดงานนานขึ้น ยกตัวอย่างพระมหากษัตริย์ หรือพระราชินีจะจัดงานประมาณปีกว่า โดยจะนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ทุกคืน แต่หลังจากการสวดมนต์เสร็จก็จะเป็นแบบนี้ “พวกเราร้องเพลงกันเถอะ ตีมฉลอง” นี่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศไทย แม้แต่พ่อแม่ก็แนะนำ

ว่างานศพของเราต้องครื้นเครง ร้องเพลง ตีมเหล่า เป็นงานปาร์ตี้ขนาดใหญ่”

จากข้อความข้างต้น ตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอความเชื่อด้านการจัดงานศพไว้ว่า พิธีงานศพในประเทศไทยเป็นพิธีที่จัดให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้วเพื่อเป็นการให้เกียรติและระลึกถึงคุณงามความดีของของผู้นั้น การจัดพิธีงานศพของคนไทยเน้นจัดงานแบบมีชีวิตชีวา มากกว่าโศกเศร้า เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วหมดห่วงและไปสู่สุคติ อีกทั้งยังสร้างความจรโลงใจให้แก่ผู้ที่มีาร่วมงานอีกด้วย นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า ความตายสัมพันธ์กับความเชื่อทางพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน (นรก สวรรค์) และชนชั้นทางสังคม จึงแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์เชิงบวก

2.4.3 ความเชื่อด้านการตั้งชื่อ

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอความเชื่อด้านการตั้งชื่อของประเทศไทยในตอนี่ 48 ของรายการ (วันที่ 6 ตุลาคม 2559) ดังต่อไปนี้

“韩冰：你知道吗泰国字母有44，然后还有21个音调，我们要先算命，你（女主持人）生日几号？”

女主持人：5月30日

韩冰：我们要考虑了在那个5月30日哪个字母合适，我们还要把它混起来，混起来好之后还要把它分有几个意思，你选择哪一种。比如说要有钱、要有努力，然后你才把所有合起来变成一个名字。在泰国如果你地位高，比如说国王可以写了三行，这是泰国国王的名字 “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร”

男主持人: 这里面都包含了什么信息啊?

韩冰: 就是出生地方, 父母是谁, 地位是什么, 第几个国王, 就是在他的名字(里)。”

“หานปิง: คุณรู้ไหมพญานาคไทยมี 44 รูป และยังมีสระ 21 รูป ก่อนอื่นเราต้องดูดวงก่อน คุณ (พิธีกรหญิง) เกิดวันที่เท่าไร?”

พิธีกรหญิง: วันที่ 30 พฤษภาคม

หานปิง: เราจะต้องพิจารณาว่าตัวอักษรใดเหมาะกับวันที่ 30 พฤษภาคม เราต้องผสมผสานให้เข้ากันแล้วต้องแบ่งมันออกเป็นหลายๆ ความหมายให้คุณเลือกว่าต้องการความหมายไหน เช่น ต้องการมีเงินทอง ต้องการความขยันขันแข็ง หลังจากนั้นก็รวมทุกอย่างเอาไว้ในชื่อหนึ่งชื่อ ในประเทศไทยหากคุณมีฐานะสูงศักดิ์ยกตัวอย่างเช่น ชื่อพระมหากษัตริย์สามารถเขียนได้ 3 บรรทัด นี่ก็คือชื่อพระมหากษัตริย์ของไทย ‘พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์ จักรีนฤพดินทรสยามินทรราชธิราช บรมนาถบพิตร’

พิธีกรชาย: ในชื่อนี้ประกอบด้วยอะไรบ้าง

หานปิง: ประกอบด้วยสถานที่เกิด พ่อแม่คือใคร มีฐานะอย่างไร เป็นกษัตริย์องค์ที่เท่าไร รวมอยู่ในชื่อของพระมหากษัตริย์”

จากข้อความข้างต้น ตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอความเชื่อทางสังคมด้านการตั้งชื่อไว้ว่า คนไทยให้ความสำคัญในการตั้งชื่อเป็นอย่างมาก ชื่อที่ตั้งให้จะต้องมีความเป็นสิริมงคล ส่งเสริมดวงชะตาของบุคคลนั้นให้ดีให้โดดเด่นและหนุนนำให้ประสบพบเจอเรื่องราวดี ๆ ตามความหมายของชื่อนั้น ๆ จึงแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์เชิงบวก

จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านความเชื่อทางสังคม พบว่าความเชื่อของประเทศไทยต่างๆ ที่ตัวแทนประเทศไทยได้หยิบยกขึ้นมากล่าวถึงนี้ สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะนิสัยพื้นฐานของคนไทยว่า เป็นคนที่มีจิตใจดี ชอบเข้าวัดทำบุญ มอบความสุขและสิ่งดีๆ ให้แก่ผู้รอบข้าง ดังนั้นแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านความเชื่อว่าเป็นภาพลักษณ์เชิงบวก

2.5 ภาพลักษณ์ด้านประเพณี

2.5.1 ประเพณีการบวชพระ

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอประเพณีบวชพระของประเทศไทยในตอนต้นที่ 57 ของรายการ (วันที่ 22 ธันวาคม 2559) ดังต่อไปนี้

韩冰: 如果在泰国可以说分成两部分按照法律18岁以上才算是成年人, 但是按照传统文化我们有一个发型是跟中国明朝一样, 中将有那个发髻, 然后带15岁要把那个发髻剪掉你才变成成年人, 可是如果你是男人虽然你把那个发髻剪掉你还不是成年人, 要当和尚一次男生才是真正地成年人。

หานปิง: ในประเทศไทยสามารถพูดได้ว่าแบ่งออกเป็นสองส่วน ตามกฎหมายแล้วผู้ที่มิอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไปเท่านั้นที่สามารถถือได้ว่าเป็นผู้ใหญ่ แต่ตามวัฒนธรรมดั้งเดิมเรามีทรงผมที่เหมือนกับสมัยราชวงศ์หมิงในประเทศจีน ก็คือผมจุก พออายุ 15 ปีต้องตัดผมจุกก่อนถึงจะกลายเป็นผู้ใหญ่ แต่ถ้าคุณเป็นผู้ชายแม้ว่าคุณจะตัดผมจุกแล้วแต่ก็ยังถือว่าไม่โต จะต้องบวชพระสักครั้งก่อนถึงจะถือว่าเป็นผู้ใหญ่จริงๆ

จากข้อความข้างต้น ตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอประเพณีบวชพระไว้ว่า ในตามหลักกฎหมายผู้ที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์จะถือว่าเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ เริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ แต่ถ้าในตามหลักศาสนาแล้วผู้ที่มีอายุครบ 20 ปี

บริบูรณ์จะถือว่าเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ เริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่และจะต้องบวชพระสักครั้ง เพื่อเป็นผู้ใหญ่อย่างสมบูรณ์แบบ แสดงให้เห็นภาพลักษณ์เชิงบวก

2.5.2 ประเพณีการแต่งงาน

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอประเพณีแต่งงานของประเทศไทยในตอนต้นที่ 16 ของรายการ (วันที่ 30 กรกฎาคม 2558) ดังต่อไปนี้

“泰国人如果结婚我们搬到女方的家庭。”

“ถ้าคนไทยแต่งงานกันเราก็ย้ายไปอยู่กับครอบครัวของผู้หญิงคนนั้น”

“结婚并不是只有爱情而已你们不是两个人，这是两个家庭合在一起，这是我们的亚洲的文化。比如说在泰国我说有一个婚房叫เรือนหอ” 主要为了保护这个女生，为什么？虽然我们说男女平等，但是实际上并不平等女生如果她有孩子她怎么办如果离婚，所以丈母娘她的概念就是为了自己孩子的安全，然后丈夫为了代表自己有能力、有力量，可以给他的妻子一个安全的生活，所以她还要一个房子。”

“การแต่งงานไม่ใช่แค่ความรัก ไม่ใช่แค่คนสองคน นี่คือการรวมสองครอบครัวเข้าด้วยกัน นี่คือนวัตกรรมเอเชียของเรา อย่างเช่นในประเทศไทยมีสิ่งปลูกสร้างที่เรียกว่า “เรือนหอ” หลักๆ เพื่อปกป้องฝ่ายหญิง แม้ว่าเราจะบอกว่าผู้ชายและผู้หญิงเท่าเทียมกัน แต่จริงๆ แล้วมันไม่เท่าเทียมกัน ถ้าผู้หญิงมีลูกเธอควรทำอย่างไร ถ้าเกิดการหย่าร้าง ดังนั้นแนวคิดของแม่ยายคือเพื่อความปลอดภัยของลูก ส่วนตัวสามีนั้นเพื่อแสดงถึงความสามารถและความเข้มแข็งของต้นสามารถให้ชีวิตที่ปลอดภัยแก่ภรรยาของเขาได้ ดังนั้นเธอจึงต้องการบ้านด้วยเช่นกัน”

จากข้อความข้างต้นตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอประเพณีการแต่งงานไว้ว่า ประเพณีการแต่งงานของไทยฝ่ายชายต้องแต่งเข้าบ้านฝ่ายหญิงเพื่อมาเป็นแรงงาน เนื่องจากสังคมไทยในสมัยโบราณเป็นสังคมเกษตร ฝ่ายชายจึงต้องให้สินสอดเพื่อแสดงให้เห็นว่าตนมีความสามารถในการหาเงิน มีความสามารถในการดูแลสวนไร่นาของพ่อแม่ฝ่ายหญิง อีกทั้งยังมีความสามารถและความแข็งแกร่งที่จะดูแลและมอบชีวิตที่ดีให้แก่ภรรยาได้ แสดงให้เห็นภาพลักษณ์เชิงบวก

จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านประเพณี พบว่าประเพณีที่ตัวแทนประเทศไทยได้หยิบยกขึ้นมากล่าวถึงนี้สะท้อนให้เห็นถึงการสืบสานประเพณีอันดีงามของคนไทยจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน บางประเพณีอาจมีการปรับเปลี่ยนไปหรือยึดหยุ่นไปบ้างตามสังคมโลก แต่ก็ยังคงเค้าโครงของประเพณีนั้นๆ ไว้อยู่ ดังนั้นแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านประเพณีว่าเป็นภาพลักษณ์เชิงบวก

2.6 ภาพลักษณ์ด้านค่านิยม

2.6.1 ค่านิยมการเรียกพ่อแม่และเครือญาติ

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอค่านิยมการเรียกพ่อแม่ของคนไทยในตอนต้นที่ 1 ของรายการ (วันที่ 16 เมษายน 2558) ดังต่อไปนี้

“但是在泰国比较特别的。我们不但叫多字，还要叫爸妈同时去叫。我母亲叫Toy，我父亲叫Deng，我不能说Deng还是Toy，但是我说Deng爸爸Toy妈妈。”

“แต่สำหรับประเทศไทยมันค่อนข้างพิเศษ พวกเราไม่เพียงแต่มีชื่อที่หลากหลายแล้วยังเรียกไปพร้อมกับคำว่าพ่อแม่ด้วย แม่ของฉันชื่อต้อย พ่อของฉันชื่อแดง ฉันไม่สามารถเรียกแค่แดงหรือต้อยได้ แต่ต้องเรียกว่าพ่อแดงแม่ต้อย”

จากข้อความข้างต้นตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอค่านิยมการเรียกพ่อแม่และเครือญาติไว้ว่า คนไทยมีค่านิยมในการเรียกบุคคลในครอบครัวโดยการขึ้นต้นด้วยคำเรียกเครือญาติแล้วตามด้วยชื่อ เนื่องจากคนไทยให้ความสำคัญกับการเคารพนับถือผู้อาวุโส การอ่อนน้อมถ่อมตนและยกย่องผู้อื่น แสดงให้เห็นภาพลักษณ์เชิงบวก

2.6.2 ค่านิยมการแต่งงานของผู้หญิง

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอค่านิยมการแต่งงานของผู้หญิงในยุคปัจจุบันในตอนต้นที่ 13 ของรายการ (วันที่ 9 กรกฎาคม 2558) ดังต่อไปนี้

“女生。泰国的女生35、36岁，如果你这个年龄没结婚就说大青年，所以不感觉你老，没有那样说哎呦你就是一个女生到现在没有结婚等等一些问题，泰国人感觉女生年龄大一点没问题更性感叫“ไก่แก่แม่ปลาช่อน”意思就是老母鸡、老鱼... 你别笑，你别笑。它的意思就是好，意思就是经验非常丰富。”

“สาวไทยอายุ 35 36 ปีถ้ายังไม่แต่งงาน อายุเท่านี้บอกเลยว่าเป็นสาวเต็มวัย ดั่งนั้นอย่ารู้สึกว่าคุณเองแก่ ไม่มีการพูดว่า โอ้คุณเป็นผู้หญิง ปานนี้ยังไม่ได้แต่งงาน บลา-บลา คนไทยจะรู้สึกว่าคุณอายุมากก็ไม่ใช่ปัญหา ทั้งสามารถดึงดูดความสนใจจากเพศตรงข้ามได้ดีกว่าเรียกว่า “ไก่แก่แม่ปลาช่อน” ความหมายคือไก่แก่ ปลาแก่...คุณอย่าขำ คุณอย่าขำ มันมีความหมายในเชิงบวก คือหมายถึงคนที่ม่ประสบความสำเร็จมากมาย”

จากข้อความข้างต้นตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอค่านิยมการแต่งงานของผู้หญิงไว้ว่า ในปัจจุบันผู้ชายไทยคิดว่าผู้หญิงที่อยู่ในช่วงวัย 30 ปีขึ้นไปไม่ได้แก่ เขากลับมองว่าผู้หญิงเหล่านั้นมีเสน่ห์และน่าสนใจไป

อีกแบบ เนื่องจากผู้หญิงในช่วงวัยนี้จะมากด้วยประสบการณ์ มีเสน่ห์ มีเล่ห์เหลี่ยม แพรพราวและดึงดูดความสนใจจากเพศตรงข้ามได้ จึงทำให้ผู้หญิงเป็นจำนวนมากเลิกกังวลว่าเมื่อเข้าสู่ช่วงอายุ 30 ขึ้นไปจะแก่เกินไปจนหาคู่ครองไม่ได้ และในทางกลับกันผู้หญิงเหล่านั้นจึงเลือกที่จะเพิ่มคุณค่าให้ตัวเอง ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัวมากกว่าการแต่งงานมีครอบครัว แสดงให้เห็นภาพลักษณ์เชิงบวก

2.6.3 ค่านิยมการแชร์ค่าใช้จ่าย

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอค่านิยมการแชร์ค่าใช้จ่ายของคนไทยในตอนต้นที่ 20 ของรายการ (วันที่ 27 สิงหาคม 2558) ดังต่อไปนี้

“在泰国女生不太喜欢让男生请客，因为泰国女生感觉我有能力，我能照顾自己，但是我说是结婚之前，但是结婚之后就是另外一回事了。但是在泰国结婚之后不太AA制了，就是平时都是女人付钱，因为在泰国的文化就是如果你结婚要尊重女生，要把所有的钱给女人”

“ในเมืองไทยผู้หญิงไม่ชอบให้ผู้ชายเลี้ยง เพราะผู้หญิงไทยรู้สึกว่าคุณมีความสามารถและดูแลตัวเองได้ แต่นั่นมันเป็นก่อนแต่งงาน หลังแต่งงานก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ในประเทศไทยหลังจากแต่งงานจะไม่ค่อยมีการแชร์ค่าใช้จ่ายกัน กล่าวคือผู้หญิงมักจะเป็นคนจ่ายเงิน เพราะในวัฒนธรรมไทยถ้าแต่งงานคุณต้องเคารพผู้หญิงและให้เงินทั้งหมดกับผู้หญิง”

จากข้างต้นตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอค่านิยมการแชร์ค่าใช้จ่ายไว้ว่า สังคมไทยในปัจจุบันเพศหญิงและเพศชายต่างมีความสามารถเท่าเทียมกันในการหารายได้ ทำให้เกิดการแชร์ค่าใช้จ่ายกันในการดำเนินชีวิตต่างๆ ในช่วงก่อนการแต่งงาน แต่เมื่อมีการแต่งงานเกิดขึ้น และได้มีการใช้ชีวิตกันเป็นครอบครัว การแชร์ค่า

ใช้จ่ายจะไม่ค่อยเกิดขึ้นในครอบครัวของคนไทย เนื่องจากวัฒนธรรมไทยแม้ว่าทั้งสามีและภรรยาต่างเป็นผู้หารายได้ทั้งคู่ แต่มักจะให้ภรรยาเป็นผู้จัดการกับรายได้ทั้งหมดของครอบครัว เพื่อบริหารรายจ่ายต่างๆ ในครอบครัว แสดงให้เห็นภาพลักษณ์เชิงบวก

2.6.4 ค่านิยมความสวยความงามและศีลธรรม

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอ ค่านิยมความสวยความงามและศีลธรรมในตอนที่ 12 ของรายการ (วันที่ 2 กรกฎาคม 2558) ดังต่อไปนี้

“对我而言整容不是骗别人只是为了让自己感觉好一点，虽然我不认为我们应该对外貌自卑，可是如果你要整容我尊重你，然后在泰国现在在我们年轻人对整容很乐观，感觉并不是欺骗连政府也推动关于整容的事业。”

“สำหรับผมแล้วการทำศัลยกรรมไม่ใช่การโกหกคนอื่นเพียงเพื่อให้ตัวเองรู้สึกดีขึ้น แม้ว่าผมไม่คิดว่าเราจะต้องรู้สึกด้อยในเรื่องรูปร่างหน้าตา แต่ถ้าคุณต้องการทำศัลยกรรมผมก็เคารพคุณ คนรุ่นใหม่ในประเทศไทยมีมุมมองที่ดีเกี่ยวกับการทำศัลยกรรม ไม่รู้สึกว่าเป็นการหลอกลวง แม้แต่รัฐบาลก็ยังส่งเสริมกิจการด้านศัลยกรรม”

จากข้อความข้างต้นตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอค่านิยมความสวยความงามและการศัลยกรรมไว้ว่า สังคมไทยเปิดกว้างมากขึ้นตามยุคสมัยที่หมุนผ่าน ทำให้เรื่องความสวยความงามและการทำศัลยกรรมเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับมากตามไปด้วย ผู้คนในสังคมเปิดใจยอมรับและมองเป็นสิ่งปกติ อีกทั้งยังมองว่าค่านิยมนี้เป็นสิ่งที่เสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่ทำอีกด้วย แสดงให้เห็นภาพลักษณ์เชิงบวก

จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านค่านิยม พบว่าค่านิยมที่ตัวแทนประเทศไทยได้หยิบยกขึ้นมากล่าวถึงนี้ แสดงให้เห็นถึงการหมุนเปลี่ยนของยุคสมัยที่ผู้คนมีการยอมรับ การเปิดใจและการเปิดกว้างทางสังคม และยังคงไว้ถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน ดังนั้นจึงสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านค่านิยมว่าเป็นภาพลักษณ์เชิงบวก

2.7 ภาพลักษณ์ด้านศิลปะและความคิดสร้างสรรค์

2.7.1 ด้านภาพยนตร์

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอ ด้านภาพยนตร์ของประเทศไทยในตอนที่ 23 ของรายการ (วันที่ 24 กันยายน 2558) ดังต่อไปนี้

主持第二人：我很爱泰国的恐怖片。

普雅：名的教《厉鬼将映》这个...

韩东秀：我是一个非常喜欢恐怖片的人最好看的是泰国的恐怖片，他们不仅仅是营造气氛还是鬼，他们还利用人的心理。

大卫：用人心生出的雾来制造这种恐惧。

韩东秀：所有故事情节的细节非常注重，所以我看泰国的恐怖片一直在紧张的状态下。

嘉宾：泰国去年有一部片卖得特别高，好像是泰国第一叫《鬼妻》就是说那个丈夫去当兵了之后那个老婆死了，然后丈夫回来那个老婆一直等她丈夫回来。

主持第一人：对，还和他一块生活但是她其实已经死了。

嘉宾：但是它是搞笑的鬼片。

嘉宾：所以它的泰国卖最多钱。

韩冰：是。泰国的恐怖片的特点是什么，鬼不是在你外面可是在你心里。但是我们的特

点是我们可以把恐怖电影变成搞笑的。比如说最近那个《鬼妻》其实就是青春片，搞笑的青春片。泰国出克恐怖片电影意外，我们还有很多的。比如说《暹罗之恋》还有《初恋这件小事》还是最近那个《鬼妻》，但是我们特点是什么，除了温柔爱情那样，我们比较开放。比如说《暹罗之恋》就是年轻的同性恋的问题，还有那个《初恋这件小事》虽然很可爱的样子，但是实际上代表泰国年轻人的问题和生活。

布莱尔：一步泰国的电影叫《拳霸》里面是有泰国的功夫叫泰拳，所以我当时看的时候，我没有想到泰国人的功夫居然是这么厉害的，真的是非常非常好看。

พิธีกร2: ฉันทชอบภาพยนตร์สยองขวัญของไทย

ผู้หย่า: ภาพยนตร์ที่มีชื่อเรื่องว่า “โปรแกรมหน้า วิญญาณอาฆาต”...

ห่านตงซิว: ผมเป็นคนหนึ่งที่ชอบภาพยนตร์สยองขวัญมากๆ ที่ชอบดูที่สุดคือคือภาพยนตร์สยองขวัญของไทย พวกเขาไม่เพียงแต่สร้างบรรยากาศหรือผี แต่ยังใช้จิตวิทยาของมนุษย์อีกด้วย

ต้าเว่ย: ใช้หมอกที่จิตใจมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสร้างความกลัวนี้

ห่านตงซิว: รายละเอียดทั้งหมดของโครงเรื่องมีความสำคัญมาก ดังนั้นผมจึงอยู่ในสภาวะตึงเครียดเวลาดูภาพยนตร์สยองขวัญของไทย

แขกรับเชิญ: เมื่อปีที่แล้วมีภาพยนตร์ไทยที่หารายได้ดีมากๆ ถือว่าอันดับหนึ่งของเมืองไทยมีชื่อเรื่องว่า “นางนาก” เป็นเรื่องที่เล่าถึงภรรยาที่เสียชีวิตหลังจากสามีไปเป็นทหาร หลังจากนั้นสามีกลับมาหา ภรรยาขอให้สามีกลับมาหาโดยตลอด

พิธีกร1: ใช่ เธอยังใช้ชีวิตอยู่กับเขาแต่ที่จริงเธอตายแล้ว

แขกรับเชิญ: แต่เป็นหนังสือที่ตกลง

แขกรับเชิญ: ดังนั้นจึงหารายได้ดีมากที่สุดในประเทศไทย

ห่านปิง: ใช่ ลักษณะเฉพาะของหนังสือไทยคืออะไร คือผีไม่ได้อยู่ข้างนอก แต่อยู่ในจิตใจคุณ แต่ลักษณะเฉพาะของเราคือ เราสามารถเปลี่ยนหนังสือของขวัญให้เป็นหนังสือตกได้ เช่น “นางนาก” ล่าสุดเป็นภาพยนตร์สำหรับเยาวชนเป็นหนังสือสำหรับวัยรุ่น นอกจากภาพยนตร์สยองขวัญแล้วเรายังมีภาพยนตร์อยู่อีกหลากหลายแนว เช่น “รักแห่งสยาม” “สิ่งเล็กๆ ที่เรียกว่ารัก” หรืออย่างเรื่อง “นางนาก” แต่ลักษณะเด่นของเราคืออะไร นอกจากความรักที่อ่อนโยนแล้วเรายังเปิดกว้างมากขึ้น เช่น “รักแห่งสยาม” เป็นปัญหาของหนุ่มรักร่วมเพศและเรื่อง “สิ่งเล็กๆ ที่เรียกว่ารัก” ถึงแม้จะมีความน่ารัก แต่จริงๆ แล้วแสดงถึงปัญหาและชีวิตของวัยรุ่นในประเทศไทย

ปู้ไหลเออร์: ภาพยนตร์ไทยเรื่อง “องค์บาก” ในเรื่องมีกังฟูไทยที่เรียกว่ามวยไทย เมื่อผมได้ดู ผมไม่คิดเลยว่ากังฟูของประเทศไทยจะยอดเยี่ยมขนาดนี้ สนุกมากจริงๆ

จากข้อ ความข้างต้นตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอภาพยนตร์ไทยไว้ว่า ภาพยนตร์สยองขวัญของไทยเป็นที่ชื่นชอบของต่างชาติเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่เพียงแต่สร้างความระทึกขวัญและหวาดกลัวแล้วยังใช้จิตวิทยาของมนุษย์มารวมเข้ากับการดำเนินเรื่องราวทำให้ผู้ชมยังรู้สึกหวาดกลัวและตกอยู่ในภวังค์แม้จะดูจบไปแล้ว และประเทศไทยค่อนข้างที่จะให้อิสระและเปิดกว้างทางความคิดในหลากหลายด้าน หนึ่งในนั้นก็คือด้านการแสดง จะเห็นได้ว่านักแสดงในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นเพศไหนก็สามารถเป็นนักแสดงได้ หากมีคุณสมบัติและ

ทักษะการแสดงที่โดดเด่นและหมั่นพัฒนาตัวเอง อยู่เสมอ อีกทั้งยังเปิดกว้างในการสร้างสรรค์งาน ศิลปะแนวใหม่ ยกตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ไทย แนวต่อสู้ที่นำเสนอศิลปะการต่อสู้ของไทย เช่น องค์บาก ต้มยำกุ้ง เป็นต้น ที่ได้มีการนำ มวยไทย ซึ่งศิลปะการต่อสู้ของชาติไทยอันเป็นเอกลักษณ์ มาสร้างภาพยนตร์แอ็กชันแบบไทย ทำให้เกิด ภาพยนตร์ประเภทศิลปะการต่อสู้แบบไทย ที่มีเอกลักษณ์ มีฉากแอ็กชันที่น่าตื่นตาตื่นใจตลอด ทั้งเรื่อง จึงแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์เชิงบวก

2.7.2 ด้านโฆษณา

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอ ด้านโฆษณาของประเทศไทยในตอนี่ 54 ของ รายการ (วันที่ 1 ธันวาคม 2559) ดังต่อไปนี้

费丹尼: 我以前看到的泰国的广告非常有意思, 他们想的那些东西真的很厉害, 那个广告我看了3分钟, 可是我觉得3分钟对一个广告来讲是太长的时间了, 对不对。如果泰国那边可以把把这个时间变短, 然后把所有的重点放在这短的时间, 我觉得真的会变很厉害。

韩冰: 为什么一个广告其他国家做30秒我们可以做成3分钟, 因为我们广告大开脑洞有意思, 你3分钟看你都不感觉“哎呦垃圾广告”。

吴雨翔: 但是说实话这个点真还是变厉害的, 因为他拍了一个3分钟的一个广告, 然后从开始到最后就保持这个刺激感, 你看那个3分钟的广告还是有那么多创意, 这个很厉害。

เฟียตานหนี่: โฆษณาของไทยที่ผมเคยเห็นนั้นน่าสนใจมาก สิ่งที่พวกเขาคิดนั้นสุดยอดมาก ผมดูโฆษณานั้นเป็นเวลา 3 นาที แต่ผมคิดว่า 3 นาทีนานเกินไปสำหรับโฆษณาใหม่ ถ้าประเทศไทยสามารถย่อเวลาให้สั้นลงและเอาประเด็นใส่ไว้ในช่วงเวลาสั้นๆ ผมคิดว่ามันจะต้องยอดเยี่ยมมากๆ

ห่านปิง: ทำไมโฆษณาในประเทศอื่น ๆ ถึงทำ 30 วินาทีและเราทำเป็น 3 นาที เพราะโฆษณาของเราน่าสนใจมากจนคุณไม่รู้สึกรู้สึกว่า “โฆษณายยะ” หลังจากดูเสร็จภายใน 3 นาที

อู้อี้ว์เสียง: แต่พูดตามตรง ประเด็นนี้สุดยอดมาก เพราะในโฆษณาหนึ่งเขาใช้เวลา 3 นาที แล้วก็รักษาความตื่นเต้นไว้ได้ตั้งแต่ต้นจนจบ คุณจะเห็นว่าโฆษณา 3 นาทีที่ยังคงมีความคิดสร้างสรรค์มากมายขนาดนี้ นี่มันสุดยอดมาก

จากข้อความข้างต้นตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอโฆษณาไทยไว้ว่า โฆษณาไทยสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมและสังคมของประเทศไทย ถึงแม้จะมีความยาวของโฆษณาที่ค่อนข้างนานแต่กลับทำให้ผู้ชมไม่รู้สึกรู้สึกเบื่อหน่าย มีความตื่นเต้นตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ และมีความคิดสร้างสรรค์มากมายสอดแทรกอยู่ในเนื้อหา ดังนั้น โฆษณาของประเทศไทยจึงที่ได้รับความนิยมขึ้นขอบเป็นอย่างมาก แสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์เชิงบวก

2.7.3 ด้านการโพสท่าถ่ายรูป

ตัวแทนประเทศไทยได้มีการนำเสนอ ด้านการโพสท่าถ่ายรูปของคนไทยในตอนี่ 52 ของรายการ (วันที่ 17 พฤศจิกายน 2559) ดังต่อไปนี้

韩冰: 因为我们是一个微笑国家、快乐国家, 我们拍照最重要并不是为了好看, 就是因为让你开心, 有幽默感。然后最重要为什么我说我不同意造型不重要, 造型非常重要。比如说在泰国最近有一位网红“แม่บ้านมีหนวด”翻译成中文就是有胡子的太太, 他到泰国各地然后他摆造型, 比如说这(打开图片)你可以看到吗虽然风景很一般, 但是他造型非常有意思。

ห่านปิง: เนื่องจากเราเป็นประเทศแห่งรอยยิ้มและเป็นประเทศแห่งความสุข สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับเราในการถ่ายภาพไม่ใช่ต้อง

ดูดี แต่เพื่อให้คุณมีความสุขและมีอารมณ์ขัน และที่สำคัญที่สุด ทำไมผมถึงบอกว่าผมไม่เห็นด้วยว่าการโพสท่าถ่ายรูปไม่สำคัญ โพสท่าถ่ายรูปเป็นสิ่งสำคัญมาก ตัวอย่างเช่น เมื่อเร็ว ๆ นี้มีเน็ตไอดอลที่ชื่อว่า “แม่บ้านมีหนวด” ที่แปลเป็นภาษาจีนว่า ภรรยาที่มีเครา เขาไปที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยแล้วโพสท่าถ่ายรูป อย่างเช่นแบบนี้ (ให้ดูรูป) แม้ว่าทิวทัศน์จะธรรมดาแต่การโพสท่าของเขากลับน่าสนใจมาก

จากข้อความข้างต้นตัวแทนประเทศไทยได้นำเสนอการโพสท่าถ่ายรูปของคนไทยไว้ว่า ประเทศไทยเป็นที่เลื่องลือในชาวหมู่ต่างชาติดูว่าเป็น สยามเมืองยิ้ม ทำให้คนในประเทศมักจะแสดงออกถึงความอารมณ์ดีอารมณ์ขันอยู่บ่อยครั้ง การโพสท่าถ่ายรูปหลายๆ คนจึงมักจะแต่งตัวและโพสท่าถ่ายรูปออกมาให้รูปดูแปลกตาและดูน่าสนใจ เพื่อดึงดูดให้คนที่ได้พบเห็นรู้สึกตื่นตาตื่นใจกับรูปภาพเหล่านั้นและมองเห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ แสดงให้เห็นภาพลักษณ์เชิงบวก

จากการวิเคราะห์ภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านศิลปะและความคิดสร้างสรรค์พบว่าตัวแทนประเทศไทยได้มีการบรรยายถึงศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ของประเทศไทยจำนวน 3 ประเภท ได้แก่ ด้านภาพยนตร์ ด้านโฆษณา และด้านการโพสท่าถ่ายรูป ซึ่งศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ได้หยิบยกขึ้นมากล่าวถึงนี้แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยเป็นอย่างมาก มีความอิสระเสรีและเปิดกว้างทางความคิดในหลากหลายด้าน ทั้งยังเป็นประเทศที่ชาวต่างชาติต่างขนานนามว่าเป็นประเทศแห่งรอยยิ้มและเป็นประเทศแห่งความสุข ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ประเทศไทยด้านศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็นภาพลักษณ์เชิงบวก

สรุปผลการวิจัย

การนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านรายการโทรทัศน์จีน: กรณีศึกษารายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ “ชื่อเจี้ยซิงเหนียนซัว” ในมุมมองด้านวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 12 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความกตัญญู ด้านความเชื่อ ด้านประเพณี ด้านค่านิยม ด้านกฎหมาย ด้านศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ และด้านภาษาถิ่น ซึ่งตรงกับกรอบแนวคิดที่ตั้งไว้ และสามารถแบ่งภาพลักษณ์ประเทศไทยออกเป็น 2 ประเภทคือ ภาพลักษณ์เชิงบวกและภาพลักษณ์เชิงลบจากการศึกษาภาพลักษณ์ประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นภาพลักษณ์เชิงบวก ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านสุขภาพ ความเชื่อทางสังคม ประเพณี ด้านค่านิยม ด้านกฎหมาย ด้านภาพยนตร์ ด้านโฆษณา ด้านศิลปะและความคิดสร้างสรรค์ และด้านภาษาถิ่น อย่างไรก็ตามมีเพียง 2 ด้านเท่านั้นที่ปรากฏเป็นภาพลักษณ์เชิงลบ ได้แก่ ภาพลักษณ์ด้านเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านรายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ “ชื่อเจี้ยซิงเหนียนซัว” เป็นการนำเสนอภาพลักษณ์โดยคนในวัฒนธรรม จึงปรากฏภาพลักษณ์เชิงบวกมากกว่าภาพลักษณ์เชิงลบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การศึกษานี้เป็นเพียงแนวทางในการศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศไทยผ่านรายการโทรทัศน์จีน: กรณีศึกษารายการวาไรตี้ทอล์กโชว์ “ชื่อเจี้ยซิงเหนียนซัว” ซึ่งกำหนดขอบเขตของการศึกษาเพียง 1 รายการเท่านั้น หากผู้ใดสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติม สามารถขยายขอบเขตรายการโทรทัศน์เชิงวัฒนธรรมมาเปรียบเทียบและศึกษาต่อไปได้

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงแนวทางในการศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ประเทศไทยโดยกว้างๆ หากผู้ใดสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมสามารถกำหนดขอบเขตให้แคบลงได้โดยวิเคราะห์ไปถึงภาพลักษณ์ประเทศไทยเชิงลึกในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เช่น ภาพลักษณ์ด้านอาหาร ภาพลักษณ์ด้านเศรษฐกิจ ภาพลักษณ์ด้านโฆษณา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- งามพิศ สัตย์สงวน (2538). *หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉาเชอฝาน และ หวังฉวิน. (2002). *ศิลปะแห่งการเป็นพิธีกรรายการทอล์กโชว์*. Shanghai Academy of Social Sciences Press.
- ชัยยงค์พรหมวงศ์, นิคม ทาแดง และไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค. (2547). *ความรู้เรื่องรูปแบบรายการโทรทัศน์*. <http://www.ipesp.ac.th/learning/thai/chapter9-3.html>
- ถางกวางหง. (2547). *เกี่ยวกับภาพลักษณ์ประเทศ*. International Studies.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2541). *ภาพพจน์นั้น...สำคัญไฉน*. ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อู้อี้วี. (2005). *การแพร่ภาพทางโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง และโฮสติ้งร่วมสมัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). Fudan University Press.
- Jefkins, F. (1982). *Public relations mode simple*. Heinemann.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management*. Prentice Hall.

สร้างชีวิต: การวิพากษ์วรรณกรรมเพื่อชีวิตโดยหลวงวิจิตรวาทการ

Sang Chiwit (The Self-Made): Luang Wichit Wathakan's Criticism against Literature for Life's Sake

เครือหวาย พรหมมา¹

Krueawai Promma¹

Received: 23 December 2021

Revised: 7 March 2022

Accepted: 25 August 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษานวนิยายเรื่อง สร้างชีวิต ของหลวงวิจิตรวาทการในฐานะผลผลิตโดยชนชั้นนำทางการเมืองและวาทกรรมการพัฒนา แม้นวนิยายเรื่อง สร้างชีวิต จะนำเสนอประเด็นเรื่องชนชั้นและสภาพสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ ทว่า นวนิยายแสดงให้เห็นว่าวิถีแก้ปัญหาที่ยั่งยืนต้องเกิดจากวาทกรรมการพัฒนา และการสร้างคุณภาพคนโดยตระหนักถึงศักยภาพของปัจเจกบุคคล ทั้งหมดนี้เป็นการขานรับนโยบายรัฐในยุคสงครามเย็นและเป็นการสานต่ออุดมการณ์ชนชั้นกลางที่หลวงวิจิตรวาทการสร้างและสืบสานต่อเนื่องบนเส้นทางนักประพันธ์ จึงกล่าวได้ว่านวนิยายเรื่องนี้เป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมของชนชั้นนำทางการเมืองที่มุ่งท้าทายกระแสศิลปะเพื่อชีวิตภายใต้อิทธิพลของลัทธิมากซ์ อันเป็นกระแสสำคัญกระแสหนึ่งในสังคมไทยตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2490 เป็นต้นมา

คำสำคัญ: วรรณกรรมเพื่อชีวิต, นวนิยายไทย, หลวงวิจิตรวาทการ, วรรณกรรมกับการเมือง

Abstract

This research studied Luang Wichit Wathakan's Sang Chiwit (The Self-Made), a production of the political elite and development discourse. Although Sang Chiwit presents class issues and a divisive society, it proposes sustainable solutions through embracing the development discourse and improvement of human resources with a keen awareness of individual capacity. It is able to echo the State's policy during the Cold War period and to pursue Luang Wichit Wathakan's ideology of the middle class since his early literary career. In this way, Sang Chiwit is the political elite's cultural production. It was created for challenging the art for life's sake movement under the Marxist influence since the 1950s. The research findings thus encourage the revision of the history of modern Thai literature through contested terrains.

Keywords: Literature for life's sake, Thai novel, Luang Wichit Wathakan, literature and politics

¹ อาจารย์ประจำ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ บพิตรพิมุข จักรวรรดิ

¹ Lecturer, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Bophit Phimuk Chakkrawat Campus

บทนำ

สร้างชีวิต เป็นผลงานนวนิยายเรื่องสุดท้ายในชีวิตของหลวงวิจิตรวาทการ และเป็น 1 ในหนังสือดี 100 เล่มที่คนไทยควรอ่านจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ใน ปัจจุบันคือสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) หลักเกณฑ์ส่วนหนึ่งคือหนังสือที่ได้รับเลือกตั้ง “มีคุณค่าทางศิลปวรรณกรรม ทั้งในแง่รูปแบบและเนื้อหาสาระที่สะท้อนชีวิตและสังคม แสดงออกถึงความริเริ่มสร้างสรรค์ สะท้อนให้เห็นความคิดอ่าน ความรู้ ประสบการณ์ สภาพของสังคม ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านมีทัศนคติต่อชีวิตและต่อโลกที่กว้างขึ้น” (วิทยากร เชียงกูล และคณะ, 2542, หน้า 5-6) โดยในบทวิจารณ์นวนิยายเรื่อง สร้างชีวิต จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้นำเสนอคุณค่าของนวนิยายเรื่องนี้ไว้ว่า “หลวงวิจิตรวาทการได้นำเสนอวิธีการมองปัญหาชาวนาอย่างใหม่สำหรับเวลานั้น เขากล้าที่จะแฉโศกปัญหาเรื่องชนชั้น และกล้าโต้แย้งว่าปัญหาสิทธิ (คอมมิวนิสต์) ยังไม่สำคัญเท่ากับปัญหาการขูดรีดที่มีอยู่จริง ๆ นอกจากนี้สร้างชีวิต ยังปลุกใจให้คนกล้าต่อสู้ กล้าเอาชนะโลก ซึ่งแม้จะดูมืดมิดแล้วก็ยังมีทางสู้อยู่นั่นเอง” (วิทยากร เชียงกูล และคณะ, 2542, หน้า 353)

นวนิยายเรื่องนี้ตีพิมพ์ครั้งแรกในพ.ศ. 2514 กับเสริมวิทย์บรรณาธิการหลังจากที่ผู้ประพันธ์ได้ถึงแก่อนิจกรรมไปแล้ว 8 ปี คุณหญิงวิจิตรวาทการระบุไว้ในคำนำว่า สร้างชีวิต เป็นวรรณกรรมชิ้นสุดท้ายซึ่งหลวงวิจิตรวาทการเขียนด้วยลายมือของท่านเกือบทั้งเรื่อง หลวงวิจิตรวาทการให้ชื่อเรื่องนวนิยายว่าสร้างชีวิต เพราะท่านเป็นผู้ที่สร้างชีวิตของท่านเอง หลวงวิจิตรวาทการได้ประสออุปสรรคนานัปการและได้ใช้ความอดทนต่อสู้จนกระทั่งการสร้างชีวิตเป็นผลสำเร็จ

ชีวิตของข้าพเจ้าไม่เหมือนชีวิตของคนอื่น ถ้าข้าพเจ้าไม่ต่อสู้ด้วยกำลังแขนของตนเอง ข้าพเจ้าก็ต้องอดตายไปนานแล้ว ของทุกอย่างทุกอย่างที่จำเป็นในชีวิตข้าพเจ้า เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องจัดหาเอง ไม่มีใครหยิบยื่นให้ แต่ด้วยความพยายามซึ่งข้าพเจ้ามีอยู่ไม่แพ้มนุษย์ใดๆ ประกอบกับความจำเป็นบังคับให้ต้องพยายาม ข้าพเจ้าจึงสามารถทำความสำเร็จให้แก่วิตได้” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542)

นวนิยายเรื่องนี้มุ่งเสนอปัญหาเรื่องชนชั้น ความเหลื่อมล้ำในสังคมผ่านการต่อสู้ของตัวละครระหว่างชานากับชนชั้นนายทุน โดยสอดแทรกแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างตน พัฒนาดน เพื่อนำไปสู่หนทางที่ดีกว่าได้อย่างกลมกลืน สร้างชีวิตเล่าเรื่องของเรไร หญิงสาวผู้เกิดและเติบโตมาในครอบครัวชานา มีความขยันขันแข็ง เรไรปลูกผักเลี้ยงไก่เป็นรายได้เสริมช่วยพ่อแม่ตั้งแต่ยังเด็ก เธอได้รับการศึกษาจากโรงเรียนประชาบาล แต่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนกระทั่งได้มารู้จักคุณสมพร ผู้ดูแลกระท่อไม้ให้เรไรได้อ่านหนังสือดีๆ ในบ้านของท่านตามต้องการ ทำให้เธอได้รับความรู้รอบตัวเพิ่มมากขึ้น

แม้จะได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว แต่เมื่ออายุ 19 ปี ชีวิตของเรไรก็มีอันต้องพลิกผันเมื่อบิดามารดาเป็นหนี้เศรษฐีผู้หนึ่ง เศรษฐียื่นข้อเสนอว่าจะไม่ยึดที่นาทำกินก็ต่อเมื่อบิดามารดายอมให้เรไรไปเป็นอนุภรรยา เมื่อเรไรทราบเรื่องก็ตกลงยินยอม ชีวิตในบ้านเศรษฐีทำให้เรไรได้รู้กลโกง การเอาใจเอาเปรียบของเศรษฐีที่กระทำต่อชานา เรไรจึงเริ่มคิดแผนการในการช่วยเหลือชานาเหล่านั้นเพื่อให้ที่ดินทำกินกลับคืนจนสำเร็จและสามารถปลดเปลื้องตนเองจากการเป็นอนุภรรยาได้ สุดท้ายในบั้นปลายเรไรได้ใช้ชีวิตอย่างเป็นอิสระกับชายคนรักและลูกๆ ของเธอ

จากสังเขปเรื่องจะเห็นได้ว่า แม้ว่านวนิยายเรื่อง สร้างชีวิต จะนำเสนอการเอาใจเอาเปรียบและความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น แต่ก็สื่อสารสำคัญว่า การเอาชนะอุปสรรคของตัวละครในฐานะปัจเจกบุคคลสามารถกระทำได้ด้วยการปรับเปลี่ยนชีวิตและทัศนคติของตนเองโดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบบสังคม ซึ่งมีลักษณะต่างกับวรรณกรรมที่เขียนขึ้นภายใต้คตินิยมศิลปะเพื่อชีวิตนับตั้งแต่ทศวรรษ 2490 เป็นต้นว่างานของศรีบูรพาที่เชื่อในความเปลี่ยนแปลงซึ่ง “จะช่วยให้อุดมคติที่จะนำประชาชนส่วนใหญ่ไปสู่สภาพที่ดีกว่ากลายเป็นความจริง” (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2542, หน้า 157) บทความวิจัยนี้จึงมุ่งพิจารณาลักษณะเฉพาะดังกล่าวโดยจะวิเคราะห์ของชนชั้นนำและวาทกรรมว่าด้วยการพัฒนาที่ฝากแผงมาในนวนิยาย (ในที่นี้ อุดมการณ์ (ideology) หมายถึง ชุดความคิดหรือความเชื่อที่ร้อยรัดคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเข้าด้วยกันรวมทั้งกำหนดการกระทำของพวกเขาด้วย (Buchanan, 2010, หน้า 243) ส่วนวาทกรรม (discourse) หมายถึงภาษาในพื้นที่การสื่อสารที่สัมพันธ์กับปฏิบัติการของอำนาจในสังคม (Buchanan, 2010, หน้า 134))

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของ สร้างชีวิต ในฐานะผลผลิตของอุดมการณ์ของชนชั้นนำและวาทกรรมการพัฒนานับตั้งแต่ทศวรรษ 2500 ซึ่งกลับไปทบทวนและท้าทายกระแสศิลปะเพื่อชีวิตที่ปรากฏตั้งแต่ทศวรรษ 2490

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีนวนิยายเรื่อง สร้างชีวิต โดยหลวงวิจิตรวาทการ (รวมพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2514) เป็นข้อมูลหลัก แม้ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่านวนิยายเรื่องนี้เขียนขึ้นใน พ.ศ. ไต แต่

จากคำกล่าวของคุณหญิงวิจิตรวาทการที่ว่าป็นงานชิ้นสุดท้ายก่อนหลวงวิจิตรวาทการถึงแก่อนิจกรรมในพ.ศ. 2505 ผู้วิจัยจึงมีสมมติฐานว่า หลวงวิจิตรวาทการน่าจะประพันธ์นวนิยายเรื่องนี้ในยุคสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เรืองอำนาจ (พ.ศ. 2500-2506)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มีนักวิชาการที่สนใจศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเรื่องนี้อยู่จำนวนหนึ่ง อิงอร สุพันธุ์วนิช (2554, หน้า 217-245) วิเคราะห์ว่าเรื่องสร้างชีวิตเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าในการสะท้อนภาพสังคมชนชั้นของไทย ปัญหาความเหลื่อมล้ำและการถูกเอาเปรียบ การต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นได้ก็ด้วยความไม่ใฝ่ดี มีความรู้ ความคิดจากการศึกษามาเป็นอย่างดีจึงจะสามารถเอาตัวรอดและพ้นจากสภาวะดังกล่าวได้ดังเช่นตัวละครเอกหญิงในเรื่อง

เช่นเดียวกับการสร้างตัวละครเอกหญิงในนวนิยายเรื่องอื่นๆ ของหลวงวิจิตรวาทการเรไร เป็นผู้หญิงที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีบุคลิกภาพชัดเจน ดังที่ วาสนา บุญสม (2535) วิจัยเรื่อง บทบาทผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ และได้สรุปภาพรวมไว้ว่า หลวงวิจิตรวาทการนิยมกำหนดให้ผู้หญิงเป็นตัวละครหลักในการดำเนินเรื่องในงานประพันธ์ โดยอาจได้รับอิทธิพลมาจากสภาพความเปลี่ยนแปลงในสังคม ส่งผลต่อการสร้างตัวละครให้มีบทบาทสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นอกจากนี้ผู้หญิงยังสามารถช่วยเหลือผู้ชายในการป้องกันประเทศ อีกทั้งยังสามารถพัฒนาตนทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถ และสติปัญญาของตนได้อย่างเหมาะสม

เมื่อศึกษาประวัติของหลวงวิจิตรวาทการจะพบว่า ท่านยึดการประพันธ์เป็นอาชีพหลักเมื่อสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง แต่แนวการสร้างสรรค์วรรณกรรมมีความต่อเนื่องมาตั้งแต่

ยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง หลวงวิจิตรวาทการ จึงมีสถานะเป็นทั้งชนชั้นนำทางการเมืองและ นักประพันธ์ พิษณุ สุนทรารักษ์ (Suntharaks, 1986, หน้า 224-225) ได้อธิบายว่า วรรณกรรม ของหลวงวิจิตรวาทการเป็นการครอบงำทาง อุดมการณ์หรือสถาปนาอำนาจนำ (hegemony) ที่ไปไกลกว่าชาตินิยมคือ เน้นการสร้างคุณภาพ คนและอุดมการณ์ชนชั้นกลางที่มีผลต่อพัฒนาการ ทางสังคมวัฒนธรรมในบริบทตะวันตก อุดมการณ์ ดังกล่าวเป็นสิ่งที่หลวงวิจิตรวาทการเชื่อว่า จะ สร้างชาติให้รุ่งโรจน์ได้โดยสอดคล้องเข้ากับความเป็นไทยที่หลวงวิจิตรวาทการได้ประกอบสร้าง ผ่านงานเขียนและนโยบายต่าง ๆ ตั้งแต่ทศวรรษ 2470 เป็นต้นมา

การวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง สร้างชีวิต ในบทความวิจัยนี้จึงมุ่งสร้างข้อถกเถียงว่า นวนิยายเรื่องนี้จะเขียนขึ้นในช่วงหลังจากเกิด กระแสวรรณกรรมเพื่อชีวิตและมีแนวเรื่องว่าด้วยการถูกกดขี่ของชนชั้นที่เป็นรอง ทว่า สร้างชีวิต เป็นกระบอกเสียงให้แก่รัฐในการสร้างคุณภาพ คนผ่านการศึกษา การสร้างเสริมความเข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว การสนับสนุนให้ต่อสู้ชีวิตด้วยกำลังกาย และสติปัญญา โดยไม่ย่อท้อต่อโชคชะตา ผู้วิจัย มีสมมติฐานว่าหลวงวิจิตรวาทการมีบทบาทเป็น ชนชั้นนำผู้ขับเคลื่อนนโยบายรัฐ จึงอาจพบปัญหา ต่าง ๆ จากโครงสร้างสังคมระหว่างทำงานในยุค จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เรื่องอำนาจ ซึ่งเป็นอาจ ช่วงเวลาเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นวนิยายเรื่องนี้ เมื่อประพันธ์งานที่ต้องการสื่อสารให้คนไม่ย่อท้อ ต่อปัญหาสังคมรูปแบบต่าง ๆ จึงมุ่งให้คนหันมา พัฒนาตนเองมากกว่าการเอาใจจดจ่ออยู่กับการ เปลี่ยนแปลงสังคมในระดับมหภาค

ผลการศึกษา

ในการรายงานผลการศึกษา ผู้วิจัยจะ เริ่มต้นด้วยการวางนวนิยายเรื่อง สร้างชีวิต ลง

ในบริบทการสร้างสรรค์วรรณกรรมเพื่อชีวิต จากนั้นจะวิเคราะห์อิทธิพลของวาทกรรมการพัฒนา ในทศวรรษ 2500 เป็นต้นมา และสุดท้ายจะ เชื่อมโยงกับการพัฒนาตนเองของปัจเจกบุคคล อันเป็นสาระสำคัญของนวนิยายที่กลับมาท้าทาย กระแสวรรณกรรมเพื่อชีวิตอีกทอดหนึ่ง

1. การต่อสู้ทางชนชั้นก่อนสร้างชีวิต

กระแสศิลปะและวรรณกรรมเพื่อชีวิต ส่งผลต่อพัฒนาการนวนิยายไทยด้านเนื้อหาและ แนวคิดคือ การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก จากความรักของหนุ่มสาวไปสู่ความรักที่มีต่อ เพื่อมนุษยชาติทั่วไปในสากลโลก ลักษณะสำคัญที่ แสดงว่างานเขียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นวรรณกรรม เพื่อชีวิตคือ “โลกทัศน์ที่มีความหวัง ไม่ท้อแท้ ลิ่นหวัง” และ “มีความเชื่อมั่นในกฎของความ เปลี่ยนแปลงว่าสภาพเลวร้ายในวันนี้จะพัฒนา ไปสู่สภาพที่ดีขึ้นได้ในวันข้างหน้า” นักเขียน นักวิจารณ์จึงเขียนงานที่มุ่งตีแผ่ปัญหาต่างๆ ใน สังคม อาทิ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น ปัญหา การเอาเปรียบเอารัดเอาเปรียบจากรัฐหรือเจ้าหน้าที่รัฐ ปัญหาเศรษฐกิจและสาธารณสุขไปภาคผ่านการ วิพากษ์นโยบายรัฐที่เข้ามากำกับดูแล เป็นต้น

ความเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเขียนและ นักวิจารณ์ที่นำเสนอทัศนะเรื่องศิลปะเพื่อชีวิต ตั้งแต่ พ.ศ. 2493 เป็นต้นมานั้นเพื่อมีความมุ่ง หมายถึงที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สภาพที่ดีกว่า แม้เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์สามารถควบคุม อำนาจทางการเมืองได้อย่างเบ็ดเสร็จนั้น ช่วง แรกสำนักพิมพ์ทั้งหลายยังพิมพ์งานพิมพ์งาน เชิงก้าวหน้าออกมาเป็นจำนวนมาก เช่น งานของ ศรีรัตน สถาปนวิวัฒน์ เรื่องแผ่นดินนี้ของใคร (รวมเล่มครั้งแรกพ.ศ. 2494) ที่สะท้อนการถูกเอา รัดเอาเปรียบและถูกกดขี่จากข้าราชการและผู้มี อำนาจในชนบท ในนวนิยายเรื่องปีศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์ (รวมเล่มตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2500

โดยสำนักพิมพ์ကျေးဇာတိ) ที่นำเสนอปัญหาของชาวชนบท ชาวนาต้องเผชิญปัญหาที่ดินทำกิน ถูกกดขี่จากเหล่าข้าราชการหรือชนชั้นปกครองในท้องถิ่น ส่วน ลาว คำหอม มุ่งนำเสนอปัญหาการรुकคืบของการพัฒนาจากภาครัฐ ในรวมเรื่องสั้นชุดฟ้าปักกัน (รวมเล่มครั้งแรก พ.ศ. 2501) มีหลายเรื่องที่แสดงให้เห็นปัญหาที่รัฐเข้ามาบริหารจัดการชนบท ปัญหาด้านการพัฒนาความเจริญ ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น (รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, 2554, หน้า 38-39) ต่อมาจอมพลสฤษดิ์ จึงออกกฎหมายออกหนังสือพิมพ์ใหม่ รวมถึงห้ามพิมพ์อันเกี่ยวข้องกับการวิพากษ์รัฐด้วย จึงทำให้วรรณกรรมไทยในระหว่าง พ.ศ. 2501-2506 อยู่ในสภาพซบเซาเป็นอย่างมาก นักเขียนหลายคนหันเหแนวการเขียนเป็นงานวรรณกรรมเพื่อฝันเพื่อหลีกเลี่ยงงานวิพากษ์สังคม (บาหยัน อิมสำราญ, 2527: 8-9) จากบริบทนี้ ประเด็นที่น่าสนใจคือ สร้างชีวิต ของหลวงวิจิตรวาทการยังคงนำเสนอความขัดแย้งทางชนชั้นดังที่ปรากฏในวรรณกรรมเพื่อชีวิตอยู่ โดยส่งสารที่ต่างออกไป

หลวงวิจิตรวาทการเป็นนักประพันธ์ที่สร้างสรรค์งานต่อเนื่องตั้งแต่ก่อนยุคจอมพลสฤษดิ์แต่ไม่ได้ถูก “เซ็นเซอร์” จากนโยบายรัฐที่เปลี่ยนแปลงไป เมื่อครั้งจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี หลวงวิจิตรวาทการมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐโดยส่งผ่านแนวคิดของรัฐต่อไปยังประชาชนทางงานวรรณกรรมและนาฏกรรม ความสามารถด้านการประพันธ์ของท่านทำให้ผลตอบรับของงานช่วงนั้นดีตามที่รัฐบาลประสงค์ไว้ ต่อมาในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรี หลวงวิจิตรวาทการดำรงตำแหน่งปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี ในยุคนี้นักมุ่งเน้นการวางรากฐานเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคง งานราชการที่หลวงวิจิตรวาทการเข้าไปเกี่ยวข้องจึงมีหลากหลาย

เช่น ประธานผู้ควบคุมผู้ตรวจสอบผลปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ เป็นกรรมการสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นรองประธานกรรมการพัฒนาการเขาใหญ่ งานด้านการวางแผนและพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น (Suntharaks, 1986) ภาระงานในช่วงนี้ทำให้หลวงวิจิตรวาทการต้องปฏิบัติหน้าที่ตามถิ่นทุรกันดารในหลายจังหวัดของไทย อาจส่งผลให้เกิดการตกตะกอนทางความคิดจากการปฏิสัมพันธ์กับชนชั้นที่เป็นรองมากขึ้น จึงทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจในการประพันธ์ สร้างชีวิตขึ้นมา พร้อมกับบทกวีบรรยายที่ตนเองกำกับดูแลอยู่

ดังนั้น ขณะที่กระแสวรรณกรรมเพื่อชีวิตหยุดชะงักเมื่อจอมพลสฤษดิ์เข้ามาควบคุมวงการศิลปวรรณกรรม นวนิยายเรื่อง สร้างชีวิตก็ถือกำเนิดขึ้น โดยกล่าวถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้น การถูกเอารัดเอาเปรียบและการกดขี่ข่มเหงระหว่างนายทุนกับชาวนา แต่ในเนื้อเรื่องมิได้เรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคม หรือวิพากษ์การบริหารจัดการของรัฐบาลดังเช่นที่วรรณกรรมเพื่อชีวิตทั้งหลายได้ทำมา นวนิยายกลับนำเสนอแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองเพื่อไปสู่ชีวิตที่ดีกว่า การเลือก “วิถีชีวิตของตน” สามารถกระทำได้โดยไม่วิพากษ์ระบบการปกครองของรัฐ ทำให้นวนิยายเรื่องนี้มีแนวโน้มการศึกษาได้สองแนวทางคือ การศึกษาเนื้อหาด้านปัญหาสังคมในบริบทของนวนิยาย และการศึกษาถึงรากฐานทางความคิดอันนำมาสู่การสร้างสรรคนวนิยายเพื่อชีวิตที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐซึ่งไม่ปรากฏในชุดในผลงานของนักประพันธ์คนอื่น

ใน สร้างชีวิต โครงเรื่องหลักนำเสนอการต่อสู้ของผู้หญิงจากชนชั้นชาวนาคนหนึ่งกับความอยุติธรรมในสังคม นำเสนอวิถีแห่งการเอารัด

เอาเปรียบที่นายทุนกระทำต่อชาวนาที่มาพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ กล่าวคือ แต่เดิมเจ้าของที่นาทำนาเพื่อดำรงชีวิตและขายผลผลิตเพื่อความอยู่รอดของครอบครัว เมื่อวิถีโลกและบริบททางเศรษฐกิจสังคมเปลี่ยนไปจึงเกิดแนวโน้มการผลิตเพื่อส่งออก นายทุนที่มีได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในส่วนแบ่งทางเศรษฐกิจจึงพยายามหาช่องทางเข้ามามีส่วนร่วมต่อรายได้ส่วนนี้ หนทางหนึ่งในการเข้ามาคือ การเข้ามาในชุมชนพร้อมกับการช่วยเหลือด้านเงินทุนโดยใช้ที่นาหรือที่ดินเป็นของค้ำประกัน จำนองเอาไว้ เมื่อชาวนาไม่มีเงินชำระตามกำหนดก็ยึดที่ดินหรือทำสัญญาเป็นเช่าที่นาทำกินแทน ตัวอย่างจากนวนิยายคือ ที่นาของครอบครัวเราเป็นของบรรพบุรุษมาแต่เดิมแต่ถึงคราวต้องมาเสียให้แก่เศรษฐีเมื่อพ่อแม่หลวมตัวไปกู้เงินเศรษฐีมาใช้เมื่อคราวทำนาขาดทุน “คนยากจนเป็นอันมากตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนผู้นี้ เขามีอำนาจยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์ เพราะสามารถจะสั่งฆ่าใครก็ได้ตามชอบใจ วิถีหาเงินของเขามีมากมาย นอกจากทำนาบหลังคนเบียดเบียนแย่งกรรมสิทธิ์ที่ไร่นาของคนจน ยังมีการค้าของเถื่อนประกอบอาชญากรรมนานาประการ (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 39-40)

ครอบครัวของเราใดตกอยู่ในภาวะถูกกดขี่ ทว่าความทุกข์จากการต้องใช้หนี้เงินเทียบไม่ได้กับความทุกข์อันเกิดจากการถูกกระทำโดยอำนาจบุญคุณและถูกเอาเปรียบด้านจำนวนเงิน รวมถึงภาระหน้าที่อันนอกเหนือกิจการทางการเกษตรที่ “นายเงินเศรษฐี” มักมีมาให้ลูกหนี้ทำอยู่เสมอ ดังที่เราใฝ่ฝันว่า

ทุกข์ร้อนของพ่อแม่ของเราไฉนยังมีมากกว่าเรื่องค่าเช่าค่างเพราะเรื่องหนี้สินนั้น ลงได้มีเข้าแล้วก็นำความเป็นทาสน้อยอื่นมาให้ ถ้าลำพังแต่เรื่องค่าเช่า ก็จะไม่เป็นเรื่องวิตกทุกข์ร้อนกันอยู่ทุกวันนี้ แต่ความที่ตกเป็นทาสนของนายเงินย่อมผูกมัด

ให้ล่ำดัวอยู่ใต้อำนาจของเขาหนักขึ้นทุกทีฐานะของพ่อเราในเวลานี้ตกต่ำยิ่งกว่าทาสในสมัยโบราณ (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 27)

ความอยู่ดีธรรมที่เรไรประสพกระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักในคุณค่าความเป็นมนุษย์ สิ่งที่เศรษฐีนายเงินกระทำต่อลูกหนี้โหดร้ายกว่าที่นายทาสกระทำต่อทาส เพราะทาสในอดีตยังได้รับความเมตตาจากผู้เป็นนาย แต่ทาสในนามลูกหนี้มีหน้าที่เพียงกระทำตามความต้องการของเจ้านั้นเท่านั้น นวนิยายจึงเสนอความเวทนาส่งสารต่อชาวนาและทำหน้าที่เสมือน “คำร้องทุกข์” ตามลักษณะวรรณกรรมเพื่อชีวิต

อนิจจา ชาวไร่ชาวนาผู้เป็นกระดูกสันหลังของประเทศ ผู้ผลิตพืชผลหล่อเลี้ยงชาติทั้งชาติ เขาต้องถูกนายเงินเป็นเพชรฆาต บั่นมือบั่นเท้า และบั่นคอ ในที่สุดเขาต้องรับเคราะห์จากความใจดำอำมหิตของมนุษย์ด้วยกันเอง ไม่มีสวรรค์ชั้นใดจะเห็นอกเห็นใจคนพวกนี้บ้างหรือ (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 87)

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ทั้งหลายก็ทำให้เรไรเกิดความเข้าใจสัจธรรมของชีวิตมนุษย์ในโลกนี้ สัจธรรมที่ว่าเกิดจากความเข้าใจสภาพชีวิตสังคม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ภายใต้ลัทธิทุนนิยม “เรไรมองเห็นมนุษย์แบ่งออกเป็นสองพวกคือ พวกโง่กับพวกฉลาด พวกโง่กำลังจะอดตาย พวกฉลาดอ้อมหน้าสำราญ เรไรมองเห็นโลกเป็นป่าทึบ พวกโง่มาลงแรงโค่นถาง ทำที่ดินรกร้างให้กลับเป็นประโยชน์เกิดพืชผล พวกฉลาดใช้อำนาจอิทธิพลกำลังเงินมาเอาเป็นของตัวเอง” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 27-28) นอกจากนั้นเขายังมองเห็นหนทางในการเอาชนะเศรษฐีนายเงินหรือเจ้านั้นหน้าเลือดคนอื่น ๆ เมื่อ

ทางเดียวที่จะปฏิวัติสังคมมนุษย์ก็คือ ทำให้คนตีมีความฉลาดขึ้นมาด้วยการศึกษาหาความรู้ให้ทันคนร้าย จนกระทั่งมันจะทำร้ายไม่ได้ นั่นแหละสังคมจึงจะได้รับความยุติธรรม トラบไตที่โลกยังเป็นสมบัติของคนร้าย โลกก็ไม่มีความผาสุก โลกจะมีความผาสุกต่อเมื่อโลกได้กลับกลายเป็นสมบัติของคนดี และการที่จะสามารถทำให้โลกเป็นสมบัติของคนดีเช่นนี้ เรไรก็มองเห็นทางเดียวคือ การศึกษา อย่างน้อยก็การศึกษาอบรมฝึกฝนตนเอง อย่างที่เรไรทำมา คนดีจึงจะสู้คนร้ายได้ (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 27-28)

ใน สร้างชีวิต ผู้ประพันธ์วิพากษ์กระบวนการหรือช่องทางในการหาผลประโยชน์ของกลุ่มชนชั้นนายทุน โดยมีได้มีการวิพากษ์ว่าเป็นผลมาจากการบริหารจัดการของรัฐบาลที่ไม่เหมาะสมดังเช่นที่วรรณกรรมเพื่อชีวิตทั้งหลายพยายามกระทำมาก่อนหน้า หากอ่านตามตรรกะนี้ ปัญหาสังคมจึงเกิดจากธรรมชาติของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดสภาพสังคมที่เลื่อมล้ำ การเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์พึงกระทำเพื่อ “สร้างชีวิต” ให้ได้ในบริบทที่เต็มไปด้วยข้อจำกัดดังกล่าวจึงต้องเริ่มที่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง

2. สร้างชีวิตด้วยการพัฒนา

การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมครั้งแรกในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรี มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) เป็นแผนนโยบายเพื่อการพัฒนาประเทศทุกด้าน โดยเน้นพัฒนาการเติบโตของประเทศในด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นแผนงานสำหรับปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของคณะปฏิวัติและรัฐบาลที่ว่า “การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหัวใจของงานปฏิวัติทั้งหมด” (นันทนา กปิลกาญจน์, 2529, หน้า 54) เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการ

ขยายกำลังการผลิตของชาติ การพัฒนาการศึกษาอนามัย ที่อยู่อาศัย โภชนาการของประชากร ฯลฯ เป็นรากฐานสำคัญในการบริหารประเทศที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

เมื่อเกิดแนวคิดเรื่องการพัฒนา จอมพลสฤษดิ์ได้ริเริ่ม “หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่” ซึ่งอยู่ในกองงานการวางแผนและพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นหน่วยรับและนำความสุขจากรัฐบาลไปให้แก่ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารและห่างไกลเส้นทางคมนาคม หน้าที่ของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จะเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ประชาชนในท้องถิ่น ในเรื่องการปรับปรุงท้องถิ่น การสุขภาพอนามัย การจัดบ้านเรือนให้ถูกลักษณะ การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ จอมพลสฤษดิ์เชื่อว่าประเทศจะดำเนินไปได้ด้วยดีในการพัฒนา การปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยขึ้นอยู่กับความอยู่ดีกินดีของประชาชน งานสำคัญที่จะต้องพัฒนาต่อไป แม้ว่าจะมีหลายด้านหากทุกด้านก็มุ่งเน้นที่การพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน (ทักษ์ เฉลิมเกียรติ, 2552: 272)

เมื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกิดขึ้นมาเพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ประเด็นสำคัญในโครงการนี้จึงรวมถึงการส่งเสริมผลิตผลทางการเกษตร โดยพยายามสร้างความตระหนักและให้เห็นความสำคัญและภาคภูมิใจในการทำกิจกรรม ประกอบอาชีพเกษตรกรกันเป็นอาชีพหลัก จอมพลสฤษดิ์ต้องการที่จะทำให้ชาวนาโดยทั่วไปเชื่อว่าการดำเนินชีวิตแบบชาวนานั้นเป็นการดำเนินชีวิตที่น่ายกย่อง ชาวนาควรอยู่อย่างมีความสุขและพอใจในความเป็นอยู่ของตน (ทักษ์ เฉลิมเกียรติ, 2552, หน้า 272)

แนวความคิดที่เกิดขึ้นในช่วงยุคพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในยุคแรกนี้คือ การพยายามนำความเจริญไปท้องถิ่นทุรกันดาร การเข้าไปบุกเบิกพื้นที่เพื่อนำความเจริญเข้าไป และการให้ความสำคัญกับการศึกษา อันเป็นเครื่องมือชั้นดีในการพัฒนาคนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่างๆ ต่อไปได้อีกมาก ทั้งนี้ นวนิยาย สร้างชีวิต ของหลวงวิจิตรวาทการก็ได้ ขานรับแนวความคิดเหล่านี้โดยสอดแทรกลงใน เนื้อหาของเรื่องได้อย่างกลมกลืน และการศึกษา ในนามการพัฒนาตัวเองที่จะช่วยพัฒนาคนให้ เปลี่ยนแปลงตนเองจากสถานะที่เป็นรองได้

ในนวนิยายเรื่องนี้ครอบครัวของเราและ เราเองมีแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคน ข้างมาก โดยเฉพาะการบุกเบิกพื้นที่ป่าเพื่อทำ เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เมื่อคราวที่พ่อแม่ของเรา เดินทางจากใต้ขึ้นมาเมืองเหนือก็มาห้ร้างถางพง และได้ความอนุเคราะห์จากสุธีให้เป็นเจ้าของที่ดิน ตรงส่วนที่ได้ทำความสะอาดและพัฒนาไป (พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 101-102)

หรือแม้กระทั่งตอนที่เกิดเรื่องราวุ่นวาย เรื่องความรักระหว่างเรไร สุธี และมารศรี เรไรก็ ต้องการให้เกิดความสบายใจแก่คู่แต่งงานใหม่โดยไม่ต้องการอยู่ในที่ดินไร่ฝ้ายทางเมืองเหนือที่ติด กับที่ดินของสุธี เพราะเกรงจะเกิดความไม่สบายใจ และสะดวกใจของมารศรี จึงต้องการแลกที่ดินตรง เมืองเหนือของตนกับที่ดินในป่าที่ชลบุรีของสุธี ซึ่ง ทุกคนต่างทักท้วงเพราะยังเป็นป่าดัดทะเล ไม่มี ถนนตัดผ่าน หากเรไรกลับขบใจ “เราลงมือถาง ขุดเผา ตบแต่งเนื้อที่ทุกๆ ตารางเมตรที่เราทำได้ มันเป็นความสุขความรื่นรมย์อย่างเหลือเกิน... ให้เห็นผลของงานตั้งแต่เริ่มแรกที่ป่าจะกลายเป็น ไร่เนา ไม่ใช่ไปเห็นเมื่อสำเร็จแล้ว” (พลตรีหลวง วิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 214)

“ความสุขความสนุก” ของเรไรที่นำ เสนอออกมานั้น เป็นสิ่งที่แสดงอย่างชัดเจน ถึงแนวคิดการบุกเบิก การสร้างพื้นที่ใหม่ของ ตนเอง หลวงวิจิตรวาทการสร้างให้ตัวละครมีความ พอใจกับแนวคิดนี้ การยอมรับในชะตาชีวิตของ ตนเองได้อย่างเบิกบานและเต็มเปี่ยมไปด้วยพลัง เป็นการสร้างค่านิยมและฐานความคิดด้านการ มุ่งมั่นพัฒนาให้แก่คนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับแนว นโยบายของรัฐที่ต้องการให้ประชาชนทั้งหลาย เข้าใจว่า การบุกเบิกพื้นที่เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ของการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญ

แม้กระทั่งในตอนเปิดเรื่อง “ข้าพเจ้า” เป็นผู้เล่าเรื่อง ตัวละครตัวนี้ได้เกริ่นนำถึงชีวิต ตนเองที่มีได้สมบูรณ์พร้อมมาแต่ต้น หากแต่ด้วยความขยันขันแข็งของครอบครัว ทำอาชีพด้าน การเกษตรด้วยการวางแผน ทำให้สามารถส่ง “ข้าพเจ้า” ซึ่งเป็นบุตรชายคนโตไปเรียนยังต่างประเทศได้ ดังที่เขาเ็นคิดคำนึงกลางสวนมะพร้าว อันเป็นต้นทุนในการส่งเขาเล่าเรียนว่า

ข้าพเจ้าได้ความรู้เรื่องการสร้างชีวิตมาจากคุณพ่อคุณแม่ ซึ่งได้สร้างด้วยวิธีวางแผน การรอบคอบ...คือเมื่อ 8 ปีที่แล้ว คุณพ่อคุณแม่ ได้จับจองที่ดินแห่งหนึ่ง จ้างคนโค่นถางและปลูก มะพร้าวไว้เต็มพื้นที่ ท่านบอกข้าพเจ้าเมื่อ 7-8 ปีมาแล้วว่าสวนมะพร้าวในที่ตรงนี้คือทุนรอน สำหรับการศึกษาศึกษาของข้าพเจ้าในต่างประเทศ... ซึ่งเมื่อลองคำนวณรายได้ประจำปีจากผลมะพร้าว เหล่านี้ ก็เป็นจำนวนเพียงพอสำหรับการศึกษา ของข้าพเจ้าในยุคปัจจุบัน (พลตรีหลวงวิจิตร วาทการ, 2542, หน้า 2)

การให้ความสำคัญกับการปูพื้นเรื่องราว ของตัวละคร “ข้าพเจ้า” ในส่วนนี้เป็นจุดที่หลวง วิจิตรวาทการเน้นย้ำให้ชัดลึกขึ้นไปอีกว่า อาชีพ เกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพของคนส่วนใหญ่ใน ประเทศมิใช่อาชีพที่ต่ำต้อย การทำสวน ทำไร่

หรือพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมด้านอื่นๆ หากทำด้วยตั้งใจ มีความรู้ และมีการวางแผนที่ดีย่อมความสำเร็จมาสู่ ดังที่ตัวละคร “ข้าพเจ้า” กล่าวทิ้งท้ายว่า “การวางแผนการสร้างชีวิตเป็นความสำเร็จอย่างน่าปลื้มใจ การลงแรงปลูกสร้างไม่ใช่งานที่เสียเปล่า ขอให้ลงแรงทำไว้ รักษาไว้ จะเห็นผลแน่นอน” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 2) และดอกผลแห่งความสำเร็จนั้นย่อมทับทวีและนำความชื่นใจมาสู่บุคคลที่วางแผนชีวิตไว้เสมอ ความพยายาม การวางแผนชีวิตและสร้างอนาคตของตนเองให้มีความรุ่งเรืองเป็นแนวคิดที่หลวงวิจิตรวาทการเห็นความสำคัญ สังเกตจากงานเล่มอื่นๆ ที่ยังคงเน้นย้ำความสำคัญในเรื่องความพยายามและความมุ่งมั่นในการสร้างอนาคตของตนเอง ดังปรากฏในหนังสือวิธีการทำงานและสร้างอนาคต ความว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างพ่ายแพ้แก่ความพยายามที่สม่ำเสมอ ความพยายามที่ค่อยๆ ทำไปทีละน้อย แต่ทำโดยไม่ลดละ” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2550, หน้า 37)

เห็นได้ว่างานด้านการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ การให้ความสำคัญการงานกสิกรรม และการบุกเบิกพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพด้านกสิกรรมทั้งหลาย เป็นสิ่งที่รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ส่งเสริมและเน้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญ การพัฒนาใน สร้างชีวิต จึงสอดคล้องกับแนวคิดหลักของรัฐบาลโดยการปลุกใจให้ผู้อ่านเห็นว่า การบุกเบิกพัฒนาพื้นที่ เริ่มต้นประกอบอาชีพด้านกสิกรรมเกษตรกรรมมิใช่ของต่ำต้อยและเป็นอาชีพเฉพาะของคนไร้การศึกษาเสมอไป เห็นได้จากตัวละครสุรียก็เป็นผู้คนที่มีการศึกษาดี แม้ว่าจะถ่อมตนว่าเรียนไม่สำเร็จอะไรสักอย่าง หากแต่ความมุ่งมั่นในการดูแลพื้นที่ให้เจริญเติบโตก็เป็นงานที่ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีอันเป็นเครื่องพิสูจน์ความสามารถของตน

3. สร้างชีวิตด้วยการสร้างคุณภาพคน

นอกจากการเร่งรัดพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สาธารณูปโภคที่รัฐบาลเข้ามาจัดสรรดูแลทั่วทุกพื้นที่แล้ว ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ยังกล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยชนชั้นนำเห็นว่าการศึกษาเป็นเครื่องนำมาซึ่งการสร้างคุณภาพคนเพื่อให้ประเทศพัฒนาได้ต่อไปอย่างแท้จริง โดยนโยบายหลักคือการกระจายการศึกษาชั้นสูงไปสู่พื้นที่ภูมิภาคมากขึ้น อาทิ การเปิดมหาวิทยาลัยในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขณะที่การศึกษานั้นก็มีการจัดระบบดูแลให้ทั่วถึงทุกพื้นที่มากยิ่งขึ้น มีการเปิดโอกาสทางการศึกษาที่หลากหลายทั้งสายวิชาชีพด้านต่างๆ เช่น งานช่าง งานการเรือน เป็นต้น

เนื่องจากสถานภาพและบทบาทผู้หญิงในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของผู้หญิง ในงานวรรณกรรมของหลวงวิจิตรวาทการมักมีการใช้ตัวละครผู้หญิงเป็นแกนหลักในการดำเนินเรื่อง (วาสนา บุญสม, 2535) อาจเป็นด้วยจุดมุ่งหมายหลายประการ อาทิ การสร้างตัวละครฝ่ายหญิงในลักษณะนี้เป็นการท้าทายทางความคิด เพราะจากสภาพความเป็นจริงในสังคมไทย ผู้ชายมีบทบาทเป็นผู้นำ ผู้หญิงมีบทบาทเป็นผู้ตาม รวมถึงการได้รับแนวคิดจากวัฒนธรรมตะวันตกที่มีส่วนในการกำหนดทัศนคติเกี่ยวกับผู้หญิงของผู้ประพันธ์ให้มองเห็นความสำคัญของผู้หญิงในอันที่จะพัฒนาชาติบ้านเมืองได้ไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย

“เรไร” เป็นตัวละครหญิงหลักของเรื่องที่เปรียบเสมือนบุคคลต้นแบบในการดำเนินชีวิตโดยการจำลองชีวิตจากนวนิยาย สอดคล้องกับงานนวนิยายและเรื่องสั้นเรื่องอื่นๆ ของหลวงวิจิตรวาทการ หากแต่เรไรมีความสามารถในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เพื่อขจัดปัญหาและกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้

การรู้จักใช้ปัญญาแก้ปัญหาซึ่งเราทำได้ กระทำมาตลอดของเนื้อหาในเรื่อง นับตั้งแต่การหาทางนำโฉนดที่ดินและสัญญาเงินกู้คืนให้แก่พี่น้องชาวนาทุกคน หรือแม้กระทั่งการหาทางเพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากพันธนาการของการเป็นอนุภรรยาเศรษฐี รวมถึงการแก้ปัญหาความรักระหว่างสุธีและมารศรี เราเราก็สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ด้วยอารมณ์ที่สุขุม ลุ่มลึก การใช้สติปัญญาที่เฉลิวยฉลาด ตัวละครเรายังเป็นบุคคลแสวงหาความรู้อยู่เสมอ การใฝ่รู้ใฝ่เรียนของเราเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในขั้นตอนของการพัฒนาตนเอง “ในการอ่านหนังสือนั้น เราไม่ได้อ่านเอาแต่เรื่อง เธออ่านอย่างละเอียดลออ จำถ้อยคำ จำความคิด จำคติและหลักวิชาที่พบในหนังสือ” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 20) เราจึงเป็นผู้หญิงที่มี “ความเติบโตก้าวหน้า... ทั้งทางร่างกายและความคิด ทั้งความสวยและความฉลาด” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 20)

การแสวงหาความรู้ของเราไม่เพียงแต่เป็นการสร้างบุคลิกลักษณะอย่างหนึ่งของตัวละครเพื่อให้สอดคล้องกับการรับมือหรือการคิดหาหนทางแก้ปัญหาในอนาคตเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นว่าหลวงวิจิตรวาทการมีทัศนคติอย่างไรเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ ซึ่งก็คือการพัฒนาคนให้มีความรู้ มีการศึกษา หรือสร้างอุปนิสัยของการใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้ความรู้นั้นๆ เป็นหนทางไปสู่ความสำเร็จในชีวิตตามแนวคิดการพัฒนา

การสร้างบุคลิกตัวละครของหลวงวิจิตรวาทการแนวคิดเรื่องหนทางการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ “เราไร” จึงเปรียบเสมือนต้นแบบของนักพัฒนาซึ่งสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาชีวิต และสร้างชีวิตให้ประสบกับความสุขสมหวังได้ตั้งใจ เราจึงอาจเป็นผู้หญิงที่เก่งกล้าเกินยุคสมัยแต่หากมองจากนโยบายรัฐที่สร้างโดยชนชั้นนำทาง

การเมือง เราไรเป็นผู้หญิงที่เก่งกล้า “สบสมัย” จึงถูกใช้เป็นตัวแทนของพลเมืองที่มีคุณภาพ

นอกจากนั้น คุณสมบัติที่สำคัญของเราเรื่ออีกประการหนึ่งคือภาวะผู้นำ ซึ่งเราไรแสดงออกอยู่เสมอในฐานะที่ตนสามารถช่วยเหลือชาวนาคนอื่นๆ ได้

คนที่จะต้องรับเคราะห์กรรมอย่างนี้ บางคนเรารู้จัก และมีมากที่ไม่เคยรู้จัก แต่จะรู้จักหรือไม่รู้จัก ไม่เป็นความสำคัญ เรไรถือว่าชาวไร่ชาวนาที่ต้องสละแรงงานตราครุฑอยู่นั้น เป็นพวกเดียวกับเธอหมด เป็นญาติพี่น้องของเธอทั้งหมด ความหมกมุ่นครุ่นคิดของเราเริจึงมีขึ้นมาอีกอย่างหนึ่งว่าจะช่วยคนพวกนั้นได้ด้วยวิธีใด” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 45)

อาจกล่าวได้ว่าความรู้ ความเก่งกล้าสามารถของเราไรส่วนหนึ่งมาจากการบ่มเพาะความรู้ที่ต่อเนื่อง หลายครั้งที่เรไรตัดสินใจไม่ได้ด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ด้วยการที่เคยอ่านหนังสือ “ดีๆ” จากบ้านคุณสมพรทำให้เรไรเลือกหนทางชีวิตโดยเทียบเคียงจากประสบการณ์ชีวิตที่ได้อ่านมาจากหนังสือ การเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนของเราไร ทำให้เธอสามารถต่อสู้กับปัญหาด้วยสติฉลาดรอบคอบ และบุคลิกภาพอันน่าเกรงขาม เห็นได้ว่านอกจากลักษณะนิสัยและคุณสมบัติตัวละครฝ่ายหญิงของหลวงวิจิตรวาทการที่สรุปไว้ 7 ประการนั้นแล้ว เราเรายังเป็นตัวละครที่มีลักษณะพิเศษเพิ่มขึ้นมาคือ บุคลิกภาพอันเรียบร้อยหมดจดงดงาม หลายครั้งที่บุคลิกภาพของเธอทำให้ผู้คน นับถือเกรงใจ ดังเช่น เมื่อคราวที่พรรณรายเพื่อนสาวของมารศรีคิดต่อเราไร ตั้งว่า “เมื่อเห็นเราไรเข้าจริง พรรณรายก็ต้องเปลี่ยนความคิดเพราะความสง่าและที่ท่ามารยาทของเราไร บังคับให้พรรณรายต้องยอมถือว่า เราไรเป็นสุภาพสตรีที่แท้จริงคนหนึ่ง” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 191)

หรืออีกตัวอย่างหนึ่งจะเห็นได้จากเมื่อครั้งที่ “ข้าพเจ้า” ผู้เล่าเรื่อง ได้พบเรไรเป็นครั้งแรก ก่อนเดินทางไปศึกษาต่อยังยุโรปและเกิดความประทับใจในกริยาท่าทีของหญิงสาวไร้ผู้นี้

ผมบอกคุณตามจริง ผมจะออกไปศึกษา ยุโรป ผมถ่ายจุดสวยงามไปหลายแห่ง แต่เรื่องถ่ายคนนั้น ผมระวังไม่ถ่ายรูปคนที่แต่งกายไม่เรียบร้อย เพราะเป็นเรื่องของวัฒนธรรม ผมได้พบคุณทั้งสองเป็นคู่แรก ที่เป็นชาวไร่แต่งกายเรียบร้อยดี สามารถจะอวดต่างประเทศได้ว่า ชาวไร่ชาวนาของเราก็มีวิถีวัฒนธรรมสูง ผมจึงถ่ายรูปคุณทั้งสองไป” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 8-9)

นอกจากนั้นยังมีอีกหลายเหตุการณ์อันแสดงให้เห็นว่าเรไรเป็นตัวละครที่สะท้อนคุณภาพคน ผ่านกระบวนการศึกษาทั้งในระบบ (ที่เรียนโรงเรียนประชาบาล) และการเรียนรู้อีกผ่านด้วยตนเองอยู่เสมอ ทำให้เรไรไม่เพียงแต่เป็นผู้หญิงฉลาด ทันคน มีใจเข้มแข็งต่อสู้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้หญิงที่เข้าใจโลก เข้าใจสังคม ว่าคนเรานั้นไม่สามารถมีอำนาจปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้อื่นได้ สิ่งที่สามารถทำได้ดีที่สุดด้วยตัวของเราคือการฝึกฝนดูแลตนเองไม่ให้มีที่ตำหนิ ต่างพร้อมเป็นข้อด้อยอันจะนำมาซึ่งปัญหาและทัศนคติด้านลบจากผู้อื่น หากเรากระทำตนเหมาะสมไม่ว่าเราประกอบอาชีพใด ก็จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองได้

ในขณะที่ “ข้าพเจ้า” ผู้เล่าเรื่องก็เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่สร้างชีวิตด้วยการศึกษา เห็นได้จากตอนต้นที่กล่าวถึงชีวิตของตนเอง จากบุคคลผู้มาจากครอบครัวธรรมดาสามารถมีโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ก็ด้วยการศึกษา

ข้าพเจ้าไม่ได้เกิดมาในเปลทอง ไม่ใช่ลูกคนมั่งมี นับตั้งแต่ข้าพเจ้ารู้ความก็ได้เห็นคุณพ่อคุณแม่ของข้าพเจ้าทำงานหนักมาตลอด...

บัดนี้ ข้าพเจ้าสำเร็จการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพฯ และคุณพ่อคุณแม่จะส่งข้าพเจ้าไปศึกษาต่อยังยุโรป” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2542, หน้า 1-2)

สิ่งสำคัญคือ ตัวละครทุกตัวเห็นโอกาสเห็นความสำคัญของการศึกษาว่าสามารถพัฒนาตนและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตนเองได้เป็นอย่างดี และเป็นกลไกสำคัญในการเลื่อนชั้นทางสังคมที่ทำให้ตัวละครเข้าถึงทรัพยากรอื่นๆ ของสังคมได้ดีมากกว่าช่วงเวลาที่ยังสังกัดอยู่กับชนชั้นที่เป็นรอง

สร้างชีวิต จึงเป็นนวนิยายที่นำเสนอปัญหาผ่านกรอบแนวคิดอย่างวรรณกรรมเพื่อชีวิต หากแต่วิธีการหลุดพ้นจากปัญหานั้นคือ การเริ่มต้นต่อสู้ด้วยการพัฒนาตนเอง ซึ่งแนวคิดการพัฒนาตนเองนี้เป็นสิ่งที่หลวงวิจิตรวาทการและรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์พยายามสร้างให้เกิดในสังคมเห็นได้จากงานแนวสารคดีเรื่องอื่นๆ ของหลวงวิจิตรวาทการที่นำเสนอการต่อสู้และก้าวขึ้นมาประสบความสำเร็จของกลุ่มคนผู้มีชื่อเสียงต่างๆ ดังความตอนหนึ่งในหนังสือ ทางสู้ในชีวิต ว่า “คนกล้าจริงจะต้องต่อสู้ สู้กับศัตรู สู้กับเหตุการณ์ สู้กับเคราะห์ โชคทั้งหลายที่จะมีมา... เพราะถึงแม้การต่อสู้จะเป็นความยากลำบากสักเพียงไร ก็คงไม่มีอะไรร้ายแรงยิ่งไปกว่าความตาย” (พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, 2549, หน้า 18)

สรุปและอภิปรายผล

นวนิยายเรื่อง สร้างชีวิต ของหลวงวิจิตรวาทการ นอกจากจะเป็นนวนิยายที่นำเสนอปัญหาความแตกต่างทางชนชั้นระหว่างชาวนากับชนชั้นนายทุนในประเด็นปัญหาต่างๆ อาทิ การถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน สถานภาพทางสังคมและความรู้ในการเอาตัวรอดแล้ว นวนิยายเรื่องนี้ยังเป็นเครื่องกระตุ้นให้คนในสังคมตระหนักถึง

สถานภาพของตนเอง และให้ความสำคัญแก่การแสวงหาความรู้เพื่อเป็นใบเบิกทางในการเลือกเส้นทางเดินของชีวิต สามารถ “สร้างชีวิต” ได้ด้วยความรู้ความสามารถของตนเองเพื่อประโยชน์สุขทั้งของตนเองและผู้คนรอบข้างในสังคม มากกว่าที่จะเรียกร้องหรือผลักดันให้สลายความเหลื่อมล้ำที่แฝงฝังอยู่ในโครงสร้างสังคม

นวนิยายเรื่องนี้ยังคงเดินตามแนวทางการสร้างสรรค์วรรณกรรมของหลวงวิจิตรวาทการที่ได้รับอิทธิพลจากนักประพันธ์ฝรั่งเศสคือ โอลิเวร เดอ บัลซัค (Honoré de Balzac) และ กี เดอ โมปาซง (Guy de Maupassant) โดยหลวงวิจิตรวาทการรับเอาโลกทัศน์ แนวคิดเรื่องครอบครัว แนวคิดเรื่องบทบาทสตรี แนวคิดว่าด้วยหน้าที่ ฯลฯ มาปรับให้เข้ากับบริบทไทย ผลงานบัลซัคมีอิทธิพลในการสร้างตัวละครพ่อและสามี ส่วนงานเขียนของโมปาซงมีอิทธิพลในการสร้างตัวละครหญิงที่มีบุคลิกภาพชัดเจนและเป็นตัวของตัวเองในงานของหลวงวิจิตรวาทการ โดยตัวละครหญิงชายล้วนถูกสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนอุดมการณ์ชนชั้นกลางและการสร้างคุณภาพคนในบริบทปรับประเทศให้ทันสมัย (Suntharaks, 1986, หน้า 230-232)

สร้างชีวิต จึงเป็นนวนิยายเรื่องสุดท้ายในชีวิตของหลวงวิจิตรวาทการที่ผ่านการตกผลึกทางความคิด กลับกรองวิถีแห่งการใช้ชีวิตให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขมาผนวกเข้า

ไว้ด้วยกัน จะเห็นได้ว่านอกเหนือจากงานแนวบั้นเท็งคดีแล้ว หลวงวิจิตรยังมุ่งสร้างงานเขียนแนวประวัติศาสตร์และงานเขียนแนวพัฒนาตนเอง (self-improvement) งานทั้งหลายเหล่านั้นโดยมากสอดแทรกทัศนคติด้านการใช้ชีวิตอย่างแนบแน่น แม้งานที่กล่าวถึงประวัติบุคคลสำคัญต่างๆของโลกเช่นเรื่องทางสู้ในชีวิต หลวงวิจิตรวาทการก็บอกเล่าเรื่องราวของบุคคลเหล่านั้นควบคู่ไปกับการถ่ายทอดเส้นทางการต่อสู้ในชีวิตของตนเองเพื่อตอกย้ำผู้อ่านอยู่เสมอว่า ชีวิตมนุษย์นั้นดีขึ้นไปได้ด้วยการใฝ่เรียนรู้และหมั่นพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

ด้วยแก่นความคิดอันมั่นคงที่เชื่อในศักยภาพของบุคคลในการพัฒนาตนเองเพื่อการหลุดพ้นจากปัญหาที่เองที่ทำให้หลวงวิจิตรวาทการสร้าง สร้างชีวิต เพื่อท้าทายชนบของวรรณกรรมชีวิตยุคก่อนหน้า หรือเป็นงานที่เขียนขึ้นมาเพื่อแทนที่วรรณกรรมเพื่อชีวิตที่ถูกปิดกั้นในยุคนั้น โดยปิดผันให้ความขัดแย้งเรื่องชนชั้นกลับมารับใช้สนับสนุนการพัฒนา ลัทธิทุนนิยม และการสร้างตัวเองของชนชั้นกลางที่เป็นชุมชนผู้อ่านของหลวงวิจิตรวาทการ ทั้งยังเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาของรัฐมากกว่าชนชั้นล่างผู้มีสถานะที่เป็นรองและยังคงถูกใช้ประโยชน์แม้กระทั่งในโลกวรรณกรรม

เอกสารอ้างอิง

- ตรีศิลป์ บุญจอร์. (2542). *นวนิยายกับสังคมไทย (2475- 2500)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. (2552). *การเมืองพ่อขุนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- นันทนา กปิลกาญจน์. (2529). *แนวคิดทางการเมืองของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์: ผลที่มีต่อการพัฒนาประเทศ*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- บาหยัน อิ่มสำราญ. (2527). *นวนิยายไทยระหว่างพ.ศ. 2501-2506: การวิเคราะห์แนวคิด*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- рінฤทัย สัจจพันธุ์. (2554). หน่วยที่ 6 วรรณกรรมปัจจุบัน พ.ศ.2475-2516. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาวรรณคดีไทย*. สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วาสนา บุญสม. (2535). *บทบาทผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- วิจิตรวาทการ, พลตรีหลวง. (2550). *วิธีทำงานและสร้างอนาคต*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- วิจิตรวาทการ, พลตรีหลวง. (2549). *ทางสูในชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- วิจิตรวาทการ, พลตรีหลวง. (2542). *สร้างชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- วิทยากร เชียงกุลและคณะ. (2542). *สารานุกรมแนะนำหนังสือดี 100 เล่มที่คนไทยควรอ่าน*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2554). *วรรณกรรมกับสังคม: ภาพสะท้อนจากนวนิยายปัจจุบัน*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Buchanan, I. (2010). *Dictionary of Critical Theory*. Oxford University Press.
- Sunthraraks, P. (1986). *Luang Wichit Watakan: Hegemony and Literature*. [Unpublished Doctoral Dissertation, University of Wisconsin-Madison].

นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรีทธา มนตรา ศรีพทุทเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ

The Contemporary Dance in Live Drama-Light and Sound Performance of Sriprutthesuan, the Founding of Sisaket Town, Sisaket Province

จักรพงษ์ เจริญกิจพานิช¹, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ²

Chakrapong Charernkitpanit¹, Pattamawadee Chansuwan²

Received: 1 March 2022

Revised: 22 June 2022

Accepted: 30 22 June 2022

บทคัดย่อ

นาฏกรรมร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรีทธา มนตราศรีพทุทเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ มีความมุ่งหมาย 1. เพื่อศึกษาพัฒนาการ และองค์ประกอบการแสดงแสง สี เสียง และสื่อผสมในระบบมัลติมีเดีย อารยธรรมแห่งศรีทธา มนตรา ศรีพทุทเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ 2. เพื่อศึกษารูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรีทธา มนตรา ศรีพทุทเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการศึกษาจากเอกสารและภาคสนาม โดยใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ผู้รู้จำนวน 6 คน ผู้ปฏิบัติจำนวน 5 คน ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจำนวน 30 คน แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรีทธา มนตราศรีพทุทเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ การแสดงแสงและเสียง เป็นศิลปะการแสดงรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นโดยการผสมผสานศาสตร์และศิลป์หลากหลายสาขาทั้งนาฏกรรม การละคร เทคนิคระบบแสง สี เสียง และมีพัฒนาการที่มีแนวคิดเป็นตัวกำหนดรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย ตั้งแต่การออกแบบท่ารำ การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบดนตรี ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว เป็นการแสดงที่เน้นความตระการตาของระบบแสง สี ดนตรี และเสียงที่ใช้เทคนิคพิเศษ ประกอบเพื่อบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ บริเวณสถานที่จริง ทั้งนี้ต้องอาศัยความเข้าใจถึงเหตุการณ์และพื้นฐานในความเป็นมาของเรื่องราวที่นำเสนอ โดยใช้เสียงบรรยายเพื่อบอกเล่าเรื่องราว ใช้เสียงเพลง และเสียงประกอบเพื่อสร้างอารมณ์ร่วมหรือทำให้การถ่ายทอดดังกล่าวมีอรรถรสมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการใช้แสงสีต่างๆ ตามบรรยากาศ เพื่อให้ผู้ชมสร้างจินตภาพ ทำให้เกิดความคิด ความรู้สึก เสมือนอยู่ในเหตุการณ์นั้น เป็นการผสมผสานเรื่องราวจากความเป็นจริงสู่จินตนาการในเรื่องราวแห่งอดีตกาลแหล่งโบราณสถาน หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

คำสำคัญ: นาฏศิลป์ร่วมสมัย, การแสดงแสง สี เสียง

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Masters Degree Student, Department of Fine - Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University

² Associate Professor, Faculty of Fine - Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University

Abstract

This study examined contemporary drama in light, sound, civilization of faith of Montri Sri Pruitthesuan, Sisaket Province. The objectives were 1. To study development and elements of light, colour, sound and mixed media in multimedia systems 2. To study the forms of contemporary dance in light, colour and sound performances of the civilization. This research studied documents and field observation, using observation and an interview form given to 6 experts, 5 practitioners, and 30 general informants. Results were presented using descriptive and analytical methods.

The results showed that contemporary drama in light, sound, civilization of faith of Montri Sri Pruitthesuan Sisaket Province is entertainment using light and sound that is a new form of performing arts that is created by combining various fields of science and art such as the contemporary drama, the dramatics, light and sound There are developments apply concepts defining contemporary dance performances, from dance design and costume design. All are a perfect combination of musical design techniques assembled to tell historical stories at the actual place they happened. This requires an understanding of the events and the basis of the story being presented. It uses narrative audio to tell a story through music and sound effects to create an emotional connection. It makes such broadcasts more enjoyable. In addition, different colours of light are used according to the atmosphere, for the audience to create an image that causes thoughts and feelings as if they were attendin a real event. It is a blend of stories from reality with the imagination. It is in the story of the past at the temple or historical landmarks throughout all regions of Thailand.

Keywords: Contemporary dance, light & sound

บทนำ

นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และยังเป็นสิ่งที่สำคัญมากในชีวิตประจำวัน และวิถีชีวิตของชาวไทยไม่ใช่เป็นความบันเทิงอย่างเดียว ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับศาสนาและกลุ่มสังคมหลายกลุ่ม โดยแท้จริงแล้วนาฏศิลป์นั้นสามารถที่จะบรรยายลักษณะเฉพาะตัว และยังสามารถที่จะสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของสังคมไทยที่แตกต่างกันจากที่อื่นๆ ดังนั้นเราสามารถสังเกตได้ว่านาฏศิลป์ของไทยจะสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะที่บ่งบอกให้เห็นถึงความเป็นไทย

นาฏศิลป์นั้นสามารถจะสืบค้นหาถึงความเป็นมาได้ว่ามีตั้งแต่เริ่มต้นประวัติศาสตร์ชาติไทย สิ่งที่น่าเสนาออกมาถ่ายทอดผ่านการแสดงนาฏศิลป์นั้นทำให้เราเห็นวัตถุในทางศิลป์ที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นทั้งวรรณคดี ประติมากรรม จิตรกรรม ในแต่ละยุคของประวัติศาสตร์ไทยได้เผยให้เห็นถึงความเจริญของมรดกทางวัฒนธรรม

เมื่อนาฏศิลป์เป็นศาสตร์ที่สร้างเพื่อตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของมนุษย์ ดังนั้นคุณค่าขั้นพื้นฐานของนาฏศิลป์ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ได้ปลดปล่อยอารมณ์ความรู้สึก สะเทือนใจออกมาทั้งนี้เมื่อนำดนตรีและนาฏศิลป์

มาเป็นเครื่องมือในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่อันถือว่ามีประโยชน์ เช่น ระบาย ระบาย นาฏการต่างๆ แล้วยังสามารถพัฒนาไปสู่การแสดงเพื่อความบันเทิง สามารถจัดเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติได้ด้วย ดังนั้นคุณค่าของนาฏศิลป์จึงมิได้กำหนดที่การตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของมนุษย์เท่านั้น แต่ยังมีนัยแอบแฝงอยู่มากมาย อาทิ เป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคีภายในกลุ่มชน ตลอดจนเป็นสิ่งเชิดหน้าชูตาในฐานะที่เป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ อันแสดงถึงภูมิปัญญาของมนุษย์ที่สั่งสมมานาน (สุดใจ ทศพร, 2544, หน้า 9)

นาฏศิลป์ร่วมสมัย เป็นนาฏศิลป์ที่ถูกพัฒนามาจากแนวคิดของนาฏศิลป์สมัยใหม่ ปราศจาก ลำดับขั้นตอนของนักเต้น สามารถแสดงได้ทุกที่ และควรเกิดจากการทดลองเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ที่สร้างสรรค์ทั้งในรูปแบบของการเคลื่อนไหว แนวความคิด หรือองค์ประกอบการสร้างสรรค์ มีอิสระในการตีความทั้งต่อตัวผู้สร้างสรรค์ผลงาน และผู้ชม ถึงแม้ว่าแนวคิดในนาฏศิลป์ร่วมสมัย จะมีความอิสระมากเพียงใด แต่ในแง่ของกระบวนการสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีแบบแผน ทั้งในด้านการค้นคว้าทดลองในการเคลื่อนไหวที่ต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ เข้ามากระตุ้นกระบวนการสร้างสรรค์ในนาฏศิลป์ร่วมสมัยมีหลากหลายวิธี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความถนัด และความรู้ความสามารถของนักสร้างสรรค์ (ชนกร สรรยัศวราภิกู, 2558)

จังหวัดศรีสะเกษ เป็นหนึ่งในเมืองรองสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หรืออีสานใต้ เต็มไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์จากกลิ่นอายอารยธรรมขอมผ่านโบราณสถาน โบราณวัตถุ และวัฒนธรรมต่างๆ รวมทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนาอาราม และประเพณีที่ควรค่าแก่การสืบสาน อย่างเช่น

“เทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสี่เผ่าไทยศรีสะเกษ ที่เปิดโอกาสให้คนทั่วไปเข้าไปท่องเที่ยวแบบนอกรอบ พร้อมสัมผัสวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชนสี่เผ่าไทยได้อย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับแนวคิด amazing ไทยเท่ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เทศกาลดอกล่ำดวนบาน เป็นประเพณีของชนสี่เผ่าไทยศรีสะเกษ อันได้แก่ ชาวเขมร ชาวลาว ชาวส่วย และชาวเยอ หรือชนเผ่าพื้นเมืองเขมร-ป่าดงซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการจำลองหมู่บ้านและวิถีชีวิตชนสี่เผ่าโบราณอย่างใกล้ชิด รวมถึงกิจกรรมภายในงาน ได้แก่ การแสดงประเพณีศิลปวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชนเผ่า 4 เผ่า ลาว เขมร ส่วย เยอ การแสดงนิทรรศการภาพถ่าย งานศิลปะ ของศิลปินท้องถิ่น, การแสดงภาพวาดและสาริตการวาดภาพของศิลปินท้องถิ่น, การแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ของอำเภอด่างๆ บริเวณลานทางเข้าสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ศรีสะเกษ ในบรรยากาศของการจัดงาน ยังมีความรื่นรมย์จากความหอมเย็นละมุนของดอกล่ำดวน ที่เบ่งบานผลิดอกจากต้นล่ำดวนกว่า 5 หมื่นต้น ส่งกลิ่นหอมอบอวลไปทั่วบริเวณ พร้อมเลือกลิ้มชิมรสอาหารพื้นเมืองศรีสะเกษของชนเผ่า ลาว เขมร ส่วย เยอ และชมการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพุทธเชศวร อันเป็นตำนานการสร้างเมืองศรีสะเกษที่ยิ่งใหญ่ ตระการตาด้วยการแสดงของนักแสดงกิตติมศักดิ์จากภาคราชการและภาคเอกชนที่มาร่วมถ่ายทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของชนสี่เผ่ากับตำนานการสร้างบ้านแปงเมืองศรีสะเกษ ดินแดนแห่งดอกล่ำดวน (ศิริเกษ หมายสุข, 2562, หน้า 20)

การแสดง แสง สี เสียง ศรีพุทธเชศวร แสดงครั้งแรกในปี พ.ศ. 2538 โดยนักแสดงกิตติมศักดิ์ จากภาคราชการและภาคเอกชนได้

รับนโยบายจากทางจังหวัด ให้จัดการแสดงในรูปแบบ แสง สี เสียง ที่เกี่ยวกับตำนาน การสร้างบ้านแปงเมืองศรีสะเกษ ซึ่งรูปแบบการแสดงจะมีตัวละครเล่นเป็นภาพนิ่ง เพื่อสื่อให้เห็นถึงเรื่องราวของตำนานการสร้างบ้านแปงเมือง และจะมีของชนเผ่าพื้นเมืองในจังหวัดศรีสะเกษ ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงให้ตัวละครมีบทบาทมากขึ้น มีการ ฟ้อน รำ สอดแทรกในขั้นตอนแต่ละการแสดง และมีเทคนิคการใช้แสง สี เสียง เข้ามาประกอบในการแสดง ปัจจุบันการจัดการแสดง แสง สี เสียง สื่อผสม โดยใช้ ระบบมัลติมีเดีย มาประกอบการแสดง แสง สี เสียง และได้ปรับเปลี่ยนชื่อชุดการแสดง แสง สี เสียง ว่า อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพทุทเชศวร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการการแสดงแสงสีเสียง และสื่อผสมในระบบมัลติมีเดีย อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพทุทเชศวร จังหวัดศรีสะเกษ

2. เพื่อศึกษารูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพทุทเชศวร จังหวัดศรีสะเกษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาพัฒนาการการแสดง แสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธามนตรา ศรีพทุทเชศวร จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษารูปแบบการแสดง แสง สี เสียง และแนวคิดในด้านองค์ประกอบ แสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพทุทเชศวร จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมประเพณีเทศกาลดอกกล้าดวนบานสีเผ่าไทยศรีสะเกษ โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีภาพประกอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษา 4 วิธี คือ

1. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย และการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสมระบบมัลติมีเดีย งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพทุทเชศวร จังหวัดศรีสะเกษ

2. ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากประชากร 3 กลุ่ม เพื่อเข้าถึงข้อมูล ได้แก่

- ผู้รู้ด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วนศักดิ์ ผดุงเศรษฐกิจ

- ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะการแสดง ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริมงคล นาฏยกุล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรพงศ์ เสนไสย

- ผู้ปฏิบัติควบคุมการแสดงแสง สี เสียง ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชิดศักดิ์ ฉายถวิล

3. การสังเกต ผู้วิจัยใช้วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยสังเกตรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย แนวคิดและทฤษฎี และองค์ความรู้ด้านการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสมระบบมัลติมีเดีย เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลหลักและตรวจสอบ เพื่อนำมาวิเคราะห์การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพทุทเชศวร จังหวัดศรีสะเกษ

4. เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลและตรวจสอบเนื้อหาวิเคราะห์ด้วยภาพประกอบโดยมีขอบเขตดังนี้

4.1 เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพทุทเชศวร จังหวัดศรีสะเกษ

4.2 เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบและนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพฤตเศรษฐ จังหวัดศรีสะเกษ

5. วิเคราะห์ข้อมูลผ่านการใช้ทฤษฎีนาฏยประดิษฐ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษานาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพฤตเศรษฐ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า

1. พัฒนาการ และองค์ประกอบการแสดงแสง สี เสียง และสื่อผสมในระบบมัลติมีเดียการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพฤตเศรษฐ จังหวัดศรีสะเกษ

1.1 พัฒนาการการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพฤตเศรษฐ จังหวัดศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษ มีประวัติศาสตร์ขอมโบราณ ที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากกว่า 1,000 ปี และมีร่องรอยทางวัฒนธรรมแห่งความศรัทธา จะเห็นว่าเรื่องราวและบทบาทการแสดงแสง สี เสียง จะบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เมืองศรีสะเกษ การแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพฤตเศรษฐ ถูกจัดขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจากกรมศิลปากร และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในสมัยนั้น และการแสดงแสง สี เสียง ศรีพฤตเศรษฐ มีความมุ่งงามทางสุนทรีย์ในรูปแบบการแสดงที่ตระการตา สร้างความประทับใจ และความตื่นตาให้แก่ประชาชน ซึ่งเป็นการแสดงถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของการสร้างบ้านเมืองของจังหวัดศรีสะเกษ โดยนำเสนอผ่านเทคนิคการใช้ระบบแสง ระบบสี ระบบเสียง ระบบสื่อผสมมัลติมีเดีย แบ่งออก

เป็นทั้งหมด 8 องค์ ใช้ระยะเวลาในการแสดงทั้งสิ้น 1 ชั่วโมง 30 นาที พร้อมด้วยทีมงาน และนักแสดง จำนวนทั้งสิ้น 1,000 คน จากการศึกษาผู้วิจัยแบ่งประวัติความเป็นมา และพัฒนาการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2564 เป็น 5 ช่วง 1. ช่วงที่ 1 จังหวัดศรีสะเกษได้จัดงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสี่เผ่าไทย ศรีสะเกษ ได้รับการสนับสนุนจากกรมศิลปากรในการจัดการแสดงแสง สี เสียง 2. ช่วงที่ 2 ได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เข้ามาส่งเสริม และปรับเปลี่ยนบทละคร และรูปแบบการแสดง มีการนำกลุ่มชาติพันธุ์ กูย เขมร ลาว เยอ เข้ามาประกอบร่วมการแสดง และต่อมาได้มอบให้จังหวัดศรีสะเกษเป็นผู้ดำเนินการจัดงานและการแสดงแสง สี เสียง ศรีพฤตเศรษฐ 3. ช่วงที่ 3 ยังคงมีการใช้บทละครเดิม มีการประชาสัมพันธ์ผ่านรายการโทรทัศน์ และมีการเพิ่ม ระบุว่าศรีพฤตเศรษฐ และระบุว่าศิระราตรีศรีพฤตเศรษฐ 4. ช่วงที่ 4 มีการปรับบทละคร และมีการว่าจ้าง ออกแก๊นซ์ มีการปรับรูปแบบระบบมัลติมีเดีย 5. ช่วงที่ 5 องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษรับผิดชอบจัดงานเทศกาลดอกล่ำดวนบาน สืบสานประเพณีสี่เผ่าไทย ศรีสะเกษ และมอบหมายให้มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษดำเนินการจัดการแสดงแสง สี เสียง

1.2 องค์ประกอบการแสดงแสง สี เสียง และสื่อผสมในระบบมัลติมีเดียการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพฤตเศรษฐ จังหวัดศรีสะเกษ

องค์ประกอบการออกแบบการแสดงแสง สี เสียง และสื่อผสมในระบบมัลติมีเดียการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพฤตเศรษฐ จังหวัดศรีสะเกษ ได้แบ่งเป็นองค์ประกอบ คือ 1. บทการแสดง 2. ตัวละครประกอบการแสดงแสง สี เสียง 3. เครื่องแต่งกาย

4. เครื่องดนตรี 5. ระบบแสง สี เสียง โดยผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์รายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. บทการแสดง คือส่วนสำคัญที่จะทำให้ การแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนต์รา ศรีพฤตเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ ดำเนิน ไปได้อย่างเนื่อง ตื่นตา ประทับใจผู้ชมตลอดทุก ช่วงของการแสดงซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญคือ บทละครที่ประพันธ์ขึ้น มีที่มาจากการเก็บข้อมูล ภาคสนาม ข้อมูลจากเอกสาร

2. ตัวละคร ตัวละครที่มีบทบาทในการ แสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนต์รา ศรีพฤตเศศวร ได้รับแรงบันดาลใจมาจากข้อความ จากลิขหลักที่ K 308 จากสิขปราสาทเขาพระวิหาร 4 (ศก 6) และจารึกปราสาทสระกำแพงใหญ่ที่ ปราศกรายละเอียดเกี่ยวกับพระนามหรือชื่อต่างๆ อันได้แก่พระเจ้าสุริยวงวรมันที่ 1 ศรีสุกรมมมา กัมสะเตงจิง พระนางศรีเทวี พระนางไตรภทระ พระเจ้าชัยวงวรมันที่ 7 ตัวละครประกอบการแสดง ชาวบ้านชาย ชาวบ้านหญิง และตัวละครประการ แสดงที่เป็นนางรำ นางระบำ

3. เครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายเป็น องค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้การแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนต์รา ศรีพฤตเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ มีความสมบูรณ์ น่าสนใจ และ ทำให้ผู้เข้าชมการแสดงแสง สี เสียง เข้าใจใน การสร้างสรรค์การแสดง และการออกแบบเครื่อง แต่งกายโดยให้สอดคล้องกับแนวคิด จินตนาการ บนพื้นฐานของภาพจำหลักบนทับหลัง หรือ หน้าบัน ปราสาทเขาพระวิหาร และปราสาท สระกำแพงใหญ่

4. เครื่องดนตรี การแสดงแสง สี เสียง เนื้อหาการแสดง จังหวะดนตรี ทำนอง ลักษณะ

พิเศษของเสียงต่างๆ และการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนต์รา ศรีพฤตเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ ยังเป็นการใช้การบันทึกการ บรรเลงดนตรีสดวงมโหรีอีสานใต้ สลับกับการใช้ เทปเสียงประกอบการแสดง ส่วนเพลงที่ใช้สำหรับ การบรรยายเป็นการเอาเสียงเพลงที่เป็นเครื่อง ดนตรีสากล มาบรรเลงประกอบการแสดงในช่วง ต่างๆ ที่บรรยายสถานที่ เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือการเชื่อมต่อการบรรยายการแสดงแสง สี เสียง ตลอดจนมีการสอดแทรก ซาวเอฟเฟคเสียง (Sound Effect) เข้าไปในการแสดงเพื่อให้เกิด บรรยากาศและความสมจริง

5. ระบบแสง สี เสียง ใช้จอขนาดใหญ่ และระบบมัลติมีเดียแบบสื่อผสม 4D มาเป็นฉาก หลักในการแสดงแสง สี เสียง องค์ประกอบหลักที่ ขาดไม่ได้เลยในการจัดการแสดงคือเทคนิคการใช้ แสง สี เสียง มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้ที่เข้ารับ ชมการแสดงแสง สี เสียง เช่นการนำเสนอวิถีชีวิต ของกลุ่มชาติพันธุ์ กูย เขมร ลาว เยอ มีการใช้ไฟ Moving Head สีขาวสว่างพร้อมไฟ Par Led สีน้ำเงิน เมื่อผู้เข้าชมการแสดงแสง สี เสียง เห็น แสงสีน้ำเงินก็จะเกิดความรู้สึกสงบสุข เยือกเย็น มั่นคง แสง สี เสียงเป็นองค์ประกอบที่ต้องมีความรู้ ทางด้านเทคนิคเพื่อมาช่วยสร้างบรรยากาศในการ แสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนต์รา ศรีพฤตเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ ให้สมจริง และ มีความสมบูรณ์ในการแสดงมากยิ่งขึ้น

2. รูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการ แสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนต์รา ศรีพฤตเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ

2.1. แนวคิดในการสร้างสรรค์การแสดง นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดสุริยะนาถปัญญา สถาปนา องค์กมรเตงชคตะ

ภาพที่ 1 การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดสุริยะนาถ
บัญชา สถาปนาองค์กมรเตงชคตะ
ที่มา: จักรพงศ์ เจริญกิจพานิช, 2565

1. แนวคิดในการสร้างสรรค์ มาจากจารึก
ศักดิ์ได้กล่าวถึง พระมหากษัตริย์นักรบผู้ยิ่งใหญ่
นามว่า พระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 หลังจากที่พระองค์
ได้ปราบปรามพวกกบฏดำ แถบเทือกเขาพนม
ดงเร็กแล้ว พระองค์ยังได้สถาปนาดินแดน วิเวท
แห่งทุ่งไศล ขึ้นเป็นเมือง กुरुเกษตร ดินแดนที่มี
ความอุดมสมบูรณ์ เป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำ เป็นแหล่งผลิต
เกลือ แหล่งหลอมเหล็ก และยังเป็นแหล่งผลิต
ศิลาแลงที่นำมาสร้างปราสาทสระกำแพงใหญ่

2. รูปแบบการแสดงร่วมสมัย เป็นการ
แสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย ที่เล่าเรื่องราวของการ
เฉลิมฉลองการสถาปนาเทพเจ้าแห่งจักรวาล
กมรเตง ชคตะ ศรีสิขเรศวร และกมรเตง
ชคตะ ศรีพฤเชศวร

3. กระบวนการที่ใช้ในการแสดง เป็นการ
แสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่ประดิษฐ์ทำรามาจาก
รูปปั้นเหล่านางอัปสรานในปราสาทเข้าพระวิหาร
และปราสาทสระกำแพงใหญ่ ผสมผสานกับ
จินตนาการของผู้สร้างสรรค์ การแสดงนาฏศิลป์
ร่วมสมัยชุดสุริยะนาถบัญชา สถาปนาองค์กมร
เตงชคตะทำทางการรำให้สอดคล้องกับทำนอง
เพลงหรือจังหวะดนตรี

4. การแต่งกาย การแสดงนาฏศิลป์
ร่วมสมัยชุดสุริยะนาถบัญชา สถาปนาองค์กมร
เตงชคตะ เครื่องแต่งกายนั้นได้ถอดแบบจากภาพ
จำหลักนางอัปสร และมีการปรับรูปแบบตาม
จินตนาการของผู้สร้างสรรค์

5. ดนตรีที่ใช้บรรเลง เป็นดนตรีที่ใช้วง
ดนตรีมโหรีอีสานใต้ การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย
ชุดสุริยะนาถบัญชา สถาปนาองค์กมรเตงชคตะ
เป็นการแสดงประกอบการบรรเลงเพลงอย่างเดียว
ไม่มีเนื้อร้อง เพลงที่ใช้บรรเลงเป็นเพลงที่แต่ง
ขึ้นมาใหม่

6. การออกแบบท่ารำสำหรับการแสดง
การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดสุริยะนาถบัญชา
สถาปนาองค์กมรเตงชคตะ เป็นการแสดง
นาฏศิลป์ร่วมสมัยที่ประดิษฐ์ทำรามาจาก รูปปั้น
เหล่านางอัปสรานในปราสาทเข้าพระวิหาร และ
ปราสาทสระกำแพงใหญ่ ผสมผสานกับจินตนาการ
ของผู้สร้างสรรค์

7. รูปแบบการแปรแถวในการสร้างสรรค์
การแปรแถวหรือการเคลื่อนไหวในทิศทางของ
การสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งที่สื่อถึงลีลา และ
ความหมายของการแสดงได้มากขึ้น อีกทั้งยังมี
อิทธิพลต่อผู้ชม ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วม
สมัย ใช้การแปรแถวตามรูปแบบการแสดงที่สื่อ
ความหมาย การสร้างสรรค์สามารถทำได้หลาก
หลายวิธี การกำหนดทิศทาง การเคลื่อนที่ การ
เคลื่อนไหว โดยมีการใช้พื้นที่ และการแปรแถว
ในการสร้างสรรค์

2.2 การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดบั้ง เอ้าะเป็รียงแค

ภาพที่ 2 การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย
ชุดบั้งเอ้าะเป็รียงแค
ที่มา: จักรพงษ์ เจริญกิจพานิช, 2565

1. แนวคิดในการเมือง บ้านเมืองมีความ
เจริญรุ่งเรือง ธรรมชาติ แม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์
จึงได้จัดประเพณีไหว้พระจันทร์ในเดือนสิบสอง
หรือชาวเขมรเรียกว่า ประเพณีบั้งเอ้าะเป็รียงแค

2. รูปแบบการแสดงร่วมสมัย การแสดง
นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดบั้งเอ้าะเป็รียงแค เป็นการ
แสดงสร้างสรรค์ร่วมสมัย ในรูปแบบพิธีกรรม
ประเพณี ความเชื่อ ใช้นักแสดงหญิง จำนวน
12 คน เป็นการแสดงที่บงบอกถึงประเพณีไหว้
พระจันทร์หรือการเผาเทียนเล่นไฟเพื่อไหว้
พระจันทร์

3. กระบวนท่าที่ใช้ในการแสดง การแสดง
นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดบั้งเอ้าะเป็รียงแค เป็นการ
แสดงสร้างสรรค์ร่วมสมัย เป็นการประดิษฐ์
สร้างสรรค์ออกแบบโดยการนำวิถีชีวิตของกลุ่ม
ชาติพันธุ์เขมร ออกมาในรูปแบบการแสดงคอน
เทมโพรารี ผสมผสานกับนาฏศิลป์สกุลอื่น

4. การแต่งกาย เป็นการแสดงสร้างสรรค์
ร่วมสมัย จะเห็นได้ว่าการออกแบบเครื่องแต่งกาย
ของการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดบั้งเอ้าะเป็รียง
แค เป็นการเลียนแบบการแต่งกายสตรีอีสานใต้
กลุ่มชาติพันธุ์เขมร สวมเกาะอกมีผ้าพันรอบอก

และสวมกระโปรงย้วย แต่มีการปรับปรุงให้มีความ
สวยงามตามแบบของนาฏศิลป์ร่วมสมัย

5. ดนตรี ใช้วงดนตรีมโหรีอีสานใต้ผสม
ผสานกับเครื่องดนตรีสมัยใหม่ การแสดงนาฏศิลป์
ร่วมสมัยชุดบั้งเอ้าะเป็รียงแค เป็นการแสดง
ประกอบการบรรเลงเพลงอย่างเดียวไม่มีเนื้อร้อง
เพลงที่ใช้บรรเลงเป็นเพลงที่แต่งขึ้นมาใหม่

6. การออกแบบท่ารำสำหรับการแสดง
เป็นการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่ประดิษฐ์ท่ารำ
มาจาก รูปปั้นเหล่านางอัปสรในปราสาทเข้
าพระวิหาร และปราสาทสระกำแพงใหญ่ ผสมผสาน
กับจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ ทำทางการรำให้
สอดคล้องกับทำนองเพลงหรือจังหวะดนตรี

7. การแปรแถวหรือการเคลื่อนไหวใน
ทิศทางของการสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งที่สื่อถึง
ลีลา และความหมายของการแสดงได้มากขึ้น
อีกทั้งยังมีอิทธิพลต่อผู้ชม ในการสร้างสรรค์
นาฏศิลป์พื้นเมืองร่วมสมัย จากวัฒนธรรมพ็อน
แคนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียงใช้การแปรแถวตาม
รูปแบบการแสดงที่สื่อความหมาย 3 ช่วงของการ
แสดง คือ สังคม ประเพณีการเล่น การเคลื่อนไหว
ย้าย ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่เน้นการแปรแถวที่เป็นเส้น
ตรงหรือเป็นระนาบเดียวกัน แต่เน้นการเคลื่อนที่
ที่หลากหลาย

2.3 การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุด กมรเตง ชคตะ ศรีพทุท

1. แนวคิดในการสร้างสรรค์ การแสดง
นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดกมรเตง ชคตะ ศรีพทุทเศศวร
จากการประกอบ พิษพลิกรรมนำศักดิ์สิทธิ์
การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดกมรเตงชคตะ
ศรีพทุทเศศวร เป็นการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย
ในรูปแบบสร้างสรรค์โดยใช้กระบวนท่ารำแบบ
โบราณคดี ใช้นักแสดงชาย 8 คน นักแสดงหญิง
4 คน เป็นการแสดงที่สื่อให้เห็นถึงการเฉลิมฉลอง
การเปลี่ยนยุคสมัยแห่งศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา
ด้วยพิธีพลิกรรม

2. รูปแบบการแสดงร่วมสมัยการแสดง นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดกมรเตง ชคตะ ศรีพฤทเศศวร เป็นการแสดงสร้างสรรค์ร่วมสมัย ในรูปแบบ พิธีกรรม ประเพณี ความเชื่อ

ภาพที่ 3 การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย ชุดกมรเตง ชคตะ ศรีพฤทเศศวร ที่มา: จักรพงษ์ เจริญกิจพานิช, 2565

3. กระบวนท่าที่ใช้ในการแสดง การแสดง นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดกมรเตง ชคตะ ศรีพฤทเศศวร เป็นการแสดงสร้างสรรค์ร่วมสมัย เป็นการประดิษฐ์สร้างสรรค์ออกแบบโดยการนำท่ารำจาก ภาพจำหลัก ทับหลัง หรือรูปปั้นในปราสาทเขาพระวิหาร ปราสาทสระกำแพงใหญ่ และปราสาทขอมที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ผสมผสานกับจินตนาการของผู้ออกแบบสร้างสรรค์กระบวนท่ารำ ทำให้กระบวนท่ารำสอดคล้องกับทำนองดนตรี ทำนองเพลง

4. การแต่งกาย การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดกมรเตง ชคตะ ศรีพฤทเศศวร เป็นการแสดงสร้างสรรค์ร่วมสมัย จะเห็นได้ว่าการออกแบบเครื่องแต่งกายของการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดกมรเตง ชคตะ ศรีพฤทเศศวร มีการออกแบบตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์และออกแบบกระบวนท่ารำ ในส่วนการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักแสดงผู้ชาย ได้จินตนาการ

มากจากสถาปัตยกรรมทวารบาล ผู้ปกป้องรักษาประตูปราสาทขอม

5. ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดกมรเตง ชคตะ ศรีพฤทเศศวร ใช้วงดนตรีไทย วงมโหรีอีสานใต้ ผสมผสานกับเครื่องดนตรีสมัยใหม่ การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยชุดกมรเตง ชคตะ ศรีพฤทเศศวร เป็นการแสดงประกอบการบรรเลงเพลงอย่างเดี่ยว ไม่มีเนื้อร้อง เพลงที่ใช้บรรเลงเป็นเพลงที่แต่งขึ้นมาใหม่

6. การออกแบบท่ารำสำหรับการแสดง เป็นการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่ประดิษฐ์ท่ารำมาจาก รูปปั้นเหล่านางอัปสรในปราสาทเขาพระวิหาร และปราสาทสระกำแพงใหญ่ ผสมผสานกับจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ กระบวนท่ารำให้สอดคล้องกับทำนองเพลงหรือจังหวะดนตรี ผู้วิจัยได้ทักษะของนาฏศิลป์ไทยมาผสมผสานจนเกิดท่ารำที่นำมาใช้

7. รูปแบบการแปรแถวในการสร้างสรรค์ การแปรแถวหรือการเคลื่อนไหวในทิศทางของการสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งที่สื่อถึงลีลา และความหมายของการแสดงได้มากขึ้น อีกทั้งยังมีอิทธิพลต่อผู้ชม ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นเมืองร่วมสมัย จากวัฒนธรรมเขมรกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ใช้การแปรแถวตามรูปแบบการแสดงที่สื่อความหมาย 2 ช่วง ดังนั้นจึงไม่เน้นการแปรแถวที่เป็นเส้นตรงหรือเป็นระนาบเดียวกัน แต่เน้นการเคลื่อนไหวที่หลากหลาย

สรุป

นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรีทธา มนตรา ศรีพฤทเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ ได้มีการพัฒนา และองค์ประกอบการแสดงแสง สี เสียง และสื่อผสมในระบบมัลติมีเดีย ทำให้ให้มีความทันสมัยมากขึ้น

ทำให้มองเห็นถึงวัฒนธรรมที่ร่วมสมัยเป็นการสร้างสรรค์ผลงานและส่งเสริมให้การแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพทุทเศศวร ให้สอดคล้องกับประเพณี วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

อภิปรายผล

การแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพทุทเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ มีรูปแบบการแสดงที่สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวในประวัติศาสตร์ ให้ผู้คนได้รับสุนทรียรสในการชม และยึดโยงความรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นของตนได้อย่างเหนียวแน่น และเป็นเครื่องมือแสดงให้เห็นทุนทางวัฒนธรรมสามารถนำมาต่อยอด และสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

ด้านความรู้พบว่า การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพทุทเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ มีรูปแบบในการแสดง ตั้งแต่การออกแบบท่ารำ ดนตรี เครื่องแต่งกาย ที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว และแนวคิดยังเป็นตัวควบคุมการสื่อสาร ความหมาย และเรื่องราวในการแสดงให้สอดคล้องกับยุคสมัย และกระบวนการแสดงอีกด้วย พัฒนาการและองค์ประกอบ ประกอบด้วยกระบวนการสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นจากแนวคิด ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม คติความเชื่อ นำมาผ่านการจัดระเบียบด้วยกระบวนการจัดการนาฏศิลป์จนเกิดการโดย สังคมเข้ามีส่วนร่วม ทำให้เกิดพัฒนาการ และองค์ประกอบการแสดงแสง สี เสียง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547, หน้า 205) ได้ศึกษาเรื่องศิลปวัฒนธรรมแสดงให้เห็นถึงความ เป็นอารยประเทศ ประเทศชาติที่มีความงามรุ่งเรืองนั้นจำเป็นที่จะต้องมีความวัฒนธรรมอันแสดงออกถึงเอกลักษณ์ประจำชาติของตน เพียงเพ็ญ ทองกล้า (2553, หน้า 65) ที่ศึกษา ความคิดสร้างสรรค์คือ

กระบวนการอันหนึ่งซึ่งเราใช้เมื่อเรามีความคิดใหม่ๆ เป็นการผสมผสานของความคิด หรือความคิดต่างๆ ซึ่งไม่เคยผสมผสานรวมตัวกันมาก่อนการระดมสมอง เป็นรูปแบบหนึ่งของการคิดสร้างสรรค์ วิลาสินี น้อยครบุรี (2543, หน้า 45) ได้ศึกษา รูปแบบของการแสดงแสง สี เสียง มาประกอบเพื่อใช้ในการแสดง ประกอบสถานที่สำคัญต่างๆ กลางแจ้ง เช่น โบราณสถานอนุสาวรีย์ หรือลานกิจกรรมกลางแจ้งโดยเฉพาะในเวลากลางคืน การใช้แสงสีต่างๆ และเสียงรวมถึงคำบรรยายร่วม และสื่อช่วยให้ผู้ชมเกิดความคิดจินตนาการไปได้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ซึ่งมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ตำนานพงศาวดาร หรือเรื่องราวจากวรรณคดี นวนิยายที่อิงประวัติศาสตร์บางส่วน เพื่อให้เกิดจินตภาพแก่ผู้รับชมเป็นการแสดงนาฏกรรมเชิงละครร่วมสมัย

นาฏศิลป์ร่วมสมัยในการแสดงแสง สี เสียง อารยธรรมแห่งศรัทธา มนตรา ศรีพทุทเศศวร จังหวัดศรีสะเกษ การแสดงแสงและเสียง เป็นศิลปะการแสดงรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นโดยการผสมผสานศาสตร์และศิลป์หลากหลายสาขา ทั้งนาฏกรรม การละคร เทคนิคระบบแสง สี เสียง เป็นการแสดงที่เน้นความตระการตาของระบบแสง สี ดนตรี และเสียงที่ใช้เทคนิคพิเศษ ประกอบเพื่อบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ บริเวณสถานที่จริง ทั้งนี้ต้องอาศัยความเข้าใจถึงเหตุการณ์และพื้นฐานในความเป็นมาของเรื่องราวที่นำเสนอ โดยใช้เสียงบรรยาย เพื่อบอกเล่าเรื่องราว ใช้เสียงเพลง และเสียงประกอบเพื่อสร้างอารมณ์ร่วม หรือทำให้การถ่ายทอดดังกล่าวมีอรรถรสมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการใช้แสงสีต่างๆ ตามบรรยากาศเพื่อให้ผู้ชมสร้างจินตภาพ ทำให้เกิดความคิด ความรู้สึก เสมือนอยู่ในเหตุการณ์นั้น เป็นการผสมผสานเรื่องราวจากความเป็นจริงสู่จินตนาการ

ในเรื่องราวแห่งอดีตกาลแหล่งโบราณสถาน หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย กลายเป็นพื้นที่สำหรับการจัดแสดง เสียง ในวาระและโอกาสต่างๆ เพื่อนำเสนอบอกเล่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ ผสมผสานกับเทคนิคด้านการแสดงและการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้รับชมการแสดงได้เรียนรู้ถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์แล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ถ่ายทอดผ่านการแสดง พิธีพวงศ เสนไฮย (2539, หน้า 22) ได้ศึกษา เรื่องการแสดง สี เสียง: การสร้างวัฒนธรรมบันเทิง การบริการวิชาการ การบริการศิลปวัฒนธรรม เพื่อสังคม การแสดง แสง สี เสียง เป็นการแสดงซึ่งเน้นความตระการตาในระบบแสง สี และดนตรี เสียงประกอบให้สอดคล้องกับสถานที่สำคัญๆ ต่างๆ ในประเทศ โดยอาศัยบทประพันธ์และมีผู้บรรยาย ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงความจริง ผสานกับความฝันและจินตนาการจากอดีตกาลได้อย่างมีอรรถรส ต่อมาการแสดงแสง สี เสียง ได้เกิดเป็นวัฒนธรรมบันเทิงอย่างหนึ่งของสังคมไทย ซึ่งส่วนมากมุ่งเน้นการนำเสนอประวัติศาสตร์ ภาพลักษณ์ วัฒนธรรมวิถีความเป็นอยู่ และประเพณีของชุมชนนั้นๆ เป็นหลัก และมีพัฒนาการรูปแบบการแสดงอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการแสดงแสง สี เสียง สื่อผสมระบบมัลติมีเดียการแสดงแสง สี และเสียง หรือการแสดงประกอบแสง สี และเสียง เป็นศิลปะการแสดงที่ผสมผสานศาสตร์และศิลป์ทางด้านศิลปกรรมเข้าไว้ด้วยกัน ประกอบกับการผสมผสานเทคนิคและเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านแสง สี และเสียง ซึ่งเกิดขึ้นใน

รูปแบบของการจัดการแสดงแสง สี และเสียง ณ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ตลอดจนสะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนและชุมชนในอดีต เพื่อให้ผู้ชมเกิดจินตภาพ มีความคิด ความรู้สึก เสมือนอยู่ในเหตุการณ์นั้น วิศปัติย์ ชัยช่วย (2560, หน้า 15) ได้ศึกษาความสำคัญของการแสดงประกอบแสง และเสียง ถึงการแสดงประกอบเสียงเป็นการแสดงที่ผสมผสานหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ วรรณศิลป์ ทัศนศิลป์ ประกอบกับการนำเทคนิคแสง สี เสียง มาใช้ในการแสดง โดยมีลักษณะสำคัญของการแสดง แสง เสียง ดังนี้ 1. เป็นการแสดงกลางแจ้ง 2. เป็นการแสดงผล 3. เป็นการแสดงนาฏกรรมที่ต้องผสมผสานกับวิทยาการด้านการให้แสง และการออกแบบเสียงให้สื่อความหมายสัมพันธ์กับการแสดง 4. เป็นการผสมผสานศิลปะการแสดงหลายๆ ด้าน เช่น ดุริยางค์ไทย ดุริยางค์สากล นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์สากล การละคร ฯลฯ เข้าไว้ด้วยกัน 5. เป็นการแสดงที่โดยมากจะอิงประวัติศาสตร์ตำนาน หรือเป็นการแสดงที่ให้เห็นถึงประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ 6. เป็นการแสดงที่มีความยาวประมาณ 45 นาที - 1 ชั่วโมง

ข้อเสนอแนะ

ควรทำการศึกษาให้เป็นผลงานทางวิชาการที่มีคุณค่าต่อการศึกษาด้านนาฏศิลป์ โดยเฉพาะนาฏศิลป์ร่วมสมัย และสร้างภาพลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่น และสามารถนำเสนอผลงานการแสดงเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในจังหวัดและระดับชาติ

เอกสารอ้างอิง

- ชนกร สรรย์วราภิญโญ. (2558). กระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(2).
- พีรพงศ์ เสน่ห์ไสย. (2539). *นาฏยประดิษฐ์ของพะนอ กำเนิดกาญจน์* [วิทยานิพนธ์ ศศม.]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพียงเพ็ญ ทองกล้า. (2553). *การปรับปรุงทักษะความคิดสร้างสรรค์*. โอ เอ เพ้นดิง.
- วิลาสินี น้อยครบุรี. (2560). *การจัดการแสดง แสง สี เสียง ชุด พนมรุ้งมหาเทวาลัย* [วิทยานิพนธ์ สาขา นาฏศิลป์ไทย:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- วิศปัดย์ ชัยช่วย. (2560). การใช้ LINE ของผู้สูงอายุ: การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ ฉบับภาษาไทย*, 10(1), 905-918.
- สุดใจ ทศพร. (2544). *ศิลปะกับชีวิต*. ไทยวัฒนา.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *นาฏยศิลป์ปริทรรศน์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ศิริเกษ หมายสุข. (2562). *ศรีสะเกษ ททท.สุรินทร์เชิญร่วมสืบสานงานรำลึกพระยาไกรภักดี ประเพณี แชนโฌนตา บูชาหลักเมือง ลือเลื่องกล้วยแสนหวี จ.ศรีสะเกษ ปี 62*. <https://www.thailand-plus.tv/archives/90516>.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์

Development of “Learning Activities Davies Conceptual Drumset Practice Skills International Music Course 2” for 1st Year Certificate Students at Kalasin College of Dramatic Arts

ชานนท์ จงจินากูล¹, สยาม จวงประโคน², ชานนท์ ดำสนิ³

Chanon Jongjinakool¹, Sayam Chuangprakhon², Chanon Damsanit³

Received: 29 January 2022

Revised: 26 May 2022

Accepted: 6 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะ กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาทักษะปฏิบัติกลองชุดรายวิชาดุริยางค์สากล 2 ใช้แบบประเมินทักษะฯ Scoring Rubric 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดฝึกที่พัฒนาขึ้น กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) เกณฑ์การประเมินทักษะปฏิบัติ Scoring Rubric 3) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ดัชนีประสิทธิภาพ E_1/E_2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะ กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 98.88/98.33 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) ทักษะปฏิบัติกลองชุดโดยใช้ Scoring Rubric ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 98.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และ ผ่านเกณฑ์การปฏิบัติ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.53 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 หมายความว่า ความพึงพอใจของนักเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้, แนวคิดของเดวีส์, ทักษะปฏิบัติ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
E-mail: 63012081003@msu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ อาจารย์ ประจำวิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

¹ M.M. in Music, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

² Assistant Professor, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

³ Lecturer, Roi-et College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa Institute

Abstract

The objectives of this research were 1) To create and optimize a skill set for Davies Conceptual Drum Practice Skills Learning Activity International Music Course 2 for students at the first-year certificate level, Kalasin College of Dramatic Arts to have efficiency according to 80/80 criteria. 2) to study the skills of practicing drum sets International Music Course 2 Use the Scoring Rubric form. 3) To study the students' satisfaction with the developed training set. Target groups include 1st year Vocational Certificate students during academic year 2021 and consisted of 3 people. The tools used were: - 1) Learning activities plan 2) Criteria for assessment of practical skills (Scoring Rubric) 3) Satisfaction assessment form the statistics used in the research were basic statistics, mean, percentage, efficiency index E_1/E_2 . The results showed that 1) Learning objectives, content, teaching activities media/learning resources measurement and evaluation record after teaching the efficiency of Davies conceptual drum kit learning activities Efficient 98.88/98.33, outperforming the 80/80 benchmark. 2) The score that all 3 students received from the practice of practical skills in every learning management plan using the scoring criteria (Scoring Rubric) averaged 98.61%, which is higher than the 80% criteria and passed the practical criteria. 3) The student's satisfaction towards learning activities had a mean of 4.53 and a standard deviation of 0.56. Students towards Davies conceptual drum kit learning activities is appropriate at the highest level

Keywords: Development of learning activities, davies conceptual, drum set practice skills

บทนำ

ในอดีตถึงปัจจุบันได้มีการวิวัฒนาการของมนุษย์รวมทั้งเครื่องดนตรีเพอร์คัสชันประเภทต่างๆ มีการวิวัฒนาการด้วยเช่นกัน เครื่องดนตรีเพอร์คัสชันชนิดหนึ่งที่มีการวิวัฒนาการและมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการคุมจังหวะในวงดนตรีประเภทต่างๆ ในปัจจุบันที่มีพัฒนาการขึ้นมาคือ กลองชุด (รุ่งเกียรติ สิริวงษ์สุวรรณ และคณะ, 2561, หน้า 49) กลองชุดเป็นเครื่องดนตรีประเภทตีกระทบ ประกอบด้วย กลองและฉาบลักษณะต่างๆ หลายใบรวมกัน โดยใช้ผู้บรรเลงเพียงคนเดียว และใช้ไม้กลองเพื่อตีควบคุมจังหวะสามารถให้จังหวะที่แข็งแรงในการเล่นสนับสนุนวงดนตรีและเป็นหนึ่งในเครื่องดนตรีที่มีความนิยมทั่วโลก

(สัญญา พิธาดอกไม้, 2563, หน้า 48)

ดนตรีเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การเรียนดนตรีนอกจากเป็นการเพิ่มเสน่ห์ในการเข้าสังคมของผู้เรียน ยังเป็นการฝึกทักษะพื้นฐานได้อย่างดี เช่น ความอดทน ระเบียบวินัย สมาธิ สติ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาทางด้านร่างกาย ทำให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ (นันทพร ธรรมไพจิตร และชัยพฤกษ์ เมฆระ, 2561, หน้า 382) การศึกษาดนตรีเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และมีความสามารถ เนื้อหาดนตรีที่หลักสูตรเน้นมีจังหวะ ทำนอง อารมณ์เพลง การประสานเสียง ทักษะ ดนตรีที่หลักสูตรเน้น การฟัง

การร้อง และการเล่นเครื่องดนตรี การประพันธ์เพลงและการสร้างสรรค์ มีความจำเป็นอย่างมากสำหรับใช้ในการเรียนการสอนวิชาดนตรี ซึ่งครูผู้สอนต้องใช้ ความสามารถ ความชำนาญในการนำความรู้จากลักษณะเป็นนามธรรมไปสู่ผู้เรียนให้เข้าใจเป็น รูปธรรมได้ หรือจากทฤษฎีถ่ายทอดให้นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง สิ่งนั้นคือ สื่อการสอน (พันธุ์เอก โจหลวง, 2555, หน้า 85)

วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ได้มีการใช้หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ พุทธศักราช 2562 ในระดับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ภาคดุริยางคศิลป์ ได้แบ่งเป็น 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ได้แก่ กลุ่มสาระดนตรีพื้นบ้าน กลุ่มสาระดนตรีสากล และกลุ่มสาระดนตรีไทย ในส่วนของกลุ่มสาระดนตรีพื้นบ้าน มีสาขาวิชาที่เปิดสอนได้แก่ วิชาเอกโปงลาง พิณ แคน โหวด และซออีสาน ในกลุ่มสาระดนตรีไทย มีสาขาวิชาที่เปิดสอนได้แก่ วิชาเอกเครื่องสายไทย ระนาดเอก ระนาดทุ้ม มโหรีวงใหญ่ มโหรีวงเล็ก และวิชาเอกเครื่องหนังไทย ในส่วนของกลุ่มสาระดนตรีสากล มีสาขาวิชาเอกที่เปิดสอนวิชาเอกเครื่องเป่าลมทองเหลืองได้แก่ วิชาเอกทรัมเป็ต ทรอมโบน ทูบา บาริโตน และเมโลโฟน วิชาเอกเครื่องลมไม้ได้แก่ วิชาเอกคลาริเน็ต แซ็กโซโฟนอัลโต้ แซ็กโซโฟนเทเนอร์ บาริโตนแซ็กโซโฟน และมีสาขาวิชาเครื่องกระทบตะวันตกก็คือ วิชาเอกกลองชุด ดังข้อมูลที่กำลังมานั้น มีความเปิดกว้างในการเลือกเรียนสาขาวิชาตามความถนัดของนักเรียน สอดคล้องกับ (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, 2562) การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติ

จริง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการและการดำเนินงาน มีทักษะการปฏิบัติงานในขอบเขตสำคัญและบริบทต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะไปสู่บริบทใหม่ สามารถให้คำแนะนำแก้ปัญหาเฉพาะด้าน และรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีส่วนร่วมในขณะทำงานหรือ มีการประสานงานกลุ่ม รวมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติ และกณินสัยที่เหมาะสมในการทำงาน

การเรียนการสอนดนตรีในวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม ได้มีการจัดการเรียนการสอนโดยยึดรูปแบบให้สอดคล้องกับหลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ พุทธศักราช 2562 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้ดนตรีสากล (หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ ประเภทวิชาศิลปกรรม, หน้า 220) ได้กำหนดคำอธิบายรายวิชา ดุริยางค์สากล 2 รหัสวิชา 20306-2002 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ คือ หลักการใช้เครื่องดนตรี การเก็บดูแลรักษา เทคนิคการปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องดนตรีสากล การฝึกปฏิบัติบันไดเสียงเมเจอร์ และ ไมเนอร์ ไมเกิน 4 ชาร์ป 4 แฟลต ปฏิบัติเพลงตามแบบฝึกที่กำหนดตามศักยภาพผู้เรียน การบรรเลงเครื่องดนตรีสากล เพื่อถ่ายทอดอารมณ์เพลง ปฏิบัติเดี่ยวและการรวมวง การจัดการเรียนการสอนดนตรีต้องปรับให้เข้ากับสภาพบริบทของสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษา และจะเห็นได้ว่า คำอธิบายรายวิชา ดุริยางค์สากล 2 รหัสวิชา 20306-2002 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีการอธิบายเนื้อหาสาระวิชาไว้อย่างเหมาะสม กลุ่มสาระดนตรีสากลได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา ดุริยางค์สากล แล้วพบเห็นถึงปัญหาและสังเกตเห็นได้ว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติจังหวะพื้นฐานได้พอสมควรแล้ว

แต่ยังขาดการบรรเลง Drumfill (ลูกส่งกลองชุด) ซึ่งมีอัตราส่วนที่เร็ว และยาก และยังมีแนวคิดที่ซับซ้อนยากต่อการปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องทักษะปฏิบัติกลองชุดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาดุริยางค์สากล 2 ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ในเรื่อง การบรรเลง Drumfill (ลูกส่งกลองชุด) ในอัตราส่วน โน้ตเขมบัต 2 ชั้น โน้ต 6 พยางค์ และโน้ตเขมบัต 3 ชั้น ซึ่งผู้เรียนจะสามารถบรรเลงได้เมื่อได้รับรู้กระบวนการคิดเกี่ยวกับทักษะนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจนำแนวคิดของเดวีส์ มาช่วยเป็นกระบวนการพัฒนาทักษะปฏิบัติของนักเรียน โดยเดวีส์มีรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะ ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าแนวคิดและขั้นตอนของเดวีส์นั้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการบรรเลง Drum fill (ลูกส่งกลองชุด) ได้ และสามารถพัฒนาทักษะปฏิบัติกลองชุดให้เกิดประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของ Drum fill (ลูกส่งกลองชุด) ที่ส่งผลการต่อพัฒนาทักษะกลองชุด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ซึ่งมุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก จนไปถึงทักษะใหญ่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะ กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุด

ตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาทักษะปฏิบัติกลองชุด รายวิชาดุริยางค์สากล 2 ใช้แบบประเมินทักษะ (Scoring Rubric)

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดฝึกที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ จำนวน 3 แผน

1.2 แบบประเมินทักษะปฏิบัติกลองชุดแบบ Scoring Rubric

1.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ จำนวน 3 คน ปีการศึกษา 2/2564

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.1 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.1.1 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏ

ศิลปภาพสีนู้

3.1.2 จัดทำแบบประเมินทักษะปฏิบัติกลองชุด แบบ Scoring Rubric

3.1.3 จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยนาฏศิลปภาพสีนู้ การทดลองเป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 คาบ คาบละ 3 ชั่วโมง ทดลอง 36 ชั่วโมง ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

3.2.1 ทำหนังสือขออนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

3.2.2 นำเครื่องมือในการวิจัยที่สร้างขึ้นพบอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินเครื่องมือเพื่อหาความเหมาะสมของเครื่องมือ และความสอดคล้องระหว่างแบบฝึกทักษะกับตัวชี้วัด แล้วนำคะแนนที่ได้มาประเมินค่าและแปรผลตามเกณฑ์

3.2.3 นำเครื่องมือที่ผ่านการประเมินและแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับเป้าหมายนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 3 คน สถานที่ วิทยาลัยนาฏศิลปภาพสีนู้ ตำบลภาพสีนู้ อำเภอเมืองภาพสีนู้ จังหวัดภาพสีนู้

3.2.4 จัดกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปภาพสีนู้ ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3 แผน 36 ชั่วโมง

3.2.5 ให้ผู้เรียนทำแบบสอบถาม

ความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปภาพสีนู้ จำนวน 15 ข้อ

3.2.6 นำคะแนนที่ได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปภาพสีนู้ และคะแนนความพึงพอใจต่อชุดฝึกทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปภาพสีนู้ ไปวิเคราะห์ข้อมูล และแปรผลต่อไป

ผลการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปภาพสีนู้ สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปภาพสีนู้ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยแบ่งแผนการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 แผน ประกอบด้วย สารสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้อัตผลและการประเมินผล บันทึกหลังสอน ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ มีประสิทธิภาพ 98.88/98.33 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. ศึกษาทักษะปฏิบัติกลองชุดตาม

แนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ใช้แบบประเมินทักษะ Scoring Rubric ผลการวิจัยพบว่า

2.1 นักเรียนคนที่ 1 โดยคะแนนจากแผนการเรียนรู้ทุกแผน เกินร้อยละ 80 ถือว่า ผ่านเกณฑ์การปฏิบัติ

2.2 นักเรียนคนที่ 2 โดยคะแนนจากแผนการเรียนรู้ทุกแผน เกินร้อยละ 80 ถือว่า ผ่านเกณฑ์การปฏิบัติ

2.3 นักเรียนคนที่ 3 โดยคะแนนจากแผนการเรียนรู้ทุกแผน เกินร้อยละ 80 ถือว่า ผ่านเกณฑ์การปฏิบัติ

การศึกษาทักษะปฏิบัติกลองชุดตาม

แนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ โดยใช้ Scoring Rubric โดยคะแนนที่นักเรียนทั้ง 3 คนได้ คะแนนรวมทักษะปฏิบัติทุกแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน Scoring Rubric เฉลี่ยร้อยละ 98.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 และผ่านเกณฑ์การปฏิบัติ

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.53 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 หมายความว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตาราง 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) ของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติกลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ ผู้วิจัยได้นำคะแนนทดลองมาวิเคราะห์

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด			คะแนนรวม
	ใบงานที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (20)	ใบงานที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (20)	ใบงานที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (20)	
1	20	20	20	60
2	20	20	19	59
3	20	20	19	59
รวม	60	60	58	178
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ				98.88

ตาราง 2 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2) ของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ ผู้วิจัยได้นำคะแนนทดลองมาวิเคราะห์

คนที่	คะแนนแบบทดสอบทักษะ			คะแนนรวม
	ใบงานที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 (20)	ใบงานที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 (20)	ใบงานที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 (20)	
1	20	20	20	60
2	20	20	19	59
3	20	19	19	58
รวม	60	59	58	177
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ				98.33

ตาราง 3 ตารางการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ ของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ ตามเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2)

จำนวน นักเรียน	คะแนนแบบฝึกหัด ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1)			คะแนนแบบทดสอบทักษะ ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (E_2)		
	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ
3	60	59.33	98.88	60	59.00	98.33
ประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 98.88/98.33						

ตาราง 4 ตารางการวิเคราะห์ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ โดยใช้ Scoring Rubric แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ใบงานที่ 1 (แบบฝึกหัด)

ข้อที่ คนที่	1 (2)	2 (2)	3 (2)	4 (2)	5 (2)	6 (2)	7 (2)	8 (2)	9 (2)	10 (2)	รวมคะแนน	ร้อยละ	เกณฑ์ ปฏิบัติ
1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20	100	ผ่าน
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20	100	ผ่าน
3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20	100	ผ่าน

ตาราง 5 ตารางการวิเคราะห์ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติกลางชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์
สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์
โดยใช้ Scoring Rubric แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ใบบางานที่ 1 (แบบฝึกหัด)

ข้อที่ คนที่	1 (2)	2 (2)	3 (2)	4 (2)	5 (2)	6 (2)	7 (2)	8 (2)	9 (2)	10 (2)	รวมคะแนน	ร้อยละ	เกณฑ์ ปฏิบัติ
1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20	100	ผ่าน
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20	100	ผ่าน
3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20	100	ผ่าน

ตาราง 6 ตารางการวิเคราะห์ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติกลางชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์
สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์
โดยใช้ Scoring Rubric แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ใบบางานที่ 1 (แบบฝึกหัด)

ข้อที่ คนที่	1 (2)	2 (2)	3 (2)	4 (2)	5 (2)	6 (2)	7 (2)	8 (2)	9 (2)	10 (2)	รวมคะแนน	ร้อยละ	เกณฑ์ ปฏิบัติ
1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20	100	ผ่าน
2	2	2	2	2	2	2	2	2	1.5	1.5	19	100	ผ่าน
3	2	2	2	2	2	2	2	2	1.5	1.5	19	100	ผ่าน

ตาราง 7 ตารางการวิเคราะห์ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติกลางชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์
สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์
โดยใช้ Scoring Rubric แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ใบบางานที่ 2 (แบบทดสอบทักษะ)

ข้อที่ คนที่	1 (4)	2 (4)	3 (4)	4 (4)	5 (4)	รวมคะแนน	ร้อยละ	เกณฑ์ ปฏิบัติ
1	4	4	4	4	4	20	100	ผ่าน
2	4	4	4	4	4	20	100	ผ่าน
3	4	4	4	4	4	20	100	ผ่าน

ตาราง 8 ตารางการวิเคราะห์ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ โดยใช้ Scoring Rubric แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ใบบางที่ 2 (แบบทดสอบทักษะ)

ข้อที่ คนที่	1 (4)	2 (4)	3 (4)	4 (4)	5 (4)	รวมคะแนน	ร้อยละ	เกณฑ์ ปฏิบัติ
1	4	4	4	4	4	20	100	ผ่าน
2	4	4	4	4	4	20	100	ผ่าน
3	4	4	4	4	3	19	100	ผ่าน

ตาราง 9 ตารางการวิเคราะห์ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ โดยใช้ Scoring Rubric แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ใบบางที่ 2 (แบบทดสอบทักษะ)

ข้อที่ คนที่	1 (4)	2 (4)	3 (4)	4 (4)	5 (4)	รวมคะแนน	ร้อยละ	เกณฑ์ ปฏิบัติ
1	4	4	4	4	4	20	100	ผ่าน
2	4	4	4	4	3	19	100	ผ่าน
3	4	4	4	4	3	19	100	ผ่าน

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาดุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยแบ่งแผนการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 แผน ประกอบด้วย สารสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม

การสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดผลและการประเมินผล บันทึกหลังสอน ประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ มีประสิทธิภาพ 98.88/98.33 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ มีคำอธิบายชัดเจน มีลำดับขั้นตอนที่เป็นลำดับขั้น พร้อมทั้งมีสื่อการเรียนรู้ที่เป็นวิดีโอ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งผ่านการวิเคราะห์ตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาจุดบกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข สอดคล้องกับ มัญสุชา สุขนิยม, 2560 ได้ศึกษาทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีคีย์บอร์ดตามแนวคิดของเดวีส์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.04/96.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 85/85

2. การศึกษาทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาศุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ โดยใช้ Scoring Rubric โดยคะแนนที่นักเรียนทั้ง 3 คนได้คะแนนรวมทักษะปฏิบัติทุกแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน Scoring Rubric เฉลี่ย ร้อยละ 98.61 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 80 และผ่านเกณฑ์การปฏิบัติ ทุกคน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เกณฑ์การให้คะแนน Scoring Rubric มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับ วัจนกร สารระแหงวีระกุล, 2564 นักเรียนที่เรียนโดยชุดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะปฏิบัติดนตรีโปงลาง โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน Scoring Rubric คะแนนอยู่ที่ร้อยละ 88.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ (ร้อยละ 80) ที่ตั้งไว้ และนักเรียนทุกคน ผ่านเกณฑ์การประเมินทักษะปฏิบัติดนตรีโปงลางซึ่งสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01

3. หลังเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของ เดวีส์ รายวิชาศุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจไปใช้วัดกับนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 3 คน ที่เรียนด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของ เดวีส์ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.53 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 หมายความว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ นักเรียนมีความชอบให้กิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียนในการปฏิบัติทดลองชุด สอดคล้องกับ

อริวัฒน์ พรหมจันทร์ และอินทรา รอบรู้ (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการเรียนการเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา ซึ่งพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับ ปัญญา ไช้พรมราช และธนภร เฟงศรี (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะของซิมพ์สัน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะ สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ รายวิชาศุริยางค์สากล 2 สำหรับนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ ดังต่อไปนี้

1.1 ครูผู้สอนจะต้องศึกษาลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ อย่างละเอียดก่อนนำไปใช้ในการเรียนการสอน

1.2 ครูผู้สอนจะต้องอธิบายถึงหลักแนวคิดของกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะปฏิบัติทดลองชุดตามแนวคิดของเดวีส์ และลำดับขั้นตอนการเรียนอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และเกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

1.3 ครูผู้สอนจะต้องศึกษาเกณฑ์การให้คะแนน Scoring Rubric อย่างถี่ถ้วนเพื่อจะได้นำไปประเมินผลของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

- 2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** ขั้นตอนชัดเจน สามารถนำไปใช้ได้หลากหลาย
กิจกรรมการเรียนรู้ ควรนำไปใช้ในกิจกรรมการ
เรียนรู้อื่นๆ เช่น ดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง
- 2.1 ทักษะปฏิบัติของเดวีส์นั้นมีลำดับ**

เอกสารอ้างอิง

- นันทพร ตรรกไพจิตร และชัยพฤกษ์ เมฆรา. (2561). การสร้างชุดการสอนเรื่องคอร์ตรายวิชา เบียดโนชั้นต้น กรณีศึกษา: โรงเรียนบ้านดนตรีลำปาง จังหวัดลำปาง. *วารสารสังคมศาสตร์ วิชาการ*, 11(3), 381-389.
- ปัญญา ไชยมรราช และธนภร เฟงศรี. (2563). กิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะของซิมพ์ซัน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 2(10), 67-73.
- พันธุ์เอก ใจหลวง. (2555). การพัฒนาชุดการสอน เรื่องทฤษฎีดนตรีสากลขั้นพื้นฐาน สำหรับนักศึกษา วิชาเอกดนตรีสากล ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ราชภัฏอุตรดิตถ์*, 7(15), 85.
- มัณฑุสา สุขนิยม. (2560). *การพัฒนาทักษะปฏิบัติเครื่องดนตรีคีย์บอร์ด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดวีส์* [วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].
- รุ่งเกียรติ สิริวงษ์สุวรรณ, เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, พงษ์พิทยา สัพโส และโกวิท ชันศิริ. (2561). เทคนิค การถ่ายทอดกลองชุดแจ๊สเพื่อสร้างชุดการสอนในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสาร วิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 10(2), 47-58.
- วัจนกร สารแขวีระกุล. (2560). *การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะปฏิบัติดนตรีโป๊วกลาง สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม].
- สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. (2562). *หลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์. กระทรวงวัฒนธรรม.*
- สัตยพิชา โพรติดอกไม้. (2563). *การพัฒนาชุดฝึกทักษะการตีกลองชุดขั้นพื้นฐาน สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวิถีธรรมแห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- หทัยภัทร ศุภคุณ. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติกลองชุดเบื้องต้น โดยประยุกต์ใช้ รูปแบบการฝึกทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวีส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน บ้านสวน (จันอนุสรณ์). *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 13(3), 60-67.
- อริวัฒน์ พรหมจันทร์ และอินทรา รอบรู้. (2561). การพัฒนาชุดการเรียนการเล่นกีตาร์ขั้นพื้นฐานสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพวิทยา. *วารสารชุมชนวิจัย*, 12(3), 200-210.

การพัฒนาชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด

Online Learning Media Development on Music Theory 2 for 1st year Vocational Certificate Students Roi-Et College of Dramatic Arts

ชานนท์ ดำสนิท¹, สยาม จวงประโคน², ชานนท์ จงจินากูล³
Chanon Damsanit¹, Sayam Chuangprakhon², Chanon Jongjinakool³

Received: 29 January 2022

Revised: 26 May 2022

Accepted: 6 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนสาขาดุริยางค์สากล จำนวน 28 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) สื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) แผนการจัดการเรียนรู้ และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีประสิทธิภาพ E_1/E_2 และ ค่า t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดสื่อการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.43/87.39 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยที่ 80.59 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 87.39 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49

คำสำคัญ: การพัฒนาสื่อ, ชุดสื่อการเรียนรู้, ทฤษฎีดนตรีสากล, วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด

¹ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรดุริยางคศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
E-mail: 63012081006@msu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ อาจารย์ ประจำวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

¹ M.M. in Music, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

² Assistant Professor, College of Music, Mahasarakham University, Thailand

³ Lecturer, Kalasin College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa Institute

Abstract

The objectives of this research were to. - 1) create and test the effectiveness of online learning media according to the 80/80 criteria. 2) to compare achievement before and after using the developed online learning media 3) Investigate the learners' satisfaction with the developed online learning media. The target group consisted of 28 students in the International Music Department selected by choosing a specific method (Purposive Sampling). The tools used consisted of 1) learning media developed by 2) pre-school and post-study achievement measurements. 3) Learning management plans, and 4) a satisfaction survey form. The statistics used in the data analysis were mean, percentage, and standard deviation, E_1/E_2 efficiency index and t-test. The results showed that 1) An online learning media kit for International Music Theory 2 students in their first year of Vocational Certificate at Roi Et College of Dramatic Arts Bunditpatanasilpa Institute hadan efficiency of 81.43/87.39 which is higher than the set standard. 2) For assessment of pre- and post-study achievements using online learning media kits before school, the average was 80.59; after school, the average was 87.39, significantly higher than the statistical threshold at the.01 level. 3) The students' satisfaction with the online learning media package overall was at a very high level, with an average of 4.49.

Keywords: Media development, online learning media, music theory, Roi-et college of dramatic arts

บทนำ

เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นวัฒนธรรมการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่มีอัตราการใช้งานที่เติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ถูกนำมาใช้เพื่อการประกอบกิจกรรม และธุรกรรมต่างๆ มากมาย เกิดการลงทุนในสื่อออนไลน์ มีการแข่งขันด้านการโฆษณา การตลาด และอื่นๆ จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีทักษะที่ต้องเสริม คือ ทักษะการเรียนรู้ด้านนวัตกรรม ทักษะชีวิตในการประกอบอาชีพ ทักษะด้านข้อมูลข่าวสารด้านการสื่อสารผ่านเทคโนโลยี และการเรียนรู้ในสาระวิชา จึงควรเป็นการเรียนรู้จากการค้นคว้า

แสวงหาความรู้ ฝึกการคิดวิเคราะห์ด้วยตัวเอง โดยครูเป็นผู้แนะนำ และออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ประเมินความรู้ด้วยตัวเอง การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมการสอนที่ส่งเสริมการคิดและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง จึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (สรวงสุดา แสนดี, 2561, หน้า 85-95)

เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อระบบจัดการทางการศึกษาเป็นอย่างมาก กล่าวคือ สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้ปิดทำการเรียนการสอนตามประกาศมาตรการฉุกเฉินของประเทศ เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 แต่เนื่องด้วยเทคโนโลยีที่

ก้าวหน้าของโลกปัจจุบันที่เป็นตัวช่วยให้ระบบ การเรียนการสอนสามารถดำเนินต่อไป โดย กระทรวงศึกษาธิการได้ให้การสนับสนุนและ เปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาได้ออกนโยบาย ให้ผู้สอนได้ทำการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ (Online Learning) เพื่อให้ระบบ การเรียนการสอนได้ดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง

การเรียนการสอนออนไลน์ (Online Learning) ในปัจจุบัน ผู้สอนสามารถสร้างบทบาท ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียน และสามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน กับผู้เรียนได้ดีมากยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นการเปิด โอกาสให้ผู้เรียนกล้าที่จะซักถามผู้สอนได้ทุกที่ ทุกเวลาเมื่อเกิดข้อคำถาม ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจ เนื้อหาและมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบ หมายมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันสังคมออนไลน์มีส่วน ช่วยให้การจัดการศึกษา โดยครูผู้สอนสามารถใช้ เครื่องมือและประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในการ สร้างสื่อการสอนที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ ตามความสนใจ จึงทำให้การพัฒนาและสร้างสื่อ การสอนในรูปแบบออนไลน์ มีความเปลี่ยนแปลง และมีความน่าสนใจแตกต่างไปจากเดิมเป็นอย่างมาก โดยการเริ่มนำรูปแบบในการจัดเรียน การสอนที่ผ่านมา ในด้านเนื้อหา แบบฝึกหัด และ สื่อการสอน รวมไปถึงการวัดและประเมินผล นำ มาพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบของสื่อออนไลน์ทำให้มี ความน่าสนใจ และเป็นตัวช่วยในการดึงดูดความ สนใจของผู้เรียนให้มีความสนใจทางด้านการเรียน เป็นอย่างมาก

ในภาคการศึกษาที่ผ่านมา การจัดการ เรียนการสอนของวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ได้จัดการเรียน การสอนในรูปแบบออนไลน์ (Online Learning) อย่าง เต็มรูปแบบ เพื่อเป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติ สั่งปิดสถาบันการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ

ได้เปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาจัดการเรียน การสอนในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้ระบบ การเรียนการสอนได้ดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแต่เดิมวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ได้จัดการ เรียนการสอนในรูปแบบการเรียนที่โรงเรียน (On site) ทำให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียน การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการบรรยาย วิเคราะห์เนื้อหาพร้อมกับผู้เรียน และผู้เรียน สามารถซักถามข้อสงสัยจากผู้สอนได้โดยตรง จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและมีสมาธิใน การเรียนมากยิ่งขึ้น จากการเรียนการสอนใน รูปแบบออนไลน์ของผู้วิจัยที่ได้ทำการสอนใน รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล ในภาคการศึกษา ที่ผ่านมา ทำให้เกิดปัญหา คือ ผู้เรียนไม่เข้าใจ ในเนื้อหาอย่างถ่องแท้ พร้อมทั้งประสบปัญหา ในเรื่องสัญญาณความเร็วอินเทอร์เน็ตของผู้เรียน มีความเร็วไม่เหมาะสมกับการเรียนออนไลน์ ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเกิดปัญหาด้านการสื่อสาร และเนื่องจากสภาพแวดล้อมของผู้เรียนที่ไม่ เอื้ออำนวยต่อการเรียนออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนขาด ความสนใจในเนื้อหา จึงส่งผลให้ผลการเรียนของ ผู้เรียนมีประสิทธิภาพที่ลดลง

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์มีความจำเป็น อย่างมาก ทั้งต่อครูผู้สอนและผู้เรียน เนื่องจาก สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์สามารถนำมา แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทั้งด้านสัญญาณ อินเทอร์เน็ตและการดึงดูดความสนใจ ผู้วิจัยจึง มีความสนใจที่จะศึกษาการสร้างสื่อการเรียนรู้ใน รูปแบบออนไลน์ที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ในรายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 ตามหลักสูตรนาฏดุริยางคศิลป์ พุทธศักราช 2562 ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อนำมาแก้ไข ปัญหาและปรับรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ให้เข้ากับบริบท อีกทั้งนำมาพัฒนาประสิทธิภาพ ทางการเรียนของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

1.2 สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

1.3 แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์

1.4 แบบสอบถามเพื่อวัดความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ นักเรียน สาขาวิชาดุริยางค์สากล ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 65 คน แบ่งออกเป็นระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 28 คน ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จำนวน

19 คน ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จำนวน 18 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ในรายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 สาขาดุริยางค์สากล วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 28 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นนักเรียนสาขาดุริยางค์สากลที่เรียนอยู่ในรายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 ทั้งหมด

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.1 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

3.1.1 สร้างชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์โดยแยกเป็นกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม ได้แก่ เครื่องดนตรีสากล ชั้นคู่เสียง ทริยแอด คอร์ด อัตราจังหวะ และโน้ตประดับ ซึ่งสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ เปรียบเสมือนหนังสือเรียน ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองจากการสแกนคิวอาร์โค้ด เพื่อเข้าชมสื่อการเรียนรู้ในเนื้อหาต่างๆ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3.1.2 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2

3.1.3 สร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์

นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม จุดประสงค์ของรายวิชาและเนื้อหาสาระ ความถูกต้อง รวมทั้งชี้แนะข้อบกพร่องเพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและแก้ไขการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์

รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 โดยรายชื่อและ
คุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เพื่อหาค่า IOC ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนก่อนและหลังใช้สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบ
ออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 โดยใช้
ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Objective
Congruence) เพื่อหาความสอดคล้องของแบบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้
สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎี
ดนตรีสากล

3.1.4 สร้างแบบสอบถามความ
พึงพอใจหลังใช้ชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบ
ออนไลน์

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.2.1 ก่อนที่จะดำเนินการปฏิบัติ
การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบ
ออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 ผู้วิจัย
ทำความเข้าใจกับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้ง
ชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ บทบาท
ของผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการจัดการเรียนรู้
ด้วยสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชา
ทฤษฎีดนตรีสากล 2 ในแต่ละคาบให้นักเรียนกลุ่ม
ตัวอย่างได้ทราบ

3.2.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบ
ก่อนเรียน ชี้แจงรายละเอียดในการทำแบบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการใช้สื่อ
การเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎี
ดนตรีสากล 2 และเริ่มทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์
โดยใช้เวลา 2 ชั่วโมง

3.2.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้
ให้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน โดย
ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ของสื่อการจัดการเรียนรู้
ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2

จำนวน 6 แผน แต่ละแผนใช้เวลา 4 ชั่วโมง รวม
ทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2.4 ดำเนินการสอนตามแผน
การสอน ที่ระบุไว้ในสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบ
ออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 ระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1

3.2.5 ดำเนินการสอนและทดสอบ
ระหว่างเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบ
ออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 ระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1

3.2.6 เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียน
การสอนที่ทำการทดลองกับนักเรียนตามเวลา
เรียนที่ได้ กำหนด 6 สัปดาห์ ทำการทดสอบ
ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้
สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎี
ดนตรีสากล 2 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นปีที่ 1 แล้วบันทึกคะแนน

3.2.7 นำผลการทดลองทั้งหมด
ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางค่าสถิติพื้นฐาน
หาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบ
ออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 หาค่าเฉลี่ย
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบแบบ
วัดความพึงพอใจหลังการใช้สื่อการเรียนรู้ใน
รูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 แล้วจึง
สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์
รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 สำหรับผู้เรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัย
นาฏศิลป์ร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.43 / 87.39 ซึ่งเป็นไป
ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ดังตาราง 1 และ 2

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยที่ 80.59 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ 87.39 ตามเกณฑ์ 80/80 อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตาราง 3 และ 4

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.43$; $\sigma = 0.68$) ตาราง 5

ตาราง 1 ผลการประเมินความสอดคล้องแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

เรื่อง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ผลการประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
เรื่องเครื่องดนตรีสากล ข้อที่ 1-10	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
เรื่องขั้นคู่เสียง ข้อที่ 11-15	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
เรื่องทริยแอด ข้อที่ 16-20	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน

ตาราง 1 ผลการประเมินความสอดคล้องแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน (ต่อ)

เรื่อง	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	ผลการประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
เรื่องคอร์ต ข้อที่ 21-25	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
เรื่องอัตราจังหวะ ข้อที่ 26-30	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน

ตาราง 2 ผลการทดสอบจากแบบทดสอบระหว่างเรียน (E_1)

การทดสอบ	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ประสิทธิภาพ
กิจกรรมที่ 1	28	5	4.29	0.09	93.57
กิจกรรมที่ 2	28	5	3.14	0.94	69.29
กิจกรรมที่ 3	28	5	3.29	0.65	73.57
กิจกรรมที่ 4	28	5	4.57	0.17	82.14
กิจกรรมที่ 5	28	5	4.43	0.06	82.26
กิจกรรมที่ 6	28	5	4.57	0.99	87.14
รวม	28	30	24.43	2.78	81.43

ตาราง 3 ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วยชุดสื่อการเรียนรู้ (E_2)

การทดสอบ	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ประสิทธิภาพ
ผลสัมฤทธิ์หลังเรียน	28	35	30.29	2.81	87.39

ตาราง 4 คะแนนแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผู้เรียนคนที่	ก่อนเรียน (35 คะแนน)	หลังเรียน (35 คะแนน)	ผลต่างคะแนนหลังเรียน
1	27	34	7
2	29	34	5
3	29	33	4
4	28	31	3
5	27	29	2
6	28	28	0
7	30	30	0
8	28	30	2
9	30	32	2
10	28	31	3
11	30	29	-1
12	30	34	4
13	29	31	2
14	29	30	1
15	28	32	4
16	27	28	1
17	24	27	3
18	25	30	5
19	26	28	2
20	27	28	1
21	28	30	2
22	28	30	2
23	28	29	1
24	29	32	3
25	30	34	4
26	29	34	5
27	28	30	2
28	28	34	6
คะแนนเฉลี่ย	28.86	30.29	2.29

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 ร้อยละ 80 ตามเกณฑ์ 80/80

จำนวนผู้เรียน จำนวน 28 คน	คะแนน รวม	ค่า เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน S.D.	ค่าความแตกต่าง D	ค่าความแตกต่างยกกำลัง 2 D ²	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	787	28.86	1.14	75	297	7.37	.01
หลังเรียน	862	30.29	2.29				

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์

ลำดับ	รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1	รูปเล่มน่าสนใจ ชวนให้ติดตาม	4.75	0.59	มาก
2	เอกสารประกอบการสอนมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน	4.29	0.21	มาก
3	คำแนะนำการใช้งานชัดเจน	4.29	0.75	มาก
4	เอกสารประกอบการสอนมีจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	4.86	0.44	มาก
5	เอกสารประกอบการสอนมีแบบฝึกหัดที่น่าสนใจ	4.15	0.47	มาก
6	เอกสารประกอบการสอนมีภาพประกอบสมบูรณ์สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ	4.86	0.44	มาก
7	เอกสารประกอบการสอนเข้าใจง่าย มีความชัดเจน	4.71	0.95	มาก
8	เอกสารประกอบการสอนมีเนื้อหาที่สอนทันสมัยนำไปใช้ได้จริง	4.75	0.59	มาก
9	ชุดแบบฝึกหัดมีความรู้ และกิจกรรมทักษะปฏิบัติ	4.14	0.55	มาก
10	นักเรียนสามารถทำความเข้าใจได้ด้วยตนเองในเรื่องทฤษฎี หากใช้เอกสารประกอบการสอน	4.14	0.55	มาก
รวม		4.49	0.99	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 สำหรับผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.43/87.39 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าชุดสื่อที่ถูกพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูง และสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางด้าน

ทฤษฎีดนตรีสากลได้เป็นอย่างดี เพราะเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และชุดกิจกรรมต่างๆ ได้ถูกนำมาวิเคราะห์และพัฒนาขึ้นเพื่อให้เนื้อหาดังกล่าวมีความเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งชุดสื่อการสอนในรูปแบบออนไลน์นี้ได้นำสื่อออนไลน์เข้ามาปรับใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ผ่านทางสื่อออนไลน์ ตั้งแต่สื่อตัวอย่างด้านเครื่องดนตรี ตัวอย่างเสียงของชิ้นคู่และทริยแอดรวมไปถึงคอร์ด และโน้ตระดับต่างๆ ซึ่งแต่ละชนิดมีจุดเด่นและเป็นตัวช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ จึงทำให้ผู้เรียนเข้าใจและสนใจที่จะเรียนรู้เนื้อหา สอดคล้องกับค่าเงิน ผาสุก และ สยาม จวงประโคน (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียประกอบการเรียนการสอน รายวิชาอ่านโน้ตสากล วิทยาลัยศิลปศึกษา สปป.ลาว พบว่าสื่อมัลติมีเดียประกอบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ซึ่งจากการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอน พบว่า ค่า E_2 มากกว่าค่า E_1 เนื่องจากผู้เรียนได้ศึกษาในเนื้อหาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยการทำกิจกรรมและการทำแบบฝึกหัดท้ายบทของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ชุดสื่อการเรียนรู้นี้ผู้เรียนสามารถอ่านทบทวนเนื้อหาได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีข้อมูลคิวอาร์โค้ดต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถสแกนเพื่อเข้าชมตัวอย่างของเนื้อหาต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบหลังเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดสื่อการเรียนรู้ออนไลน์

รูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยที่ 80.59 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ 87.39ตามเกณฑ์ 80/80 มีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากก่อนเรียนด้วยชุดสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ผู้เรียน ยังมีพื้นฐานทางด้านทฤษฎีดนตรีสากลอยู่ในระดับเดียวกับกับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้ โดยใช้เกณฑ์การวัดจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนด้วยชุดสื่อการเรียนรู้ออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 พบว่าผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 80.59 สอดคล้องกับนิมิตาภรณ์ ลับแล (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างและพัฒนาชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ เรื่อง เครื่องดนตรีไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 18 คน จากโรงเรียนโพธิ์สัยสว่างวิทย์ ผลปรากฏว่าเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้เรื่องเครื่องดนตรีไทยพบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อชุดสื่อการเรียนรู้ออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.49$; $\sigma = 0.99$) เนื่องจาก สื่อการเรียนรู้ออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถนำไปใช้ในการเรียนทางด้านทฤษฎีดนตรีสากลได้จริง ซึ่งสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีชุดกิจกรรมรวมถึงคำอธิบายในเนื้อหาที่ชัดเจน ผู้เรียนสามารถเข้าชมสื่อตัวอย่างประกอบการเรียน จากการสแกนคิวอาร์โค้ดผ่านสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ตได้ตามเรื่องและผู้เรียนสนใจ จึงส่งผลให้ความพึงพอใจของผู้เรียนนั้นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ พัฒนา พรหมณี (2563) กล่าวว่า ความ

พึงพอใจ คือสภาวะทางอารมณ์ของบุคคลเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการตามความคาดหวัง ความพึงพอใจในงานเป็นทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่มีต่องานที่เขากระทำให้ ซึ่งแสดงออกมาเป็นความชอบหรือความไม่ชอบ คุณลักษณะของงานในรางวัลที่ได้รับจากการทำงาน และในสภาพแวดล้อมของการทำงาน ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและความร่วมมือร่วมใจ ระบบงานดำเนินไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อย มีบรรยากาศในการทำงานที่ดีและภาพลักษณ์ที่น่าประทับใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ องค์ประกอบของการเกิดความพึงพอใจในงานประกอบด้วยความพึงพอใจที่เกิดจากการตอบสนองความต้องการของร่างกาย จิตใจ และการเรียนรู้การประเมินความพึงพอใจในงานเป็นการประเมินความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรม สามารถประเมินได้ด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสอบถามที่นิยมใช้คือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นอย่างรอบคอบและอย่างถูกต้องเหมาะสมตามทฤษฎีของการวัดและประเมินผล และแปรผลเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานตามความต้องการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คำเงิน ผาสุก, สยาม จวงประโคน. (2562). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียประกอบการเรียนการสอน รายวิชาอ่านโน้ตสากล วิทยาลัยศิลปศึกษา สปป.ลาว. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 38(4), 21-29.
- นิมิตาภรณ์ ลับแล. (2543). *การสร้างและพัฒนาชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล].
- พัฒนา พรหมณี. (2563). แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)*, 26(1), 59-66.

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้สอนควรศึกษาแผนกกิจกรรมการเรียนรู้และชุดสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 ล่วงหน้าให้เข้าใจก่อนนำไปใช้สอน

1.2 ผู้สอนต้องอธิบายหลักและวิธีใช้สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์รายวิชาทฤษฎีดนตรีสากล 2 ให้ผู้เรียนเข้าใจ

1.3 ผู้สอนต้องตั้งคำถามในเนื้อหาต่างๆ ขึ้นมาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเนื้อหาอย่างแท้จริง และผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถามหรือแสดงทัศนะในด้านเนื้อหาที่ผู้เรียนสนใจ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ทางด้านทฤษฎีดนตรีสากลร่วมกับการใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้กับผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาชุดสื่อออนไลน์ในรายวิชาดนตรีอื่นๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนทางด้านดนตรีให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

สรวงสุตา แสนดี. (2561). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ วิชา การสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายสำหรับ
นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 1(2), 85-95.

การพัฒนาโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นในบริบทของระบบเศรษฐกิจ หมุนเวียนทางการเกษตร: กรณีศึกษา บ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบลเชียงยืน อำเภอ เมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

The Development of Public Policy at Local Level in the Context of an Agriculture-Based Circular Economy: Case Study of Ban Cham Pa, Moo 10, Chiang Yuen Subdistrict, Mueang Udon Thani District, Udon Thani Province

ชุตติพงษ์ คงสันเทียะ¹, ณัฐฐานุช เมฆรา², สุทธิดา จันทรดวง³

Chutipong Khongsanthia¹, Nutthanuch Mekara², Sutthida Chanduang³

Received: 23 March 2022

Revised: 23 June 2022

Accepted: 28 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อออกแบบระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตรระหว่าง
การทำนาข้าวแบบปลอดภัยกับการเพาะเห็ดนางฟ้า และ (2) เพื่อพัฒนาโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น
ของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตรของชุมชน กรณีศึกษากองบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบลเชียงยืน
อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงพัฒนาหลายขั้นตอน ใช้วิธีการเก็บข้อมูล
ด้วยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์ และการสำรวจ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลคือ
แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และใช้กระบวนการวิเคราะห์ SWOT and TOWS

ผลการศึกษาพบว่า การออกแบบระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนระหว่างการทำนาข้าวและการเพาะ
เห็ดนางฟ้าสามารถทำได้ โดยการนำกากเหลือมาใช้ให้เกิดประโยชน์ใหม่ ทำให้ลดรายจ่ายและเกิดการ
พึ่งพิงตนเองในชุมชน ทั้งนี้ได้มีการพัฒนาแผนโยบายสาธารณะออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ (1) ระยะความ
เข้มแข็งของกลุ่มสัมมาชีพในชุมชน (2) ระยะการสร้างนวัตกรรมระบบหมุนเวียนทางการเกษตรในชุมชน
(3) ระยะการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรภายนอกชุมชนอย่างบูรณาการ
และ (4) ระยะการขยายผลสู่ต้นแบบนวัตกรรมระบบหมุนเวียนทางการเกษตร ข้อเสนอแนะคือ ควร
มีการทดสอบประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนดังกล่าวกับเกษตรกรรายอื่นๆ และต่อยอดสู่การ
สร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตรแบบองค์รวมทั้งชุมชน

คำสำคัญ: โบายสาธารณะระดับท้องถิ่น, เศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตร, บ้านจำปา, จังหวัด
อุดรธานี

¹ อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี E-mail: chutipong.kh@udru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี E-mail: n.mekara@udru.ac.th

³ อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี E-mail: sutthida.ch@udru.ac.th

¹ Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University, E-mail: chutipong.kh@udru.ac.th

² Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University

E-mail: n.mekara@udru.ac.th

³ Lecturer, Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University, E-mail: sutthida.ch@udru.ac.th

Abstract

This research aimed to: - (1) design an agriculture-based circular economy between safe rice production process and production of grey oyster mushroom; and (2) develop public policy at local level in the context of a community agriculture-based circular economy. Using a case study of Ban Cham Pa, Moo 10, Chiang Yuen Subdistrict, Mueang Udon Thani District, Udon Thani Province, this research employed multi-stage developmental research design. Data collection comprised interview, focus group, observation, and survey, using semi-structured interview questions. The collected data then was analyzed with the application of SWOT and TOWS analyses.

The results revealed a circular economy design between rice production and production of grey oyster mushroom. Recycling of agricultural wastes, particularly, contributed to reduced expenses and strengthened self-dependency within the community. Furthermore, the developed public policy was planned to comprise 4 phases—i.e. (1) strengthening community occupational groups; (2) creating innovation of community agriculture-based circular economy; (3) forging collaborative, integrated networks and partners with agencies and organizations external to the community; and (4) amplifying results to an innovation prototype of agriculture-based circular economy. Recommendation included experimenting with development of circular economy on other groups of agriculturists to confirm its performance, as well as to establish holistic agriculture-based circular economy within the community.

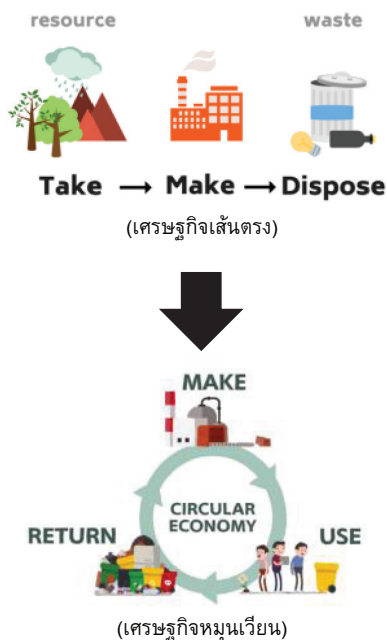
Keywords: Public Policy at Local Level, Agriculture-Based circular economy, Ban Cham Pa, Udon Thani Province

บทนำ

ความสนใจในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของไทยเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาสมัยใหม่ที่เรียกว่า “ล่างขึ้นบน (Bottom-up)” ที่มุ่งผลักดันบทบาทของชุมชนท้องถิ่นและกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของ “ภาคประชาชน” ในฐานะที่เป็นฟันเฟืองหลักของการพัฒนา รวมถึงการผลักดันในระดับโลก นับตั้งแต่การกำหนดไว้ในเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยองค์การสหประชาชาติ จำนวน 17 ตัวชี้วัด (The Organization for the Economic Co-operation

and Development, 2017, หน้า 4) โดยเฉพาะในเรื่องความเจริญทางเศรษฐกิจ (Prosperity) ที่ต้องกระทำควบคู่กับความยั่งยืนและครอบคลุมตลอดจนถึงแบบจำลองเศรษฐกิจใหม่แบบองค์รวมโมเดล BCG (BCG model) ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจ 3 มิติไปพร้อมกัน ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio economy) เศรษฐกิจสีเขียว (Green economy) และเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนท้องถิ่น โดยควบคู่กับการลดความเหลื่อมล้ำ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (บริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด, 2561)

แนวคิด “เศรษฐกิจหมุนเวียน” ถูกคิดค้นมาเพื่อจัดการกับปัญหาการใช้ทรัพยากรที่ยั่งยืนจากกระบวนการผลิตแบบ “เศรษฐกิจเส้นตรง (Linear economy)” หรือการถลุง (Take) ผลิต (Make) และ ทิ้ง (Dispose) ซึ่งทำให้เกิดปัญหาความร่อยหรอและเสื่อมโทรมของทรัพยากรทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่ง “เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy)” คือการพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้ประโยชน์ โดยการสร้างคุณค่าผ่านการใช้เหตุผลให้ออกมาเป็นกระบวนการผลิตที่หมุนเวียนแบบ “วัฏจักร” เช่น หลักการ 3Rs ลดการใช้ (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และใช้ใหม่ (Recycle) เพื่อเป็นการลดต้นทุน ทั้งยังลดมลพิษของเสียที่จะผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรต่อไปในอนาคต (Oksana & Agnieszka, 2019, หน้า 471-479)

ภาพประกอบ 1: การเปลี่ยนกระบวนการผลิตจากเศรษฐกิจเส้นตรงสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน (ที่มา: บริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด, 2561)

ดังนั้น แนวคิด “เศรษฐกิจหมุนเวียน” จึงเป็นแนวคิดการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจยุคใหม่ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ จึงมีการนำเอาแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับเศรษฐกิจระดับชุมชน ตัวอย่างเช่นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการลดต้นทุนการผลิต สร้างรายได้เพิ่มทั้งแก่ผู้ประกอบการและชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืนและสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพราะเกิดการหมุนเวียนทรัพยากรในการผลิตให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด (เลิศลักษณ์ เจริญสมบัติ, 2564, หน้า 145)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตรในชุมชนนี้ ได้กำหนดพื้นที่การศึกษา คือ บ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบลเชียงยืน อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยมีระยะการดำเนินงานหนึ่งปี ซึ่งมุ่งหมายให้เป็นชุมชนมีความสามารถในการพัฒนาการพึ่งตนเองและการจัดการตนเองได้ โดยการใช้หลักการทำงานของเศรษฐกิจหมุนเวียนเข้ามาร่วมในการทำการเกษตร โดยโครงการวิจัยนี้จะเป็นการเติมช่องว่างให้กับปัญหาการทำการเกษตรในชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ บนพื้นฐานของการรักษาความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ นอกจากนี้ยังต้องสามารถจัดการตนเองได้ด้วย จึงมีการพัฒนานโยบายท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมและสร้างเครื่องมือการจัดการระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตรในชุมชนด้วย ถือเป็นโครงการวิจัยหลักที่จะพัฒนาชุมชนนวัตกรรมต้นแบบ

จากการลงสำรวจเบื้องต้นในพื้นที่ของคณะผู้วิจัย พบว่า ชุมชนบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบลเชียงยืน อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาทำไร่ และเมื่อว่างเว้นจากการทำนาก็จะทำการเกษตรอื่น

เสริม ซึ่งการเพาะเห็ดก็เป็นอีกการเกษตรหนึ่ง
ที่เลือกทำ โดยมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ด
นางฟ้า 1 กลุ่ม อย่างไรก็ตาม การเพาะปลูกจะทำ
เฉพาะหน้าฤดูเท่านั้น ในแต่ละปีจึงทำการเกษตร
ได้ประเภทละครั้งเท่านั้น โดยเกษตรกรจะทำนา
ข้าวในฤดูฝน ส่วนในฤดูหนาวจะหันมาทำการ
เพาะเห็ดนางฟ้าขาย เนื่องจากเป็นเห็ดที่ชอบ
อุณหภูมิต่ำและมีราคาขายที่สูง ซึ่งคณะผู้วิจัย
สามารถวิเคราะห์ปัญหาทางสังคมออกมาได้ว่า ใน
การทำเกษตรมีการนำเข้าของปัจจัยภายนอก
หลายอย่าง เช่น ปุ๋ยและสารเคมีสำหรับนาข้าว
เชื้อเห็ดและขี้เลื่อยสำหรับการเพาะเห็ด เนื่องจาก
ไม่มีผู้ผลิตเองในพื้นที่ นอกจากนี้ยังพบว่า มีขยะ
ที่เกิดจากภาคการเกษตรทั้งสองคือ ฟางข้าว และ
ก้อนเห็ดใช้แล้ว ที่ยังหาวิธีกำจัดที่ไม่ได้

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนา
นโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นในชุมชนด้วย
การใช้หลักการเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อเป็นการ
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างความสมดุล
ในการดำรงทรัพยากรธรรมชาติมาใช้งานใหม่
ควบคู่ไปกับการสร้างระบบและการออกแบบ
ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดผลกระทบภายนอก
(externalities) ได้อีกด้วย หลักการเศรษฐกิจ
หมุนเวียนที่จะนำมาพัฒนานี้จะเน้นไปในด้าน
การเกษตร โดยการเชื่อมโยงการเกษตรในชุมชน
ให้เกิดการหมุนเวียนกันตลอดทั้งปี ซึ่งคณะผู้วิจัย
จะเน้นให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาชุมชนของตนเอง เพื่อให้การพัฒนาเป็นไป
อย่างยั่งยืนแบบบูรณาการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อออกแบบระบบหมุนเวียนทางการ
เกษตรสำหรับการทำนาข้าวแบบปลอดภัยและ
การเพาะเห็ดนางฟ้าของชุมชนบ้านจำปา หมู่ที่
10 ตำบลเชียงยืน อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัด
อุดรธานี

2. เพื่อพัฒนาแผนนโยบายสาธารณะ
ระดับท้องถิ่นของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน
ทางการเกษตรของชุมชนบ้านจำปา หมู่ที่ 10
ตำบลเชียงยืน อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัด
อุดรธานี

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบเชิง
คุณภาพ (Qualitative research) และหาก
พิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จะเป็น
ประเภทวิจัยประยุกต์ (Applied research) รูปแบบ
วิจัยสำหรับการพัฒนา (Development research)
ที่มีการดำเนินงานหลายขั้นตอน โดยมุ่งสร้าง
ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตรในพื้นที่
เป้าหมาย นั่นคือ ชุมชนบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบล
เชียงยืน อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
และยกระดับระบบดังกล่าวเป็นนโยบายสาธารณะ
ของท้องถิ่น โดยขอบเขตเวลาอยู่ระหว่างเดือน
มีนาคม พ.ศ. 2564 - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

1. การพิจารณาประเภทของข้อมูล

- 1.1 ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ (Primary
data sources) ทำโดยวิธีการลงไปเก็บจริงจาก
ชุมชนบ้านจำปา หมู่ที่ 10 เช่น รายละเอียดการ
ประกอบอาชีพการทำนาทำ การเพาะเห็ดของ
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ปัญหา อุปสรรค ต้นทุน รวมถึง
การรับรู้ของเกษตรกรในพื้นที่ที่มีต่อการพัฒนา
ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตร นอกจากนี้
ยังมีข้อมูลทางภูมิศาสตร์อื่นๆ เช่น แหล่ง
ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน การสร้างแผนที่
ดาวเทียม ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ทำนาทำ เป็นต้น

- 1.2 ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary
data sources) ทำโดยการขอข้อมูลจากแหล่งที่มี
การรวบรวมไว้แล้ว เช่น ข้อมูลจำนวนครัวเรือน
ข้อมูลจำนวนประชากร ข้อมูลจำนวนเกษตรกร/
อาชีพ ข้อมูลสุขภาพ โดยขอจากองค์การบริหาร

ส่วนตำบลเชียงยืน เครือข่ายผู้นำชุมชนบ้านจำปา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจำปา แบบสำรวจความต้องการขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลจากแบบสำรวจ กชช.2ค. รวมไปถึงข้อมูลจากงานวิจัย/งานบริการวิชาการอื่นๆ ที่มีการศึกษาไปก่อนหน้านี้ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลบริบทพื้นฐานของชุมชน

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสัมภาษณ์ (Interview) โดยคณะผู้วิจัยแบ่งลักษณะการสัมภาษณ์ออกเป็น

2.1.1 การสัมภาษณ์เดี่ยว โดยเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล เช่น ผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เกษตรกรที่ทำนาค่าเกษตรกรที่เพาะเห็ดนางฟ้า อาสาสมัครเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการวิจัย (จำนวน 3 คน) รวมถึงตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เช่น บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจำปา เป็นต้น รวมถึงนักวิจัยจากโครงการวิจัยอื่นที่เคยทำวิจัยในพื้นที่ แล้วจึงนำข้อมูลมาสรุปรวมกัน

2.1.2 การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์รายกลุ่มย่อยซึ่งพิจารณาหลักๆ เพียง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่ทำนาค่า กลุ่มเกษตรกรที่เพาะเห็ดนางฟ้าในกลุ่มวิสาหกิจ และเครือข่ายผู้นำชุมชนในพื้นที่บ้านจำปา หมู่ที่ 10 รวมทั้งหมด 54 คน (บางคนก็สังกัดหลายกลุ่ม)

2.1.3 การจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยทำในกระบวนการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มและชุมชน การประเมินและติดตาม รวมถึงการจัดเวทีประชาคมเพื่อคืนข้อมูลและจัดทำนโยบายสาธารณสุขระดับท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นการรวบรวมตัวแทนจาก 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่ทำนาค่า กลุ่มเกษตรกรที่เพาะเห็ดนางฟ้า และเครือข่ายผู้นำชุมชนในพื้นที่

บ้านจำปา หมู่ที่ 10 รวมทั้งหมด 54 คน

2.2 การสังเกตการณ์ (Observation) โดยคณะผู้วิจัยใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) นั่นคือ เข้าไปร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ซึ่งในขั้นตอนการลงพื้นที่สังเกตการณ์ คณะผู้วิจัยเปิดเผยตนเองและวัตถุประสงค์การวิจัยให้ชุมชนได้รับทราบ เช่น สังเกตการณ์การทำนาค่า การเพาะเห็ดนางฟ้า การจัดการวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร การดูแลรักษา การสื่อสารระหว่างกัน เป็นต้น

2.3 การสำรวจ (Survey) แบ่งออกเป็นการสำรวจระยะไกล การสำรวจระยะไกล ใช้ในกรณีการสำรวจแผนที่ดาวเทียม สำรวจแหล่งของทรัพยากรธรรมชาติโดยรอบชุมชน และสำรวจข้อมูลประกอบการทำแผนที่ดาวเทียม เพื่อแสดงตำแหน่งที่ตั้งและการทำการเกษตรของชุมชนบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ทั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้ Google Maps เป็นเครื่องมือสำรวจหลัก โดยรับคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และการเดินสำรวจในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับรายละเอียด ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลกายภาพและสิ่งปลูกสร้างสำคัญในชุมชน เช่น การถ่ายรูปหรือวิดีโอจากสถานที่และปฏิสัมพันธ์จริงในชุมชน เป็นต้น รวมถึงการสำรวจมุมมองสูงโดยอากาศยานไร้คนขับ (Unmanned Aerial Vehicle: UAV) เพื่อเก็บข้อมูลภาพเคลื่อนไหวและภาพมุมมองสูง

3. เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview questionnaire) และใช้วิธีสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview - SSI) (สุจินต์ สิมารักษ์ และ สุเกสิณี สุภธีระ, 2530) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ระบบการทำเกษตรกรรม และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งเป็นวิธีที่สามารถเลื่อนไหลตามสถานการณ์เฉพาะหน้า โดยมีระดับของข้อมูลแยกตามหน่วยการวิเคราะห์ 2 ระดับ นั่นคือ (1) ระดับชุมชน และ (2) ระดับกลุ่มอาชีพ โดยอาศัย หัวข้อย่อย (Sub-topic) เพื่อช่วยในการสัมภาษณ์ประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1.1 ข้อมูลด้านกายภาพ ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับที่ตั้ง อาณาเขต ลักษณะภูมิประเทศ สาธารณูปโภคพื้นฐาน ข้อมูลชีวภาพ ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ กลไกการจัดการ ประวัติชุมชนโดยสังเขป โครงสร้างประชากร การศึกษา ลักษณะความสัมพันธ์ของชุมชน เครือข่าย ประเภทของครอบครัว พฤติกรรมสุขภาพ ประเพณี/วัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชน เป็นต้น

3.1.2 ข้อมูลด้านการทำเกษตรกรรม ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะของการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายละเอียดของการทำอาชีพทำนาดำและการเพาะเห็ดนางฟ้า (สายพันธุ์ ต้นทุน/ค่าใช้จ่าย การดูแลรักษา การตลาด รายได้ และการจัดการกับของเหลือจากกระบวนการทำการเกษตร) กองทุน กลุ่มอาชีพ และรวมถึงสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจของชุมชนในปัจจุบัน

3.1.3 ข้อมูลด้านการพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นในเรื่องระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตร ประกอบด้วยประเด็นคำถามเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน/กลุ่มอาชีพ จุดแข็ง/จุดอ่อน/โอกาส/อุปสรรค ความสนใจของเกษตรกร การขยายผล การจัดทำข้อตกลงร่วมภายในกลุ่มอาชีพ/ชุมชน การสร้างระบบการจัดการทางการเกษตรเพื่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน การถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร รวมถึงความเป็นไปได้สู่การยกระดับเป็นศูนย์การเรียนรู้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตรของชุมชน

3.2 เครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ (SWOT and TOWS analysis) โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนได้แก่

3.2.1 ขั้นตอน SWOT analysis โดยจะวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนและกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม (การทำนาดำและการเพาะเห็ดนางฟ้า) แยกออกเป็นด้านๆ ได้แก่ ศักยภาพภายใน (จุดแข็ง (Strengths) และ จุดอ่อน (Weakness)) และศักยภาพภายนอก (โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค/ภาวะคุกคาม (Threats))

3.2.2 ขั้นตอน TOWS matrix โดยจะนำข้อมูลศักยภาพชุมชนและกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม (การทำนาดำและการเพาะเห็ดนางฟ้า) จากขั้นตอน ขั้นตอน SWOT analysis เพื่อนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ตลอดจนการสรุบนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นในเรื่องระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตรของชุมชนบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ด้วย

ทั้งนี้ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลทั้งหมดในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตต่อผู้นำชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงยืน (ออกโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี) เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ลักษณะการเก็บข้อมูล รวมถึงแผนการคืนข้อมูลและนวัตกรรมจากงานวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในชุมชนอย่างเปิดเผย และยังคงอยู่ภายใต้มาตรการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของ COVID-19 ของสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี โดยเคร่งครัด

ผลการศึกษา

1. บริบทด้านกายภาพและปัญหาจากการทำเกษตรกรรมของชุมชน โดยข้อมูลจากการสำรวจ สังเกตการณ์ และสัมภาษณ์ พบว่า สภาพ

ที่ตั้งบ้านเรือนของบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบล เชียงยืน อำเภอเมืองอุตรธานี จังหวัดอุตรธานี จะ เป็นที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง โดยเกาะกลุ่มกันคล้ายรูป ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า และล้อมรอบด้วยพื้นที่ทางการ เกษตรซึ่งเป็นที่ราบลุ่มสลับดอน การเกษตรกรรม ส่วนใหญ่คือการทำนา ทั้งยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติ สำคัญ ได้แก่ ห้วยหลวง ห้วยอึ่ง และห้วยเปือก ซึ่งจะใช้ประโยชน์ในด้านเกษตรกรรม โดยเฉพาะ การทำนาปรัง และการทำประมงพื้นบ้านเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม แหล่งน้ำธรรมชาติเหล่านี้มักเกิด ปัญหาแห้งขอดในหน้าแล้ง ทำให้ไม่เพียงพอต่อ การทำนาปรัง ซึ่งสามารถทำได้เพียงพื้นที่ที่อยู่ ดินห้วยหลวงเท่านั้น โดยเกษตรกรจะใช้วิธีสร้าง ฝายชะลอเพื่อกักเก็บน้ำและสูบน้ำจากเครื่อง สูบน้ำที่ติดตั้งโดยทุนส่วนบุคคล

ข้อมูลด้านกลุ่มและองค์กร บ้านจำปา หมู่ที่ 10 มีกลุ่มสำคัญ ได้แก่ กลุ่มคณะกรรมการ หมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่ บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต) ประธานกลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพ กลุ่ม ศาสนา กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่ม อสม. ซึ่งกลุ่มอาชีพที่สำคัญ ได้แก่ (1) กลุ่ม เพาะพันธุ์เห็ดนางฟ้า (ทางชุมชนจะตั้งชื่อว่า “กลุ่มเพาะพันธุ์เห็ดนางฟ้าเงินล้าน”) (2) กลุ่ม ผลิตพันธุ์ข้าว (3) กลุ่มทอเสื่อกก และ (4) กลุ่ม จักสาน นอกจากนี้ กลุ่มชุดรักษาความปลอดภัย หมู่บ้าน (ชรบ.) และศูนย์อาสาสมัครป้องกัน ภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) มีประธานคือผู้ใหญ่ บ้านจำปา ทำหน้าที่ป้องกัน สอดส่อง และแก้ไข ปัญหาสังคมในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการกำหนด กฎกติการ่วม เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย โดยมี คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้บังคับใช้

แม้บ้านจำปา หมู่ที่ 10 มีกำลังการผลิต ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมประกอบกับมี กลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง ทำให้มีความมั่นคงทาง

อาหารและสามารถพึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง แต่ ความผันผวนจากโครงสร้างเศรษฐกิจภายนอก ชุมชนก็มีผลทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจกับ ประชาชน ได้แก่

1) ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ และต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ได้แก่ ปัญหาราคาข้าว ตกต่ำในช่วง พ.ศ. 2563-2564 ทำให้เกษตรกร ขายข้าวได้ในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุน ประกอบกับ ราคาต้นทุนการผลิตที่จำเป็น เช่น ปุ๋ย เคมีภัณฑ์ น้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องยนต์/เครื่องจักร ค่าแรงคน เป็นต้น มีราคาเพิ่มสูงขึ้น และในกรณีที่ขายข้าว ผ่านพ่อค้าคนกลางก็ยิ่งกดราคาด้วยวิธีการหัก เปอร์เซ็นต์ เป็นเหตุให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวประสบ กับภาวะขาดทุนอย่างมหาศาล

2) ภาวะหนี้สินครัวเรือนสาเหตุสำคัญ เกิดจากการขาดทุนจากการทำเกษตรกรรมโดย เฉพาะการทำนาข้าว ประกอบกับการมีรายจ่าย นอกภาคเกษตรกรรมอื่นๆ เช่น ค่าเล่าเรียน ลูกหลาน ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภค ค่าเดินทาง ค่าเสื้อผ้า ค่าวดพาทนะ เป็นต้น จึงทำให้เกิดการ กู้ยืมเงินจากทั้งในและนอกระบบ ก่อให้เกิดภาวะ หนี้สินครัวเรือน ซึ่งจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ กลุ่ม พบว่า เกษตรกรบ้านจำปา หมู่ที่ 10 มีหนี้ สินโดยเฉลี่ยที่ 5 แสนบาท - 1 ล้านบาท/ครัว เรือน โดยเป็นหนี้ที่เกิดกับธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์ (ธกส.) และเมื่อเกิดภาวะหนี้สินสูง เช่นนี้ ทำให้เกษตรกรต้องหางานออกด้วยวิธีต่างๆ เช่น บางรายตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษตร พันธุ์สัญญากับบริษัทต่างๆ เพราะอย่างน้อยก็มี หลักประกันด้านทุนและตลาดรับซื้อ การยกเลิก การทำนาปรังแม้จะได้ข้าวราคาดีกว่านาปี หรือ แม้แต่การออกไปทำงานยังต่างเมืองหรือต่าง ประเทศเพื่อหาเงินใช้หนี้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ทางคณะกรรมการ หมู่บ้านได้พยายามจัดการเบื้องต้นกับปัญหา

ทางเศรษฐกิจดังกล่าว โดยมีกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น ส่งเสริมให้จัดทำบัญชีครัวเรือน การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ ของแกนนำกลุ่ม การค้นหาช่องทางทางการตลาด สำหรับกลุ่ม (เช่น กลุ่มจักสาน และกลุ่มเห็ดนางฟ้า) การสนับสนุนให้มีกองทุนหรือแหล่งทุน ในการประกอบอาชีพ ไปจนถึงการพัฒนาความรู้เพื่อลดรายจ่ายในการทำการเกษตร เช่น การขยายผลความรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ ไว้ใช้เองจากปราชญ์ชุมชนสู่เกษตรกรรายอื่นๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ กิจกรรมการเกษตรในบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ก็มีผลสืบเนื่องให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาสุขภาพด้วยเช่นกัน ได้แก่ การจัดการขยะหรือกากเหลือจากการทำการเกษตรที่ไม่ถูกวิธี (เช่น ก้อนเชื้อเห็ดเก่า ฟางข้าว เป็นต้น) ที่มักกำจัดโดยวิธีการทิ้งหรือเผา ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันและฝุ่นละออง ทั้งยังเกิดปัญหาคูณภาพดิน (ดินเสื่อม ดินเปรี้ยว และดินเค็ม) ซึ่งเป็นผลจากการทำการเกษตรเชิงเดี่ยวและการใช้สารเคมีที่สะสมในอัตราเข้มข้นเป็นเวลานาน

2. การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการออกแบบระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนทางการเกษตร ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 จุดแข็ง (Strengths) บ้านจำปา หมู่ที่ 10 มีกลุ่มสัมมาชีพจำนวนมาก ได้แก่ กลุ่มเพาะพันธุ์เห็ดนางฟ้า กลุ่มผลิตพันธุ์ข้าว กลุ่มทอเสื่อกก กลุ่มจักสาน ทำให้มีกิจกรรมทำระหว่างกันและเกิดรายได้เสริมจากอาชีพเกษตรกรรมหลัก ทั้งยังมีผู้นำชุมชนที่พร้อมและสนับสนุนโครงการพัฒนาต่างๆ ที่เข้ามาเป็นอย่างดี ทำให้ประชาชนยอมรับและให้ความร่วมมือ

2.2 จุดอ่อน (Weakness) เกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีปัญหาด้านรายได้และต้นทุนที่ไม่เพียงพอ ทั้งยังขาดความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรปลอดภัย และหากมีโครงการหรือนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามา ประชาชนมักเกิดความลังเลและกังวลที่จะเปลี่ยนแปลง เพราะเกรงว่าผลที่ได้รับอาจไม่คุ้มค่า จึงยังคงไม่ละทิ้งแนวทางการทำเกษตรกรรมเชิงเดี่ยวแบบเดิม ทำให้แนวโน้มการเปิดรับนวัตกรรมหรือการผลิตแบบใหม่ไม่ค่อยเกิดขึ้นในชุมชน

2.3 โอกาส (Opportunities) มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนการทำเกษตรกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐอย่างสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 18 อุตรธานี สำนักงานเกษตรอุตรธานี ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวอุตรธานี และหน่วยงานภาควิชาการอย่างมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี (เช่น โครงการ U2T (มหาวิทยาลัยสู่ตำบล) และโครงการวิจัยการพัฒนาระบบหมุนเวียนทางการเกษตรในชุมชน)

2.4 อุปสรรค (Threats) แม้บ้านจำปาอยู่ในเขตอำเภอเมืองอุตรธานี แต่ก็มีระยะทางคมนาคมที่ไกลและไม่สะดวก ทำให้การเดินทางไปยังศูนย์ราชการใช้เวลามากและลำบาก นอกจากนี้ยังมีปัญหาภัยแล้งที่ทำให้เพิ่มต้นทุนในการสูบน้ำและขุดน้ำบาดาล ปัญหาราคาข้าวตกต่ำ และซ้ำเติมด้วยการถูกกดราคาผลผลิตจากพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อ

3. การสร้างนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นเพื่อการจัดการระบบหมุนเวียนการเกษตร

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรโดยวิธี SWOT and TOWS Analysis สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างแนวทางนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นเพื่อการจัดการระบบ

หมุนเวียนทางการเกษตรของบ้านจำปา หมู่ที่ 10 โดยระยะได้ 4 ระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 ความเข้มแข็งของกลุ่ม
สัมมาชีพในชุมชน โดยมีแนวทางนโยบายสำหรับการปฏิบัติดังนี้

3.1.1 การทำให้กลุ่มสัมมาชีพแต่ละ
กลุ่มมีโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน เพื่อให้เกิด
กิจกรรมกลุ่มที่เป็นรูปธรรมและเกิดความคล่อง
ตัว ได้แก่ การจัดวางตำแหน่งและแบ่งหน้าที่
ภายในกลุ่ม การสร้างกฎ กติกา หรือแนวทาง
จัดการภายในกลุ่ม (เช่น ข้อปฏิบัติ การรับ/จัดการ
สมาชิก ข้อห้าม/ข้อพึงระวัง การประชุมติดตาม
การถอดบทเรียน เป็นต้น) หรืออาจวางแผนสู่การ
ยกระดับให้กลายเป็น “วิสาหกิจชุมชน” ที่ถูกต้อง
ตามกฎหมาย

3.1.2 กำหนดแผนการจัดการผล
ประโยชน์ภายในกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรมและ
โปร่งใส ได้แก่ แผนการผลิต การตลาด การ
ประชาสัมพันธ์ การแบ่งถือหุ้นส่วน การกระจาย
ผลตอบแทน การจัดทำระบบตรวจสอบรายรับ-
รายจ่ายที่ชัดเจนและเปิดเผยได้ ไปจนถึงการ
พัฒนากลุ่มไปในลักษณะ “สหกรณ์การผลิต”
ของชุมชน

3.1.3 การสร้างแผนแม่บทหรือ
ธรรมนูญของหมู่บ้าน ในด้านการส่งเสริมและ
สนับสนุนแต่ละกลุ่มสัมมาชีพ ทั้งด้านการพัฒนา
ความรู้และทักษะในกระบวนการผลิตทั้งหมด
การสร้างผู้นำหรือถ่ายทอดโครงสร้างกลุ่มสู่รุ่น
ต่อไป และการรวมกลุ่มสัมมาชีพใหม่ที่จะเกิด
ขึ้นในอนาคต (เช่น การเตรียมการและประสาน
หน่วยงานราชการอื่นๆ ที่สามารถช่วยเหลือ) โดย

ให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานหรือให้คณะกรรมการ
ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมรับรู้-รับทราบ

3.2 ระยะที่ 2 การสร้างนวัตกรรมระบบ
หมุนเวียนทางการเกษตรในชุมชน โดยใน
ขั้นตอนนี้จะสร้างกลไกหรือนวัตกรรมที่ทำให้
กลุ่มสัมมาชีพต่างๆ เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
ที่หมุนเวียน (Circular Economy) และเชื่อมโยง
กัน ทั้งนี้เพื่อลดการพึ่งพาภายนอก โดยเฉพาะ
ด้านต้นทุนและปัจจัยการผลิตที่มีมูลค่าสูง และ
เพื่อเพิ่มศักยภาพการพึ่งตนเองของชุมชน ซึ่งมี
แนวทางนโยบายสำหรับการปฏิบัติดังนี้

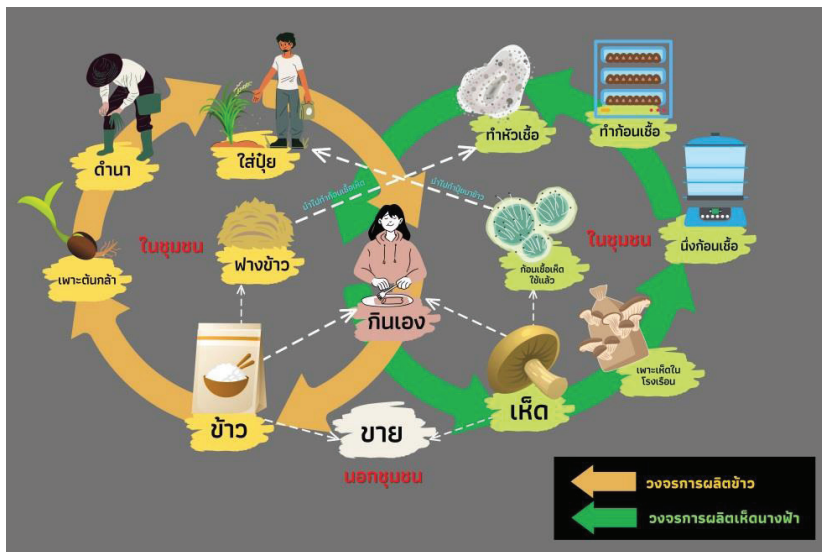
3.2.1 การศึกษาวิจัยเพื่อสร้างกลไก
หรือนวัตกรรมระบบหมุนเวียนทางการเกษตร
เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หมุนเวียน
ระหว่างกลุ่มสัมมาชีพหรืออาชีพเกษตรกรรม
ต่างๆ ในชุมชน ซึ่งในระยะนี้ทางคณะผู้วิจัยได้
เริ่มต้นศึกษาและพัฒนาระบบหมุนเวียนทางการ
เกษตรระหว่าง 2 กลุ่ม/อาชีพ ได้แก่ “การเพาะเห็ด
นางฟ้า” และ “การทำนาข้าว” โดยเป็นการจัดการ
กากเหลือจากก้อนเชื้อเห็ดเก่าที่เก็บผลผลิตจน
หมดแล้ว มาแปรรูปทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์สำหรับ
นาข้าว และการนำฟางข้าวมาแปรรูปทำเป็น
ก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าใหม่ ซึ่งมีการทดลองและ
พัฒนานวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์โดยได้รับการ
อนุเคราะห์ความรู้จากคณะวิทยาศาสตร์และ
คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ประโยชน์ของการสร้างระบบหมุนเวียนทางการ
เกษตรนี้ นอกจากจะเป็นการลดต้นทุนการทำ
นาข้าวและการเพาะเห็ดนางฟ้าแล้ว ยังเป็นการ
จัดการกากเหลืออย่างมีประสิทธิภาพโดยส่ง
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด (โดยมี
การนำมาใช้ใหม่แทนการเผาหรือทิ้งแบบเดิม)

ภาพประกอบ 2: การทำปุ๋ยนาข้าว จากก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้าเก่า (ภาพถ่ายโดย: คณะผู้วิจัย, 2564)

ภาพประกอบ 3: การทำก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้า จากฟางข้าว (ภาพถ่ายโดย: คณะผู้วิจัย, 2564)

ภาพประกอบ 4: กลไกระบบหมุนเวียนทางการเกษตรระหว่างการทำเห็ดนางฟ้าและการทำนาข้าวของบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบลเชียงยืน อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

3.2.2 กระบวนการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management) จากการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบหมุนเวียนทางการเกษตรดังกล่าว เพื่อขยายผลด้านประสิทธิภาพให้เป็นที่รับทราบ และนำไปปฏิบัติจริงในชุมชน รวมทั้งยังเป็นต้น ทูทางปัญญาสำหรับการพัฒนาระบบหมุนเวียน ทางการเกษตรในกลุ่มอาชีพอื่นๆ ต่อไป ได้แก่ การถอดบทเรียนจากเกษตรกรตัวอย่างผู้ที่เข้า ร่วมโครงการวิจัย การจัดทำทรัพยากรความรู้ (เช่น คู่มือ ตำรา เอกสาร นิทรรศการ บอร์ด ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น) การระดมสมอง และการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสาธิตและสร้าง ผู้เชี่ยวชาญในชุมชน โดยสามารถทำเป็นกระบวนการ วัฏจักรที่ต่อเนื่อง (ตามภาพประกอบ 5)

3.2.3 มีการศึกษาทดลองและวิจัย เพื่อขยายผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในอนาคตอาจจะ ขยายสู่ระบบหมุนเวียนกับอาชีพเกษตรกรรมใน ชุมชนอื่นๆ อย่างครอบคลุม รวมถึงการนำเอา ปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการที่ได้พัฒนาแล้ว มา พัฒนาต่อยอดจัดการเพื่อหาทางออก ทั้งนี้ก็เพื่อ ให้นักนวัตกรรมที่สร้างขึ้นเหล่านั้นเกิดประสิทธิภาพ และประโยชน์สูงสุดแก่คนในชุมชน

ภาพประกอบ 5: แนวทางของกระบวนการจัดการองค์ความรู้เรื่องระบบหมุนเวียนทางการเกษตรของบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบลเชียงยืน อำเภอมืออูตรธานี จังหวัดอุดรธานี

3.3 ระยะที่ 3 การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรภายนอก ชุมชนอย่างบูรณาการ แม้กลุ่มสัมมาชีพหรือ ชุมชนจะสามารถพึ่งพิงตนเองได้ในระดับหนึ่ง จากประสิทธิภาพของนวัตกรรมระบบหมุนเวียน ทางการเกษตร หากแต่เงื่อนไขสังคมที่ดำเนินไป อย่างเป็นพลวัตก็ย่อมทำให้นักนวัตกรรมหรือองค์ ความรู้เหล่านี้ล้าสมัย หรือในบางโอกาสอาจต้อง พึ่งพาสรรพกำลังด้านอื่นซึ่งเกินขีดจำกัดความ สามารถของชุมชนที่มีในเวลานั้น เป็นเหตุให้ ต้องมีการหาภาคีและการมีส่วนร่วมกับหน่วย งานหรือองค์กรภายนอก เพื่อให้กระบวนการ ดังกล่าวดำเนินอย่างต่อเนื่องและบูรณาการ พร้อมทั้งสามารถแก้ปัญหาในระยะยาวได้ ดังนั้น ในระยะที่ 3 จึงมีแนวทางนโยบายสำหรับการ ปฏิบัติดังนี้

3.3.1 การบูรณาการภาคีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานราชการอื่นๆ ในชุมชน ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านจำปา ในประเด็นด้านสุขภาพของชุมชน เช่น การออกตรวจ สุขภาพของเกษตรกรที่อาจมีปัญหาจากการใช้ สารเคมีในการเกษตร การให้ความรู้ในเรื่องสาร เคมีตกค้าง หรือการรณรงค์ด้านการผลิตอาหาร ที่ปลอดภัย และโรงเรียนบ้านจำปา มีการปรับ เอาความรู้ด้านการทำเกษตรปลอดภัย/เกษตร หมุนเวียน/เกษตรอินทรีย์ไปใช้เป็นหลักสูตรการ เรียนการสอนในโรงเรียน หรือให้เข้ามาร่วมเรียนรู้ ในกระบวนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่เกิดขึ้น ฯลฯ

3.3.2 ประชาชนกลุ่มสัมมาชีพและ คณะกรรมการชุมชน เข้าหารือกับหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงยืน และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เพื่อยื่น ข้อเสนอปัญหาที่เกินกำลังการจัดการของชุมชน

เช่น ขอรับการช่วยเหลือด้านงบประมาณในการจัดการกับภัยแล้ง โดยสร้างระบบสาธารณูปโภคและชลประทานสำหรับการเกษตรที่มีคุณภาพ การสร้างคลองส่งน้ำ ฝ่ายชลประทาน ระบบน้ำประปา เป็นต้น

3.3.3 ประชานกลุ่มสัมมาชีพและคณะกรรมการชุมชนเสนอโครงการต่อหน่วยงานราชการอื่นๆ เพื่อหาทางยกระดับความรู้และทักษะของเกษตรกรด้านการทำเกษตรปลอดภัย/เกษตรหมุนเวียน/เกษตรอินทรีย์ รวมถึงยกระดับทักษะอาชีพอื่นๆ ได้แก่ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุดรธานี สำนักงานเกษตรอำเภอเมือง/จังหวัดอุดรธานี (โดยเฉพาะเรื่องการจัดทะเบียนเพื่อรับรองกลุ่มวิสาหกิจชุมชน) ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวอุดรธานี สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 1 อุดรธานี ไปจนกระทั่งการทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับหน่วยงานหรือ “พื้นที่ตัวอย่าง” ที่สามารถช่วยเหลือด้านวิชาการ เช่น พัฒนาชุมชนอำเภอเมืองอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ในลักษณะ “ห้องปฏิบัติการชุมชน (Community Lab)” เครือข่ายวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์จังหวัดอุดรธานี (เครือข่ายภาคประชาชน) เป็นต้น

3.3.4 ประชานกลุ่มสัมมาชีพและคณะกรรมการชุมชนมีแผนผลักดันการตลาดให้กับกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชน โดยเน้นช่องทางตลาดที่รองรับสินค้าเกษตรปลอดภัย/เกษตรหมุนเวียน/เกษตรอินทรีย์ รวมถึงตลาดที่ให้มูลค่าแก่สินค้าชุมชน เพื่อพยายามลดบทบาทพ่อค้าคนกลางให้ได้มากที่สุด เช่น การสร้างช่องทางตลาดออนไลน์ ตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์ ตลาดผู้ขายพบผู้บริโภค เป็นต้น ตลอดจนจนถึงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์และฉลากที่มีมาตรฐาน ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างภาคีเครือข่ายเชื่อมโยง

3.4 ระยะที่ 4 การขยายผลสู่ต้นแบบนวัตกรรมระบบหมุนเวียนทางการเกษตร เป็นระยะที่เป็นเป้าหมายสูงสุด ซึ่งจะก่อให้เกิดความยั่งยืนกับท้องถิ่นความรู้ กลไก และนวัตกรรมระบบหมุนเวียนทางการเกษตรกับบ้านจำปา หมู่ที่ 10 และชุมชนอื่นๆ โดยรอบ และยังเป็นส่วนร่วมขั้นสูงสุดของชุมชนสู่การเป็น “ชุมชนต้นแบบ” ด้านการสร้างระบบหมุนเวียนทางการเกษตร ซึ่งมีแนวทางนโยบายสำหรับการปฏิบัติดังนี้

3.4.1 ในด้านสถานที่และทรัพยากรความรู้ บ้านจำปา หมู่ที่ 10 ต้องเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านระบบหมุนเวียนทางการเกษตร โดยการมี “ศูนย์เรียนรู้ชุมชน” ที่กระจายไปตามกลุ่มและอาชีพต่างๆ เช่น โรงเรียนเพาะเห็ดที่สาธิตวิธีการและเทคโนโลยีการแปรรูปฟางข้าวเป็นก้อนเชื้อเห็ด แปลงนาสาธิต/แปลงนาตัวอย่างที่มีการเปรียบเทียบข้อดีของเกษตรหมุนเวียน/เกษตรปลอดภัย ศูนย์เรียนรู้การทำปุ๋ยและผลิตภัณฑ์บำรุงพืชแบบปลอดภัย และสถานีรวบรวมความรู้เกี่ยวกับระบบหมุนเวียนทางการเกษตรของชุมชน

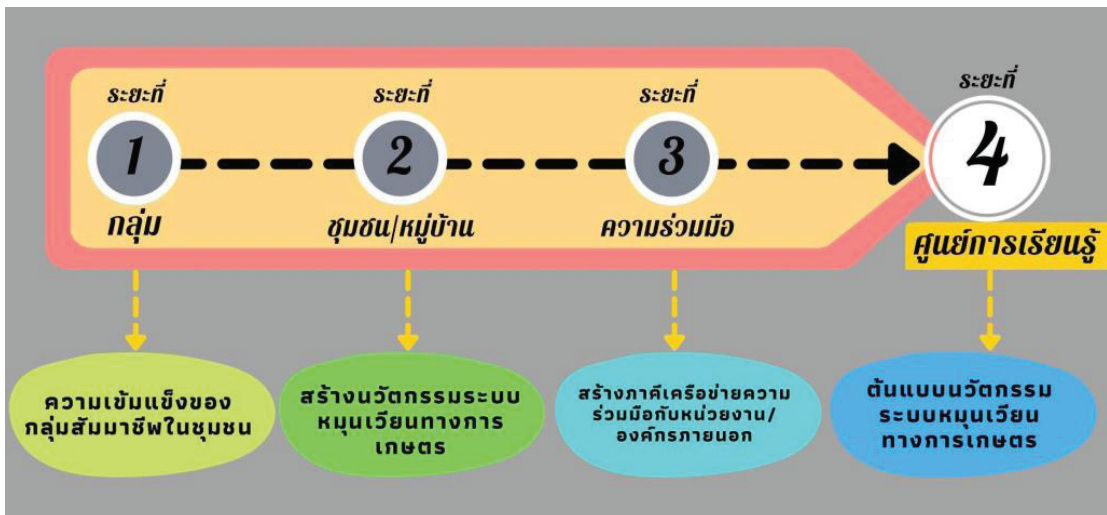
3.4.2 ในด้านบุคลากร บ้านจำปา หมู่ที่ 10 จำเป็นต้องมีวิทยากรกระบวนการ ที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และนวัตกรรมระบบหมุนเวียนทางการเกษตรได้ ซึ่งได้แก่เกษตรกรตัวอย่างในชุมชน เพราะข้อดีคือเป็นผู้ที่ประสบการณ์ตรงจากการเป็นตัวอย่างเป็นการวิจัยทดลอง ทั้งยังเป็นคนในท้องถิ่นที่สามารถถ่ายทอดความรู้วิชาการด้วยภาษาและความเข้าใจแบบเดียวกัน ซึ่งลดปัญหาด้านการสื่อสาร และยังเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดเพื่อขยายผลความรู้

สรุปและอภิปรายผล

แนวทางนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น เพื่อการจัดการระบบหมุนเวียนทางการเกษตร

ของบ้านจำปา หมู่ที่ 10 มีทั้งระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งระยะที่สามารถเกิดขึ้นและผลในโครงการวิจัยนี้ ก็คือระยะที่ 1-2 (นำร่องเฉพาะกลุ่มเพาะพันธุ์เห็ด นางฟ้าและทำนาข้าว) โดยมุ่งผลลัพธ์ไปที่การพึ่งตนเองระดับ “กลุ่ม” และ “ชุมชน” ส่วนระยะที่ 3-4 จะเป็นการวางแผนเพื่อให้มีการดำเนินการต่อไปในอนาคต โดยมุ่งผลลัพธ์ไปที่ความร่วมมือกับ “เครือข่ายภายนอก” และการเป็น “ต้นแบบ

ศูนย์เรียนรู้” (ดังภาพประกอบ6) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิรุฬห์ ศิริทองคำ และคณะ (2561, หน้า 402-404) ที่พัฒนารูปแบบนโยบายสาธารณะ เพื่อสุขภาพระดับท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ที่แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ (1) ระยะก่อตั้งของนโยบาย (2) ระยะการกำหนดนโยบาย (3) ระยะการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ (4) ระยะการติดตามและประเมินผล

ภาพประกอบ 6: แผนนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นเพื่อจัดการระบบหมุนเวียนทางการเกษตร
ของบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบลเชียงยืน อำเภอมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

ทั้งนี้ กระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นของการพัฒนาระบบหมุนเวียนทางการเกษตรของบ้านจำปา หมู่ที่ 10 เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายในท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา กาเผือก และ สินธุ์ สโรบล. (2554, หน้า 432) ที่ศึกษาการพัฒนานโยบายสาธารณะท้องถิ่นด้านกิจกรรมทางกายสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมโดยชุมชนร่วมกัน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในชั้นตอนต่างๆ นับตั้งแต่การประชุมชี้แจง การสำรวจปัญหาความต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดเวทีคืนข้อมูล

และการนำเสนอความต้องการสู่สภาท้องถิ่นเพื่อจัดทำนโยบายสาธารณะของท้องถิ่น

นอกจากนี้ การดำเนินตามแผนนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นของการพัฒนาระบบหมุนเวียนทางการเกษตรดังกล่าว จำเป็นต้องมีการกำหนดตำแหน่งกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สรุปเป็น 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1. กลยุทธ์เชิงรุก ได้แก่ การสร้างภาคีความร่วมมือกับชุมชนในด้านการส่งเสริมและขยายความรู้การทำเกษตรปลอดภัยและเกษตร

หมุนเวียน โดยความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีและหน่วยงานของรัฐ ในการพัฒนายกระดับบ้านจำปา หมู่ที่ 10 สู่การเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” ด้านเกษตรปลอดภัยและเกษตรหมุนเวียน

2. กลยุทธ์แก้ไข ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์/เกษตรหมุนเวียน ให้แก่เกษตรกรบ้านจำปา เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อแก้ปัญหาผลกระทบจากการใช้สารเคมีและต้นทุนที่สูง และการเชื่อมโยงเครือข่ายตลาดรับซื้อสินค้าแก่ชุมชนบ้านจำปา ได้แก่ ตลาดรับซื้อสินค้าเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์/เกษตรหมุนเวียน เพื่อสร้างหลักประกันทางรายได้แก่เกษตรกร

3. กลยุทธ์ป้องกัน ได้แก่ การจัดทำโครงการบริหารจัดการแหล่งน้ำทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยในระยะสั้นอาจเป็นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การสร้างฝายชะลอน้ำและขุดลอกแนวคลองส่งน้ำในไร่นาและแหล่งพักน้ำสำรองให้มีประสิทธิภาพ และระยะยาวคือการสร้างคลองชลประทานหรือคลองส่งน้ำที่มีประสิทธิภาพโดยงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. กลยุทธ์เชิงรับ ได้แก่ การที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีทำ MOU กับ “บ้านจำปา” เป็นหมู่บ้านตัวอย่างในการพัฒนาด้านเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์/เกษตรหมุนเวียน ในลักษณะ “ห้องปฏิบัติการชุมชน (Community Lab)” ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อการขยายผลสู่ชุมชนข้างเคียงในอนาคต

ทั้งนี้ การกำหนดตำแหน่งกลยุทธ์ดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา เคนาภูมิ (2558, หน้า 77-79) ที่ศึกษาแนวทางพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยกำหนดกลยุทธ์เป็น 4 กลยุทธ์ โดยอาศัยข้อมูล SWOT and TOWS

matrix ได้แก่ (1) กลยุทธ์เชิงรุก (2) กลยุทธ์เชิงพัฒนา (3) กลยุทธ์เชิงตั้งรับ และ (4) กลยุทธ์เชิงพลิกแพลง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาาระบบหมุนเวียนทางการเกษตรในโครงการวิจัยนี้ เลือกกรณีศึกษาการเชื่อมโยงระบบการผลิตเห็ดนางฟ้าและการทำนาข้าวของบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ตำบลเชียงยืน อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี และเป็นการสรุปข้อค้นพบประสิทธิภาพของระบบหมุนเวียนทางการเกษตรจากตัวอย่างเกษตรกรที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการเท่านั้น จึงจำเป็นต้องมีการขยายระบบหมุนเวียนดังกล่าวสู่เกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชน จนกระทั่งกลายเป็นแนวทางปฏิบัติระดับชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมที่สุด และต้องมีการถอดบทเรียนถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระบบดังกล่าวเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาคืบต่อไปด้วย

2. ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 มีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนครอบคลุมกลุ่มหรืออาชีพอื่นๆ ในชุมชนด้วย (เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มทอเสื่อกก) และอาจครอบคลุมไปถึงกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเพื่อนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์บำรุงพืช เป็นต้น เพื่อการสร้างการพัฒนาที่ให้ประโยชน์อย่างสมดุลระหว่างคน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

2.2 แม้ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้จะมุ่งเน้นการพัฒนาาระบบหมุนเวียนทางการเกษตรที่สร้างความมั่นคงทางอาหารและเพิ่มรายได้โดยวิธีการลดต้นทุนการผลิต หากในอนาคตเมื่อกลุ่ม

อาชีพเกิดการขยายตัว อาจมีการต่อยอดศึกษา
วิจัยในกระบวนการ “ปลายน้ำ” ให้ครบวงจร เช่น
การพัฒนาแปรรูปยกระดับผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่ม
มูลค่าเพิ่ม การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัยและ
สร้างสรรค์ การส่งเสริมความรู้ด้านการตลาด ไป
จนถึงการขอรับรองสิทธิบัตรขึ้นทะเบียนรับรอง
จากองค์การอาหารและยา (อย.) โดยขับเคลื่อน
ในลักษณะสหวิทยาการ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของชุด

โครงการวิจัย “การพัฒนาชุมชนนวัตกรรมระบบ
หมุนเวียนทางการเกษตร” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุน
การวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี กลุ่ม
Basic Research Fund: BF (ด้านวิทยาศาสตร์
วิจัย และนวัตกรรม) ประจำปีงบประมาณ 2564
และคณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์จากคณะ
เทคโนโลยี และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุดรธานี ที่ได้ร่วมพัฒนาองค์ความรู้และ
นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ พร้อมทั้งขอบคุณกลุ่ม
เกษตรกรบ้านจำปา หมู่ที่ 10 ที่เอื้อเฟื้อข้อมูล
และเข้าร่วมโครงการวิจัยมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา กาเผือก และ สินธุ์ สโรบล. (2554). การพัฒนาโยบายสาธารณะท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมด้าน
กิจกรรมทางกายสำหรับผู้สูงอายุ: บทสังเคราะห์กระบวนการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
*รายงานการประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี พ.ศ. 2554 “การพัฒนาอนาคต
ไทย: ฐานรากที่มั่นคงเพื่อประเทศไทยที่ยั่งยืน”*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 429-434.
- บริษัท เอสซีจี เคมิคอลส์ จำกัด. (2561). *ทำไมต้องเศรษฐกิจหมุนเวียน*. <https://www.scg.com/sustainability/circular-economy/scg-circular-way/>
- พิรุฬห์ ศิริทองคำ, วิลาวัลย์ บุญประกอบ, นาวันน พรมใจสา และ รัชณี มิตกิตติ. (2561). รูปแบบการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพระดับท้องถิ่น ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 11(3), 398-408.
- เลิศลักษณ์ เจริญสมบัติ. (2564). การประยุกต์ใช้แนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนกับวิสาหกิจชุมชน. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 24(1), 145-155.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารวิชาการแพรวกาภาพสิรินทร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 2(3), 68-85.
- สุจินต์ สิมารักษ์ และ สุเกศินี สุภธีระ. (2530). *การประเมินชนบทสภาพะชนบทแบบเร่งด่วน*. โครงการวิจัยระบบการทำฟาร์ม มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Oksana, S. & Agnieszka, O., (2019). Green logistics and circular economy. *Transportation Research Procedia*, 39, 471-479.
- The Organization for the Economic Co-operation and Development. (2017). *Measuring distance to the SDG target*. The Organization for the Economic Co-operation and Development (OECD).

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Causal Factors Affecting the Aggressive Behavior of Mattayomsuksa 3 students

ณัชชา ศรีมหาพรหม¹, สมศักดิ์ จีวัฒนา², กระทบ ศรีงาน³

Natcha Srimahaprom¹, Somsak Jeewattana², Krapan Sri-Ngan³

Received: 23 April 2022

Revised: 17 June 2022

Accepted: 28 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และความฉลาดทางอารมณ์ต่อพฤติกรรมก้าวร้าว เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว เพื่อวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 680 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 6 ตอน จำนวน 64 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เส้นทางปัจจัย ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ และเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าว คือ ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์
2. โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดทุกค่า คือ $X^2 = 141.85$ $df = 123$ $P = 0.12$ $CFI = 0.99$ $TLI = 0.99$ $RMSEA = 0.02$ $SRMR = 0.03$ $X^2/df = 1.15$ และ $R^2 = 0.61$
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน คือ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน และความฉลาดทางอารมณ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู การเลียนแบบสื่อ และตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพล, พฤติกรรมก้าวร้าว, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

¹ นิสิตปริญญาโท, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
E-mail: first.natcha14@gmail.com

² อาจารย์ประจำ, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ E-mail: somsak.je@bru.ac.th

³ อาจารย์ประจำ, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ E-mail: krapan.bru2777@gmail.com

¹ Master student, Educational Research and Evaluation Buriram Rajabhat University. E-mail: first.natcha14@gmail.com

² Lecturer, Faculty of Science Buriram Rajabhat University E-mail: somsak.je@bru.ac.th

³ Lecturer, Faculty of Education Buriram Rajabhat University E-mail: krapan.bru2777@gmail.com

Abstract

The Objectives of this research were to find the correlation among the parenting style, influence of friends, behavior of imitators, attitude toward aggressive behavior, emotional quotient with aggressive behavior; to study the causal factors affecting the aggressive behavior and to analyze the path of the factors affecting the aggressive behavior of Mattayomsuksa 3 students under the Secondary Educational Service Area Office Buriram. The sample of this research was 680 Mattayomsuksa 3 students by using multi – stage random sampling. The research instrument was a five – rating – scale questionnaire, consisting of six parts containing 64 inquiries. general information. The data were analyzed by the analysis of correlation coefficient and the Path Analysis. The results of the research were as follows.

1. Factors that positively correlated with aggressive behavior were the parenting style, the influence of friends, the behavior of imitators, and the attitude toward the aggressive behavior and the factor that was negatively correlated with aggressive behavior was the emotional quotient.

2. Being developed, the causal factor model affecting the happiness perception in Mathematics, corelated with empirical data in which all statistics used passed all criteria with statistic shown as follows; $X^2 = 141.85$, $df = 123$, $P = 0.12$, $CFI = 0.99$, $TLI = 0.99$, $RMSEA = 0.02$, $SRMR = 0.03$, $X^2/df = 1.15$ and $R^2 = 0.61$

3. The factors that directly affected the aggressive behavior included the influence of friends and the emotional quotient. The variables that both directly and indirectly affected the aggressive behavior included the parenting style, the behavior of imitators, and the attitude toward the aggressive behavior. They were statistically significant level at .01.

Keywords: Casual factor, aggressive behavior, Mattayomsuksa 3 students

บทนำ

ปัจจุบันเด็กนักเรียนไทยมีการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหามากขึ้น กรมสุขภาพจิตถึงได้ย้าเตือนผู้ปกครองอย่าเมินปัญหาลูกก้าวร้าว รังแก ทำร้ายผู้อื่น พุดจาหยาบคาย ซึ่งไม่ใช่ลักษณะของเด็กที่มีความกล้าตามปกติ แต่เป็นโรคทางพฤติกรรมที่ต้องรีบแก้ไข จากผลการสำรวจของกรมสุขภาพจิตในปี 2559 ในเด็กอายุ 13 - 17 ปี ที่มีประมาณ 4 ล้านกว่าคน พบเป็นโรคพฤติกรรมก้าวร้าวร้อยละ

3.8 มีประมาณ 1.5 แสนคน ส่วนใหญ่เป็นเพศส่วนหนึ่งมาจากพื้นฐานการของเลี้ยงดูยาก เป็นเด็กเจ้าอารมณ์ซึ่งมีประมาณร้อยละ 15 เปอร์เซนต์เกิดจากความผิดปกติของสารเคมีในสมอง เช่น เด็กที่เป็นโรคสมาธิสั้นหรือโรคออทิสติก โรคซึมเศร้า และสมองพิการ หรือมาจากสภาพสังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่าเด็กที่ดูหนัง เล่นเกมที่มีเนื้อหาต่อสู้อันตรายบ่อยๆ จะมีผลทำให้เด็กมีจิตใจอีกเหิมอยากเลียนแบบ แต่ปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญที่สุดคือครอบครัวและการเลี้ยงดู (ดวงมณี จงรักษ์,

2556, หน้า 143) และเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและกระบวนการคิดต่างๆ เด็กนักเรียนจึงปรับตัวไม่ทันก่อให้เกิดปัญหาทางจิตใจ เช่น มีความวิตกกังวล คับข้องใจ ความขัดแย้ง ซึ่งเป็นสาเหตุของการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวได้นอกจากนี้ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยเด็กอาจพัฒนาไปสู่ปัญหาพฤติกรรมอาชญากรรมในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งพฤติกรรมก้าวร้าวก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นอันตรายต่อบุคคลทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ และเป็นระยะที่มีการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การแสดงออกของพฤติกรรมก้าวร้าวที่ชัดเจนจะเห็นได้เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลาย หลังจากนั้นจะถูกฝังเก็บไว้ในสันดานส่วนลึก ซึ่งอาจถูกควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้ การแสดงออกจะเป็นไปตามลำดับความรุนแรงน้อยจนถึงเป็นอันตรายระดับรุนแรงมาก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551, หน้า 43-44) พฤติกรรมก้าวร้าว เกิดจากสาเหตุใหญ่ 2 ประการ คือ เกิดจากตัวบุคคล ที่แสดงการกระทำผิดเพื่อตอบสนองหรือปลดปล่อยความโกรธ สิ่งที่ไม่ดี โดยแสดงออกทางด้านร่างกาย วาจา สาเหตุที่สองเกิดจากสิ่งแวดล้อม เกิดจากการลอกเลียนแบบ การเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ จากสิ่งแวดล้อม (ปาริชาติ นิยมพงษ์, 2557, หน้า 22)

ความก้าวร้าว เป็นความรู้สึกที่ต้องการใช้ความรุนแรงภายในตนเองต่อผู้อื่น ซึ่งอาจจะแสดงออกมาภายนอกหรือเป็นเพียงความรู้สึก ความคิด หรือทำทางคำพูด ความรุนแรงส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นหลายด้าน ผลกระทบระยะสั้น คือ ขาดความพร้อมในการเรียนหนังสือ การเรียนตกต่ำ เสี่ยงต่อการหยุดเรียนกลางคัน ได้รับการปฏิเสธจากเพื่อน ผลกระทบระยะยาว กระทำผิดกฎหมาย ก่อคดี

มีปัญหาเรื่องความประพฤติ ถูกพักเรียนหรือไล่ออกจากการเรียน เกิดภาวะซึมเศร้ารุนแรง ทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา กระทั่งต่อความไม่มั่นคงทางชีวิตและทรัพย์สินของสังคมโดยรวม (กระทรวงสาธารณสุข, 2556, หน้า 10 - 11)

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมก้าวร้าวและการใช้ความรุนแรงของนักเรียนผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยศึกษาจากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลกลุ่มของเพื่อน การเลียนแบบสื่อ ความฉลาดทางอารมณ์ และเจตคติต่อความก้าวร้าว เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ในการทำนายพฤติกรรมก้าวร้าว การป้องกันและการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนและเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ความฉลาดทางอารมณ์ ต่อพฤติกรรมก้าวร้าว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
3. เพื่อวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 10,242 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 680 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้ แบ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ตามขนาดของโรงเรียนที่ได้มาจากฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นมาร้อยละ 20 ได้โรงเรียนจำนวน 14 โรงเรียนโดยแบ่งตามขนาดโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 1 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 2 โรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางสุ่มโรงเรียนละ 1 ห้อง โรงเรียนขนาดใหญ่โรงเรียนละ 2 ห้อง และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษโรงเรียนละ 3 ห้อง

ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยอธิบายวัตถุประสงค์การของทำวิจัยอย่างละเอียด ผู้มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ของกลุ่มตัวอย่าง มีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการให้ข้อมูล ไม่มีการบังคับ และแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยไม่มีผลทางด้านลบต่อกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้รับผู้วิจัยใช้ความระมัดระวังในการวิเคราะห์ และเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มตัวอย่างและงานวิจัย ข้อมูลจะถูกทำลายเมื่อการวิจัยเสร็จสิ้น การรายงานผลการวิจัยจะกระทำในภาพรวม ดำเนินการด้วยความระมัดระวังตามระเบียบวิธีวิจัย ไม่มีการอ้างอิงชื่อผู้ให้ข้อมูล หรือข้อมูลใดๆ ลงในเอกสารต่างๆ

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษาแบ่งเป็นตัวแปรที่

เป็นเหตุ จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และความฉลาดทางอารมณ์ และตัวแปรผล คือ พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดปัจจัยแต่ละด้านซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 วัดปัจจัยด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 2 วัดปัจจัยด้านอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

ตอนที่ 3 วัดปัจจัยด้านการเลียนแบบสื่อ

ตอนที่ 4 วัดปัจจัยด้านเจตคติต่อพฤติกรรม

ตอนที่ 5 วัดปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์

ตอนที่ 6 วัดปัจจัยด้านพฤติกรรมก้าวร้าว

4. การสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ มีดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวเพื่อกำหนดนิยามและโครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการวัด

2. สร้างแบบวัดตามคุณลักษณะต่างๆ โดยสร้างเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นและให้

ข้อเสนอแนะว่าข้อคำถามแต่ละข้อสร้างได้สอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์ของแบบสอบถาม

4. นำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยรายข้อเพื่อดูดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ข้อคำถามทั้งหมด 64 ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 0.80 - 1 และทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่

5. ปรับปรุงแบบวัดตามข้อเสนอแนะอื่นๆ ของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบวัดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสำนักงานเขตพื้นที่บริการศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ที่ไม่ใช่ตัวอย่าง

6. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.33 -0.88 และหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ

คอนนาค และค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามตั้งแต่ 0.83 - 0.96

7. นำแบบวัดที่มีคุณภาพแล้วไปจัดพิมพ์เป็นแบบวัดเป็นฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ความฉลาดทางอารมณ์ ต่อพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวก ได้แก่ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเลียนแบบสื่อ เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบ ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ ดังตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนและพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน

ตัวแปร	PAR	FRI	MED	ATT	EMO	BEH
PAR	1					
FRI	0.60**	1				
MED	0.69**	0.71**	1			
ATT	0.55**	0.67**	0.82**	1		
EMO	-0.02	-0.01	-0.01	-0.01	1	
BEH	0.68**	0.83**	0.76**	0.72**	-0.11**	1

** หมายถึง $p < 0.01$

จากตาราง 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู (PAR) อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน (FRI) การ

เลียนแบบสื่อ (PAR) และเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว (ATT) กับพฤติกรรมก้าวร้าว (BEH) มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมก้าวร้าว (BEH) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เส้นทางปัจจัย

เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวรายละเอียดแสดงดัง ตาราง 2

ตาราง 2 ค่าอิทธิพลของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว

ตัวแปรเหตุ	ตัวแปรผล											
	ATT			FRI			EMO			BEH		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
PAR	0.02	-	0.02	0.21**	-	0.21**	-0.02	-	-0.02	0.22**	0.10**	0.32**
FRI	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.47**	-	0.47**
MED	0.58**	-	0.58**	0.36**	-	0.36**	-	-	-	-0.04	0.59**	0.55**
ATT	-	-	-	0.27**	-	0.27**	-	-	-	0.38**	0.13**	0.51**
EMO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0.17**	-	-0.17**

R² = 0.61

** หมายถึง p < 0.01

จากตาราง 2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แก่ ตัวแปรอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน (FRI) มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.47 และตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (EMO) มีขนาดอิทธิพล เท่ากับ -0.17 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แก่ ตัวแปรรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว (PAR) มีขนาดอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.32 ตัวแปรการเลียนแบบสื่อ (MED) มีขนาดอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.55 และตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว (ATT) มีขนาดอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ได้แก่ ตัวแปรรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ตัวแปรอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ตัวแปรการเลียนแบบสื่อ ตัวแปรเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน และส่งผลทางบวก แสดงว่านักเรียนที่ได้รับความรักความอบอุ่นจะเกิดความพอใจและมีความสุข นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำ แต่ถ้าเด็กต้องอยู่ห่างจากผู้เลี้ยงดูจะทำให้เกิดความวิตกกังวลและว่าเหว่

เด็กจะแก้ความรู้สึกนี้โดยการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับที่สูง เพราะการอบรมเลี้ยงดู คือ การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็กทั้งทางวาจา และการกระทำโดยการให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือคุ้มครองเพื่อสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจของเด็ก ตลอดจนให้การอบรมกล่อมเกล่าพฤติกรรมต่างๆ ดังที่ ลัดดา เหมาะสุวรรณ (2547, หน้า 13) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูคือการตอบสนองความต้องการของเด็กทุกด้านตามวัย ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา และสังคม ตลอดจนการอบรมสั่งสอนปลูกค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับประภัสสร ชโลธร (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมรุนแรงของเด็กนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พบว่า ครอบครัวของเด็กนักเรียนถ้าครอบครัวของเด็กนักเรียนมีการกระทำรุนแรงในครอบครัวมาก ก็จะทำให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงมากขึ้นด้วย

อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนโดยมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน และส่งผลทางบวก แสดงว่าหากนักเรียนที่ได้รับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับสูง นักเรียนก็จะยิ่งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวสูง ในทางตรงกันข้ามหากนักเรียนได้รับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำ ความก้าวร้าวของนักเรียนก็จะลดลง ทั้งนี้เนื่องมาจาก อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน คือ การเลียนแบบและการคล้อยตามกลุ่มหรือการทำตามกลุ่มเพื่อน เป็นการแสดงพฤติกรรมตามแบบของเพื่อน แม้จะเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีก็ตาม รวมทั้งการยุยงส่งเสริมจากเพื่อน ๆ หรือความคาดหวังผลที่เกิดขึ้น เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว

ตามความต้องการของกลุ่มเพื่อนเพื่อให้เพื่อนยอมรับตนเองเข้ากลุ่มด้วย ดังที่ แบนดูรา (Bandura, 1977, หน้า 46-48) ได้กล่าวว่ากลุ่มเพื่อนเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนในฐานะแหล่งข่าวสาร ที่ปรึกษา ที่พึ่งพา ส่งเสริมและเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมต่างๆ นอกจากนั้นวัยรุ่นยังมีความต้องการเป็นที่ยอมรับและยกย่องจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งออกมาในรูปของการเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ ของกลุ่มหรือยอมกระทำพฤติกรรมนั้นๆ ไม่ว่าจะดีหรือชั่วขอให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนก็เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ รพีพร เพชรรัตน์ (2550, หน้า 156) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่าวัยรุ่นที่มีกลุ่มเพื่อนสนิทที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น จะมีพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น มากกว่าวัยรุ่นที่มีกลุ่มเพื่อนที่ไม่มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง

การเลียนแบบสื่อเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว และส่งผลทางบวก แสดงว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมเลียนแบบสื่อที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวสูงก็ส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับที่สูงเช่นเดียวกัน ตรงกันข้ามนักเรียนที่มีพฤติกรรมเลียนแบบสื่อที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวต่ำ นักเรียนก็จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำด้วยเช่นกัน เพราะการเลียนแบบสื่อ คือการลอกแบบหรือเอาอย่างพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายหรือทางวาจา จากการอ่าน การชม และการฟังเรื่องราวหรือเนื้อหาผ่านทางสื่อต่างๆ ดังที่ แบนดูรา Bandura (1977, หน้า 52-54) กล่าวว่า อิทธิพลสำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง

คือ สิ่งที่น่าเสนาผ่านทางสื่อซึ่งมีอยู่มากมายหลายชนิด ทำให้มนุษย์ได้รับความนึกคิด และรูปแบบการกระทำใหม่ๆ อยู่เสมอ เห็นได้ว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างพฤติกรรม และทัศนคติหรือความคิดของมนุษย์ในสังคม โดยสื่อทำหน้าที่ในการนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่างๆ โดยเฉพาะพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงซึ่งได้กลายมาเป็นแบบอย่างให้เกิดการเลียนแบบในลักษณะของ Irritation หรือ การเลียนแบบระดับผิวเผิน และ Identification หรือ การเลียนแบบระดับละเอียด ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริวรรณ ปุณคอน (2547, หน้า 90-92) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การเลียนแบบเพื่อน การเลียนแบบสื่อ พฤติกรรมก้าวร้าวของบิดาตามการรับรู้ของนักเรียนชาย และประวัติการถูกลงโทษของนักเรียนชาย ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชาย

เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว แสดงว่านักเรียนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวระดับสูง นักเรียนก็จะมีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับสูง ตรงกันข้ามนักเรียนที่มีเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำ นักเรียนจะมีพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำเช่นเดียวกัน เพราะเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว คือสภาวะของจิตหรือความรู้สึกที่มีต่อบางสิ่งบางอย่างของบุคคลกับแนวโน้มของพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีการรับรู้และวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับแสดงออกมาในแนวคิดที่ว่าอะไรถูก อะไรผิด มีลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่สอดคล้องกับความคิดนั้น เช่น บุคคลมีความคิดในทางที่ไม่ดี

ต่อสิ่งใดก็จะมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นด้วย มีแสดงออกมาในรูปของความพร้อมที่จะกระทำซึ่งเป็นผลมาจากความคิดและความรู้สึก ซึ่งออกมาในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ สอดคล้องกับ อนาสตาซี (Anastasi, 1968, หน้า 470-480) กล่าวไว้ว่า เจตคติ เป็นความโน้มเอียงทางจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ อาจจะมีมากหรือน้อยในทางพึงพอใจ เห็นด้วยหรือชอบ ซึ่งเรียกได้ว่าเห็นไปในทางบวก ถ้าไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย หรือไม่ชอบ ก็เรียกว่า เป็นเจตคติทางลบ ถ้ารู้สึกเฉยๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด ก็เรียกว่า เป็นเจตคติในทางกลางๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิพย์สุดา เมฆประยูร (2560, หน้า 136-145) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40 พบว่าเจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าว

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน โดยส่งอิทธิพลทางตรง และส่งผลทางลบ แสดงว่า นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับสูงจะส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำ ตรงกันข้ามนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับต่ำก็จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับสูง เพราะความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางอารมณ์ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข มีการควบคุมอารมณ์และรู้จักความต้องการของตนเอง เห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พพอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจดังที่ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2563,

หน้า 4)

ได้กล่าวว่า “ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุม อารมณ์ มีจิตใจที่มั่นคง การมองโลกในแง่ดี รู้จัก เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ มีเหตุผล มีสติ สามารถ ควบคุมตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ถึงความ ต้องการของคนอื่นและรู้จักมารยาททางสังคมซึ่ง สอดคล้องกับจูไรธอร์นส์ กำแพงพันธ์ (2551, หน้า 120-123) ได้ศึกษา การทำหน้าที่ของครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์ และทัศนคติต่อการกระทำผิดของวัยรุ่นชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ เยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี พบว่า ความฉลาด ทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติ การกระทำผิดของวัยรุ่นชาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทาง ให้ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลเพื่อนำไปประกอบการวางแผนและพัฒนา ส่งเสริม นักเรียน โดยนำไปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ก้าวร้าวไปวางแผนพัฒนาหรือหาวิธีการในการ ส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง ดังนี้

1.1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น พฤติกรรมที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อ พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน บิดามารดาหรือ ผู้ปกครองควรให้ความรัก ความเข้าใจในตัว ของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้กล้าคิด กล้า แสดงออก รับฟังนักเรียนด้วยเหตุผล และคอย ช่วยเหลือ

1.2 อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลทาง ตรงต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงควรจัดทำโครงการให้นักเรียน

ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการทำกิจกรรม ที่สร้างสรรค์ มีการเสริมแรงด้วยการชื่นชม ยินดี คอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา และเป็นพี่พี่พี่ พี่ สำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

1.3 การเปลี่ยนแบบสื่อเป็นปัจจัยที่ส่งผล ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ของนักเรียน สถาบันครอบครัวและสถาบันการ ศึกษาต้องมีความใกล้ชิดกับตัวนักเรียน คอยให้ คำแนะนำ ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการเลือก บริโภคสื่อ หากนักเรียนได้รับคำแนะนำที่ดี มีการ ใส่ใจในการรับสื่อ ก็ย่อมส่งผลให้นักเรียนแสดง พฤติกรรมก้าวร้าวที่ลดลง

1.4 เจตคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นปัจจัยที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อ พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน เนื่องจากเจตคติ มีลักษณะเป็นนามธรรม จึงต้องอาศัยการสังเกต จากพฤติกรรมนักเรียนการส่งเสริมเจตคติจึงต้อง อาศัยข้อมูลความรู้ ความคิด และความรู้สึกที่ ถูกต้อง เหมาะสม และสมมูล ก็จะส่งผลให้มีเจตคติ ต่อพฤติกรรมก้าวร้าวในทางที่ดีขึ้น

1.5 ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นปัจจัย ที่ส่งอิทธิพลทางตรง ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาและปลูกฝังมาอย่าง ต่อเนื่อง โดยเฉพาะครอบครัวและผู้ใกล้ชิด ควร สอนให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความรู้สึกและ หาวิธีจัดการกับความรู้สึกของตนเอง ให้นักเรียน ได้เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น เมื่อนักเรียนมีความ ฉลาดทางอารมณ์ที่สูงก็ย่อมส่งผลให้มีการแสดง พฤติกรรมก้าวร้าวในระดับต่ำ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุ กับพฤติกรรมก้าวร้าวในระดับอื่นๆ หรือสังกัด อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมก้าวร้าวของ นักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.สมศักดิ์ จีวัฒนา ที่ปรึกษาหลัก และ ผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ ดร.กระพัน ศรีงาม ที่ปรึกษาร่วม ที่

ได้กรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษา และเอาใจใส่ แก้ไข
ข้อบกพร่องด้วยดี ทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความ
สมบูรณ์ถูกต้อง ขอขอบพระคุณอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์*. ศูนย์สารนิเทศและประชาสัมพันธ์ กรม
สุขภาพจิต.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2556). *แนวทางการช่วยเหลือวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมรุนแรง*. บริษัท ดินาคู มีเดีย
พลัส จำกัด
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *ทำไมเด็กก้าวร้าวรุนแรง*. เรือนปัญญา.
- จุไรรัตน์ กำแพงพันธ์. (2551). *การทำหน้าที่ของครอบครัว ความฉลาดทางอารมณ์และทัศนคติต่อการ
กระทำผิดของวัยรุ่นชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 2 จังหวัดราชบุรี
[วิทยานิพนธ์. วท.ม., สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
- ดวงมณี จงรักษ์. (2556). *ทฤษฎีการให้การปรึกษาและจิตบำบัดเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. สมาคม
ส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- ทิพย์สุดา เมฆประยูร. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.*
- ประภัสสร ชโลธร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ใน
เขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ [วิทยานิพนธ์. ศศ.ม., สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน]. มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.*
- ปาริชาติ นิยมพงษ์. (2557). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
จังหวัดบึงกาฬ [วิทยานิพนธ์ ค.ม., วิจัยและประเมินผลการศึกษา]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- รพีพร เพชรรัตน์. (2550). *พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่นของวัยรุ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
สงขลา [วิทยานิพนธ์. ศศ.ม., สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2547). *โครงการวิจัยพัฒนาแบบองค์รวมของเด็กไทย เล่ม 1. ลิขสิทธิ์การพิมพ์.*
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2547). *โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย: ปัจจัยคัดสรรด้าน
ครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู. เล่ม 1. เด็กไทยวันนี้เป็นอยู่อย่างไร. หาดใหญ่: ลิขสิทธิ์การพิมพ์.*
- ศิริวรรณ ปุ่นคอน. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอน
ต้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ [วิทยานิพนธ์. ศศ.ม., สาขา
วิชาจิตวิทยาชุมชน]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*

Anastasi, A. (1968). *Psychological testing*. Macmillan.

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.

ความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมกรออกกำล้งกายของนักวิ่งหน้าใหม่จังหวัด เชียงใหม่

Knowledge Attitudes and Exercise Behaviors of Chiang Mai New Runners

ชินวัฒน์ ไช้เกตุ^{1*}, สุนีย์ เงินยวง¹

Chinawat Kaiket^{1*}, Sunee Nguenyuang¹

Received: 2 December 2021

Revised: 23 February 2022

Accepted: 7 March 2022

บทคัดย่อ

การวิ่งเป็นกิจกรรมทางกายที่ได้รับความนิยมจึงมีนักวิ่งหน้าใหม่ในงานวิ่งต่างๆ เพิ่มมากขึ้น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมกรออกกำล้งกายของนักวิ่งหน้าใหม่ และ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมกรออกกำล้งกายของนักวิ่งหน้าใหม่ในแต่ละปีจัจัยของตัวอย่างจำนวน 503 คนซึ่งสุ่มอย่างง่ายจากนักวิ่งในงานวิ่งมินิมาราธอน 50 ปี ศึกษาศาสตร် มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เครื่องมือได้แก่ แบบประเมินความรู้มีความเชื่อมั่น (KR-20) เท่ากับ 0.75 แบบสอบถามทศนคติและพฤติกรรมกรออกกำล้งกายมีความเชื่อมั่น (a) เท่ากับ 0.90 และ 0.93 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ t และ F ทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ภายหลัง ด้วยสูตร Scheffé และ Dunnett T3

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักวิ่งหน้าใหม่มีความรู้ยู่ระดับปานกลาง แต่มีทศนคติและพฤติกรรมกรออกกำล้งกายระดับสูง 2) นักวิ่งหน้าใหม่ที่มีเพศ อายุ การสูบบุหรี อาชีพ ความถี่ในการแข่งขันรอบ 1 เดือน ระยะทางสูงสุดที่มีประสพการณ้แข่ง ความรู้และทศนคติที่มีต่อการออกกำล้งกายแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมกรออกกำล้งกายต่างกันอย่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การวิ่ง, การออกกำล้งกาย, นักวิ่งระยะไกล, พฤติกรรมกรออกกำล้งกาย

Abstract

Running is a popular physical activity and the number of new runners increase in several running events. The aims of this research were 1) to study knowledge, attitudes, and exercise behaviors of new runners, and 2) to compare exercise behaviors of the new runners. The sample were 503 new runners by simple random sampling in the ED Run Mini Marathon, 50 Years of Education, Chiang Mai University. The instruments used in this research were the knowledge test which indicated reliability level (KR-20) at 0.75, the questionnaire about attitudes and about

¹ อาจารย์ประจำ, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ Lecturer, Faculty of Education, Chiang Mai University

exercise behaviors, which displayed the reliability level (α) at 0.90 and 0.93, respectively. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. T-test and F-test were used for comparison. Then the pair test with the Scheffé method and Dunnett T3 test were conducted.

The research results indicated that 1) the new runners had knowledge at a medium level while possessed a high level of attitudes and exercise behaviors, and 2) the new runners that had different in gender, age, smoking, occupation, race participation frequency within 1 month, and distance experiences also, had exercise behaviors that were significantly different at the statistical level of .01.

Keywords: Running, exercise, long distance runner, exercise behaviors

บทนำ

กรอบยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ของประเทศไทยด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มุ่งส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี มีความรอบรู้ด้านสุขภาวะ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เริ่มรณรงค์การวิ่งออกกำลังกายตั้งแต่ พ.ศ. 2545 จำนวนคนไทยที่ออกกำลังกายและเล่นกีฬาด้วยการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้นทุกปี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) งานวิ่งในการระดมทุนเพื่อประโยชน์การศึกษาและการกุศลอื่นๆ ที่หน่วยงานรัฐและเอกชนจัดเริ่มมีจำนวนมากขึ้นโดยเฉพาะช่วงหลังจากการวิ่งเพื่อการกุศลของมูลนิธิก้าวคนละก้าว จังหวัดเชียงใหม่มีโปรแกรมงานวิ่งทุกสัปดาห์และมีผู้สนใจสมัครเข้าร่วมจำนวนมากในทุกงาน ซึ่งความหลากหลายและจำนวนนักวิ่งขึ้นอยู่กับระดับเป้าหมายและระยะทางในการจัดแข่งขัน จำแนกประเภทนักวิ่งตามเป้าหมายและระดับการฝึกซ้อมได้เป็น 3 กลุ่ม (Smith, 1998) ได้แก่ 1) นักกีฬา (Athletes) วิ่งเพื่อชัยชนะหรือรางวัลในการแข่งขัน

เครื่องวัดกับการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาศักยภาพของตน 2) นักวิ่งทั่วไป (Runners) วิ่งเพื่อสุขภาพให้ความสำคัญกับการฝึกซ้อมที่สม่ำเสมอ 3) นักวิ่งเหยาะ (Joggers) วิ่งเพื่อความสนุกสนานและผ่อนคลาย มีการจำแนกประเภทนักวิ่งในงานแข่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ (1) ระดับเริ่มวิ่ง ซึ่งมีประสบการณ์ต่ำกว่า 6 เดือน เข้าร่วมแข่งครั้งแรกหรือเคยเข้าร่วมแข่งมาบ้างหรือเป็นนักวิ่งที่มีประสบการณ์แต่ขาดการฝึกซ้อม วิ่งแข่งปีละ 1-10 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 10 กม. (2) ระดับทั่วไป มีความสามารถวิ่งระยะทาง 10 กม. ถึงฮาล์ฟมาราธอน นาน 2 ปีและร่วมแข่งขันเป็นประจำปีละ 5-12 ครั้งในระยะทาง 10 กม. ถึงฮาล์ฟมาราธอน (3) ระดับแนวหน้า ซึ่งซ้อมและร่วมวิ่งแข่งอย่างหนักตั้งแต่ระยะทางมาราธอนหรือระยะทางต่ำกว่า (4) ระดับแชมป์ คือนักวิ่งที่มีเวลาฝึกซ้อมมาก ระยะเวลาเกินกว่า 5 ปี ร่วมแข่งมาไม่น้อยกว่า 4 ปี วิ่งแข่งทุกระยะทาง ปีละ 10-20 ครั้ง และปีหนึ่งจะร่วมวิ่งมาราธอนได้ 2-3 ครั้ง และ (5) ระดับยอดนักวิ่ง คือนักวิ่งที่มีความสามารถทั้งทางด้านการฝึกซ้อมและความสามารถที่ได้มาโดยธรรมชาติ ในงานวิ่งการกุศลทั่วไปแบ่งระยะการวิ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) ฟันรัน (Fun run) หรือที่เรียกกันว่า เดิน-วิ่งเพื่อการกุศล ระยะ

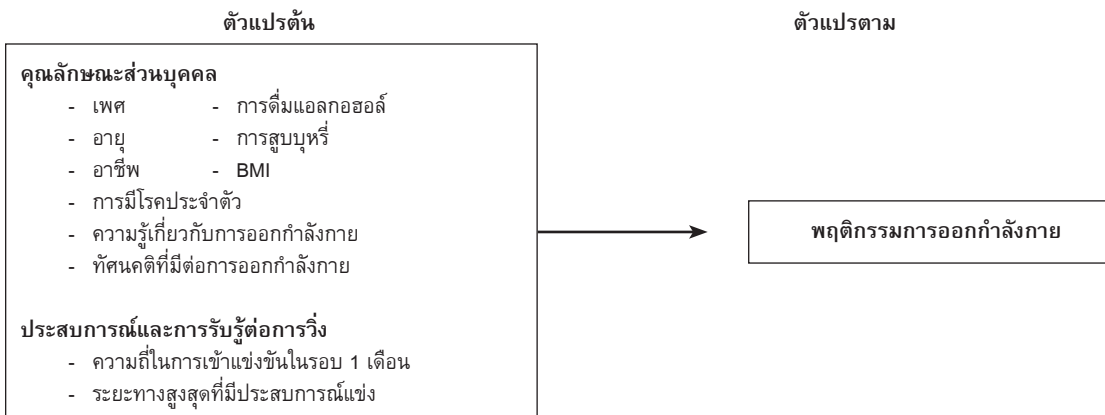
ทางไม่เกิน 5 กิโลเมตร 2) มินิฮาล์ฟมาราธอน (Mini half-marathon) ระยะทาง 10.5 กิโลเมตร 3) ฮาล์ฟมาราธอน (Half-marathon) ระยะทาง 21 กิโลเมตร 4) มาราธอน (Marathon) ระยะทาง 42.195 กิโลเมตร และ 5) อัลตรามาราธอน (Ultra-marathon) ระยะทางมากกว่า 42.195 กิโลเมตร ขึ้นไป รวมถึงการวิ่งเทรล (Trail Running) ที่ใช้ระยะเวลาที่นานนักวิ่งจึงต้องมีร่างกายที่แข็งแรงมาก (จันทรัตน์ หรือญิกิจรังสี, 2562) ซึ่งโดยทั่วไปแล้วในทุกงานวิ่งจะมีการวิ่ง ฟันรัน (Fun run) และมินิฮาล์ฟมาราธอน (Mini half-marathon) เป็นกิจกรรมพื้นฐานในงานวิ่งเสมอ ระยะทางวิ่งที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ ฟันรัน และพบว่าจำนวนนักวิ่งที่มาสมัครกว่า 70% เป็นรายใหม่ ๆ (นลินทิพย์ ภักศรีกุลกำธร, 2562) ดังนั้นงานวิ่งการกุศลที่จัดเป็นครั้งแรกจึงมีนักวิ่งหน้าใหม่จำนวนมากทั้งที่ไม่มีประสบการณ์หรือเคยมีประสบการณ์แข่งขันแต่เป็นระยะฟันรันหรือมินิมาราธอน ซึ่งล้วนเป็นกลุ่มนักวิ่งที่มุ่งออกกำลังกายเพื่อสุขภาพเป็นหลัก

จากผลการศึกษาของ Van (1992) พบว่านักวิ่งเพื่อสุขภาพมีอุบัติการณ์การเกิดการบาดเจ็บค่อนข้างสูงคือร้อยละ 45.8-56 ซึ่งอัตราการมกคลภัทรสขุ และคณะ (2561) พบว่าปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่ออาการบาดเจ็บอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือความถี่ในการเข้าร่วมแข่งขันงานวิ่งมากกว่า 5 รายการต่อปี การบาดเจ็บของนักวิ่งเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกระดับทั้งในระหว่างฝึกซ้อมและแข่งขัน ดังนั้นสำหรับนักวิ่งหน้าใหม่ที่ขาดการฝึกซ้อม ไม่เคยออกกำลังกายหรือขาดประสบการณ์การแข่งขันย่อมมีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บได้ทั้งในช่วงการฝึกซ้อมและการแข่งขัน

การขาดความรู้ความเข้าใจในการออกกำลังกายสามารถนำไปสู่การบาดเจ็บที่รุนแรงและเป็นอันตรายต่อร่างกายได้ (เจริญ กระบวนรัตน์, 2548) ดังนั้น ผู้จัดงานวิ่งและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดหาแนวทางการส่งเสริมการออกกำลังกายที่ถูกต้อง จากการศึกษาพบว่าประสบการณ์ส่วนบุคคล และการรับรู้และอารมณ์ที่จำเพาะสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการออกกำลังกาย (Pender *et al.*, 2002) และพบว่าความรู้ ทักษะคติต่อการออกกำลังกาย ระดับการศึกษา และเพศ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางกายมากขึ้นด้วย (ชโลธร เสียงใส และสุจิตรา สุนทรทรัพย์, 2558) ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความรู้ ทักษะคติและพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่และเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายในปัจจุบันที่แตกต่างกัน เพื่อนำข้อมูลและสารสนเทศกำหนดกรอบการเสริมสร้างพฤติกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสมกับกลุ่มนักวิ่งหน้าใหม่ให้ฝึกซ้อมอย่างปลอดภัย เพื่อให้การจัดงานวิ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชนให้มีสุขภาพดีปลอดภัยได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่จังหวัดเชียงใหม่ที่มีปัจจัยแตกต่างกัน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ประชากร คือนักวิ่งหน้าใหม่ในงานวิ่งมินิมาราธอน 50 ปี ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ วันอาทิตย์ที่ 21 ตุลาคม 2561 ที่มีประสบการณ์วิ่งสูงสุดไม่เกินระยะมินิมาราธอน และเข้าร่วมแข่งไม่เกิน 6 ครั้งในรอบ 1 ปี จำนวน 1,744 คน ตัวอย่าง ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 503 คน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ 324 คน ที่คำนวณด้วยโปรแกรม G*Power ($e = 0.05$, $ES = \text{medium}$, $\text{power analysis} = 0.95$) เครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย ข้อคำถามเป็นแบบถูกผิดจำนวน 17 ข้อ ตอนที่ 3 ทักษะคนที่มีการออกกำลังกาย และตอนที่ 4 พฤติกรรมการออกกำลังกายซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อและ 10 ข้อตามลำดับ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ 0.67-1.00 ทุกตอน ปรับปรุงภาษาแล้วทดลองใช้กับบุคลากรและนักศึกษาผู้สมัครเข้าร่วม

งานวิ่งซึ่งไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน คำนวณค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบประเมินความรู้ด้วยสูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน ได้เท่ากับ 0.75 คำนวณความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทักษะคนตีและพฤติกรรมการออกกำลังกายด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (α) ได้เท่ากับ 0.90 และ 0.93 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถามทั้งรูปแบบเอกสารและออนไลน์ (Google Form) ให้กับตัวอย่างในงานวิ่งมินิมาราธอน 50 ปี ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างรับเสื้อและป้ายหมายเลขผู้เข้าแข่งขันในช่วงวันที่ 19-20 ตุลาคม 2561 เวลา 09.00 น. โดยปิดรับข้อมูลออนไลน์ วันที่ 21 ตุลาคม 2561 เวลา 12.00 น. ซึ่งสิ้นสุดเวลาการจัดงาน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติบรรยาย จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และ 2. ใช้การทดสอบ t-test ($\alpha = .01$) ทดสอบความแตกต่างพฤติกรรมการออกกำลังกายจำแนกตามเพศ การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ และการมีโรคประจำตัว และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ($\alpha = .01$) ในการทดสอบความแตกต่าง

พฤติกรรมการออกกำลังกายจำแนกตามปัจจัย ข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ได้แก่ อายุ ระดับ BMI อาชีพ ความรู้ ทักษะ ความถี่ในการแข่งและระยะทาง แล้วทดสอบรายคู่ภายหลัง ($\alpha = .05$) ด้วยวิธี

Shceffe ϕ เมื่อพบว่าความแปรปรวนของตัวอย่าง แต่ละกลุ่มเท่ากันและด้วยวิธี Dunnett T3 เมื่อพบว่าความแปรปรวนของตัวอย่างแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลดังตาราง 1

ตาราง 1 เกณฑ์การกำหนดระดับค่า BMI ความรู้ ทักษะ พฤติกรรมเป็นดังนี้

ระดับ	BMI (WHO, IOTF/ IASO, 2000)	ระดับ	ความรู้		ทักษะ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 104)	พฤติกรรม (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า104)
			ร้อยละ	คะแนน		
น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์	< 18.5	สูงมาก	80% - 100%	13.60 – 17.00	4.51 – 5.00	4.51 – 5.00
น้ำหนักปกติ	18.50 – 22.90	สูง	70% - 79%	11.90 – 13.59	3.51 – 4.50	3.51 – 4.50
น้ำหนักเกิน	23.00 – 24.90	ปานกลาง	60% - 69%	10.20 – 11.89	2.51 – 3.50	2.51 – 3.50
โรคอ้วนระดับ 1	25.00 – 29.90	ต่ำ	50% - 59%	8.50 – 10.19	1.51 – 2.50	1.51 – 2.50
โรคอ้วนระดับ 2	30 ขึ้นไป	ต่ำมาก	0% - 49%	0.00 – 8.49	1.00 – 1.50	1.00 – 1.50

ผลการศึกษา

พฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่

ผลการศึกษาความรู้ ทักษะ และ

ตาราง 2 ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน

ปัจจัย พื้นฐาน	จำนวน		ความรู้ (คะแนนเต็ม 17)			ทักษะ (คะแนนเต็ม 5)			พฤติกรรม (คะแนนเต็ม 5)		
	f	%	M	SD	แปล	M	SD	แปล	M	SD	แปล
เพศ											
ชาย	211	41.95	10.26	3.35	ปานกลาง	4.05	0.57	สูง	3.75	0.88	สูง
หญิง	292	58.05	10.20	3.33	ปานกลาง	3.95	0.63	สูง	3.37	0.88	ปานกลาง
อายุ											
ต่ำกว่า 21 ปี	201	39.96	9.94	3.81	ต่ำ	3.81	0.66	สูง	3.34	0.96	ปานกลาง
21-30 ปี	174	34.59	10.25	3.22	ปานกลาง	4.07	0.53	สูง	3.60	0.83	สูง
สูงกว่า 30 ปี	128	25.45	10.62	2.59	ปานกลาง	4.18	0.55	สูง	3.72	0.86	สูง
ระดับ BMI											
ต่ำกว่าเกณฑ์	67	13.32	10.81	2.95	ปานกลาง	3.87	0.70	สูง	3.35	0.90	ปานกลาง
ปกติ	253	50.30	9.88	3.55	ต่ำ	3.96	0.62	สูง	3.53	0.87	สูง

ตาราง 2 ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	จำนวน		ความรู้ (คะแนนเต็ม 17)			ทักษะคิด (คะแนนเต็ม 5)			พฤติกรรม (คะแนนเต็ม 5)		
	f	%	M	SD	แปล	M	SD	แปล	M	SD	แปล
น้ำหนักเกิน	74	14.71	10.26	3.22	ปานกลาง	4.10	0.50	สูง	3.66	0.88	สูง
โรคอ้วนระดับ 1	83	16.50	10.67	2.96	ปานกลาง	4.08	0.54	สูง	3.54	0.97	สูง
โรคอ้วนระดับ 2	26	5.17	10.50	3.42	ปานกลาง	4.04	0.63	สูง	3.50	1.12	ปานกลาง
การดื่มแอลกอฮอล์											
ไม่ดื่ม	175	34.79	10.25	3.57	ปานกลาง	3.92	0.68	สูง	3.49	0.94	ปานกลาง
ดื่ม	328	65.21	10.21	3.21	ปานกลาง	4.03	0.56	สูง	3.55	0.89	สูง
การสูบบุหรี่											
ไม่สูบ	461	91.65	10.26	3.32	ปานกลาง	3.99	0.61	สูง	3.49	0.90	สูง
สูบ	42	8.35	9.83	3.56	ต่ำ	4.09	0.58	สูง	3.94	0.83	สูง
อาชีพ											
ครูอาจารย์	91	18.09	10.95	2.72	ปานกลาง	4.18	0.49	สูง	3.63	0.89	สูง
นักศึกษา	300	59.64	9.82	3.70	ต่ำ	3.87	0.63	สูง	3.39	0.92	ปานกลาง
อื่นๆ	112	22.27	10.71	2.52	ปานกลาง	4.18	0.55	สูง	3.81	0.80	สูง
โรคประจำตัว											
ไม่มี	436	86.68	10.30	3.27	ปานกลาง	4.02	0.59	สูง	3.56	0.90	สูง
มี	67	13.32	9.73	3.70	ต่ำ	3.84	0.69	สูง	3.33	0.89	ปานกลาง
ความถี่ในการแข่งวิ่งในรอบ 1 เดือน											
ไม่ได้แข่ง	322	64.02	9.98	3.45	ต่ำ	3.90	0.63	สูง	3.36	0.91	ปานกลาง
1 ครั้ง	98	19.48	10.65	3.23	ปานกลาง	4.08	0.56	สูง	3.62	0.81	สูง
2 ครั้ง	48	9.54	10.42	3.09	ปานกลาง	4.24	0.49	สูง	4.06	0.71	สูง
3 ครั้ง	26	5.17	11.08	2.71	ปานกลาง	4.26	0.44	สูง	4.18	0.68	สูง
4 ครั้ง	9	1.79	10.89	2.52	ปานกลาง	4.42	0.37	สูง	3.74	1.01	สูง
ระยะทางสูงสุดที่มีประสบการณ์แข่งขันในงานวิ่ง											
ไม่มี	46	9.15	10.07	2.89	ต่ำ	3.66	0.69	สูง	2.93	0.99	ปานกลาง
พันรัน	327	65.01	10.02	3.62	ต่ำ	3.96	0.62	สูง	3.45	0.89	ปานกลาง
มินิมาราธอน	130	25.84	10.80	2.63	ปานกลาง	4.21	0.45	สูง	3.93	0.73	สูง
ระดับความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย											

ตาราง 2 ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่จำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน (ต่อ)

ปัจจัยพื้นฐาน	จำนวน		ความรู้ (คะแนนเต็ม 17)			ทัศนคติ (คะแนนเต็ม 5)			พฤติกรรม (คะแนนเต็ม 5)		
	f	%	M	SD	แปล	M	SD	แปล	M	SD	แปล
ต่ำมาก	85	16.90	4.08	2.53	ต่ำมาก	3.80	0.66	สูง	3.39	0.84	ปานกลาง
ต่ำ	62	12.33	8.61	0.49	ต่ำ	3.86	0.58	สูง	3.32	0.82	ปานกลาง
ปานกลาง	132	26.24	10.51	0.50	ปานกลาง	3.88	0.59	สูง	3.25	0.85	ปานกลาง
สูง	205	40.76	12.69	0.47	สูง	4.18	0.56	สูง	3.83	0.93	สูง
สูงมาก	19	3.78	14.37	0.60	สูงมาก	4.06	0.56	สูง	3.56	0.69	สูง
ระดับทัศนคติที่มีต่อการออกกำลังกาย											
ต่ำมาก	1	0.20	4.00	-	ต่ำมาก	1.17	-	ต่ำมาก	1.00	-	ต่ำมาก
ต่ำ	7	1.39	8.71	4.11	ต่ำ	2.36	0.14	ต่ำ	1.84	0.42	ต่ำ
ปานกลาง	104	20.68	9.41	3.36	ต่ำ	3.15	0.25	ปานกลาง	2.69	0.72	ปานกลาง
สูง	262	52.09	9.95	3.47	ต่ำ	4.06	0.27	สูง	3.58	0.69	สูง
สูงมาก	129	25.65	11.55	2.51	ปานกลาง	4.66	0.03	สูงมาก	4.22	0.74	สูง
รวมทั้งหมด	503	100	10.22	3.34	ปานกลาง	3.99	0.61	สูง	3.53	0.90	สูง

จากตาราง 2 โดยภาพรวมนักวิ่งหน้าใหม่มีความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายในระดับปานกลางแต่มีทัศนคติและพฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับสูง เมื่อพิจารณารายตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ BMI การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ อาชีพ โรคประจำตัว ความถี่ในการเข้าร่วมวิ่งในรอบ 1 เดือน และระยะทางสูงสุดที่มีประสบการณ์แข่งขันในงานวิ่ง พบว่ากลุ่มน้ำหนักปกติ กลุ่มอายุต่ำกว่า 21 ปี กลุ่มนักศึกษา กลุ่มสูบบุหรี่ กลุ่มที่ไม่เคยลงแข่งขันในรอบ 1 เดือน กลุ่มที่ไม่เคยมีประสบการณ์แข่งขันวิ่ง และกลุ่มที่เคยแข่งขันวิ่งฟิรวัน กลุ่มที่มีทัศนคติต่อการออกกำลังกายต่ำ ปานกลางและสูง มีความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายในระดับต่ำ กลุ่มที่มีทัศนคติต่อการออกกำลังกายต่ำมาก มีความรู้เกี่ยวกับ

การออกกำลังกายในระดับต่ำมาก ส่วนกลุ่มที่เหลือมีความรู้ระดับปานกลาง ส่วนทัศนคติที่มีต่อการออกกำลังกายนั้นพบว่าอยู่ระดับสูงทุกกลุ่มตัวแปร นอกจากนี้พบว่า กลุ่มเพศหญิง กลุ่มที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ กลุ่มโรคอ้วนระดับ 2 กลุ่มที่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ กลุ่มนักศึกษา กลุ่มที่มีโรคประจำตัว กลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมวิ่งในรอบ 1 เดือน กลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์แข่งขัน กลุ่มที่เคยแข่งขันวิ่งฟิรวัน กลุ่มที่มีความรู้ในระดับปานกลางลงไป และกลุ่มที่มีทัศนคติต่อการออกกำลังกายปานกลาง มีพฤติกรรมการวิ่งในระดับปานกลาง กลุ่มที่มีทัศนคติต่อการออกกำลังกายต่ำและต่ำมาก มีพฤติกรรมการวิ่งในระดับต่ำและต่ำมากตามลำดับ ส่วนกลุ่มนักวิ่งหน้าใหม่ที่เหลือมีพฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับสูง

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้เข้าร่วมงานวิ่งการกุศลตามปัจจัยข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ BMI การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ อาชีพ โรคประจำ

ตัว ความถี่ในการแข่งวิ่งในรอบ 1 เดือน ระยะทางสูงสุดที่มีประสบการณ์แข่งขันในงานวิ่ง ความรู้และทัศนคติที่มีต่อการออกกำลังกาย

ตาราง 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่ตามเพศ การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ และการมีโรคประจำตัว ด้วยสถิติทดสอบ t (t-test)

ตัวแปรอิสระ	Levene's Test for Equality of Variances		ระดับตัวแปร(กลุ่ม)	n	M	SD	t	p
	F	p						
เพศ	0.035	.852	ชาย	211	3.75	0.88	4.834**	.000
			หญิง	292	3.37	0.88		
การดื่มแอลกอฮอล์	0.803	.371	ไม่ดื่ม	175	3.49	0.94	0.622	.534
			ดื่ม	328	3.55	0.89		
การสูบบุหรี่	0.253	.615	ไม่สูบ	461	3.49	0.90	3.081**	.002
			สูบ	42	3.94	0.83		
โรคประจำตัว	0.605	.437	ไม่มี	436	3.56	0.90	1.963	.050
			มี	67	3.33	0.89		

** P<.01

จากตาราง 3 พบว่าพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่เพศชายสูงกว่าเพศหญิง กลุ่มที่สูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่มไม่สูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนพฤติกรรมการ

ออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่กลุ่มที่ดื่มกับกลุ่มไม่ดื่มแอลกอฮอล์ และกลุ่มที่มีกับกลุ่มที่ไม่มีโรคไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่ตามอายุ ระดับ BMI อาชีพ ความถี่ในการแข่งวิ่งในรอบ 1 เดือน ระยะทางสูงสุดที่มีประสบการณ์ ความรู้ และทัศนคติต่อการออกกำลังกายแตกต่างกัน

ตัวแปร	n	การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง		แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
		Levene's test	p						
อายุ	503	2.848	.059	ระหว่างกลุ่ม	12.725	2	6.362	8.015**	.000
				ภายในกลุ่ม	396.890	500	0.794		
				รวม	409.615	502			

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่ตามอายุ ระดับ BMI อาชีพ ความถี่ในการแข่งวิ่งในรอบ 1 เดือน ระยะทางสูงสุดที่มีประสบการณ์ ความรู้ และทัศนคติต่อการออกกำลังกายแตกต่างกัน (ต่อ)

ตัวแปร	n	การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง		แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
		Levene's test	p						
ระดับ BMI	503	1.779	.132	ระหว่างกลุ่ม	3.428	4	0.857	1.051	.380
				ภายในกลุ่ม	406.187	498	0.816		
				รวม	409.615	502			
อาชีพ	503	2.240	.107	ระหว่างกลุ่ม	15.362	2	7.681	9.741**	.000
				ภายในกลุ่ม	394.253	500	0.789		
				รวม	409.615	502			
ความถี่ในการแข่งวิ่งในรอบ 1 เดือน	503	2.835	.024	ระหว่างกลุ่ม	34.712	4	8.678	11.527**	.000
				ภายในกลุ่ม	374.903	498	0.753		
				รวม	409.615	502			
ระยะทางสูงสุดที่มีประสบการณ์	503	6.466	.002	ระหว่างกลุ่ม	38.919	2	19.459	26.247**	.000
				ภายในกลุ่ม	370.696	500	0.741		
				รวม	409.615	502			
ระดับความรู้	503	1.639	.163	ระหว่างกลุ่ม	32.754	4	8.189	10.821**	.000
				ภายในกลุ่ม	376.861	498	0.757		
				รวม	409.615	502			
ระดับทัศนคติ	503	2.030	.132	ระหว่างกลุ่ม	153.464	2 ^A	76.732	149.778**	.000
				ภายในกลุ่ม	256.151	500	0.512		
				รวม	409.615	502			

** P<.01, A – จัดกลุ่มเปรียบเทียบ 3 กลุ่มได้แก่กลุ่มทัศนคติระดับสูงมาก สูง และ ปานกลางลงไป

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของพฤติกรรมการออกกำลังกายพบว่านักวิ่งหน้าใหม่ที่มีระดับ BMI แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายไม่ต่างกัน แต่นักวิ่งหน้าใหม่ที่มี อายุ อาชีพ ความถี่ในการแข่ง ระยะทางสูงสุดที่มีประสบการณ์แข่งขัน

ระดับความรู้ และระดับทัศนคติแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทดสอบรายคู่ ภายหลังจากพบว่าค่าของแต่ละระดับตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทั้งหมด 16 คู่ ดังนั้น พฤติกรรมการออกกำลังกาย

กายของนักวิ่งหน้าใหม่ (1) กลุ่มอายุมากกว่า 30 ปี สูงกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี (2) กลุ่มอายุ 21-30 ปี สูงกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 21 ปี (3) กลุ่มอาชีพอื่นๆ สูงกว่ากลุ่มนักศึกษา (4) กลุ่มที่เคยลงแข่ง 3 ครั้ง ในรอบ 1 เดือนสูงกว่ากลุ่มไม่ได้ลงแข่งเลย (5) กลุ่มที่เคยลงแข่ง 3 ครั้งในรอบ 1 เดือนสูงกว่ากลุ่มลงแข่ง 1 ครั้ง (6) กลุ่มที่เคยลงแข่ง 2 ครั้งในรอบ 1 เดือนสูงกว่ากลุ่มไม่ได้ลงแข่งเลย (7) กลุ่มที่เคยลงแข่ง 2 ครั้งในรอบ 1 เดือนสูงกว่ากลุ่มลงแข่ง 1 ครั้ง (8) กลุ่มที่มีประสบการณ์วิ่งมินิมาราธอน สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยแข่งขัน (9) กลุ่มที่มีประสบการณ์วิ่งมินิมาราธอนสูงกว่ากลุ่มที่เคยแข่งขันฟันรัน (10) กลุ่มที่มีประสบการณ์วิ่งฟันรัน สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยแข่งขัน (11) กลุ่มความรู้ระดับ สูงสูงกว่ากลุ่มความรู้ปานกลาง (12) กลุ่มความรู้ ระดับสูงสูงกว่ากลุ่มความรู้ต่ำ (13) กลุ่มความรู้ ระดับสูงสูงกว่ากลุ่มความรู้ต่ำมาก (14) กลุ่มทัศนคติระดับสูงมากสูงกว่ากลุ่มทัศนคติระดับสูง (15) กลุ่มทัศนคติระดับสูงมากสูงกว่า กลุ่มทัศนคติ ระดับปานกลางลงไป และ (16) กลุ่มทัศนคติระดับ สูงสูงกว่ากลุ่มทัศนคติระดับปานกลางลงไป

สรุปผล

1. นักวิ่งหน้าใหม่มีความรู้เกี่ยวกับการ ออกกำลังกายในระดับปานกลาง แต่มีทัศนคติ และพฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับสูง

2. นักวิ่งหน้าใหม่ที่มีเพศ การสูบบุหรี่ อายุ อาชีพ ความถี่ในการแข่งขันในรอบ 1 เดือน ระยะ ทางสูงสุดที่มีประสบการณ์ในการแข่งขัน ระดับ ความรู้ และระดับทัศนคติต่อการออกกำลังกาย ต่างกันจะมีพฤติกรรม การออกกำลังกาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

คณะผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตาม วัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 โดยภาพรวมนักวิ่งหน้าใหม่มีความรู้ เกี่ยวกับการออกกำลังกายในระดับปานกลาง แต่มีทัศนคติและพฤติกรรมการออกกำลังกาย ในระดับสูง นักวิ่งหน้าใหม่ส่วนใหญ่มีความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง อาจจะเป็นเพราะไม่มีหรือมี ประสบการณ์แข่งขันน้อยน้อยมาก และเป็นการวิ่ง ทางไกลระยะสั้น จึงเห็นถึงความจำเป็นที่ต้องใช้ องค์ความรู้วิทยาศาสตร์การกีฬาในการออกกำลังกาย เชิงลึกน้อย ต่างจากกลุ่มนักวิ่งระดับแนวหน้า หรืออาชีพที่จำเป็นต้องศึกษาเพื่อให้การออกกำลังกาย หรือการวิ่งเกิดประสิทธิภาพสูงสุดและหลีกเลี่ยงการบาดเจ็บให้มากที่สุด การวิ่งในระยะทาง ไม่ไกลมากคือระยะฟันรัน หรือ มินิมาราธอน 10 กิโลเมตร การได้รับบาดเจ็บจะไม่รุนแรงหรือเกิด ซ้ำๆ เพราะไม่ได้บาดเจ็บอย่างต่อเนื่อง อาจเป็น ไปได้ว่านักวิ่งหน้าใหม่จึงไม่ได้ให้ความสำคัญ กับองค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับการออกกำลังกาย แต่มุ่งวิ่งเพื่อการกุศลออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ผ่อนคลายมากกว่าความเป็นเลิศทางกีฬา อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้กลับพบว่านักวิ่งหน้า ใหม่มีทัศนคติและพฤติกรรมการออกกำลังกาย ในระดับสูงอาจจะมาจากการได้รับการรณรงค์ อย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานหลักด้านการส่งเสริม สุขภาพ สสส. ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 ที่พบว่าคนไทย ที่ออกกำลังกายและเล่นกีฬาด้วยการเดิน-วิ่ง เพื่อสุขภาพมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี (สถาบันวิจัย ประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) ประโยชน์และความสำคัญการออกกำลังกาย ทำให้มีสุขภาพที่ดีนักวิ่งหน้าใหม่จึงมีทัศนคติและ พฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับสูง ผลการ ศึกษาสอดคล้องกับ อรุณรัตน์ สารวิโรจน์ และ กานดา จันท์แย้ม (2557) อีกทั้งหน่วยงานต่างใน จังหวัดเชียงใหม่ จัดกิจกรรมวิ่งเพื่อสุขภาพอย่างต่อเนื่องในช่วง 2560-2561 เชียงใหม่จัดงานวิ่ง 4-6 รายการต่อสัปดาห์ และมีนักวิ่งเข้าร่วมเฉลี่ย 2,000-4,000 คน (วิชาน ศรีวิทย์, 2561) ทำให้

โอกาสและการเข้าถึงการออกกำลังกายของกลุ่มตัวอย่างจึงมีมาก ดังนั้นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคมจึงกระตุ้นให้นักวิ่งหน้าใหม่ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมต่อการออกกำลังกายในระดับสูง ซึ่งเมื่อมีพฤติกรรมการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องย่อมได้รับประโยชน์และเห็นคุณค่าในการออกกำลังกายทำให้มีทัศนคติต่อการออกกำลังกายในระดับสูงเช่นกันด้วย ประเด็นที่ 2 กลุ่มนักวิ่งหน้าใหม่ที่มีเพศ การสูบบุหรี่ อายุ อาชีพ ความถี่ในการแข่งขันในรอบ 1 เดือน ระยะทางสูงสุดที่มีประสบการณ์ในการแข่งขัน ระดับความรู้ และระดับทัศนคติต่างกันจะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พิจารณาแต่ละตัวแปรได้ดังนี้ ประเด็น 2.1 เพศหญิงมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่ำกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงมีประสบการณ์ และพฤติกรรมการออกกำลังกาย ความมีคุณค่าในตัวเอง การรับรู้ภาวะสุขภาพและการวางแผนการออกกำลังกายต่ำกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศชายต้องการคงไว้ร่างกายที่แข็งแรง เชื่อว่าผู้ชายต้องมีลักษณะสมส่วน สมชายชาตรี เพื่อสร้างความสนใจแก่ผู้อื่น ดังนั้นเพศชายจึงออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างให้กล้ามเนื้อแข็งแรงเสมอ (ไพบูลย์ศรีชัยสวัสดิ์, 2549) ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วโครงสร้างทางสรีระทางกายของเพศชายและหญิงแตกต่างกัน ชัดจำกัดทางสรีระวิทยาของการออกกำลังกายจึงแตกต่างกัน ประเด็น 2.2 กลุ่มนักวิ่งหน้าใหม่ที่สูบบุหรี่มีพฤติกรรมการออกกำลังกายสูงกว่ากลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการออกกำลังกายช่วยควบคุมอาการอยากบุหรี่ได้ เนื่องจากการออกกำลังกายประเภท 'แอโรบิค' ที่มีความต่อเนื่อง เช่น เดิน วิ่งเหยาะๆ วิ่งทางไกล ว่ายน้ำ ปั่นจักรยาน กระโดดเชือก หรือเดิน แอโรบิค ฯลฯ ทั้งหมดนี้ มีผลวิจัยว่า สามารถช่วยให้คนสูบบุหรี่ สูบน้อยลงจนถึงขั้นเลิกบุหรี่ได้ (เปรมทิพย์ ทวีรดิษฐกรรม, 2557 อ้างถึงใน

อภาววรรณ โสภณธรรมรักษ์ (2557ก)) การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายที่ทำให้เกิดการใช้พลังงานซึ่งหากปฏิบัติกิจกรรมได้ในระดับปานกลางอย่างน้อยวันละ 30 นาที สัปดาห์ละ 5 วัน จะทำให้มีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (อภา ภาคิกัญญา ยังประดิษฐ์, 2557ข) ดังนั้นกลุ่มผู้สูบบุหรี่ที่มีความเสี่ยงด้านสุขภาพจึงน่าจะมองเห็นประโยชน์ของการออกกำลังกาย ประกอบกับอิทธิพลจากสื่อเกี่ยวกับการรณรงค์ให้ออกกำลังกายเพื่อการลด ละ เลิกสูบบุหรี่ของ สสส. ประเด็น 2.3 นักวิ่งกลุ่มนักศึกษามีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่ำกว่ากลุ่มครูอาจารย์และกลุ่มอาชีพอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาอยู่ในช่วงวัยที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการไม่ออกกำลังกายยังไม่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน ในขณะที่ครูอาจารย์และผู้ประกอบอาชีพอื่นอยู่ในวัยทำงานมีอายุมากขึ้นเห็นความสำคัญในการปฏิบัติกรอกกำลังกายเพื่อชะลอปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและคงไว้ซึ่งร่างกายที่แข็งแรงตามประโยชน์ของการออกกำลังกาย ประเด็น 2.4 กลุ่มนักวิ่งหน้าใหม่ที่ไม่ได้ลงแข่งเลยในรอบ 1 เดือนมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่ำกว่ากลุ่มที่เคยลงแข่ง 1, 2 และ 3 ครั้ง อาจเป็นเพราะนักวิ่งมีประสบการณ์การแข่งขันจริงได้ผ่านการทดสอบความแข็งแรงทางกาย จึงได้มีการประเมินตนเองเพื่อฝึกพัฒนาสมรรถนะในการวิ่งของตนอย่างต่อเนื่องจึงฝึกซ้อมวิ่งเก็บระยะทางเพื่อฝึกความอดทน และความแข็งแรงสำหรับการวิ่งแข่งขันในรอบถัดไป ประเด็น 2.5 กลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์วิ่งมาก่อนมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่ำกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์วิ่งระยะสั้นและมินิมาราธอน กลุ่มที่มีประสบการณ์วิ่งสั้นและมีมินิมาราธอน กลุ่มที่มีประสบการณ์ต่ำกว่ากับกลุ่มที่มีประสบการณ์ระยะมินิมาราธอน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะผู้ที่วิ่งระยะทางไกลสำเร็จและปลอดภัยได้นั้นต้องมีความอดทนสูงผ่านการ

ฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำเกือบทุกวันที่ครอบคลุมตามหลักการฝึกซ้อมที่ดีได้แก่ ระยะเวลา (Duration) ความหนักเบา (Intensity) และความบ่อยครั้ง (Frequency) (เจริญ กระบวนรัตน์, 2548) ประเด็น 2.6 กลุ่มนักวิ่งที่มีความรู้ระดับต่ำมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่ำกว่ากลุ่มที่มีความรู้ระดับสูง ผลการศึกษานี้ได้ผลทำนองเดียวกับ ปัญจพร ภาศิริ และ ปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์ (2558) ที่พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการออกกำลังกายมีผลต่อการออกกำลังกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม ประเด็น 2.7 กลุ่มนักวิ่งที่มีระดับทัศนคติสูงจะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายสูงกว่ากลุ่มที่มีทัศนคติต่ำ อาจเป็นเพราะทัศนคติเป็นสภาวะของจิตใจที่ตัดสินพฤติกรรมและสามารถบ่งบอกได้ว่าบุคคลนั้นมีความคิดและความรู้สึกอย่างไรกับผู้คนและสถานการณ์ต่างๆ ทัศนคติเกิดจากความเชื่อ การเรียนรู้และประสบการณ์ที่สามารถส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ดังนั้นการที่นักวิ่งหน้าใหม่มีทัศนคติที่ดีต่อการออกกำลังกายเชิงบวกก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมคือจะตัดสินใจออกกำลังกาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นักวิ่งหน้าใหม่ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้จัดงานวิ่งควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และจัดทำคู่มือเตรียมความพร้อมสำหรับนักวิ่งหน้าใหม่ ที่การเข้าร่วมวิ่งระยะไกลได้ศึกษาก่อนลงแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่มีโรคประจำตัว หรือผู้ที่มีภาวะเสี่ยงทางสุขภาพเพื่อความปลอดภัย

1.2 นักวิ่งหน้าใหม่ที่เข้าร่วมงานแข่งหลายครั้ง และมีประสบการณ์วิ่งมินิมาราธอนจะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายระดับสูง และมองเห็นความจำเป็นในการฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นควรมีการจัดกิจกรรมแข่งขันวิ่งมินิมาราธอนกระตุ้น จูงใจให้นักวิ่งหน้าใหม่ได้ทดลองเข้าร่วม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 กลุ่มนักศึกษาเป็นพลังสำคัญในอนาคตแต่มีพฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับปานกลางและต่ำกว่ากลุ่มอาชีพหรือผู้มีอายุสูงกว่า จึงควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุในการออกกำลังกายของนักศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนา รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับส่งเสริมการออกกำลังกายของนักศึกษา

2.2 งานวิจัยนี้ยังไม่ได้มีการศึกษาถึงเหตุผลของการตัดสินใจออกกำลังกาย ความหนักเบา ความต่อเนื่อง และแรงจูงใจในการออกกำลังกาย จึงควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักวิ่งหน้าใหม่

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์รัตน์ หิรัญกิจรังสี. (2562). *รอบรู้เรื่องการวิ่ง (Running Knowledge)*. <https://il.mahidol.ac.th/th/i-Learning-Clinic/general-articles/running-knowledge/>
- เจริญ กระบวนรัตน์. (2558). *หลักและเทคนิคการฝึกกรีฑา* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
- ชโลธร เสียงใส และสุจิตรา สุคนธรทรัพย์. (2558). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีกิจกรรมทางกายของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ*, 16(3), 63-75.

- นลินทิพย์ ภักศศรีกุลกำจร. (2562). “งานวิ่ง” เกล็ดเมือง แต่ทำไมใครๆ ถึง “อยากจัด”. Positioning. บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น
- ปัญญาพร ภาศิริ และ ปิยธิดา คูหิรัญญรัตน์. (2558). ความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการออกกำลังกายของอาสาสมัครสาธารณสุขในเขตอำเภอเมืองจังหวัดหนองบัวลำภู. *ประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 34*. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพบุลย์ ศรีชัยสวัสดิ์. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารคณะพลศึกษา*, 9(2), 5-18.
- วิธาน ศรีวิทย์. (2561). หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ. <https://www.prachachat.net/local-economy/news-215997>.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). *รายงานสุขภาพคนไทย 10 สถานการณ์เด่นด้านสุขภาพ “กระแสนิยมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพสู่ยุคเฟื่องฟูของธุรกิจกีฬา”*. <https://www.thaihealthreport.com/2563>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- อรรถพร มงคลภัทรสุข, คมศักดิ์ สิ้นสุรินทร์, ภิญญาดา วราชนะเกษม, พรรณกร สังข์นาถ และลออรัตน์ สุทธิวิริยะกุล. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการบาดเจ็บรายง่าขาในนักวิ่งมาราธอน การศึกษาเชิงสำรวจในกรุงเทพฯ มาราธอน 2013. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา*, 18(2), 73-80.
- อรุณรัตน์ สารวิโรจน์ และกานดา จันท์แย้ม. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่. *วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาสังคมศาสตร์*, 35(2), 223-234.
- อาภา ภักธิญา ยังประดิษฐ์. (2557). การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 2(2), 140-154.
- อาภาวรรณ โสภณธรรมรักษ์. (2557). ‘ออกกำลังกาย’ ตัวช่วยหนึ่งของผู้อยากเลิกบุหรี่. <https://www.thaihealth.or.th/categories/3/1/54-ทันกระแสสุขภาพ>.
- Pender, N., J., Murdaugh, C, L & Parsons, M.A. (2002). *Health promotion on nursing practice* (4th edition). Prentice Hall.
- Smith, L. (1998). Athletes, runners, and joggers: participant-group dynamics in a sport of “individuals”. *Sociology of Sport Journal*, 15, 174-92.
- Van, M.W. (1992). *Running injuries*. A review of epidemiological literature. *Sports Med*, 14, 320-35.
- WHO, IOTF/IASO. (2000). *The Asia-Pacific perspective: Redefining Obesity and its treatment*. WHO, IOTF/IASO.

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

The Participatory Management Approach for Enhancing Students Competency Achievement under the Buriram Primary Educational Service Area Office 2

ณัฐนนท์ วิทยาประโคน¹
Nattanon Witayaprakhon¹

Received: 28 March 2022

Revised: 23 June 2022

Accepted: 20 July 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เป็นการวิจัยแบบหลายวิธี (Multi method research) ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 302 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ ศึกษาในเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาจำนวน 229 แห่ง ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 11 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษาในเทศก์ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครู จำนวน 3 คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$) 2) ผลจากการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า

¹ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

¹ Director of Buriram Primary Educational Service Area Office 2 E-mail: nttan.012516@gmail.com

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุมระบบทรัพยากร และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตรวจสอบ รายงาน

คำสำคัญ: การบริหาร การมีส่วนร่วม การบริหารแบบมีส่วนร่วม สมรรถนะผู้เรียน

Abstract

This research aimed 1) to study the current and desirable conditions of participatory management for enhancing student's competency under Buriram Primary Educational Office Area 2 2) to propose a participatory management approach for enhancing students competency under Buriram Primary Educational Office Area 2. Multi method research was used carried out in two stages. Stage 1. Study of the present and desirable conditions of participatory management. There were 302 samples which consisted of (i) deputy director of Buriram Primary Educational Office Area 2, (ii) administrators of schools, (iii) educational supervisors, (iv) government teachers, (v) education personnel, (vi) Board of Basic Education institutions and parents of students from 229 schools. The instrument used in the research was a 5 rating scale questionnaire about the condition of participatory management for enhancing students competency under Buriram Primary Educational Office Area 2. Data were analyzed by using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and content analysis. Stage 2. A study on participatory management guidelines. The key informants consisted of 11 people, comprising 1 deputy director of Buriram Primary Educational Office Area 2, 1 educational supervisor, 4 school administrators, 3 teachers and 1 basic education committee member and 1 student's parent. Research instrument was a semi-structured interview analyzed by content analysis.

The results showed that 1) the current state of participatory management for enhancing students competency under Buriram Primary Educational Office Area 2, for all aspects, was at a high level ($\bar{X}=4.31$). 2) The results of the study on participatory management guidelines concluded that school administrators, teachers, educational personnel and stakeholders should be involved in planning and setting goals in participation for the decision making aspect, participation in the operation aspect, participation in resource system control and participation in the evaluation, audit and report aspects.

Keywords: Administration, participative, participatory management, student's competency

บทนำ

หัวใจสำคัญของการศึกษาคือ “การเรียนรู้ของผู้เรียน” ในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จจึงมีความจำเป็นต้อง “ปฏิรูปการเรียนรู้” ของผู้เรียน ซึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้นั้น มีองค์ประกอบสำคัญ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ ได้แก่ ครูผู้สอน หลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล องค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าวจะสนับสนุน และเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และเกิดสมรรถนะสำคัญที่สามารถใช้ได้ในชีวิตจริง ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน การเรียนรู้ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐาน การเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 สมรรถนะ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สภาพปัญหาของประเทศที่แสดงถึงคุณภาพของการศึกษาและระบบการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ คุณภาพของผู้เรียนทั้งในระดับชาติและนานาชาติมีคุณภาพต่ำลง รวมทั้งขีดความสามารถในการแข่งขันที่อยู่ในระดับต่ำไม่ได้มาตรฐานสากล เห็นได้ชัดเจนจากข้อมูลสำคัญ คือ 1) ผลการทดสอบ O-NET ของผู้เรียนพบว่าคุณภาพของผู้เรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในทุกสาระการเรียนรู้ และมีแนวโน้มต่ำลงทุกปี 2) ผลการสอบ PISA ที่ประเมินเด็กอายุ 15 ปี ทั่วโลกที่มีความพร้อมที่จะอยู่ร่วมในสังคมเพียงใด โดยมุ่งทดสอบว่านักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิต หรือสถานการณ์จริงได้หรือไม่ ผลการประเมินพบว่าเด็กไทยมีคุณภาพต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั้งในวิชาคณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์ และด้านการอ่าน แสดงให้เห็นว่าคุณภาพของผู้เรียนไทยยังไม่ได้มาตรฐานสากล และคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอย่างต่อเนื่อง 3) ระดับความสามารถของนักเรียนไทยเมื่อเทียบกับชาติต่างๆ อยู่ในระดับต่ำมาก เมื่อเทียบกับชาติอื่นๆ พบว่า มีนักเรียนถึงร้อยละ 46.75 ที่มีผลการศึกษาดำ และมีเพียงร้อยละ 0.46 เท่านั้น ที่มีผลการศึกษาในระดับสูง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562, หน้า 2-4)

สำหรับสภาพปัญหาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ และระดับสังกัด และลดลงกว่าปีการศึกษา 2562 ส่งผลให้สมรรถนะ ที่จำเป็นของผู้เรียนที่มีผลการประเมินในระดับ ดีเยี่ยม ไม่ถึงร้อยละ 50 ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ตั้งไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2, 2563, หน้า 68) ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนไม่มีวิธีการอยู่ร่วมกัน มีแนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และแนวทางปฏิบัติงานของบุคลากรที่แตกต่างกันออกไป ความหลากหลายในด้านบุคลากร และสภาพบริบทของโรงเรียน จึงส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการที่สำคัญอย่างยิ่งคือ คุณภาพของผู้เรียนด้านสมรรถนะที่ไม่ได้รับการใส่ใจในการพัฒนาผู้เรียนให้การสมรรถนะอย่างแท้จริง

สถานศึกษาในฐานะองค์กรศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดทางการศึกษาเพราะสถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติงาน ผลของการดำเนินงานจัดการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการดำเนินงานและการจัดการของสถานศึกษา

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิด หลักการและกระบวนการในการนำปัจจัยต่างๆ มาใช้ ผู้บริหารควรให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมองค์การ และมีความเชื่อในสมมุติฐานที่ว่า ฝ่ายปฏิบัติงานถ้ามีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากเท่าไร ก็ยิ่งมีความเข้าใจในปัญหาขององค์การและบทบาทของฝ่ายบริหารมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจและจะกระตุ้นให้ภารกิจบรรลุเป้าหมาย ในทางตรงกันข้ามทั้งสองฝ่ายมีความคิดเห็นไม่ตรงกันก็อาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานแยกตัวออกจากองค์การ ทั้งนี้เพราะเขาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรับผิดชอบหรือการตัดสินใจ อีกทั้งอาจมองว่าผู้บริหารไม่เห็นคุณค่าของพวกตนอาจแสดงออกในรูปของความเย็นชาไม่ใส่ใจ สิ่งเหล่านี้ไม่เป็นที่พึงประสงค์ขององค์การอย่างแน่นอน (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2550, หน้า 182) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางการศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญ ในการบริหารงานของสถานศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีเทคนิค และวิธีการบริหารหลากหลายรูปแบบ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติงาน ในหน้าที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุด และเกิดผลสำเร็จขององค์กร การปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องใช้ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จึงจะนำสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา การเป็นผู้บริหารมีอาชีพจะต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะเฉพาะ และอาศัยกระบวนการบริหาร ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและทุกฝ่ายทุกสถาบัน ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษาและการบริหารโดยใช้ องค์คณะบุคคล (ธีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 1) ตลอดจนทั้งนำการบริหารโดยอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้วยการเปิดโอกาส ให้ผู้ร่วมงานทุกคนแสดงออกถึงแนวคิด ต่างๆ แต่คงไว้ซึ่งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Administration) จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานด้านต่างๆ เพราะการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม คือการที่ผู้บริหารใช้วิธีการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารตลอดจนการให้โอกาสและอิสระกับกลุ่มที่จะตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมายและนโยบายที่มอบหมาย แต่การบริหารแบบมีส่วนร่วมอาจยังมีน้อยมากในสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาไม่มีการประชุมชี้แจงในการมอบหมายงาน การวางแผนงาน โครงการต่างๆ ไม่ชัดเจน และขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องจงใจให้บุคคลผู้ปฏิบัติงานหรือบุคคลผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ เพื่อพัฒนางานให้มีคุณภาพสูงสุด จนไปถึงการประเมินผล โดยสำคัญในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาดังที่ สมยศ นาวิกาน (2545, หน้า 47) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมว่ามีประโยชน์ในการช่วยปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจขององค์กรให้ดีขึ้น ช่วยให้ประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้น ช่วยทำให้กำลังใจและความพอใจงานที่ทำมีมากขึ้น ช่วยลดความเฉื่อยชาการขาดงานและการออกงานน้อยลง และช่วยในการติดต่อสื่อสารและการยุติความขัดแย้ง และนอกจากนี้ จุดเด่นของการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ ช่วยให้บริการและการสื่อสารในองค์กรดีขึ้น ลดความขัดแย้ง ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และองค์กรมีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น ช่วยให้ฝ่ายบริหารสามารถบริหารงานบุคลากรได้ง่ายขึ้น การตัดสินใจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เนื่องจากได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากทุกฝ่าย และความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรด้วยกันดีขึ้น มีความ

ไว้วางใจกันสูง มีความรับผิดชอบและผูกพันกับองค์กรมากขึ้น รวมทั้งมีความเข้าใจกฎระเบียบ และข้อจำกัดขององค์กร (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2545, หน้า 71)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จึงต้องการศึกษาหาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา หรือผู้ที่ให้ความสนใจ ผู้เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานในสถานศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา เทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน คณะ

กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษา จำนวน 229 แห่ง ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 1,394 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา เทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาจำนวน 229 แห่ง ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จำนวน 302 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยมีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1967, หน้า 90-95) จำนวน 28 ข้อ โดยกำหนดค่าระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ดังนี้ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชุมศรีสะอาด, 2554, หน้า 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง
มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง
มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง
มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอ
แนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด
(open-ended)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ
สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผล
สัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2
เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน โดย
การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling)
จากทุกตำแหน่ง โดยเป็น รองผู้อำนวยการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน
ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 คน ศึกษานิเทศก์
จำนวน 3 คน ครู จำนวน 99 คน ผู้ปกครอง จำนวน
99 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
จำนวน 50 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency)
และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่ม
ตัวอย่างที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่ม
ผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน วิเคราะห์โดยการ
หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard deviation)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content
Analysis) ในส่วนของความคิดเห็นและข้อเสนอ
แนะซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้สถิติ ดังนี้

5.1 ร้อยละ (Percentage)

5.2 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean)

5.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard deviation)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทาง การ
บริหารแบบมีส่วนร่วม

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

มีจำนวนทั้งสิ้น 11 คน ประกอบด้วย รอง
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน
ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครู จำนวน 3
คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน
และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบ
สัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จำนวน 5 ข้อ
ประเด็นในการสัมภาษณ์ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม
ในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ด้านการ
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมใน
การดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุม
ระบบและทรัพยากร และด้านการมีส่วนร่วมในการ
ประเมินผล ตรวจสอบรายงาน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ผู้ให้
สัมภาษณ์ จำนวน 11 คน ประกอบด้วย รองผู้
ำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน
ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครู จำนวน 3
คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน
ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1 คน แล้วดำเนินการ
สัมภาษณ์ แต่ละคนตามประเด็นที่ตั้งไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 นำเสนอดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมทุกด้านและรายด้าน

ข้อ	สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน	ค่าเฉลี่ย (X)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผลระดับ	อันดับ
1	ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย	4.07	0.70	มาก	2
2	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.94	0.58	มาก	5
3	ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.15	0.73	มาก	1
4	ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุมระบบและทรัพยากร	3.94	0.41	มาก	4
5	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตรวจสอบรายงาน	4.02	0.52	มาก	3
	โดยรวม	4.02	0.52	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X}=4.15$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ($\bar{X}=4.07$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตรวจสอบ รายงาน ($\bar{X}=3.97$) ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุมระบบและทรัพยากร ($\bar{X}=3.94$) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.93$) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 11 คน สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย

การมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลของกิจกรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกิจกรรมต่างๆ ในองค์กร เมื่อทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายที่ตั้ง

ไว้ร่วมกันก็มีมากขึ้น และสิ่งที่สำคัญคือ การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ภายใต้เป้าหมายเดียวกันองค์กรจะเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นการสร้างความมั่นใจว่าองค์กรของตนเองอยู่ในเป้าหมายที่สนองตอบความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรประสานความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามารับรู้เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อจำได้เข้าใจในนโยบาย หรือกระบวนการที่จะเกิดขึ้น ผู้บริหารต้องเต็มใจให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งในส่วนของการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับงบประมาณและทรัพยากร เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการผ่านการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพ

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการต้องสร้างกระบวนการที่ให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและตัดสินใจ รวมถึงการมีส่วนร่วมดำเนินการตามแผนงานที่การจากการวางแผนและตัดสินใจร่วมกัน ทำให้การร่วมกิจกรรมนั้นเป็นไปด้วยความเต็มใจเต็มกำลังความรู้ความสามารถ ซึ่งผู้บริหารต้องให้อิสระผู้ปฏิบัติงานตัดสินใจในการปฏิบัติงานตามข้อตกลงร่วมกัน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ร่วมกันวางไว้ ส่งผลให้การปฏิบัติงานของทุกคนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุมระบบทรัพยากร

การมีส่วนร่วมในการควบคุมระบบทรัพยากร ต้องสร้างความตระหนักร่วมกันในเรื่องของการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่าง

มีประสิทธิภาพ ที่เกิดจากกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรขององค์กรที่เกิดจากการวางแผนร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน ทุกคนเห็นชอบร่วมกัน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเกิดขึ้น อาจรวมไปถึงการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร

5) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตรวจสอบ รายงาน

การมีส่วนร่วมในการประเมินผลตรวจสอบ รายงาน ผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ควรเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงานในทุกระยะของการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ จะส่งผลให้สามารถตรวจสอบปัญหา อุปสรรคและร่วมกันหาทางแก้ปัญหา วิเคราะห์ผลของการดำเนินงาน รวมถึงเป็นการค้นหาข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานต้องรับผิดชอบผลการปฏิบัติงานร่วมกัน เกิดความภาคภูมิใจ ยินดีในความสำเร็จของงานที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการของทุกคน

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีประเด็นที่สำคัญที่ผู้ศึกษาได้นำมาอภิปรายตามประเด็น ดังนี้

1. ผลศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะ

ผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน ของสถานศึกษา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในส่วนการของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากร รวมถึงการกำหนดวิธีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่ตั้งไว้ ส่งผลให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในการเพิ่มสมรรถนะผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกรัตน์ ทำจะดี (2560, หน้า 91-95) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่พบว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ พรรณี มนพัทธ์ปริพัตร (2560, หน้า 82) พบว่า ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนในในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การรับรู้เป้าหมายร่วมกัน การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วม

ปฏิบัติงาน และการรวมรับผิดชอบ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ ด้านสมรรถนะผู้เรียน รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุมระบบและทรัพยากร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ที่ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ และให้อิสระผู้ปฏิบัติงานตัดสินใจในการปฏิบัติงานตามข้อตกลงในหลักการ การมีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ผู้บริหารต้องเต็มใจให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบผลการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการใช้งบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน มีความประสงค์ให้ผู้บริหารให้อิสระผู้ปฏิบัติงานตัดสินใจในการปฏิบัติงานตามข้อตกลงในการปฏิบัติงานตามข้อตกลงในหลักการ หลังจากทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ที่เกิดจากการเปิดโอกาสให้ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีในการทำงาน และทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานร่วมกันรับผิดชอบผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ในการปฏิบัติงานผู้บริหารเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการใช้งบประมาณและทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกรัตน์ ทำจะดี (2560, หน้า 91-95) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหาร

แบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่พบว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชิสา แก้ววิเศษ (2560, หน้า 113) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ได้แก่

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องต้องเพื่อบรรลุเป้าหมาย และการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนการดำเนินงาน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

เพื่อกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน ปฏิบัติงานที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานทุกด้าน และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุมระบบทรัพยากร ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรขององค์กร การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรขององค์กร และการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณและทรัพยากรขององค์กร

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลตรวจสอบ รายงาน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมกำหนดวิธีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผน การมีส่วนร่วมประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และการร่วมรับผิดชอบผลการปฏิบัติงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรให้ มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในทุกด้าน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ควรส่งเสริมให้สถานศึกษา ในสังกัดนำแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน ไปเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ไปเป็นแนวทางในการบริหาร โดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการในการดำเนินการ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย โดยเฉพาะการกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์กร และให้อิสระผู้ปฏิบัติงานตัดสินใจในการปฏิบัติงานตามข้อตกลงที่จะบรรลุวัตถุประสงค์นั้นๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาคั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านสมรรถนะผู้เรียน เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา เช่น สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดใหญ่ สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ทำจะดี. (2560). *การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, มหาวิทยาลัยสยาม].
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- พรรณี มนพัทธ์ปรีพัตร. (2560). *ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. (2563). *คู่มือการรายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา คุณภาพของผู้เรียนด้านสมรรถนะ*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2.
- สมยศ นาวิก. (2545). *การบริหารแบบมีส่วนร่วม*. บรรณกิจ.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2550). *การกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา*.
- อัญชิสา แก้ววิเศษ. (2561, กรกฎาคม - กันยายน). การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(3), 272-282.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. Wiley & Son.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบิน ต้นทุนต่ำในยุคคนวิถีกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยาน

Factors Influencing Psychological Well-Being of Flight Attendants, Low-cost airlines in the Age of New Normal with the Change of In-Flight Service

สโรชา อ่วมอ่วม¹, ณัฐนุช อีสริยกุลการ², รัชดา รื่นรวย³

Sarocho Uamum¹, Nuttanuch Issariyakulkarn², Ratchada Ruenruoy³

Received: 8 March 2022

Revised: 26 April 2022

Accepted: 23 June 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19 และ 2) พยากรณ์ระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19 การศึกษานี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำ จำนวน 317 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ และการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก และใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณในการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า เพศ การรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ และการบริหารจัดการองค์กรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน โดยพบว่าเพศหญิงมีระดับสุขภาวะจิตดีกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ปัจจัยด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพมีความสัมพันธ์เชิงลบ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปสู่การเสนอแนวทางในการยกระดับการให้บริการบนอากาศยานของสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19 ได้

คำสำคัญ: สุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน, สายการบินต้นทุนต่ำ, โควิด-19, การเดินทางทางอากาศยาน

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

² ผู้ประพันธ์บรรณกิจร่วม คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

³ ผู้ประพันธ์บรรณกิจ คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

¹ M.A. Candidate, Master of Arts in Hospitality and Tourism Management, School of Humanities and Tourism Management, Bangkok University

² Co-corresponding Author, School of Humanities and Tourism Management, Bangkok University

³ Corresponding Author, School of Humanities and Tourism Management, Bangkok University

Abstract

The purposes of the current study were. - 1) to study factors influencing the psychological well-being of flight attendants, working with low-cost airlines during the Covid-19 epidemic, and 2) to predict the psychological well-being of flight attendants, from the influenced factors. The current study used an online questionnaire as an instrument for collecting data from 317 flight attendants of low-cost airlines. The sample was selected by using snowball and convenience sampling. The statistic used for analyzing data was multiple linear regression.

The findings showed that gender, environmental perceptions, and organizational management had an effect on psychological well-being of flight attendants. They showed that females had statistically significant higher levels of psychological well-being than did males. The environmental perceptions factor was found to have a significant negative relationship, while the organizational management factor was found to have a positive significant relationship with psychological well-being. The results may lead to providing guidelines for changing air transportation service of Low-cost airlines during the Covid-19 epidemic.

Keywords: Psychological well-being, low-cost airlines, covid-19, air transportation services

บทนำ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา เป็นการแพร่ระบาดครั้งใหญ่ของโลกที่ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคอุตสาหกรรมการบิน กองเศรษฐกิจการบิน ฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมการบิน (2563) แสดงข้อมูลให้เห็นว่า ร้อยละร้อยละของการดำเนินงานอุตสาหกรรมการบินโลกไตรมาสที่ 1/2563 ธุรกิจการบินมีการเติบโตแบบชะลอตัว โดยภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับผลกระทบเป็นอันดับ 3 ของโลก เพราะนักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวลดลง ซึ่งในประเทศไทยพบว่า นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน ลดลงถึงร้อยละ 44 ส่งผลให้จำนวนเที่ยวบินระหว่างประเทศลดลงร้อยละ 57.6 และจำนวนเที่ยวบินภายในประเทศลดลงร้อยละ 45.5 จากสถานการณ์ข้างต้นทำให้ประเทศไทย

สูญเสียรายได้ประมาณ 195 ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งความรุนแรงดังกล่าวยังก่อให้เกิดการยกเลิกเที่ยวบินจำนวนมากจากการประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งเป็นการจำกัดการเดินทางข้ามจังหวัด และการเดินทางทางอากาศเข้ามายังประเทศไทย เป็นผลให้ธุรกิจการบินในประเทศไทยต้องปรับลดขนาดองค์กรเพื่อพยุ่งให้ธุรกิจสามารถเดินทางต่อไปได้ และปรับตัวตามแนวทางปฏิบัติแบบวิถีชีวิตเพื่อให้เป็นไปตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 และสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของพระราชบัญญัติการเดินทางในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) โดยการปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นมากมายภายในองค์กรตั้งแต่การบริหารจัดการองค์กร เช่น การปรับกลยุทธ์ในการดำเนินการต่างๆ เพื่อลดค่าใช้จ่ายขององค์กร รวมถึงเลิกจ้างพนักงานเพื่อปรับลดขนาดองค์กรลง เป็นต้น

(อาริยา สุขโต, 2564) ซึ่งส่งผลให้พนักงานของสายการบินต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปไม่เว้นแม้แต่การปรับตัวที่เกิดขึ้นกับพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษา ระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในยุคควิถีเพื่อหาขนาดอิทธิพลของแต่ละปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับสุขภาวะจิต ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในเรื่องของการรู้เท่าทันสุขภาวะจิตของตนเอง อันจะก่อให้เกิดเป็นความสามารถในการควบคุมดูแลตัวเองเพื่อให้มีสุขภาวะจิตที่ดีในขณะที่ให้บริการ โดยผลการศึกษายังเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการสายการบินในเชิงการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล โดยเฉพาะด้านการดูแลสุขภาวะจิตของพนักงาน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการให้บริการบนอากาศยานที่จะช่วยสร้างประสบการณ์การเดินทางที่ดีให้แก่ผู้โดยสาร และกระตุ้นให้เกิดการกลับมาใช้บริการการเดินทางทางอากาศในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้อีกครั้ง อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานการบินพลเรือนในด้านการศึกษาถึงปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

การทบทวนวรรณกรรม

สายการบินต้นทุนต่ำเป็นสายการบินกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบอย่างเห็นได้ชัดจากการกลับมาให้บริการการเดินทางทางอากาศทั้งในด้านการปรับตัวให้สอดคล้องตามมาตรการต่างๆ รวมถึงการแบกรับค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นในการยกระดับมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เพื่อสร้างความปลอดภัยสูงสุดของผู้โดยสาร และพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการในแผนกต่างๆ ของสายการบินต้นทุนต่ำ (เฉอศานต์ ศรีสีจัจ, 2563) การเปลี่ยนแปลง

ตั้งแต่ในระดับการบริหารจัดการองค์กรตลอดจนรูปแบบการให้บริการบนอากาศยานในช่วงแรกนั้นสามารถสร้างแรงกดดันทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการของสายการบินได้ โดยเฉพาะผลกระทบที่มีต่อระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ซึ่งเป็นผู้ให้บริการที่มีความใกล้ชิดกับผู้โดยสารมากที่สุดตลอดการเดินทางทางอากาศ

การปรับตัวของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและอยู่ภายใต้มาตรการต่างๆ ของทุกภาคส่วนอย่างรวดเร็วอาจส่งผลกระทบต่อระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในการให้บริการผู้โดยสาร เพราะพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินต้องปรับตัวภายใต้แรงกดดันจากความพึงพอใจที่ผู้โดยสารยังคงคาดหวังที่จะได้รับจากการใช้บริการที่ดี ซึ่งอาจสร้างความเครียดและความวิตกกังวลจนอาจนำไปสู่การมีสุขภาวะจิตในเชิงลบได้ ปวิตา ลามละมุล (2557) กล่าวว่า ความเครียดระดับสูง สามารถทำให้บุคคลเกิดความล้มเหลวในการปรับตัว และการทำงาน จนอาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในขณะที่ปฏิบัติงาน ดังนั้นสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรศึกษา เพื่อให้เกิดการบริการที่มีคุณภาพ

สุขภาวะจิตสามารถเปลี่ยนแปลงได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น เพศอายุ หรือประสบการณ์การทำงาน สถานภาพทางสังคม เป็นต้น และปัจจัยภายนอกอื่นๆ เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความคาดหวังจากครอบครัว ความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน หรือสถานการณ์ปัจจุบัน (ปริชมน แสงมาน, 2555; ดารวันต์ รักสัตย์, 2557; Dupuy, 1977 และ Bradburn, 1966) ดังนั้นหากปัจจัยเหล่านี้สามารถ

เปลี่ยนแปลงระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินได้ การพัฒนาให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีสุขภาวะจิตในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบจึงเป็นสิ่งจำเป็น อาพัทธ์เดี่ยวตะกูล และคณะ (2564) กล่าวว่า สุขภาวะจิตที่ดีจะส่งผลให้บุคคลนั้นๆ มีพฤติกรรมที่ดีตามมา และนำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมตลอดจนนำมาซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้าง ดังนั้น การศึกษาปัจจัยต่างๆ จากการทบทวนวรรณกรรมรวมถึงแนวคิดและทฤษฎีของ Dupuy (1977) และ Bradburn (1966) เพื่อประเมินขนาดอิทธิพลที่มีต่อสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบิน

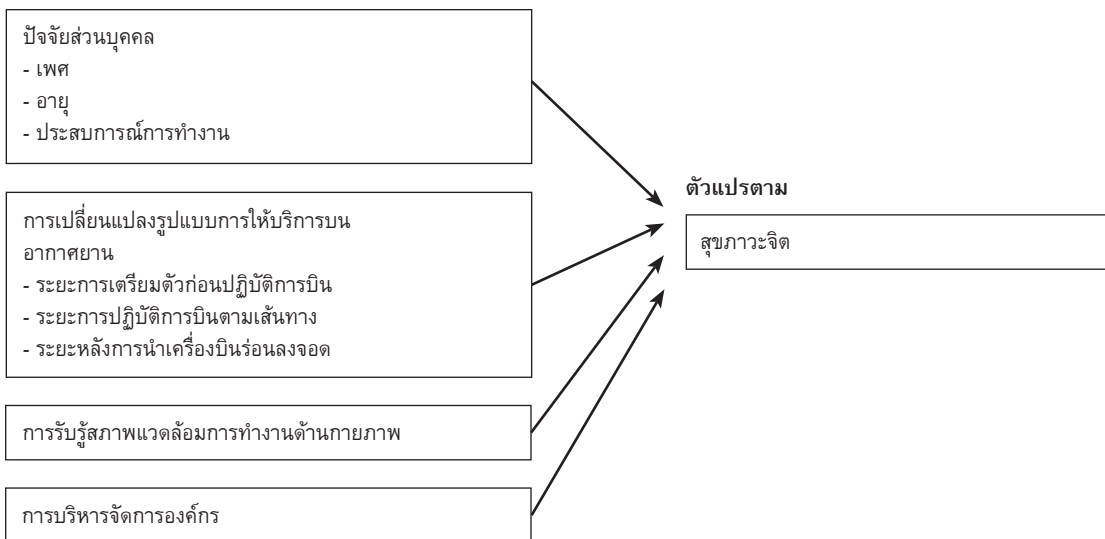
ต้นทุนต่ำในขณะการปฏิบัติงานให้บริการ อาจนำมาซึ่งแนวทางในการยกระดับการพัฒนาการบริการบนอากาศยานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในช่วงสถานการณ์โควิด-19

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19
2. ทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ตัวแปรอิสระ

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่ปฏิบัติงานให้กับสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยและยังคงปฏิบัติงานให้บริการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ควบคู่กับการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power ซึ่ง Test Family เลือก F-Test สำหรับ Statistical Test เลือก Linear Multiple Regression ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจากตัวแปรที่ใช้ในการ

พยากรณ์จำนวน 9 ตัวแปร ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha) = 0.05 ค่าอิทธิพลขนาดกลาง (Effect Size) = 0.15 และค่าอำนาจการทดสอบ (Power) = 0.95 ได้กลุ่มตัวอย่างขนาด 166 คน ซึ่งถือเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่สอดคล้องกับแนวคิดของ Kline (2005) ที่ได้อธิบายว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดประมาณ 5 ถึง 20 เท่าของจำนวนตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ถือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการป้องกันข้อมูลสูญหายในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพิ่ม รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกิดจากการสร้างเครื่องมือใหม่และมีการนำเครื่องมือที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากธีรน้อย สิริเลขอนันต์ (2552) นันทกานต์ สายปิ่น (2555) และ Dupuy (1984) มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 6 ส่วน คือ

1) แบบสอบถามคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบจำนวน 2 ข้อ

2) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเติมคำตอบและแบบเลือกตอบจำนวน 3 ข้อ

3) แบบสอบถามทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยานในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งผู้ทำวิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย: CAAT (2564) จำนวน 11 ข้อ

4) การทำงานด้านกายภาพ จำนวน 7 ข้อ ซึ่งผู้ทำวิจัยได้นำแบบสอบถามของธีรน้อย

สิริเลขอนันต์ (2552) มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของงานวิจัย

5) แบบสอบถามการบริหารจัดการองค์กร จำนวน 5 ข้อ ซึ่งผู้ทำวิจัยได้นำแบบสอบถามของนันทกานต์ สายปิ่น (2555) มาปรับให้เข้ากับบริบทของงานวิจัย

แบบสอบถามในส่วนที่ 3 ถึง 5 รวมมีจำนวน 23 ข้อ ลักษณะเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ จริงมากที่สุดหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง (5 คะแนน) จริงมากหรือเห็นด้วย (4 คะแนน) จริงปานกลางหรือไม่แน่ใจ (3 คะแนน) จริงน้อยหรือไม่เห็นด้วย (2 คะแนน) และจริงน้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน) ซึ่งค่าเฉลี่ยที่วัดได้สำหรับการวิจัยใช้เกณฑ์การแปลผล 5 ระดับ คือ 4.51 – 5.00 หมายถึงระดับจริงมากที่สุดหรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง 3.51 – 4.50 หมายถึงระดับจริงมากหรือเห็นด้วย 2.51 – 3.50 หมายถึงระดับจริงปานกลางหรือไม่แน่ใจ 1.51 – 2.50 หมายถึงระดับจริงน้อยหรือไม่เห็นด้วย และ 1.00 – 1.50 หมายถึงระดับจริงน้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6) แบบสอบถามระดับสุขภาวะจิต ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของ Dupuy (1984) มาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) 6 ระดับ จำนวน 22 ข้อ ครอบคลุมลักษณะสำคัญตามทฤษฎีของ Dupuy (1984) และใช้เกณฑ์วัดระดับสุขภาวะจิตทั้งรายด้านและภาพรวมตามลักษณะคะแนน คือ 4.34 – 6.00 หมายถึงมีระดับสุขภาวะจิตดี 2.68 – 4.33 หมายถึงมีระดับสุขภาวะจิตปานกลาง และ 1.00 – 2.67 หมายถึงมีระดับสุขภาวะจิตแย่ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538 อ้างถึงใน ดารวัฒน์ รักสัตย์, 2557) โดยข้อคำถามทั้งหมดผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน

5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม และวิเคราะห์ค่าความเที่ยงด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นโดยรวมทั้งฉบับเท่ากับ .91 ซึ่งในด้านการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยานในสถานการณ์โควิด-19 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .73 ด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 ด้านการบริหารจัดการองค์กร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 และด้านเกี่ยวกับสุขภาวะจิตมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 ดังนั้นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้จึงมีคุณภาพผ่านเกณฑ์มาตรฐานของค่าความเที่ยงอย่างน้อย .70 (สมชาย วรกิจเกษมสกุล, 2554)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประชาสัมพันธ์แบบสอบถามผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ เช่น Facebook Page: Cabin Crew Wannabes และ Line Group เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถามให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำเพื่อช่วยกระจาย และส่งต่อแบบสอบถามผ่านช่องทางต่างๆ โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 2 เดือน ได้รับข้อมูลตอบกลับจำนวน 371 ชุด และเมื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พบว่า มีข้อมูลจำนวน 317 ชุดที่สามารถนำมาใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลได้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การทำนายระดับสุขภาวะจิตจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ โดยก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลได้มีการปรับข้อมูลโดยการกำหนดค่าให้กับค่าตอบของแบบสอบถามในข้อคำถามที่มีตัวแปรจัดกลุ่มด้วยวิธีการลงรหัส (Coding) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความพร้อมในการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติ ดังตาราง 1 นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาการสูญหายของข้อมูล ค่าผิดปกติ และตรวจสอบข้อตกงเบี่ยงตันโดยพิจารณาจากกราฟฮีสโตแกรม Q-Q plot (Hair et al., 2010) พบว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ และเมื่อทำการตรวจสอบความเป็นอิสระของตัวแปรต้นด้วยกราฟ (Scatter plot) และค่า Tolerance รวมทั้งค่า Variance Inflation Factor พบว่า มีตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ X_{3a} = พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีประสบการณ์ทำงาน 1-2 ปี X_{3b} = พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 3 ปี และ X_{4a} = ระยะการเตรียมตัวก่อนปฏิบัติการบิน (Pre-flight Check Stage) ที่มีความสัมพันธ์ไม่เป็นอิสระต่อกัน ดังนั้นตัวแปรทั้ง 3 นี้จึงไม่ถูกนำไปวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ

ตาราง 1 สรุปรายละเอียดของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ตัวแปร	รายละเอียด
ตัวแปรอิสระ	
X_1 = เพศ	X_1 เป็นตัวแปรจัดกลุ่มและเปรียบเทียบเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำ (ชายหรือหญิง) ตัวแปรดังกล่าวจะถูกกำหนดค่าตัวแปรทวิภาคด้วยวิธีการ Dummy Coding โดยกำหนดให้ตัวแปรเพศชายเป็นกลุ่มอ้างอิง
X_2 = อายุ	X_2 เป็นตัวแปรต่อเนื่องที่ใช้วัดอายุของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินโดยนับอายุเป็นปี
X_{3a}, X_{3b}, X_{3c} = ประสบการณ์การทำงาน	$X_{3a} - X_{3c}$ เป็นตัวแปรจัดกลุ่มที่ใช้วัดระยะเวลาการทำงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่ปฏิบัติงานให้กับสายการบินต้นทุนต่ำ ซึ่งประกอบด้วย X_{3a} = พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 2 ปี X_{3b} = พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีประสบการณ์ทำงาน 2-3 ปี และ X_{3c} = พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 3 ปี ตัวแปรดังกล่าวจะถูกกำหนดค่าด้วยวิธีการ Dummy Coding โดยพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีประสบการณ์การทำงาน 2-3 ปีจะถูกกำหนดเป็นกลุ่มอ้างอิง
X_{4a}, X_{4b}, X_{4c} = การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยาน	$X_{4a} - X_{4c}$ เป็นตัวแปรต่อเนื่องที่ใช้วัดทัศนคติของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โดย X_{4a} = ระยะการเตรียมตัวก่อนปฏิบัติการบิน (Pre-flight Check Stage) X_{4b} = ระยะขณะการปฏิบัติการบินตามเส้นทาง (En-route Stage) และ X_{4c} = ระยะหลังการนำเครื่องบินร่อนลงจอด (Landing Stage)
X_5 = การรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านกายภาพ	X_5 เป็นตัวแปรต่อเนื่องที่ใช้วัดทัศนคติของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีต่อการรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงานด้านกายภาพในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19
X_6 = การบริหารจัดการองค์กร	X_6 เป็นตัวแปรต่อเนื่องที่ใช้วัดทัศนคติของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีต่อการบริหารจัดการองค์กรในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19
ตัวแปรตาม	
Y = สุขภาวะจิต	Y คือตัวแปรตามที่มีลักษณะเป็นตัวแปรต่อเนื่อง ซึ่งถูกนำมาใช้เพื่อวัดระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในยุคควิถี

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 71.29 มีอายุโดยรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 29 ปี ซึ่งเพศหญิง (M = 29.57, S.D. = 2.50) จะมีอายุโดยเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย (M = 28.81, S.D. = 1.70) อยู่ 1 ปี และเมื่อจำแนกเพศตามประสบการณ์การทำงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำพบว่า พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำที่เป็นเพศหญิงส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานกับสายการบินต้นสังกัดมากกว่า 3 ปี ร้อยละ 30.28

ในขณะที่พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำเพศชายส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานกับสายการบินต้นสังกัดเป็นระยะเวลา 1 - 2 ปี ร้อยละ 11.98

1.2 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยาน

จากการศึกษา พบว่า พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการซึ่งเมื่อจำแนกตามระยะปฏิบัติการบิน พบว่าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการในระยะการปฏิบัติการบินตามเส้นทาง (M = 4.12, S.D. =

.65) โดยเฉพาะการงดให้บริการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อลดความเสี่ยงของการแพร่กระจายของเชื้อโควิด-19 ในขณะที่ใช้บริการการเดินทางทางอากาศ รองลงมาคือ ระยะเวลาหลังการนำเครื่องบินร่อนลงจอด ($M = 4.11$, $S.D. = .65$) โดยเฉพาะ

การเปลี่ยนแปลงการจัดการการลุกจากที่นั่งในขณะการลงจากเครื่องบิน และระยะทำการเตรียมตัวก่อนปฏิบัติการบิน ($M = 3.99$, $S.D. = .38$) ตามลำดับ ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงทัศนคติของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยานในสถานการณ์โควิด-19

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยานในสถานการณ์โควิด-19	Mean	S.D.	ความหมาย
1. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการขณะการเตรียมตัวก่อนปฏิบัติการบิน โดยรวมมีความเหมาะสมและสามารถเอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินได้	4.00	.44	เห็นด้วย
2. การปฏิบัติงานในขั้นตอนการเตรียมตัวก่อนปฏิบัติการบิน (Pre-flight Check) มีความยุ่งยากขึ้นกว่าเดิมเนื่องจากต้องคำนึงถึงเรื่องสุขอนามัย	4.02	.43	เห็นด้วย
3. การให้บริการเจลแอลกอฮอล์ล้างมือแก่ผู้โดยสารขณะผู้โดยสารเดินเข้าเครื่องบินสามารถสร้างความรู้สึกปลอดภัยให้แก่พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินได้	4.01	.45	เห็นด้วย
4. พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้โดยสารในระหว่างการเดินทางผู้โดยสารเดินเข้าเครื่องบินได้เหมือนก่อนเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา	4.04	.38	ไม่เห็นด้วย
5. การสวมหน้ากากอนามัยของผู้โดยสารขณะเดินเข้าเครื่องบินทำให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเกิดความยุ่งยากในการยืนยันทัวตนผู้โดยสาร	3.92	.61	เห็นด้วย
6. การให้บริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่ลดลงในขณะที่ปฏิบัติการบินตามเส้นทางบิน เช่น การงดการให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม สามารถช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคได้	4.28	.48	เห็นด้วย
7. การเฝ้าระวังการถอดหน้ากากอนามัยของผู้โดยสารในระหว่างการเดินทางทำให้การให้บริการดูแลความเรียบร้อยภายในห้องโดยสารมีความยุ่งยาก	4.01	.50	เห็นด้วย
8. การจัดการเรื่องการเว้นระยะห่างของผู้โดยสารที่ต่อคิวรอแถวเข้าใช้บริการห้องน้ำเป็นเรื่องที่จัดการได้ยาก	4.08	.69	เห็นด้วย
9. การจัดการการลุกจากที่นั่งและเว้นระยะห่างของผู้โดยสารขณะออกจากเครื่องบินเป็นเรื่องที่จัดการได้ยาก	4.26	.75	เห็นด้วย
10. การมีขั้นตอนการทำความสะอาดอุปกรณ์ให้บริการที่เพิ่มขึ้นหลังจากการให้บริการเที่ยวบิน เช่น การทำความสะอาดที่พนักเก้าอี้ที่เปิดเก็บสัมภาระเหนือศีรษะ เป็นต้น ทำให้เกิดการเพิ่มภาระงานแก่พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน	4.00	.56	เห็นด้วย
11. การทำความสะอาดอุปกรณ์สาริตเพื่อความปลอดภัย (safety demo kit) ก่อนทำการบินในเที่ยวบินถัดไป ทำให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินรู้สึกปลอดภัย	4.08	.40	เห็นด้วย
รวม	4.06	.24	เห็นด้วย

หมายเหตุ บัณฑิตการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการให้บริการบนอากาศยาน ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ การเตรียมตัวก่อนปฏิบัติการบิน (1 – 5) การปฏิบัติการบินตามเส้นทาง (6 – 8) และหลังการนำเครื่องบินร่อนลงจอด (9 – 11)

1.3 การรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านกายภาพ

จากการศึกษา พบว่า โดยรวมพนักงาน
ต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำมีการ
รับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการทำงานด้าน
กายภาพอยู่ในระดับมาก ($M = 4.29, S.D. = .36$)
โดยเฉพาะการรับรู้เกี่ยวกับการจัดสรรอุปกรณ์

ป้องกันโควิด-19 เช่น ชุด PPE หน้ากากอนามัย
จากสายการบินต้นสังกัด ในขณะที่การรับรู้เกี่ยว
กับการชี้แจงนโยบายและมาตรการการปฏิบัติงาน
ในสถานการณ์โควิด-19 และการได้รับการจัดสรร
ถุงมือกลับมีการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เมื่อเทียบกับ
การรับรู้ในเรื่องอื่นๆ ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงทัศนคติต่อการรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพของพนักงานต้อนรับ
บนเครื่องบินในสถานการณ์โควิด-19

การรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพของพนักงานต้อนรับ บนเครื่องบินในสถานการณ์โควิด-19	Mean	S.D.	ความหมาย
1. มีคู่มือที่ได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ให้แก่พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินได้ศึกษาก่อนการปฏิบัติงานจริง	3.97	.44	จริงมาก
2. มีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาด ของเชื้อไวรัสโคโรนาให้กับพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินทราบ	3.51	.71	จริงมาก
3. พื้นที่ภายในห้องโดยสารและพื้นที่พักของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีความสะอาดทำให้ เกิดความรู้สึกปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโคโรนา	4.35	.73	จริงมาก
4. พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินได้รับการจัดสรรชุด PPE ใหม่ในแต่ละเที่ยวบินอย่างเพียงพอ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาจากสายการบินต้นสังกัด	4.58	.67	จริงมากที่สุด
5. พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินได้รับการจัดสรรหน้ากากอนามัยและกระบังป้องกันใบหน้า (Face Shield) ใหม่ในแต่ละเที่ยวบินอย่างเพียงพอ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา จากสายการบินต้นสังกัด	3.97	.44	จริงมาก
6. พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินได้รับการจัดสรรถุงมือเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนาจากสายการบินต้นสังกัด	3.51	.71	จริงมาก
7. มีการจัดสรรวัสดุทำความสะอาดอย่างเพียงพอ เช่น น้ำยาฆ่าเชื้อ หรือสเปรย์แอลกอฮอล์ใน การทำมาสะอาดบนเครื่องบิน	4.35	.73	จริงมาก
รวม	4.29	.36	จริงมาก

1.4 การบริหารจัดการองค์กร

จากการศึกษา พบว่า พนักงานต้อนรับ
บนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำส่วนใหญ่มี
ทัศนคติเห็นด้วยกับการบริหารจัดการองค์กรใน
ช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 ($M = 3.59, S.D. = .40$) โดยเฉพาะนโยบาย และระเบียบ
ปฏิบัติที่สายการบินทุกสายการบินต้องดำเนินการ

ภายใต้ข้อกำหนดของสำนักงานการบินพลเรือน
เช่น การทำความสะอาดห้องโดยสารทุกครั้งหลัง
ปฏิบัติการบิน อย่างไรก็ตามพนักงานต้อนรับบน
เครื่องบินมีทัศนคติที่เห็นด้วยน้อยในประเด็นที่
องค์กรรับฟังข้อคิดเห็นจากพนักงานต้อนรับบน
เครื่องบินเพื่อนำไปเป็นแนวทางปรับปรุงการ
บริหารจัดการองค์กร ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงทัศนคติต่อการบริหารจัดการองค์กรของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19

ทัศนคติต่อการบริหารจัดการองค์กรของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19	Mean	S.D.	ความหมาย
1. มีการจัดอบรมเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาให้แก่พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินอย่างสม่ำเสมอ	3.36	.64	ไม่แน่ใจ
2. นโยบายและระเบียบปฏิบัติในการอนุญาตให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสามารถสวมเครื่องป้องกันส่วนบุคคลได้ตามความเหมาะสมในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ทำให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินรู้สึกปลอดภัยในขณะการปฏิบัติหน้าที่	4.07	.58	เห็นด้วย
3. นโยบายและระเบียบปฏิบัติในเรื่องของการทำความสะอาดห้องโดยสารทุกครั้งหลังการปฏิบัติการบินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสามารถทำให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินรู้สึกปลอดภัยในขณะการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเที่ยวบินเที่ยวต่อไปได้	4.10	.53	เห็นด้วย
4. มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาเป็นระยะ เช่น การประชุมหลังปฏิบัติการบิน (Debriefing) หรือการขึ้นประเมินการปฏิบัติงานจริงจากหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน เป็นต้น	3.33	.68	ไม่แน่ใจ
5. มีการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงกระบวนการทำงานและวางแผนการปฏิบัติงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา เช่น การปรับแนวทางปฏิบัติงานตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน เป็นต้น	3.12	.70	ไม่แน่ใจ
รวม	3.59	.40	เห็นด้วย

1.5 ระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำ
จากการศึกษา พบว่า พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในประเทศไทยโดยรวมมีสุขภาวะจิตอยู่ในระดับแยในสถานการณ์

โควิด-19 ($M = 2.38, S.D. = .20$) โดยเฉพาะสุขภาวะจิตด้านภาวะซึมเศร้า ด้านความวิตกกังวล ด้านความมีชีวิตชีวา และการคำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่ ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์โควิด-19

สุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน	Mean	S.D.	ความหมายระดับสุขภาวะจิต
1. ท่านถูกรบกวนด้วยความรู้สึกกระวนกระวายใจ หรือจาก "อาการทางประสาท" ในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	2.34	.78	แย
2. ท่านรู้สึกมีภาวะเครียดในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	2.16	.64	แย
3. ท่านรู้สึกกังวลใจ หรือผิดหวังในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	2.15	.66	แย
4. ท่านรู้สึกผ่อนคลาย สบายตัว หรือเครียดมากในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	2.20	.74	แย
5. ท่านรู้สึกว่าตนเองอยู่ภายใต้ความรู้สึกเครียด หรือความรู้สึกกดดันในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	1.95	.81	แย

ตาราง 5 แสดงสุขภาพจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์ โควิด-19 (ต่อ)

สุขภาพจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน	Mean	S.D.	ความหมายระดับ สุขภาพจิต
รวมมิติความวิตกกังวล	1.72	.71	แย่
6. ท่านรู้สึกหดหูในตลอดช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	2.50	.84	แย่
7. ท่านรู้สึกท้อแท้และเศร้าหมองในตลอดช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	2.05	.94	แย่
8. ท่านรู้สึกเศร้า สิ้นหวังและรู้สึกว่ามปัญหาหมากเกินกว่าที่ท่านจะรับไหวในช่วงตลอดระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	2.68	.80	ปานกลาง
รวมมิติภาวะซึมเศร้า	2.41	.62	แย่
9. โดยทั่วไปท่านมีความรู้สึกอย่างไรในช่วงตลอดระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	1.74	.76	แย่
10. ท่านรู้สึกมีความสุข ฟังพอใจกับชีวิตส่วนตัวของท่านในช่วงตลอดระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	1.86	.81	แย่
11. ชีวิตประจำวันของท่านเต็มไปด้วสิ่งที่น่าสนใจตลอดช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	1.52	.95	แย่
12. ท่านรู้สึกสดใส ไร่เรงเบิกบานใจในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	1.59	.90	แย่
รวมมิติสุขภาพะเชิงบวก	1.68	.86	แย่
13. ท่านสามารถควบคุมพฤติกรรม ความคิด อารมณ์และความรู้สึกของท่านได้เป็นอย่างดีตลอดช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	3.69	.70	ปานกลาง
14. ท่านมีอารมณ์ที่มั่นคงและมั่นใจในตัวเองตลอดช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	3.48	.88	ปานกลาง
15. ท่านเคยรู้สึกว่าท่านมีอาการหลงลืม หรือสูญเสียการควบคุมทั้งทางด้านการแสดงออก การพูด ความคิด และความรู้สึกในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	3.66	.90	ปานกลาง
รวมมิติการควบคุมตนเอง	3.61	.83	ปานกลาง
16. ท่านมีพลัง มีความกระตือรือร้น หรือมีชีวิตชีวามากแค่ไหนในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	2.55	.78	แย่
17. ท่านตื่นมาด้วความรู้สึกสดชื่นและได้รับการพักผ่อนที่เพียงพอตลอดช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	1.78	.99	แย่
18. ท่านรู้สึกกระฉับกระเฉงหรือรู้สึกเฉื่อยชาตลอดช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	2.08	.68	แย่
19. ท่านรู้สึกเหนื่อยมาก หรือหมดเรี่ยวแรงในช่วงตลอดระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	1.61	1.05	แย่
รวมมิติความมีชีวิตชีวา	2.00	.89	แย่
20. ท่านถูกรบกวนจากอาการเจ็บป่วยด้วโรคภัยไข้เจ็บ หรือ อาการผิดปกติของร่างกายบ่อยแค่ไหนในตลอดช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	3.21	.75	ปานกลาง
21. ท่านรู้สึกแข็งแรงพอที่จะทำกิจกรรมที่ตนเองชอบในตลอดช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	3.99	.65	ปานกลาง
22. ท่านมีความกังวลในเรื่องสุขภาพของท่านในช่วงตลอดระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา	1.64	1.30	แย่
รวมมิติภาวะสุขภาพทั่วไป	2.94	.90	แย่
รวมระดับสุขภาพจิต	2.38	.20	แย่

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 6 สามารถเขียนสมการเพื่อใช้ประกอบการทำนายระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินได้ ดังนี้ $Y = -4.21X_1 - .38X_2 - .69X_{4b} + 98X_{4c} - .93X_5 + 1.95X_6 + 55.52$ โดยจากสมการ และตารางข้างต้นชี้ให้เห็นว่า X_1 , X_2 , X_{4b} , X_{4c} , X_5 และ X_6 สามารถนำมาใช้ในการทำนายระดับ

สุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินได้อย่างถูกต้อง 42% และพบว่า จาก 6 ปัจจัยที่ผ่านการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นมี 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศ การรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านกายภาพ และการบริหารจัดการองค์กรที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

ปัจจัย*	ระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน		
	B	t	95% CI
ค่าคงที่	55.52**	3.96	[27.91, 83.13]
X_1	- 4.21*	- 2.93	[- 7.03, - 1.38]
X_2	-.38	- 1.34	[-.93, .18]
X_{4b}	-.69	- 1.10	[- 1.91, .54]
X_{4c}	.98	1.68	[-.17, 2.13]
X_5	-.93**	- 4.86	[- 1.30, -.55]
X_6	1.95**	6.36	[1.35, 2.55]
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล			
R^2	.42		
F	11.13		

หมายเหตุ N = 317 คน

a กำหนดค่าตัวแปรปัจจัยต่างๆ X_1 = เพศ X_2 = อายุ X_{4b} = ระยะขณะการปฏิบัติการบินตามเส้นทาง X_{4c} = ระยะหลังการนำเครื่องบินร่อนลงจอด X_5 = การรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ และ X_6 = การบริหารจัดการองค์กร

*p < 0.05 **p < 0.01

สำหรับปัจจัยด้านเพศ (X_1) พบว่าเพศหญิงโดยเฉลี่ยมีคะแนนความคิดเห็นต่อระดับสุขภาวะจิต 4.21 คะแนนสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $B_1 = - 4.21$, $t(310) = - 2.93$, $p < 0$. ในส่วนของปัจจัยด้านการรับรู้

สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ (X_5) อธิบายได้ว่า ทุกๆ 1 คะแนนความคิดเห็นที่เพิ่มขึ้นต่อการรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

สายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จะลดลงเฉลี่ยประมาณ .93 คะแนน $B5 = -.93$, $t(310) = -4.86$, $p < 0.01$ และสำหรับปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร (X_6) พบว่า ทุกๆ 1 คะแนนความคิดเห็นที่เพิ่มขึ้นต่อการรับรู้การบริหารจัดการองค์กร ระดับสุขภาพจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณ 1.95 หน่วย $B6 = 1.95$, $t(310) = 6.36$, $p < 0.01$

สรุปและอภิปรายผลการศึกษานิววิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระดับสุขภาพจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ประกอบด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศ ปัจจัยด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ และปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

ปัจจัยด้านเพศ (X_1) จากการศึกษาพบว่า ระดับสุขภาพจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพศหญิงมีระดับสุขภาพจิตดีกว่าระดับสุขภาพจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเพศหญิงเป็นเพศที่สามารถรับแรงกดดันจากความคาดหวังของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และเป็นเพศที่มีความอดทนสูง เนื่องจากเป็นเพศที่ถูกวางกรอบให้ต้องรับผิดชอบหลายบทบาทพร้อมๆ กัน เช่น การทำงานทั้งในบ้าน และนอกบ้าน การตั้งครร์รภ์ รวมถึงการควบคุมอารมณ์ไม่ให้แสดงออกถึงความรู้สึกต่างๆ เมื่อตนเองมีความรู้สึกในด้านลบ (สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, 2553) ดังนั้นอาจอนุมานได้ว่าเพศหญิงจะสามารถรับมือกับแรงกดดัน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี ใน

ขณะที่เพศชาย เป็นเพศที่ถูกวางกรอบให้มีความแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ และสามารถแสดงออกได้ถึงอารมณ์ และความรู้สึกต่างๆ ซึ่งอาจอนุมานได้ว่า เพศชายมีแนวโน้มที่จะแสดงออกได้ถึงสิ่งที่ตนรู้สึก ทั้งอารมณ์ก้าวร้าว โกรธ หรืออารมณ์รุนแรงได้มากกว่าเพศหญิง (สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, 2553) จากผลการศึกษาดังกล่าวมีความขัดแย้งกับผลการศึกษาของ กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ (2555) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุไทย โดยพบว่า ผู้สูงอายุเพศชายมีระดับสุขภาพจิตดีกว่าผู้สูงอายุเพศหญิง เนื่องจากผู้สูงอายุเพศชายสามารถรับมือกับความรู้สึกหงา และโดดเดี่ยวได้ดีกว่าเพศหญิง ในขณะที่ผู้สูงอายุเพศหญิงมีความรู้สึกที่ต้องการพึ่งพาจากผู้อื่นมากกว่าเพศชายเมื่อต้องแก้ปัญหาตามลำพัง ดังนั้นความแตกต่างของผลการอภิปรายข้อมูล อาจขึ้นอยู่กับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา และสถานการณ์ที่ต่างกัน

ปัจจัยด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ (X_5) พบว่า การรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อระดับสุขภาพจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน กล่าวคือ แม้ว่าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีการรับรู้ที่ดีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 แต่พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินกลับมีระดับสุขภาพจิตลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินยังมีความกังวลในปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น การเติบโตของสายการบิน ความมั่นคงในการทำงาน และการปรับลดเงินเดือนของพนักงาน เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่อยู่นอกเหนือจากปัจจัยที่ส่งผลในเรื่องของการรับรู้ถึงความปลอดภัยในระหว่าง

การปฏิบัติงาน จึงอาจมีผลทำให้ความสามารถของบุคคลในการรักษาความสมดุลของสภาวะจิตลดลงได้ นอกจากนี้ ผลการศึกษาวิจัยชี้ให้เห็นว่าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินส่วนน้อยมีการรับรู้เกี่ยวกับมาตรการปฏิบัติงานที่ปลอดภัย ดังนั้น แม้ว่าสายการบินต้นสังกัดจะมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้ แต่ถ้าไม่มีมาตรการในการปฏิบัติงานที่แจ้งให้ทราบอย่างชัดเจนก็ย่อมทำให้ระดับสภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินลดลงได้ ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ปวีตรา ทองมา และสุวิภา วิวัฒน์วานิช (2560) ในประเด็นที่ว่า บรรยากาศความปลอดภัยในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาวะจิตของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งการรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพที่เพิ่มมากขึ้นจะมีส่วนเสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานมีสภาวะจิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดความปลอดภัย และอาชีวอนามัยในสถานที่ทำงาน อันหมายถึงการดูแลทั้งด้านความปลอดภัยที่อาจก่อให้เกิดอันตรายในขณะปฏิบัติงาน และการดูแลสุขภาพของพนักงาน (สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน, 2563) โดยเมื่อผู้ปฏิบัติงานได้รับการดูแลด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในขณะปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานจะมีระดับสภาวะจิตที่ดี แต่หากมีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่สามารถสร้างความกังวลให้แก่พนักงานก็อาจส่งผลให้ระดับสภาวะจิตของพนักงานลดลงได้

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร (X_6) พบว่า การบริหารจัดการองค์กรของสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีอิทธิพลส่งผลในเชิงบวกต่อระดับสภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์การ

แพร่ระบาดของโควิด-19 กล่าวคือ หากพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินรับรู้ว่าคุณภาพบริการบินต้นทุนต่ำให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการองค์กรในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินจะมีระดับสภาวะจิตที่ดีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินรับรู้ว่าคุณภาพบริการบินต้นสังกัดมีการบริหารจัดการองค์กรที่ดีที่สามารถสร้างความปลอดภัยและเอื้อประโยชน์ต่อพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในการปฏิบัติการบินให้บริการบนอากาศยานได้ ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ University of Southern California (USC) and Pricewaterhouse Coopers (PwC) (2020) ในเรื่องของหลักการบริหารสภาวะของพนักงานในฐานะนักทรัพยากรขององค์กรที่สังเกตเห็นว่า องค์กรที่มีการบริหารจัดการที่ดีจะสามารถยกระดับสภาวะที่ดีในมิติต่างๆ รวมถึงสภาวะจิตของพนักงานในการทำงานได้ ดังนั้นอาจอนุมานได้ว่าเมื่อสายการบินต้นสังกัดมีการบริหารจัดการที่ดีในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เช่น มีนโยบายและระเบียบปฏิบัติในเรื่องของการทำความสะอาดห้องโดยสารทุกครั้งหลังการปฏิบัติการบิน พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่ปฏิบัติการให้บริการบนอากาศยานจะรับรู้ได้ถึงความปลอดภัย และมีความมั่นใจในองค์กรของตน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้
สำหรับปัจจัยด้านเพศ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพศหญิงมีระดับสภาวะจิตดีกว่าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพศชาย เพราะเพศหญิงเป็นเพศที่สามารถรับแรงกดดัน และความคาดหวังได้ดี รวมถึงมีความอดทนสูง ดังนั้นการพัฒนาเพื่อยกระดับการบริหารจัดการรูปแบบการให้บริการบนอากาศยานให้ดีขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่

ระบาดของโควิด-19 สายการบินต้นทุนต่ำควรมีการเพิ่มอัตราการจ้างพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพศหญิงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ให้มากขึ้น เนื่องจากพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพศหญิงสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถรับมือกับแรงกดดันที่เกิดขึ้นจากความคาดหวังของผู้โดยสารในการให้บริการบนอากาศยานได้ดีกว่าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพศชาย

สำหรับปัจจัยด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสายการบินต้นทุนต่ำที่ปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีทัศนคติเห็นด้วยกับหลายๆ ปัจจัยที่ถูกปรับเปลี่ยน และพัฒนาให้เหมาะสมกับการให้บริการของสายการบินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สามารถยกระดับสุขภาพจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินให้อยู่ในระดับดีได้ ดังนั้นแนวทางในการยกระดับการบริหารจัดการรูปแบบการให้บริการบนอากาศยานที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมการทำงานด้านกายภาพ คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้สายการบิน ปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการการปฏิบัติงานในสถานการณ์โควิด-19 ให้กับพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินอย่างสม่ำเสมอ และหลากหลายช่องทางทางประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดแนวทางในการให้บริการที่เป็นมาตรฐาน และรวดเร็วมากขึ้น

สำหรับปัจจัยด้านการบริหารจัดการองค์กร ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินส่วนใหญ่มีทัศนคติเห็นด้วยกับนโยบายและระเบียบข้อปฏิบัติต่างๆ ที่สายการบิน

ต้นทุนต่ำกำหนด และนำมาใช้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เนื่องจากเป็นการกำหนดนโยบาย และระเบียบข้อปฏิบัติต่างๆ ที่ส่งเสริมด้านความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ดังนั้นแนวทางการยกระดับการบริหารจัดการรูปแบบการให้บริการบนอากาศยานของสายการบินต้นทุนต่ำในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ให้มีความสอดคล้องกับระดับสุขภาพจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน จึงควรมุ่งเน้นการสร้างความรู้สึก และทัศนคติเชิงบวกในด้านการบริหารจัดการองค์กรให้แก่พนักงาน เช่น การจัดให้มีการฝึกอบรม และชี้แจงเกี่ยวกับมาตรการ และนโยบายต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

เนื่องจากการเก็บข้อมูลเกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงทำให้การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นไปได้ยาก ดังนั้นหากมีการศึกษาในครั้งต่อไป ผู้ทำวิจัยจึงควรวางแผนในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

นอกจากนี้ควรทำการศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เช่น ความแตกต่างของวัฒนธรรม หรือหากการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยเชิงลึก และมีมิติมากขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยสามารถนำกรอบแนวคิดงานวิจัยไปใช้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น กลุ่มตัวอย่างในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการโรงแรม ซึ่งวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผล

ต่อระดับสุขภาวะจิตของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ดังนั้นการศึกษาจากปัจจัยที่แตกต่างกัน รวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน อาจส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อผลการศึกษาที่แตกต่างกันได้

เอกสารอ้างอิง

- กองเศรษฐกิจการบิน ฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมการบิน. (2563). รายงานสถิติขนส่งทางอากาศ ไตรมาสที่ 1 - 2 ประจำปีพ.ศ. 2563. <https://www.caat.or.th/th/archives/52894>.
- กิ่งแก้ว ททรัพย์พระวงศ์. (2555). สุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุไทย. *BU Academic Review*, 11(2), 99–110.
- เฉอศานต์ ศรีสัจจ (2563). ทางเลือก-ทางรอด “สายการบิน” ยุค COVID-19. <https://news.thaipbs.or.th/content/295197>
- ดารวันต์ ริกสัตย์. (2557). อิทธิพลของลักษณะทางพุทธที่มีต่อสุขภาวะจิตของวัยรุ่นที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาจิตเยาวชนแบบบูรณาการ ณ ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีความเข้มแข็งในการมองโลกเป็นตัวแปรส่งผ่าน [ปริญญาณิพนธ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ธีรน้อย ศิริเลขอนันต์. (2552). การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน และระดับความเครียดกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน [สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ].
- นันทกานต์ สายปิ่น. (2555). การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จตามตัวชี้วัดการบริหารจัดการของกรมส่งเสริมการปกครอง กรณีศึกษา เทศบาลตำบลแม่ทะ อำเภอมะเข็ญจังหวัดลำปาง [สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเนชั่น].
- ปริชมน แสงมาน. (2555). การศึกษาสุขภาวะทางจิตของแกนนำผู้ติดเชื้อเฮชไอวี เขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปวีตรา ทองมา และสุวิณา วิวัฒน์วานิช. (2560). ปัจจัยทำนายสุขภาวะของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยรัฐ. *Journal of Nursing Science Chulalongkorn University*, 29, 30–41.
- ปวีตา ลากละมุล. (2557). ความเครียดในองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท ไอ.เทค.คอมมูนิเคชั่น จำกัด [สารนิพนธ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน). (2563). คู่มือความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานสำหรับลูกจ้างทั่วไปและลูกจ้างเข้าทำงานใหม่. T-OHS.
- สมชาย วรภิเกษมสกุล. (2554). ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สมพร รุ่งเรืองกลกิจ. (2553). เพศภาวะกับสุขภาพจิต. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 55, 109–118.

- สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย: CAAT. (2564). *ประกาศสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย เรื่อง แนวปฏิบัติในการให้บริการผู้โดยสารสำหรับเส้นทางการบินภายในประเทศ ในระหว่างสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (ฉบับที่ 6)*. สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย: CAAT
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *สถานการณ์การท่องเที่ยวโลก. Tourism Economic Review: รายงานสภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว, 1(4), 6*. สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- อาพัทธ์ เตียวตะกุล, รุจิราภรณ์ พันธุ์รงค์, กนกพร ทัพภูตา, และเกริกเกียรติ สิงห์ทอง. (2564). ความสัมพันธ์ของกิจกรรมทางกายกับสภาวะทางจิตของนิสิตครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารศึกษาศาสตร์ศึกษา และสันตนาการ, 47(1), 166–174*.
- อาริยา สุขโต. (2564). *วิกฤตโควิด-19 กับการปรับตัวของธุรกิจการบิน*. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- Bradburn, N. M. (1966). *The structure of psychological well-being*. Chicago: Aldine.
- Dupuy, H. J. (1977). The general well-being schedule. In Mcdowell, & Clair Newell (Eds.), *Measuring health: a guide to rating scales and questionnaires*. Oxford University Press.
- Dupuy, H. J. (1984). *The psychological general well-being (PGWB) index: Assessment of quality of life in clinical trials of cardiovascular therapies*. Le Jacq Publishing.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. and Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th Edition). Pearson.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (Second edition). Guilford.
- University of Southern California (USC) and PwC. (2563). *4 หลักการบริหารสุขภาวะพนักงานในฐานะทรัพย์ากรขององค์กร*. University of Southern California (USC) and PwC.

ความพึงพอใจและความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19

Satisfaction and Opinions of Instructional Management in the Music Skills Practice Course During The Covid-19 Pandemic

สุธาสินี ธีระพันธ์¹, เฉลิมพล โลหะมาตย์², ณัฐพงษ์ ประทุมชัน³

Suthasinee Theerapan¹, Chaloeapol Lohamart², Natthapong Prathumchan³

Received: 15 February 2022

Revised: 17 June 2022

Accepted: 28 17 June 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 2) ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ในแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยแบ่งออก 2 ส่วนหลัก คือ ด้านความพึงพอใจและความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรี สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$) ($S.D. = 0.92$) โดยมีความพึงพอใจต่อการจัดการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลมากที่สุด รองลงมา คือ คุณภาพของสื่อออนไลน์ที่ใช้ในการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมในการเรียน และนิสิตมีความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ว่า มีความสะดวกสบายและได้เรียนรู้โปรแกรมที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ และมีความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรค คือ สัญญาณอินเทอร์เน็ตขัดข้อง สภาพแวดล้อมในการเรียนไม่เอื้ออำนวย และยังขาดอุปกรณ์เครื่องดนตรีที่ใช้การเรียน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจและความคิดเห็น, การจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรี, สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19

¹ อาจารย์ ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 098-2289295, อีเมล: suthasinee.t@msu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 090-0208882, อีเมล: chaloempol@msu.ac.th

³ อาจารย์ ประจำวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 094-1688692, อีเมล: Natthapong.p@msu.ac.th

¹ Lecturer, College of Music, Mahasarakham University, Tel. 098-2289295, E-mail: suthasinee.t@msu.ac.th

² Assistant Professor, College of Music, Mahasarakham University, Tel. 090-0208882, E-mail: chaloempol@msu.ac.th

³ Lecturer, College of Music, Mahasarakham University, Tel. 094-1688692, E-mail: Natthapong.p@msu.ac.th

Abstract

The objectives of this research were. - 1) to study satisfaction of instructional management in the Music Skills Practice Course during the COVID-19 pandemic, and 2) to study opinions and suggestions of instructional management in the Course during the Pandemic. The sample in this study were 90 sophomores studying at the College of Music, Mahasarakham University. The Research Instrument was a questionnaire on a 5-level rating scale. Statistical methods used were arithmetic mean and standard deviation.

It was found that the students were satisfied with the instructional management in the Music Skills Practice Course. Overall, satisfaction was at a moderate level ($\bar{X} = 2.86$) (S.D.=0.92). The highest satisfaction was for instructional management and evaluation, followed by quality of online media used in teaching and learning and the learning environment. The students had an opinion on the benefits that come from the management of online teaching. There were problems and obstacles to convenience and learning with the programs used in online learning when the internet signal was interrupted. The learning environment is not conducive to learning and Also lacks musical instruments used in learning.

Keywords: Satisfaction and opinions, instructional management in the Music Skills Practice Course, The COVID-19 pandemic

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาในช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 19 ส่งผลให้มหาวิทยาลัยต่างๆ จำกัดให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์ โดยในแต่ละมหาวิทยาลัยต่างหันมาลงทุนเพื่อพัฒนาระบบการสอนออนไลน์และพัฒนาอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา 19 ส่งผลให้สถาบันการศึกษาต่างๆ ไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนตามปกติได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม ซึ่งการเรียนการสอนแบบออนไลน์ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงต้องคำนึงถึงการมี

ปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนและผู้เรียนที่จะช่วยส่งผลทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองและยังส่งผลให้การเรียนรู้อาจมีประสิทธิภาพ (วิทยา วาโย, 2563)

การจัดการเรียนการสอนดนตรีผ่านสื่อออนไลน์ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนในช่วงที่ประเทศไทยเกิดวิกฤติการระบาดของไวรัสโคโรนา 19 ในแต่ละสถาบันกำหนดให้ครูผู้สอนทุกคนจัดการเรียนการสอนดนตรีผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งการสอนดนตรีออนไลน์เป็นเรื่องใหม่สำหรับครูไทย และลงทุนสูงเพื่อต้องซื้อเครื่องมือหลายชิ้น อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนต้องหันไปพัฒนาการเรียนการสอนดนตรีแบบออนไลน์ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการเรียนและได้ฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง (สุกรี เจริญสุข, 2564)

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นมหาวิทยาลัยดนตรีแห่งหนึ่งในไทยที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของไวรัสโคโรนา 19 ส่งผลให้เกิดปัญหาในการสอน โดยเฉพาะในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีและการปฏิบัติรวมวง ซึ่งในปัจจุบันวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ได้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาซ่อมแซมอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์พร้อมทั้งได้ประชุมหารือเกี่ยวกับมาตรการในการจัดการเรียนการสอนในช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 19 อยู่เสมอ แต่ด้วยสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา 19 ยังคงมีความรุนแรงอยู่ในปัจจุบัน และส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์จำเป็นต้องยืดระยะเวลาออกไปโดยไม่กำหนด

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีในระดับอุดมศึกษาเป็นการเรียนการสอนดนตรีระดับสูงที่มีหลักสูตรเพื่อมุ่งเน้นวิชาชีพดนตรี โดยมีการจัดการเรียนการสอนให้คิดอย่างบูรณาการทั้งเนื้อหาทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ โดยแนวทางการจัดการชั้นเรียนในรายวิชาดนตรีในระดับอุดมศึกษา ต้องประกอบไปด้วยการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการเวลา การสร้างวินัยและปฏิสัมพันธ์เชิงบวกในชั้นเรียน และให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล (ผานิก หวังพานิช, 2560)

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีผ่านสื่อออนไลน์ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีในรูปแบบออนไลน์

ที่ผ่านมา เพื่อสำรวจความพึงพอใจและรับฟังความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางแก้ไขการจัดการเรียนการสอนดนตรีในรูปแบบออนไลน์ให้กับผู้ที่สนใจและสถาบันสอนดนตรีที่กำลังประสบปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีในรูปแบบออนไลน์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะปฏิบัติดนตรีในช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 19 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะปฏิบัติดนตรีในช่วงการระบาดของไวรัสโคโรนา 19 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย คือนิสิตผู้ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาทักษะปฏิบัติดนตรีของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 1/2564 จำนวน 428 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกนิสิตชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาขับร้องพื้นฐานและรายวิชาขับร้องประสานเสียงในภาคเรียนที่ 1/2564 จำนวน 90 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ในแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน และความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีภายใต้การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ผ่านการประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ทั้งหมด 3 ท่าน (IOC = 0.97)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ และให้นิสิตเข้าทำแบบสอบถามหลังจากการจัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1/2564 เสร็จสิ้นลง โดยมีระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 18 ตุลาคม 2564 ถึง วันที่ 18 พฤศจิกายน 2564 หลังจากที่ได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ และทำการจำแนกข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีผ่านสื่อออนไลน์ โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด (Close Ended Questionnaire) ใช้การเก็บข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จากนั้นนำไปวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่ามาเทียบเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 คะแนน
หมายความว่า ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 คะแนน
หมายความว่า ระดับความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 คะแนน
หมายความว่า ระดับความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 คะแนน
หมายความว่า ระดับความพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 คะแนน
หมายความว่า ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

โดยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์
ในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีผ่านสื่อออนไลน์ ด้วยคำถามปลายเปิด (open-ended questions) โดยนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนา

ผลการศึกษา

ในการนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะปฏิบัติดนตรีในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด 19 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นเพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.3 และเป็นเพศหญิงรองลงมา

คิดเป็นร้อยละ 26.7 ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 90 คน โดย

ทุกคนมีพฤติกรรมการเข้าเรียน ดังรายละเอียดตามตาราง ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 พฤติกรรมการเข้าเรียนออนไลน์ของนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

พฤติกรรมการเข้าเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ	78	86.66
2. เข้าเรียน 12-14 ครั้ง	10	11.11
3. เข้าเรียน 9-11 ครั้ง	2	2.22

จากตาราง 1 พบว่า นิสิตผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 86.66 รองลงมา เข้าเรียน 12-14 ครั้ง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ

11.11 และผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนน้อยที่สุดมีพฤติกรรมเข้าเรียน 9-11 ครั้ง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.22

ตาราง 2 โปรแกรมที่ใช้ในการเรียนออนไลน์

โปรแกรมที่ใช้ในการเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. Google meet	75	83.33
2. Cisco webex meeting	72	80
3. Zoom meeting	24	26.66
4. Microsoft team	15	16.66
5. Facebook	13	14.44
6. Line	3	3.33

จากตาราง 2 พบว่า โปรแกรมที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการเรียนออนไลน์มากที่สุดคือ โปรแกรม Google meet คิดเป็นร้อยละ 83.33 รองลงมา คือ โปรแกรม Cisco webex meeting ร้อยละ 80 รองลงมา คือ โปรแกรม Zoom meeting

ร้อยละ 26.66 และรองลงมา คือ โปรแกรม Microsoft team คิดเป็นร้อยละ 16.66 และโปรแกรมที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการเรียนน้อยที่สุดคือ โปรแกรม Facebook คิดเป็นร้อยละ 14.44 และโปรแกรม Line คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตาราง 3 สถานที่ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ (ผู้ตอบแบบสอบถาม 1 คน เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

สถานที่ที่ใช้ในการเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. บ้าน	75	83.33
2. หอพัก	71	78.88
3. ร้านอาหาร/ร้านกาแฟ	5	5.55
4. บริเวณรอบมหาวิทยาลัย	3	3.33

จากตาราง 3 พบว่า สถานที่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการเรียนออนไลน์มากที่สุดคือ บ้าน โดยคิดเป็นร้อยละ 83.33 รองลงมา คือ หอพัก คิดเป็นร้อยละ 78.88 รองลงมา คือ ร้าน

อาหาร/ร้านกาแฟ คิดเป็นร้อยละ 5.55 และสถานที่ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการเรียนน้อยที่สุดคือ บริเวณรอบมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตาราง 4 อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียน

อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อินเทอร์เน็ตโทรศัพท์มือถือ	84	93.33
2. อินเทอร์เน็ตบ้าน/ร้านกาแฟ	29	32.22
3. อินเทอร์เน็ตมหาวิทยาลัย	3	3.33

จากตาราง 4 พบว่า อินเทอร์เน็ตที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการเรียนออนไลน์มากที่สุดคือ อินเทอร์เน็ตโทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 93.33

รองลงมา คือ อินเทอร์เน็ตบ้าน/ร้านกาแฟ คิดเป็นร้อยละ 32.22 และอินเทอร์เน็ตที่ใช้น้อยที่สุดคือ อินเทอร์เน็ตมหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 3.33

ตาราง 5 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. โทรศัพท์มือถือ	85	88.88
2. คอมพิวเตอร์/แล็ปท็อป	33	36.66
3. แท็บเล็ต/ไอแพด	20	22.22

จากตาราง 5 พบว่า อุปกรณ์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในการเรียนมากที่สุดคือ โทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 88.88 รองลงมา คือ

คอมพิวเตอร์/แล็ปท็อป คิดเป็นร้อยละ 36.66 และอุปกรณ์ที่ใช้น้อยที่สุดคือ แท็บเล็ต/ไอแพด คิดเป็นร้อยละ 22.22

2. ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะปฏิบัติดนตรีในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด 19 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติ

ทักษะดนตรี ผู้วิจัยจะนำเสนอทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจของนิสิตในด้านการจัดการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลของผู้เรียน ด้านคุณภาพของสื่อออนไลน์ที่ใช้ในการเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อมในการเรียน โดยรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 6 ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะปฏิบัติดนตรีในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด 19 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความพึงพอใจในภาพรวม	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ด้านการจัดการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล	3.04	0.93	ปานกลาง
2. ด้านคุณภาพของสื่อออนไลน์ที่ใช้ในการเรียนการสอน	2.89	0.87	ปานกลาง
3. ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียน	2.67	0.96	ปานกลาง
รวม	2.86	0.92	ปานกลาง

จากตาราง 6 การสำรวจความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ในภาพรวม พบว่านิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$) (S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อด้านการจัดการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านคุณภาพของสื่อออนไลน์ที่ใช้ในการเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อมในการเรียน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีภายใต้การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 จากข้อมูลที่ได้จากการสอบถามนิสิต สามารถสรุปได้ว่า

1. ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีผ่านสื่อออนไลน์

1.1 ด้านความความสะดวกสบาย

นิสิตผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากให้ความเห็นว่า การเรียนออนไลน์มีความสะดวกสบาย โดยสามารถเรียนได้ทุกที่ ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัย สามารถเรียนคนเดียวได้โดยไม่ต้องรวมกลุ่ม ซึ่งเป็นการช่วยแก้ปัญหาในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด 19 ได้อย่างดี อีกทั้งยังช่วยให้นิสิตที่ต้องทำงานเสริมเพื่อหารายได้ระหว่างเรียน สามารถมีเวลาทำงานเสริมและเรียนควบคู่ไปได้อีกด้วย

1.2 ด้านการเรียนรู้โปรแกรมที่ใช้ในการเรียนออนไลน์

การเรียนออนไลน์ทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้โปรแกรมและสื่อออนไลน์ต่างๆ ซึ่งมีประโยชน์อย่างมาก และนิสิตสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปปรับใช้ในการทำงานในอนาคตได้

2. ปัญหาที่พบจากการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีผ่านสื่อออนไลน์

2.1 ด้านการเรียนรู้ออนไลน์

การเรียนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีมีความสะดวกสบาย และช่วยแก้ปัญหาในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด 19 ได้ก็จริง แต่จากการสำรวจความเห็นของนิสิต โดยส่วนมาให้เห็นว่า การเรียนปฏิบัติทักษะดนตรีรูปแบบออนไลน์นั้น ไม่สามารถทำให้นิสิตเรียนรู้การปฏิบัติทักษะด้านดนตรีได้อย่างเต็มที่เท่ากับการเรียนในห้องเรียนที่มีอาจารย์ผู้สอนคอยสอนประกบกับผู้เรียนแบบตัวต่อตัว เนื่องจากการสอนการปฏิบัติทักษะดนตรีผ่านสื่อออนไลน์นั้น นิสิตจะต้องคอยสังเกตวิธีการปฏิบัติบทเพลงต่างๆ ผ่านจอคอมพิวเตอร์ ซึ่งในรายละเอียดที่ลึกซึ้งนั้นไม่สามารถทำให้เข้าใจในการปฏิบัติได้ เช่น ในช่วงจังหวะเพลงที่นิสิตไม่เข้าใจ อาจารย์ไม่สามารถนับไปพร้อมกันกับนิสิตได้ หรือโทนเสียงที่ผ่านสื่อออนไลน์มานั้นอาจมีความไม่ชัดเจนมากพอ จึงอาจจะส่งผลให้ผู้เรียนและผู้สอนสื่อสารผิดพลาดกันได้ เป็นต้น

2.2 ด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต

ในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์นั้น หากระบบอินเทอร์เน็ตของผู้สอนและผู้เรียนมีปัญหาจะทำให้การสื่อสารติดขัด คุณภาพเสียงที่นำเสนอและการสื่อสารจะไม่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความไม่เข้าใจในการเรียน เกิดความไม่กระตือรือร้นและทำให้การสอนล่าช้า

2.3 ด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ ทั้งคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต ไอแพด เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนออนไลน์ แต่นิสิตหลายคนยังขาดทุนทรัพย์ในการซื้ออุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตที่มีสัญญาณความเร็วสูง เนื่องจากปัญหาในด้านภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว

2.4 ด้านเครื่องดนตรีที่ใช้ในการเรียน

ในการเรียนการสอนปฏิบัติทักษะดนตรีนั้น ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องดนตรีในการเรียนและการฝึกซ้อมเป็นอย่างมาก และนิสิตที่เรียนสาขาดุริยางคศิลป์บางส่วนยังไม่มีเครื่องดนตรีส่วนตัว เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่มีราคาสูง ซึ่งโดยปกติแล้ว นิสิตจะใช้เครื่องดนตรีที่ภาควิชาโดยยืมเรียนจนจบการศึกษา ดังนั้นเมื่อประสบกับปัญหาการระบาดของไวรัสโควิด 19 นิสิตเหล่านี้จึงประสบปัญหาการเรียนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีเป็นอย่างมาก เนื่องจากขาดแคลนเครื่องดนตรีในการเรียน

2.5 ด้านสุขภาพ

ลักษณะการเรียนออนไลน์ เป็นกิจกรรมการเรียนที่ผู้เรียนจะต้องเรียนอยู่กับคอมพิวเตอร์คนเดียวเป็นเวลานาน จึงส่งผลให้เกิดภาวะความเครียดสะสม ที่ต้องพบกับงานที่ได้รับมอบหมายมากขึ้นโดยไม่มีเพื่อนคอยช่วยเหลือ มีสิ่งรบกวนสมาธิในการเรียนอยู่เสมอทำให้แรงจูงใจในการเรียนลดลง อีกทั้งขาดกิจกรรมทางกายทำให้ออกกำลังกายน้อยลง

2.6 ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียน

จากการสอบถามนิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเรื่องสถานที่ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์แล้วนั้นพบว่า นิสิตโดยส่วนมากเรียนออนไลน์ที่บ้านและหอพัก ซึ่งในขณะที่การเรียนปฏิบัติทักษะดนตรีนั้นจำเป็นต้องใช้เสียงในการเรียนค่อนข้างมาก และนิสิตส่วนมากให้เห็นว่า บ้านและหอพักไม่เหมาะสมเป็นสถานที่ที่ใช้ในการเรียนปฏิบัติทักษะดนตรี เนื่องจากบ้านเป็นสถานที่ที่ครอบครัวอยู่ร่วมกันหลายคน และหอพักเป็นสถานที่ที่นิสิตหลายคนอาศัยอยู่ จึงไม่สามารถใช้เสียงดังได้

3. ข้อเสนอแนะของนิสิตผู้ตอบแบบสอบถาม

3.1 ด้านมหาวิทยาลัยและคณะ/วิทยาลัย

1) มหาวิทยาลัยควรมีการจัดหาสิ่งสนับสนุนที่มีความจำเป็นที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ให้กับนิสิต พร้อมทั้งจัดโครงการอบรมการใช้สื่อหรือโปรแกรมในการเรียนการสอนออนไลน์ให้กับอาจารย์และนิสิต เพื่อให้สามารถใช้งานโปรแกรมต่างๆ ในการเรียนการสอนได้เต็มประสิทธิภาพมากขึ้น

2) มหาวิทยาลัยควรมีการลดค่าเทอมและยืดระยะเวลาการชำระค่าเทอมให้มีเวลามากขึ้น เพื่อช่วยเหลือนิสิตที่มีรายได้น้อย

3) คณะ/วิทยาลัยควรจัดให้มีการยืมอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ ทั้งเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนออนไลน์ให้กับนิสิตที่ขาดทุนทรัพย์ในการซื้ออุปกรณ์ในการเรียน

4) คณะ/วิทยาลัยควรมีการอนุญาตให้นิสิตเข้าไปซ่อมที่คณะ/วิทยาลัยได้ โดยมีมาตรการในการจำกัดจำนวนคนเข้าฝึกซ้อม การตรวจเชื้อโควิด 19 เบื้องต้น (Antigen test kit) และมีการทำความสะอาดหลังการเข้าฝึกซ้อมทุกครั้ง

3.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน

1) อาจารย์ผู้สอนควรเข้าใจในบริบทการเรียนออนไลน์ และเน้นที่ตัวผู้เรียน ลดปริมาณการสั่งงานในรูปแบบกลุ่ม และสอนในเนื้อหาที่ไม่หนักมากเพื่อช่วยลดความเครียดในการเรียนออนไลน์ให้กับนิสิต

2) อาจารย์ผู้สอนควรสำรวจพฤติกรรมการเรียนของนิสิตทุกครั้ง เนื่องจากมีนิสิตหลายคนที่ไม่สนใจในการเรียน โดยเข้ามาเรียนออนไลน์และไม่สนใจในการเรียน

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจและความคิดเห็นของนิสิตต่อการจัดการ

เรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด 19 วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามนั้น จากกลุ่มตัวอย่างการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิตชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาขับร้องพื้นฐานและรายวิชาขับร้องประสานเสียง ทั้งหมด 90 คน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด 19 พบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$) ($S.D. = 0.92$) โดยนิสิตมีความพึงพอใจต่อการจัดการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลมากที่สุด ($\bar{X} = 3.04$) ($S.D. = 0.93$) รองลงมา คือ ด้านคุณภาพของสื่อออนไลน์ที่ใช้ในการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$) ($S.D. = 0.87$) และด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$) ($S.D. = 0.96$) ซึ่งนิสิตผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 86.66 ใช้โปรแกรมในการเรียน คือ โปรแกรม Google meet ร้อยละ 83.33 และโปรแกรม Cisco webex meeting ร้อยละ 80 นิสิตส่วนมากใช้สถานที่ในการเรียน คือ บ้าน ร้อยละ 83.33 และหอพัก คิดเป็นร้อยละ 78.88 อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนออนไลน์มากที่สุดคือ อินเทอร์เน็ตโทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 93.33 ซึ่งสอดคล้องกับสุขนิษฐ์ สังขสูตรและจอมเดชตรีเมฆ (2564) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ว่า นักศึกษาแสดงความคิดเห็นถึงความเหมาะสมของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยรังสิตอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากข้อดีของการเรียนออนไลน์ คือผู้สอนสามารถจัดทำแผนการเรียนการสอนได้ทันสมัย และให้ผู้เรียนเข้าถึง

ข้อมูลจากการค้นหาเพิ่มเติมได้ ลดเวลาการเดินทาง มีโปรแกรมช่วยบริหารจัดการ มีช่องทางสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้สะดวก และสอดคล้องกับสัปดาห์ บันลือ (2560) ได้กล่าวถึงประโยชน์ในจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับอุดมศึกษาว่า หากมหาวิทยาลัยได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาแบบออนไลน์ จะเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยได้อีกทาง เนื่องจากในปัจจุบันการเรียนแบบออนไลน์ค่อนข้างเป็นที่นิยมอย่างมาก ในหมู่นักศึกษาและคนวัยทำงานที่มีข้อจำกัดทางด้านเวลาและการเดินทางไปเรียนนอกสถานที่ ดังนั้นหากมหาวิทยาลัยมีหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนที่สะดวก และรวดเร็ว โดยที่ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปเรียนที่มหาวิทยาลัย ช่วยให้ผู้เรียนสามารถลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้จากการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีผ่านสื่อออนไลน์ได้แก่ มีความสะดวกสบายและได้เรียนรู้โปรแกรมที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ กล่าวคือ การเรียนออนไลน์มีความสะดวกสบาย โดยสามารถเรียนได้ทุกที่ ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัย สามารถเรียนคนเดียวได้โดยไม่ต้องรวมกลุ่ม และทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้โปรแกรมและสื่อออนไลน์ต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ช่วยให้นิสิตสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปปรับใช้ในการทำงานในอนาคตได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การเรียนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรียังพบปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียนรู้ ปัญหาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต ปัญหาด้านอุปกรณ์และเครื่องดนตรี

ที่ใช้การเรียน และปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในการเรียน โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากให้ความเห็นว่าการเรียนปฏิบัติทักษะดนตรีรูปแบบออนไลน์นั้น ไม่สามารถทำให้นิสิตเรียนรู้การปฏิบัติทักษะด้านดนตรีได้อย่างเต็มที่เท่ากับการเรียนในห้องเรียนที่มีอาจารย์ผู้สอนคอยสอนประกบกับผู้เรียนแบบตัวต่อตัว เนื่องจากการเรียนปฏิบัติทักษะดนตรีผ่านจอคอมพิวเตอร์ ไม่สามารถทำให้เข้าใจในการปฏิบัติในรายละเอียดที่ลึกซึ้งนั้นได้ และถ้าหากระบบอินเทอร์เน็ตของผู้สอนและผู้เรียนมีปัญหาจะทำให้การสื่อสารติดขัด ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความไม่เข้าใจในการเรียน เกิดความไม่กระตือรือร้นและทำให้การสอนล่าช้า ทั้งนี้การเรียนทักษะปฏิบัติดนตรีมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องดนตรีในการเรียนและการฝึกซ้อมเป็นอย่างมาก จึงทำให้นิสิตที่ไม่มีเครื่องดนตรีส่วนตัวประสบปัญหาการเรียนเป็นอย่างมาก อีกทั้งการเรียนออนไลน์ที่บ้านหรือหอพักไม่เหมาะสมเป็นสถานที่ที่ใช้ในการเรียนปฏิบัติทักษะดนตรี เนื่องจากบ้านเป็นสถานที่ที่ครอบครัวอยู่ร่วมกันหลายคน จึงไม่สามารถใช้เสียงดังได้ ซึ่งนิสิตผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีความต้องการให้มหาวิทยาลัยควรมีการจัดหาสิ่งสนับสนุนที่มีความจำเป็นที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ให้กับนิสิต และต้องการให้คณะ/วิทยาลัยจัดให้มีการให้ยืมเครื่องดนตรีเพื่อใช้ในการเรียนและการฝึกซ้อมในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด 19 และอนุญาตให้นิสิตเข้าไปซ้อมที่คณะ/วิทยาลัยได้โดยมีมาตรการจำกัดคนเข้าไปฝึกซ้อม และในด้านอาจารย์ผู้สอน นิสิตมีความต้องการให้อาจารย์ผู้สอนมีความเข้าใจในบริบทการเรียนออนไลน์ ลดปริมาณการสั่งงานในรูปแบบกลุ่ม และสอนในเนื้อหาที่ไม่หนักมาก เพื่อช่วยลดความเครียดในการเรียนออนไลน์ให้กับนิสิต ซึ่งสอดคล้องกับ สุขนิษฐ์ สังขสูตรและจอมเดช ตรีเมฆ (2564) ว่า พบปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์ คือ ทำให้ผู้เรียนไม่มี

สมาธิในการเรียน เนื่องจากการรบกวนของสภาพแวดล้อมรอบข้างขณะเรียน รู้สึกเบื่อเมื่ออาจารย์ผู้สอนสั่งงานเยาะเกี้ยว และการเรียนการสอนออนไลน์เป็นการสอนที่เป็นการสื่อสารทางเดียว มีโอกาสเกิดความผิดพลาดในการรับรู้ได้ง่าย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าในการสนับสนุนการเรียนการสอนออนไลน์ในด้านปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ การใช้งานระบบอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนจะช่วยเสริมประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนได้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของระพีพัฒนิก (2563) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้ทักษะที่สำคัญหลายอย่างทั้งทักษะการสื่อสาร ข้อมูลสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และอีกหลายทักษะ ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องเป็นผู้ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ นี้ และบรรลุความมุ่งหมายในการเรียนได้ อีกทั้งสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทิศนา ขัมมณี (2563) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered instruction) ว่า หากผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ได้ จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ดี ครูจึงต้องดำเนินการสอนโดยเป็นผู้อำนวยความสะดวก ช่วยให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการสำรวจความพึงพอใจของนิสิตหลังจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรี ซึ่งผลการวิจัยประกอบไปด้วยผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับอาจารย์ นักวิจัยที่ต้องการวิจัยเพื่อพัฒนาต่อยอดในด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรีในรูปแบบออนไลน์ได้

1.2 มหาวิทยาลัยควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมการทำวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด 19 ทั้งในด้านการสำรวจปัญหาในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์รวมถึงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยการสร้างชุดการสอนดนตรีออนไลน์หรือรูปแบบการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีผ่านสื่อออนไลน์ จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในปัจจุบันและอนาคตได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีในแต่ละเครื่องดนตรี เนื่องจากในแต่ละเครื่องดนตรีมีวิธีการสอนการปฏิบัติทักษะที่แตกต่างกัน

2.2 ควรทำการวิจัยพัฒนาชุดการสอนหรือรูปแบบการสอนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีเพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติทักษะดนตรีให้กับครู/อาจารย์ที่สนใจในการสอนดนตรีในรูปแบบออนไลน์ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ
ทุกท่าน ให้คำแนะนำในการปรับแก้ไขเครื่องมือที่

ใช้ในการวิจัย ตลอดจนให้คำปรึกษาตลอดการทำ
วิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุก
ท่านที่ช่วยให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมมณี. (2559). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 20). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). หลักการวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- ระพีพัฒน์ หาญโสภณ. (2563). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. วารสารวิชาการ
ธรรมศาสตร์, 20(2), 163-172.
- วิทยา วาโย. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19:
แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9, 14(34), 285-298.
- สุกรี เจริญสุข. (2564). อาศรมมิวสิก: สอนดนตรีปฏิบัติผ่านสื่อออนไลน์. https://www.matichon.co.th/prachachuen/news_2097179.
- สุนิษฐ์ สังขสูตรและจอมเดช ตรีเมฆ. (2564). การศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน
ออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยรังสิต [สาขา
วิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง, มหาวิทยาลัยรังสิต].
- สุวัฒน์ บันลือ. (2560). รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 11(2), 250-260.
- ฉานิก หวังพานิช. (2560). แนวทางการจัดชั้นเรียนเพื่อการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา.
วารสารศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20(1), 2-10.

นาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของ ฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ

The Essence of the Isan Dance by Chaweewan Phantu, National Artist

สุธิวัฒน์ แจ่มใส¹, ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ²

Sutiwat Jaemsai¹, Pattamawadee Chansuwan²

Received: 28 March 2022

Revised: 22 June 2022

Accepted: 28 June 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของ ฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการในด้านศิลปะการแสดงของฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ 2) เพื่อศึกษานาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัยและข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติจำนวน 6 คน และผู้ให้ข้อมูลทั่วไปจำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสำรวจแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างแล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) หมอลำฉวีวรรณ พันธุ เกิดมาในตระกูลหมอลำและได้รับการฝึกหัดหมอลำตั้งแต่เยาว์วัยจากศิลปินหมอลำชั้นครูของภาคอีสานหลายท่าน อาทิ หมอลำชาลี ดำเนิน หมอลำคำภา ฤทธิ์ทิศ หมอลำบุญเพ็ง ฝ้ายผิวชัย และหมอลำคำปุ่น ฟุ้งสุข เป็นต้น ด้วยศิลปินผู้มีบุคลิกภาพสง่างาม กระแสเสียงไพเราะ มีลูกคอละเอียดถึง 25 ชั้น มีทำนองการลำและลีลาวาดฟ้อนอันเป็นเอกลักษณ์แบบฉบับของตนเอง เป็นผู้อนุรักษ์ทำฟ้อนพื้นเมืองอีสานไว้ได้อย่างสมบูรณ์ 2) นาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ คือ “ก้มต่ำ รำกว้าง ไม่หวงตัว” คำนิยามอันเป็นหัวใจสำคัญในการฟ้อนอีสานที่ได้บัญญัติองค์รวมของการฟ้อนอีสานไว้เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติท่าทางของการแข็งและการฟ้อนของอีสาน จากคำนิยามของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ นำมาสู่บทบาทที่ถูกกล่าวขานว่าเป็นหมอลำที่ “ฟ้อนงาม” อันเกิดจากกระบวนการความรู้ความสามารถด้านการฟ้อนอีสานอันเกิดจากประสบการณ์ที่สั่งสมมาจนเชี่ยวชาญ เกิดเป็นทักษะและมีลักษณะเฉพาะตัวที่เด่นชัดของการใช้ร่างกายตั้งแต่ ศีรษะ มือ แขน ไหล่ ลำตัว และเท้า อันเป็นส่วนประกอบของลีลาท่าฟ้อนที่สะท้อนให้เห็นถึงสุนทรีย์และความงามแบบท้องถิ่นอีสาน

คำสำคัญ: นาฏยลักษณะ, ฟ้อนอีสาน, ศิลปินแห่งชาติ

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตร์และวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Masters Degree Student, Department of Fine - Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University

² Associate Professor, Faculty of Fine - Applied Arts and Cultural Science, Mahasarakham University

Abstract

This research studied the essence of Isan dance by Chaweewan Phanthu, a national artist. Its purpose was. - 1) to study the development in the performing arts of Chaweewan Phanthu, and 2) to study the essence of Isan dance of Chaweewan Phanthu. We reviewed research papers and field data from the sample group of 33 people comprising a group of 7 experts, 6 practitioners, and 20 general informants. Research instruments were a survey, an observation form, an interview form that was both structured and unstructured. The results were presented using descriptive methods.

It was found that. - 1) Mor Lam Chaweewan Phanthu was born in the Mor Lam family and was trained since a young age by many master Mor Lam artists from the Isan region, such as Mor Lam Chalee Damnoen, Mor Lam Khampha Ritthit, Mor Lam Boonpeng Pewchai and Mor Lam Khampun Fungsuk etc. These artists had a graceful personality and melodious intonation that has 25 layers of detailed tremolo, and also a unique melody and style. These musicians are the ones who perfectly preserves the traditional Isan dance posture. 2) the essence of Mor Lam Chaweewan Phanthu's Isan folk dance is "bow low, wide dance, don't hold back", a definition that is at the heart of the Isan dance that has stipulated the holistic aspect of the Isan dance as a model for performing the gestures of the dance. The definition of Mor Lam Chaweewan Phanthu consequently leads to a role that is said to be a "beautiful dance" originating from the process of knowledge and ability in Isan dance, arising from the accumulated experience and expertise. It has been formed into a skill and distinctive character of using the body from the head, hands, arms, shoulders, body, and feet, which are components of the dance style that reflects the local Isan aesthetic.

Keywords: The essence, isan dance, national artis

บทนำ

การฟ้อนของภาคอีสานเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ของท้องถิ่นที่มีพื้นเพมาจาก 2 ทาง คือ การฟ้อนในพิธีกรรม เช่น ฟ้อนในลำผีฟ้า และการฟ้อนในพิธีเซิ้งบั้งไฟ ทำฟ้อนในการลำผีฟ้าสังเกตได้ว่าเป็นการฟ้อนแบบดึกดำบรรพ์ของชุมชนโบราณที่ใช้ฟ้อนเป็นเครื่องมือสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนการฟ้อนในชบวนแห่เซิ้งบั้งไฟเป็นการจัดรูปชบวนที่มีแบบแผน มีการกำหนดท่าทางและมีการตั้งชบวนและแปรแถวเพื่อให้เกิดความ

สวยงามเป็นวิวัฒนาการจากการลำผีฟ้า นอกจากนี้ยังพบว่ามี การที่ มาจากความเชื่อของชาวอีสานเกี่ยวกับภูตผี ฟ้อนอีสานที่ปรากฏในพิธีกรรมเหล่านี้ลักษณะท่าทางการฟ้อนอยู่ทั่วไปในการแสดงหมอลำเมื่อพิจารณาจากวิวัฒนาการของหมอลำพื้น หมอลำหมู่ หมอลำเพลิน และหมอลำประยุกต์ตามลำดับพบว่า การฟ้อนในหมอลำเหล่านั้นมีการเพิ่มขึ้นในจำนวนท่าที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน (ยุทธศิลป์ จุฑาวิจิตร, 2539, หน้า 43)

ฟอนอีसानมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามยุคสมัย พัฒนาการด้านสมอง สติอารมณ์ และปัญญาความเจริญทางเทคโนโลยีล้วนเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เมื่อฟอนอีसानพัฒนามาสู่ยุคในปัจจุบันจึงทำให้เกิดความแปลกใหม่ หลากหลาย และซับซ้อนมากขึ้น การฟอนอีसानที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ฟอนในพิธีกรรม เป็นการฟอนเคลื่อนไหวคล้ายกับการฟอนของมนุษย์สมัยดึกดำบรรพ์ เป็นการเคลื่อนไหวไปมาอย่างเป็นอิสระ (สิทธิรัตน์ ภูแก้ว, 2550, หน้า 97-99)

การจัดทำเป็นหลักสูตรปฏิบัติในชั้นเรียนของสถาบันการศึกษาทางนาฏศิลป์หรือในโรงเรียนมีการสร้างสรรค์การฟอนอีसानฉบับมาตรฐานไว้เพื่อเป็นเกณฑ์ในการวัดผลการศึกษา ความตายตัวของท่าฟอนอีसानจึงได้รับการพัฒนาขึ้น ผู้ที่มาเพิ่มความงามให้แก่ฟอนอีसानคือบรรดาครูอาจารย์นาฏศิลป์ในวิทยาลัยนาฏศิลป์และสถาบันราชภัฏในอีसान ที่คิดประดิษฐ์รับเอาอีसानขึ้นใน 3 ทศวรรษที่ผ่านมาเป็นจำนวนมาก เพื่อสร้างเอกลักษณ์นาฏศิลป์ของท้องถิ่น ครู อาจารย์ ส่วนใหญ่เป็นครูละครรำตามแบบนาฏศิลป์ของหลวง จึงทำให้ฟอนอีसानกับรำภาคกลางปะปนกันตามธรรมชาติ (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547, หน้า 201-202)

ในปัจจุบันมีพัฒนาการของการฟอนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เกิดจากกระแสของการสร้างสรรค์ผลงานในสถาบันการศึกษา การนำหลักนาฏศิลป์ไทยหรือสากลมาปรับใช้กับฟอนอีसान การประชันขันแข่งการฟอนเพื่อชิงรางวัล รวมถึงการจัดการประกวดวงโปงลางที่พยายามพัฒนาให้มีความแตกต่างและแปลกใหม่ จนทำให้เกิดรูปแบบการฟอนอย่างหลากหลายจนในบางครั้งทำให้ก้าวข้ามความเป็นอัตลักษณ์ของการฟอนพื้นบ้านอีसानจนไม่สามารถแสดงลักษณะของการ

ฟอนอีसानได้ถูกต้องและชัดเจน ด้วยคนส่วนใหญ่มองว่า การฟอนพื้นบ้านอีसानมีความเป็นอิสระสูง และไม่มีข้อจำกัดตายตัว แต่ความจริงแล้วการฟอนของอีसानมีนาฏยลักษณะเฉพาะที่แสดงความเป็นตัวตนที่เป็นสุนทรียะในพื้นที่

การฟอนของภาคอีसानยังมีนักวิชาการรวมถึงศิลปินพื้นบ้านบางท่านพยายามให้คำอธิบายอัตลักษณ์ของนาฏยศิลป์อีसानว่า “ก้มต่ำ รำกว้าง ไม่หวงตัว” แต่ก็ยังมีการตั้งคำถามและโต้แย้งกันในกลุ่มนักวิชาการและศิลปินพื้นบ้านว่าเป็นเช่นนั้นหรือไม่ ดังจะเห็นจากวรรณกรรมอีसानหลายเรื่องที่ระบุการฟอนของอีसानนั้นเป็นการ “แอ่นแอ่นฟอน” หรือท่าทางการฟอนในฮูปแต้ม (จิตรกรรมฝาผนัง) และการฟอนในพิธีกรรมของชาวอีसानที่เน้นการแอ่นตัวมากกว่าการก้ม (ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ, 2532, หน้า 18)

จากข้อถกเถียงนี้ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะนำเอาคำนิยามของการฟอนอีसानมาอธิบายให้เห็นถึงรูปแบบเฉพาะตัว เพื่อให้การฟอนอีसानมีแบบอย่างในการปฏิบัติที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของการฟอนพื้นถิ่นไว้ได้ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาคำนิยามการฟอนอีसान “ก้มต่ำ รำกว้าง ไม่หวงตัว” ของฉวีวรรณ พันธุ เนื่องจากเป็นศิลปินหมอลำฝ่ายหญิงที่มีประสบการณ์ในการแสดงหมอลำจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับในกลุ่มศิลปินหมอลำและสถาบันการศึกษาว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูง และได้รับขนานนามว่า “ราชินีหมอลำ” คนแรกของประเทศไทย อีกประการสำคัญ คือ ได้รับเชิดชูเกียรติให้เป็น “ศิลปินแห่งชาติ” สาขาศิลปะการแสดง (หมอลำ) ปีพุทธศักราช 2536

หมอลำฉวีวรรณ พันธุ นอกจากจะเป็นผู้มีปณิธานไหวพริบด้านการด้นกลอนลำที่เฉียบแหลม มีลีลาการฟอนด้วยท่วงท่าที่สง่างาม

สามารถแสดงความเป็นตัวตนได้อย่างชัดเจน และได้รับการถ่ายทอดศิลปะการแสดงหมอลำ จากศิลปินที่มีชื่อเสียงของภาคอีสานหลายท่าน ถือได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญของวงการ “นาฏยศิลป์อีสาน” ในการบุกเบิกฟ้อนอีสานให้ก้าวเข้าสู่งานวิชาการพร้อมทั้งยกระดับศาสตร์และศิลป์ของ ศิลปะพื้นถิ่นอีสานให้เป็นที่ยอมรับ อีกทั้งยังเป็น “นักนาฏยประดิษฐ์อีสาน” ที่ได้สร้างสรรค์ชุดการแสดงพื้นเมืองอีสานตลอดระยะเวลาที่ทำการสอนในวิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด นอกจากนี้ยังเป็นผู้รวบรวมทำฟ้อนหมอลำกลอนมาเรียบเรียงเป็น “ท่าฟ้อนแม่บทอีสาน” ที่เป็นต้นแบบของการฟ้อนอีสานและถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทางด้านนาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสานของสถาบัน การศึกษาหลายแห่ง อีกประการสำคัญคือ คำนิยามการฟ้อนอีสานที่ฉวีวรรณ พันธุ ได้บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติท่าฟ้อนอีสานให้เกิดความสง่างาม ยังคงเป็นแบบอย่างให้ผู้ปฏิบัติทางด้านนาฏยศิลป์พื้นเมืองได้ยึดถือกันมาจนถึงปัจจุบัน

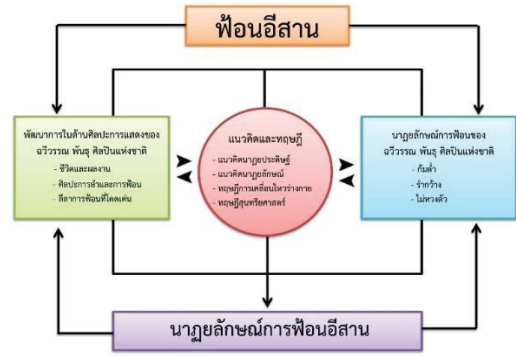
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าคำนิยามในการฟ้อนอีสาน “ก้มต่ำ ร่ากว้าง ไม่หวงตัว” ของฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ คือ นาฏยลักษณะพื้นฐานของการฟ้อนอีสานที่จะทำให้วัฒนธรรมการฟ้อนของอีสานมีรูปแบบเฉพาะท้องถิ่นที่แสดงตัวตนได้อย่างชัดเจน ด้วยการนำมาอธิบายจากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม โดยผ่านหลักการแนวคิดทฤษฎีทางนาฏยศิลป์ และมิติทางศิลปะการแสดงจะทำให้การฟ้อนของอีสานมีความเป็นนาฏยลักษณะที่ชัดเจนมากขึ้น สามารถนำไปต่อยอดพัฒนาเป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นแบบอย่างในการสร้างสรรค์ผลงาน และยกระดับศาสตร์ทางการแสดงนาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสานให้มีมาตรฐานทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการในด้านศิลปะการแสดงของฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษานาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษานาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของ ฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ โดยนำแนวคิดนาฏยลักษณะ ของ ชมนาด กิจจันทร์ และทฤษฎีการเคลื่อนไหวร่างกาย ของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ เพื่อนำมาศึกษาพัฒนาการในด้านศิลปะการแสดงของฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ และนาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ

ภาพประกอบ 1 แผนผังกรอบแนวคิดในการวิจัย
ที่มา: สุธิวัฒน์ แจ่มใส, 2565

วิธีการศึกษา

- การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษา 4 วิธี คือ
1. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องด้านการฟ้อนพื้นเมืองอีสาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์นาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ
 2. ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากประชากรตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อเก็บข้อมูลแบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสาน ได้แก่ ฉวีวรรณ พันธุ, ฉลาด ส่งเสริม, ทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์, จีรพล เพชรสม, ผศ.ดร.ยุทศศิลป์ จุฑาวิจิตร, ชุมเดช เดชภิมล, ดร.พรสวรรค์ พรดอนก่อ

- กลุ่มผู้ปฏิบัติทางด้านนาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสาน ได้แก่ ผศ.ดร.มนูศักดิ์ เรืองเดช, ดร.นฤปดินทร์ สาลีพันธ์, ดร.ชัยณรงค์ ต้นสุข, พร ยงดี, พงศธร ยอดดำเนิน, ธีรวัฒน์ เจียงคำ

- กลุ่มบุคคลทั่วไป ประชาชน นักเรียน นักศึกษา จำนวน 20 คน

3. การสังเกต ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้เข้าร่วมฝึกปฏิบัตินาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานร่วมกับหมอลำฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติและวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้สังเกตจากวีดีโอการแสดงของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ

4. เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลและตรวจสอบเนื้อหาวิเคราะห์ด้วยภาพประกอบโดยมีขอบเขตดังนี้

4.1 เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการทางด้านศิลปะ การแสดงของฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ

4.2 เพื่อให้ทราบถึงนาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของ ฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ

5. วิเคราะห์ข้อมูลผ่านการใช้แนวคิดนาฏยลักษณะและทฤษฎีการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อนำมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษานาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของ ฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ พบว่า

1. พัฒนาการในด้านศิลปะการแสดงของฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ

1.1 ชีวิตและผลงานด้านศิลปะการแสดงของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ

หมอลำฉวีวรรณ พันธุ เกิดมาในตระกูลหมอลำโดยบิดาประกอบอาชีพหมอลำซึ่งสืบทอดกันมาจาก รุ่นทวด จนมาถึงหมอลำฉวีวรรณเป็นรุ่นที่ 5 ของตระกูล หมอลำฉวีวรรณเริ่มเข้ามาศึกษาในด้านหมอลำตั้งแต่เยาว์วัยโดยบิดาคือนายซาลี ดำเนิน เป็นครูที่สอนหมอลำคนแรก เมื่อครั้งเยาว์วัยหมอลำฉวีวรรณ มีความใฝ่ฝันว่าอยากเป็นครูแต่ความฝันก็ต้องสลายเพราะบิดาสอนอยู่เสมอว่า “ลูกหมอลำต้องเป็นหมอลำ ลูกครูจึงเป็นครู” ตั้งแต่นั้นมา บิดาได้ส่งไปเรียนหมอลำกับพี่สาวต่างมารดา คือ หมอลำทองดี ดำเนิน ที่นครหลวงเวียงจันทน์ ขณะที่อยู่กับพี่สาวหมอลำฉวีวรรณได้คิดค้นทำนองลำที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตัวเองจากการผสมผสานทำนองลำของบิดาและพี่สาวจนสามารถแตกงานในด้านทำนอง ต่อมาจึงได้ฝึกเรียนลำต่อที่สำนักงานหมอลำอาจารย์ทองลือ แสนทวีสุข เมื่อหมอลำฉวีวรรณอายุได้ 16 ปี มีแวວความเป็นศิลปินเต็มตัวได้ออกลำคู่กับหมอลำทองคำ เพ็งดี โดยการลำออกอากาศที่สถานีวิทยุกระจายเสียง ว.ป.ถ. 6 และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นประจำ เริ่มจากการนำนิทานพื้นบ้านอีสานเรื่องนางแดงอ่อนมาลำออก อากาศจึงเกิดเป็นทำนองหมอลำเรื่องต่อกลอนทำนองอุบลขึ้น ในปี พ.ศ. 2507 หมอลำฉวีวรรณ และหมอลำทองคำ ได้รับความนิยมนอย่างกว้างขวาง จนได้ก่อตั้งคณะหมอลำเรื่องต่อกลอนขึ้นโดยที่ประชาชนตั้งชื่อคณะว่า “รังสิมันต์” โดยเริ่มต้นมีสมาชิกเพียง 11 คน หมอลำฉวีวรรณ พันธุ รับบทเป็นนางเอก คู่กับหมอลำทองคำ เพ็งดี รับบทเป็นพระเอก ในช่วงนี้เองคณะหมอลำรังสิมันต์ได้มีชื่อเสียงโด่งดังและออกตระเวนแสดงหมอลำไปทั่วภูมิภาค (ราชันย์ เจริญแก่นทราย, 2554, หน้า 66)

ภาพประกอบ 2 หมอลำฉวีวรรณ พันธุ
ในบทบาทนางมโนราห์
ที่มา: ฉวีวรรณ พันธุ, 2517

หมอลำฉวีวรรณ พันธุ เป็นศิลปินที่มีเอกลักษณ์ เป็นแบบฉบับของตนเอง มีพรสวรรค์เฉพาะที่สร้างความประทับใจแก่ผู้ชมมายาวนาน ได้แก่ เป็นผู้มีความคล่องแคล่วว่องไว กิริยานุ่มนวล งามสง่า ลีลาवादฟ้อนงดงาม มีแบบฉบับเป็นของตนเอง กระแสเสียงไพเราะ มีเสียงก้องกังวานไพเราะ มีลูกคอละเอียดถึง 25 ชั้น สามารถเอื้อนได้ยาวนาน และมีเทคนิคพิเศษในการเล่นลูกคอที่สะกดผู้ฟังได้ มีความรู้ความสามารถในการแต่งกลอนลำได้ถูกต้องตามแบบฉันทลักษณ์อีสาน สามารถด้นกลอนและพลิกแพลงบทกลอนลำได้อย่างชำนาญ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เด่นที่สุดหาหมอลำคนใดเทียบไม่ได้

ปัจจุบัน หมอลำฉวีวรรณ พันธุ หรืออาจารย์ฉวีวรรณ ดำเนิน อายุ 77 ปี ยังคงทำหน้าที่ศิลปินผู้เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอีสาน และครูผู้สั่งสอน อบรมถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับศิษย์รุ่นแล้วรุ่นเล่า หมอลำฉวีวรรณ พันธุ ได้กล่าวว่า “ตามปกติคุณแม่สมควรที่จะหยุดพักการแสดงได้แล้ว แต่ในสิ่งที่ตัวแม่ต้องรับผิดชอบคือ ประการแรกเราเป็นมรดกสุดท้ายของตระกูล ประการที่สองเราเป็นผู้รักษามรดกเหล่านี้ให้แผ่นดินอีสาน ยิ่งเห็นลูกหลานในปัจจุบันยังไม่มี ความเข้าใจ

เรื่องของหมอลำ คำว่า “หมอลำ” เป็นมรดกของประมาณค่าไม่ได้ เพราะฉะนั้นแม่ก็ต้องรับและดูแลไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่” (ฉวีวรรณ พันธุ, 2564: สัมภาษณ์)

1.2 ศิลปะการลำและการฟ้อน

ศิลปะการลำ หมอลำฉวีวรรณ พันธุ เป็นศิลปินหมอลำที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมจากมหาชนตั้งแต่ พ.ศ. 2507 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีผลงานกลอนลำเป็นจำนวนมากเป็นกลอนลำที่ได้มาจากการสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต จากคำกลอนของนักเขียนกลอนลำหรือปราชญ์ผู้รู้ในท้องถิ่น และกลอนลำที่ประพันธ์ขึ้นเอง เนื้อหาที่ปรากฏในกลอนลำของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ ส่วนใหญ่เป็นเนื้อหากลอนลำที่สะท้อนภาพวัฒนธรรมอีสาน สามารถแบ่งได้ 6 ประเภท ได้แก่ 1. กลอนลำที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต 2. กลอนลำที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสถานที่สำคัญ 3. กลอนลำที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม 4. กลอนลำที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ศาสนา ประเพณีและพิธีกรรม 5. กลอนลำที่เกี่ยวข้องกับตำนานหรือประวัติศาสตร์ 6. กลอนลำเบ็ดเตล็ด

ศิลปะการฟ้อน ท่าฟ้อนของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ ส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากกิริยาสามัญของสัตว์ มนุษย์ การเลียนแบบธรรมชาติ และวรรณกรรมท้องถิ่น ในท่าฟ้อนเหล่านี้เป็นท่าทางที่หมอลำฉวีวรรณได้สั่งสมมาตั้งแต่เริ่มฝึกหัดหมอลำและการสั่งสมประสบการณ์จนเกิดทักษะในการปฏิบัติท่าฟ้อนจนพัฒนาเป็นลีลาท่าทางเฉพาะตัวได้อย่างงดงาม ลีลาท่าฟ้อนที่โดดเด่นของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ สามารถจำแนกได้ดังนี้

- ท่าฟ้อนเกี่ยว มีจำนวน 6 ท่า ได้แก่ ท่าบัวคว่ำ-บัวหงาย ท่าปิดป้อง ท่ารำสาย ท่าเกี่ยวล่าง ท่าจิวต้องต้อน ท่านาดเกี่ยวเกล้า
- ท่าฟ้อนแม่บ่ออีสาน มีจำนวน 11 ท่า

ได้แก่ ท่ากาทากปีก ท่านกเจ้าบินวน ท่าอีแหล้ว
เช่นเอาไก่อ้อย ท่านกยุงลำแพน ท่าพรหมสีหน้า
ท่าหลักแม่เมีย ท่าสักกะลันตำข้าว ท่าเกี่ยวขู้
ท่าหยิกไหล่ลายมวย ท่าลำเพลิน

- ท่าฟ้อนที่สืบเนื่องมาจากวรรณกรรม
ท้องถิ่น มีจำนวน 8 ท่า ได้แก่ ท่าแหวน้ำ ท่าสวยดิ่ง
ท่าภูเขน ท่าตีกองน้ำ ท่าอุนมโนราห์ ท่าไชร่ปีก
ท่าไชร่ปีกไชร่หาง ท่าปลดหาง

- ท่าฟ้อนอิสระ เป็นท่าฟ้อนที่ไม่มีการ
กำหนดชื่อท่าสามารถฟ้อนท่าใดก็ได้ตามความ
พึงพอใจของผู้ฟ้อน

2. นาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของ ฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ

จากการศึกษา นาฏยลักษณะการฟ้อน
อีสาน มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทรรศนะ
ความหมายที่แตกต่างกันออกไปตามความรู้ ความ
เข้าใจ และประสบการณ์ที่ถูกสั่งสมเพื่อนิยามเป็น
แนวความคิดให้ปรากฏเป็นชุดข้อมูลเพื่อนำมา
ปฏิบัติใช้ในแวดวงนาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสาน ด้วย
เหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดที่จะศึกษา
ความหมายนาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานของ
หมอลำฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ ในประเด็น
การบัญญัติคำถึงลักษณะการฟ้อนอีสานที่ว่า “ก้มต่ำ
รำกว้าง ไม่หวงตัว”

2.1 นาฏยลักษณะการฟ้อนอีสานจาก
คำนิยามของฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ
หมอลำฉวีวรรณ พันธุ ที่ได้บัญญัติคำนิยามของ
การฟ้อนอีสานไว้ว่า “ก้มต่ำ รำกว้าง ไม่หวงตัว”
เป็นคำเฉพาะที่ทุกพื้นที่ในอีสานมักนิยมใช้ในการ
อธิบายถึงลักษณะของการฟ้อนอีสาน

2.1.1 คำนิยามอันเป็นหัวใจสำคัญ
ในการฟ้อนอีสานที่สะท้อนความเป็นตัวตนในการ
ฟ้อนของคนอีสานของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ

ก้มต่ำ คือ มีลักษณะการเคลื่อนไหว
ร่างกายโดย ส่วนของศีรษะและลำตัวโน้มลงมา
ด้านหน้าให้บริเวณหลังของผู้แสดงระนาบเป็น
เส้นตรงเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เกี่ยวกับระดับ
ความโค้งของสันหลังในส่วนของตำแหน่งตั้งต้น
คือ ยืนตรง 0 องศา ระดับการก้มของลำตัวให้
บริเวณส่วนโค้งของหลังจากจุดตั้งต้นให้อยู่ใน
ระดับ 60-80 องศาซึ่งเป็นตัวบ่งชี้นาฏยลักษณะ
เฉพาะของการฟ้อนอีสานอันแสดงถึงความ
แข็งแกร่ง หนักแน่นและมั่นคง

ภาพประกอบ 3 ก้มต่ำ
ที่มา: สุธิวัฒน์ แจ่มใส, 2565

รำกว้าง คือ วิธีการใช้มือและแขน
ของนาฏยศิลป์อีสานทางของหมอลำฉวีวรรณ
พันธุ มิได้กำหนดพื้นที่ในการเคลื่อนไหวอย่าง
ตายตัวโดยส่วนใหญ่ลักษณะของการใช้มือให้
ปลายนิ้วมือ อยู่ระดับไหล่เหยียดแขนออกด้านข้าง
ลำตัว ไม่นิยมให้บริเวณส่วนของแขนหักข้อศอก
ให้เกิดเป็นโค้งอย่างนาฏยศิลป์แบบราชสำนัก
นอกจากนี้คำว่า รำกว้าง ยังหมายถึงลักษณะการ
ใช้มือจีบม้วนสลัดกันไปมาวาดแขนขึ้นสูงเหนือ
ระดับศีรษะ มีชื่อเรียกเฉพาะว่า ท่าเกี่ยวเกล้า

แสดงถึงความสง่างามและความภูมิฐาน จากค่านิยมการรำกว้างหากพิจารณาจากองศาของการเคลื่อนไหวร่างกายอธิบายได้ว่า ระดับของมือจากจุดตั้งต้นโดยประมาณ 50 องศา จากนั้นใช้ส่วนของแขนเคลื่อนไหวลีลาท่าทางจากจุดตั้งต้นถึงระดับไหล่ประมาณ 90 องศาและขึ้นสูงเหนือระดับศีรษะประมาณ 180 องศา

ภาพประกอบ 4 รำกว้าง
ที่มา: สุธิวัฒน์ แจ่มใส, 2565

ไม่หวงตัว คือ การใช้พลังในการขับเคลื่อนไหวร่างกายด้วยความแรงของพลังเป็นการปลดปล่อยร่างกายในการเคลื่อนไหวลีลานาฏยศิลป์อีสานให้เป็นอิสระ พลั้วไหวไม่เกร็งตัวให้เป็นแบบแผน ฟ้อนให้มีลีลาและเอกลักษณ์เฉพาะโดยอาศัยอวัยวะส่วนต่างๆ ในร่างกาย ประกอบกับลักษณะการปฏิบัติการเอียงศีรษะ การวาดมือ การตีไหล่ การแอ่นตัว การก้มต่ำ การรำกว้าง การส่ายสะโพก และการย่อท่าแบบพิเศษเรียกว่า ดินเตี้ยจึงจัดได้ว่าเป็นส่วนสำคัญในการฟ้อนอีสาน

ภาพประกอบ 5 ไม่หวงตัว
ที่มา: สุธิวัฒน์ แจ่มใส, 2565

2.1.2 นียมการฟ้อนอีสานที่ปรากฏในนาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสาน ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างของนาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสานกับค่านิยมการฟ้อนอีสาน โดยแบ่งตามกลุ่มวัฒนธรรมของภาคอีสาน เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มวัฒนธรรมอีสานเหนือ

ลักษณะการก้มต่ำในท่าฟ้อนผู้ไทย เรณู ปรากฏอยู่ 3 ท่า ได้แก่ ท่าโยกหรือท่าเตรียม ท่ากาเต้นก้อนซีไท และท่ารำสาย (ผู้ชาย) ปรากฏมีลักษณะพิเศษที่สอดคล้องกับค่านิยมการฟ้อนอีสานคือ การก้มตัว เป็นการโน้มลำตัวไปข้างหน้าท่ามุม 45 องศา กับแนวตั้ง เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เกี่ยวกับระดับความโค้งงอของสันหลังมีดีกรีการก้มของลำตัวที่ใกล้เคียงกับท่าก้มต่ำ โดยเฉพาะท่าทางของนักแสดงชายที่ปรากฏลักษณะการก้มในที่ในบางท่ามีการโน้มลำตัวขนานลงกับพื้น

ลักษณะการรำกว้างในท่าพ็อนผู้ไทย เรณูปรากฏอยู่ 3 ท่า ได้แก่ ท่านกระบายเลียบ หาด ท่ารำสาย (ผู้หญิง) และท่าถวยพระยาเถน มีลักษณะพิเศษของท่า คือ ผู้แสดงจะต้องกางแขน ออกข้างลำตัว ให้แขนตั้งทั้งสองข้างทั้งท่าของผู้ หญิงและผู้ชายแต่อยู่คนละระดับ เป็นการวาดแขน ออกเป็นวงกว้างจากจุดเริ่มต้นเคลื่อนไหวไปจนถึง ระดับไหล่ ซึ่งสอดคล้องกับคำนิยามการพ็อนอีสาน คำว่า รำกว้าง

ลักษณะไม่หวงตัวในท่าพ็อน ผู้ไทยเรณู ปรากฏอยู่ในทุกกระบวนท่าแต่ ท่าที่ปรากฏเด่นชัดจำนวน 2 ท่า ได้แก่ ท่า กาดั้นก้อนข้าวเย็น (ท่ารำม้วน) และท่ารำ เพลิน เป็นท่าทางที่เน้นการเคลื่อนไหวร่างกาย และปลดปล่อยร่างกายมากเป็นพิเศษ เช่น การ สายสะโพกของผู้หญิงในท่ารำม้วนที่มีความพลิ้ว ไหว การยกเท้าสลับกันไปมาทั้งข้างหน้าและ ข้างหลังของผู้ชายอย่างเต็มที่เพื่ออวดฝีมือและ พละกำลัง เป็นลักษณะการเคลื่อนไหวร่างกายที่ สอดคล้องกับคำนิยามการพ็อนอีสาน คำว่า ไม่ หวงตัว

กลุ่มวัฒนธรรมอีสานใต้

ลักษณะการก้มต่ำในท่ารำเรือ มกัณฑ์รำ ปรากฏอยู่ 3 ท่า ได้แก่ ท่าเข็บเข็บ (เขย ชวน) ท่ารำมะมวด (เข้าทรง) และท่าอมตุก (พาย เรือ) ลักษณะท่ารำดังกล่าวมีการรำที่ต้องโน้มลำ ตัวและก้มตัวไปข้างหน้าและการย่อเข้าโดยให้หัว เข้าของเท้าข้างหลังตกลงที่กลางน่องเพื่อเป็นการ ย่อสุดตัว อันเป็นลักษณะเฉพาะแบบดั้งเดิมซึ่ง สอดคล้องกับลักษณะการก้มต่ำในคำนิยามการ พ็อนอีสานของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ

ลักษณะการรำกว้างในท่ารำเรือ มกัณฑ์รำ ปรากฏอยู่ 4 ท่า ได้แก่ ท่าซารายัง (เดิน ออก) ท่ากัญจัญเจก (ท่าเขียดตะปาด) ท่าอันซอง เสนงนบ (วิวแดงเขางาม) และท่ามังกิวลจองไค

(บายศรีสู่ขวัญ) ซึ่งลักษณะท่ารำ ทั้ง 4 ท่า มีระดับ การตั้งวงสูงเสมอไหล่ เป็นระดับเดียวกันกับท่ารำ กว้างของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ

ลักษณะการไม่หวงตัวในท่าเรือ มกัณฑ์รำ มีการย่อเท้าและการกอดตัวแบบมากเป็น พิเศษซึ่งเป็นโครงสร้างท่ารำที่สำคัญมากของการ รำเรือมกัณฑ์รำ มีการทิ้งน้ำหนักตัวในการยุบและ ดึงจังหวะตัวขึ้นในการยัด มีการติดเท้าหรือยกเท้า ขึ้นทันทีหลังจากแตะพื้น โดยเฉพาะการทรงตัว และการก้าวเท้ามีการย่อตัวลงมากเป็นพิเศษ คือ หัวเข่าของเท้าที่อยู่ข้างหลังตกลงที่กลางน่องของ เท้าข้างหน้า จากลีลาท่ารำดังกล่าวเป็นการปลด ปล่อยร่างกายในการเคลื่อนไหวให้เป็นอิสระมาก เป็นพิเศษไม่เกร็งส่วนใดส่วนหนึ่ง ซึ่งสอดคล้อง กับคำนิยามคำว่า ไม่หวงตัว ของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ

2.2 นาฏยลักษณะการพ็อนอีสานของ ฉวีวรรณ พันธุ

2.2.1 ลักษณะเฉพาะในการ เคลื่อนไหวร่างกายที่ปรากฏในการพ็อนของ หมอลำฉวีวรรณ พันธุ สามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะการใช้มือและแขน ขณะที่ พ็อนนิยมกระดิกนิ้วมือไปมาบางช่วงขณะเป็น ระยะเวลาเป็นเทคนิคการทำให้นิ้วมือมีความพลิ้วไหว และมีเสน่ห์ การจีบมือ เป็นลักษณะม้วนข้อมือ มีการกอดนิ้วโดยที่นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ไม่จรดกัน เป็นการจีบแบบนาฏยศิลป์อีสาน การพ็อนนิยม วาดแขนจากระดับต่ำกว่าหน้าท้องโดยตะแคง ฝ่ามือเข้าหาลำตัวก่อนที่จะวาดมือขึ้นด้านบน ให้แขนเหยียดตั้งระดับไหล่

ลักษณะการใช้เท้าและขา มีการใช้ จังหวะเท้าที่หลากหลายพบมาก คือการก้าวไขว้ และการสไลด์เท้า มีการแบ่งสัดส่วนของเท้าและมือ ที่ชัดเจน ขณะที่พ็อนมีการย่อเข้าอยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นการกอดตัวให้มีความนุ่มนวล การย่อเท้า

จะยกเท้าขึ้นสูงประมาณ 30-35 เซนติเมตร แต่ไม่ทิ้งน้ำหนักหรือวางเท้าแรง น้ำหนักตัวส่วนใหญ่จะอยู่ที่ปลายเท้า มีการใช้จังหวะเข้าที่เรียกว่า การหม่เข้าในท่ายกเท้าก่อนก้าวเท้าไขว้ไปข้างหน้า

ลักษณะการใช้ไหล่และลำตัว มีการยืด-ยุบลำตัวและเข้าให้เข้ากับจังหวะ ทั้งในลักษณะการเคลื่อนที่และอยู่กับที่ มีลีลาการยกไหล่ และสะบัดไหล่ด้วยการทิ้งน้ำหนักลงที่ไหล่ทั้งสองข้าง สามารถใช้ไหล่ให้สอดคล้องกับการวาดลำแขนได้อย่างสง่างาม

ลักษณะการใช้ศีรษะและสายตา ในท่าฟ้อนเกี่ยวใช้สายตาจดจ้องที่คู่ฟ้อนอยู่ตลอดเวลา ส่วนศีรษะมีการเอียงมองที่มีมือในขณะที่ตั้งวงเรียกได้ว่า มืออยู่ที่ไหนสายตาจะจดจ้องอยู่ที่มือนั้นเสมอ

จังหวะในการฟ้อนของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ ขณะที่ฟ้อนจะย่อเข้าตลอดเวลา มีการย่อหรือยืดยุบลำตัวประกอบจังหวะของแคนอยู่ 2 จังหวะ คือ ย่อนจังหวะใหญ่ เป็นการยืด-ยุบลำตัวตามจังหวะแคนที่เร็วแต่จะยืดยุบลำตัวให้ช้ากว่าจังหวะแคน และย่อนจังหวะเล็ก คือ การยืด-ยุบลำตัวตามจังหวะของแคนด้วยความถี่และกระชับ

สรุป

หมอลำฉวีวรรณ พันธุ ได้เริ่มฝึกฝนการแสดงหมอลำตั้งแต่เยาว์วัย ด้วยพรสวรรค์และใจที่รักในอาชีพหมอลำและความมานะอดทนในการฝึกฝนด้วยวิธีการต่างๆ การหาความรู้และฝึกทักษะเพิ่มเติมจากศิลปินชั้นครูแล้วนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาประยุกต์และสร้างอัตลักษณ์ทางด้านศิลปะการแสดงให้แบบเฉพาะของตนเอง ด้วยน้ำเสียงที่ไพเราะ และเอื้อนลูกคอได้หลายชั้น อีกทั้งยังมีท่าฟ้อนที่งดงามทำให้เป็นที่ประทับใจและชื่นชอบของผู้คนทั่วไปจนกลายเป็นศิลปะอันล้ำค่า

กลอนลำมีจุดเด่นที่เนื้อหาของกลอนลำที่สะท้อนวิถีชีวิตและสังคมของชาวอีสานในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ และด้านอื่นๆ ที่มีเนื้อหาลึกซึ้งกินใจด้วยการใช้คำหรือภาษาอีสานโบราณเข้ามาผสมผสานทำให้เกิดอรรถรส ในการฟังที่ทำให้ผู้ฟังมีอารมณ์และความรู้สึกคล้อยตาม

หมอลำฉวีวรรณ พันธุ ถือได้ว่าเป็นผู้นุรักษ์ท่าฟ้อนพื้นเมืองอีสานไว้ได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งยังได้คิดประดิษฐ์ท่าฟ้อนขึ้นใหม่จากจินตนาการโดยเลียนแบบและดัดแปลงมาจากสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น ท่าทางจากสัตว์ ท่าทางจากธรรมชาติและวิถีชีวิตของคนอีสานเมื่อท่านได้มาเป็นอาจารย์สอนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ดท่านจึงได้รวบรวมท่าฟ้อนไว้เป็นแบบแผนจากท่าฟ้อนอีสานที่มักจะมีท่าทางที่มีความเป็นอิสระสูงไม่ว่าจะเป็นระดับมือ การก้าวเท้า การถ่ายน้ำหนักตัว การเอียงศีรษะ การใช้มือ การเคลื่อนไหวต่างๆ เหล่านี้ มาจัดให้เป็นระเบียบในรูปแบบของการฟ้อน

อัตลักษณ์ความเป็นอีสาน

การบัญญัติคำนิยามการฟ้อนอีสานของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ เป็นการบัญญัติขึ้นมาจากรากฐานเดิมในการฟ้อนของหมอลำ และลักษณะบุคลิกท่าทางในวิถีพื้นบ้านของคนอีสานที่สะท้อนออกมาในบริบทต่างๆ เช่น การแสดงในมหรสพ การแสดงในงานบุญประเพณีต่างๆ และการละเล่นจะมีคำนำหน้าชุด การแสดงนั้นๆ โดยมีชื่อเรียกอยู่ 2 คำ คือ “เซิ้ง และ ฟ้อน” โดยการปฏิบัติท่าทางดังกล่าวมีลักษณะท่าทางที่แตกต่างกัน ดังนี้ เมื่อคนอีสานจะฟ้อนประกอบการเซิ้ง อาทิ เซิ้งบั้งไฟ เซิ้งนางแมว เซิ้งนางตั้ง เป็นต้น จะไม่นิยมเรียกว่า “ฟ้อน” แต่จะนิยมเรียกการแสดงดังกล่าวว่า “เซิ้ง” ซึ่งมีความหมายที่แฝงอยู่สองอย่าง คือ การร้องหรือการจ่ายกาพย์กลอน

และการพอนประกอบภาพลักษณ์นั้นจะเรียกรวมกันว่า “แข็ง” ส่วนคำว่า “พอน” คือ การปฏิบัติท่าทางที่ปรากฏในการแสดงหมอลำประเภทต่างๆ และหมายถึงการแสดงที่เป็น ระเบ่า รำ พอน หรือ แข็งของการแสดงภาคอีสาน

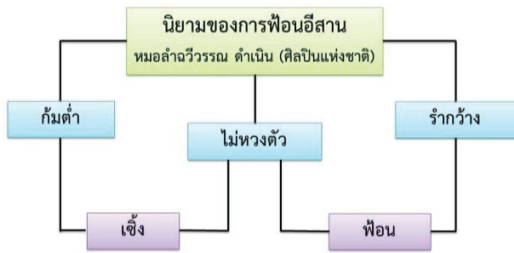
อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง นาฏยลักษณะการพอนอีสานของ ฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ จากการศึกษาค้นคว้าตามความมุ่งหมาย ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่เป็นประเด็นหลักนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

ท่าพอนที่โดดเด่นของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ ศิลปินแห่งชาติ มีต้นเค้ามาจากภูมิปัญญาของศิลปินหมอลำชั้นครูของภาคอีสานหลายท่านซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากกลุ่มวัฒนธรรมการพอนของหมอลำที่เป็นกลุ่มวัฒนธรรมที่ใหญ่ที่สุดของภาคอีสาน โดยไม่ได้มีการผสมผสานกับการรำแบบนาฏยศิลป์ไทย จึงถือได้ว่าศิลปะการพอนของศิลปินหมอลำเป็นพื้นฐานอันสำคัญที่สามารถแสดงให้เห็นถึงสุนทรียะด้านความงามแบบพื้นเมืองอีสาน และลักษณะเฉพาะของการพอนอีสานที่แท้จริง นาฏยลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของการพอนอีสานที่มีรากฐานมาจากโครงสร้างท่าพอนของหมอลำ และท่าทางพื้นฐานของคนอีสานที่แสดงออกในวิถีชีวิตประเพณี และการละเล่นในชีวิตประจำวันมาผสมผสานกัน

ด้านความรู้พบว่า การพอนของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ ท่าพอนมีความเรียบร้อยนุ่มนวลแต่เคลื่อนไหวด้วยพลังที่แฝงไว้ภายในแสดงถึงเพศของสตรีอีสานได้อย่างเด่นชัด หมอลำฉวีวรรณเป็นผู้มีลีลาท่าทางการพอนอีสานที่เรียกว่า

“พอนแบบนางเอก” ซึ่งเกิดจากการได้ศึกษาเรียนรู้ท่าทางการพอนจากบรมครูหมอลำที่มีชื่อเสียงโด่งดังของภาคอีสานแล้วนำความรู้ที่ได้มาฝึกฝนทำให้เกิดความชำนาญจนพัฒนามาเป็นความสามารถเฉพาะตัว ท่าพอนที่แสดงให้เห็นถึงความชำนาญซึ่งเรียกได้ว่ามีทักษะสูงในการเคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่างๆ อาทิ ศีรษะ แขน มือ ไหล่ ลำตัว และเท้า ที่มีการจัดวางท่าทางใหม่มีความสัมพันธ์และสมดุลกันอย่างลงตัวและเหมาะสมเป็นความงามที่สะท้อนถึงสุนทรียะแบบพื้นเมืองอีสานอย่างแท้จริง นอกจากนี้คำนิยามของการพอนอีสาน คือ “ก้มต่ำ” จะใช้ในการแสดงประเภทลำแข็ง หรือพอนแข็ง เนื่องจากการแข็งของคนอีสานจะปรากฏท่าพอนที่มีการก้มต่ำมากกว่าการพอนที่วาดมือกว้าง ถ้าจะให้เกิดความสวยงาม ผู้พอนแข็งจะต้องใช้ท่าทางที่มีลักษณะการก้มที่มากเป็นพิเศษ ส่วน “รำกว้าง” จะใช้ในลักษณะลีลาท่าทางการพอนเพื่อให้เกิดความสวยงามผู้พอนจะต้องวาดมือให้กว้างออกห่างจากลำตัว “ไม่หวงดัว” คือ การปลดปล่อยร่างกายในการเคลื่อนไหว สรีระร่างกายส่วนต่างๆ อย่างเต็มตัวหรือเรียกว่า “รำให้สุดตัว” จะใช้ประกอบการแสดงทั้ง 2 ประเภท คือ การแข็งและพอน ยังนับได้ว่าคำนิยามนี้เป็น หัวใจสำคัญของการพอนอีสานซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิรัตน์ ภูแก้ว (2550, หน้า 137) ได้กล่าวไว้ว่า ท่าพอนของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ เป็นท่าพอนที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากหมอลำชั้นครูหลายๆ ท่าน เช่น หมอลำเคนดาเหลา หมอลำคำปุ่น ฟุ้งสุข หมอลำชาติ ตู๊แตก เป็นต้น ซึ่งกล่าวได้ว่าท่าพอนของหมอลำฉวีวรรณเป็นศูนย์รวมของท่าพอนหมอลำชั้นครูเลยก็ว่าได้

ภาพประกอบ 6 แผนผังการนำคำนิยามไปใช้ประกอบการแสดงทางด้านนาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสาน
ที่มา: สุวิวัฒน์ แจ่มใส, 2565

แนวทางในการนำเอาคำนิยามของการฟ้อนอีสานของหมอลำฉวีวรรณ พันธุ ไปใช้ประกอบการแสดงทางด้านนาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสานในการเซ็งและการฟ้อนสามารถสรุปได้ ดังนี้ “ก้มต่ำ” จะปรากฏในการแสดงประเภทลำเซ็งหรือฟ้อนเซ็ง เนื่องจากการเซ็งของคนอีสานจะปรากฏท่าฟ้อนที่มีการก้มต่ำมากกว่าการฟ้อนที่วาดมือกว้าง ถ้าจะให้เกิดความสวยงามผู้ฟ้อนเซ็งจะต้องใช้ท่าทางที่มีลักษณะก้มมากเป็นพิเศษ “รำกว้าง” จะอยู่ในลักษณะลีลาท่าทางของการฟ้อน

เพื่อให้เกิดความสวยงามผู้ฟ้อนจะต้องวาดมือให้กว้างออกจากลำตัว “ไม่หวงตัว” คือที่อาศัยเอกลักษณ์หรือลักษณะเด่น โดยการประยุกต์จากจารีตเดิม คือ การสร้างอัตลักษณ์ของการฟ้อนอีสานจากโครงสร้างท่าฟ้อนของหมอลำหรือท่าทางการแสดงของคนอีสานมาผสมผสานกัน เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นหลักของการฟ้อนอีสานที่เป็นนาฏยจารีตดั้งเดิม

เป็นการเคลื่อนไหวสรีระร่างกายส่วนต่าง ๆ ประกอบท่าทางการเซ็งและฟ้อนออกไปอย่างเต็มตัวหรือมากเป็นพิเศษซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดนาฏยประดิษฐ์ของสุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2543, หน้า 211-219) ได้กล่าวว่า เป็นรูปแบบการคิด

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการนำเอาผลการวิจัยมาปรับทำในเชิงปฏิบัติในรูปแบบสื่อที่สามารถปฏิบัติให้ดูและสามารถปฏิบัติตามได้ ซึ่งจะเป็นคุณประโยชน์ต่อนาฏยศิลป์พื้นเมืองอีสานในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ. (2532). *ศิลปะการฟ้อนภาคอีสาน*. สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ยุทธศิลป์ จุฬารัตน. (2539). *การฟ้อนอีสาน* [วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

ราชันย์ เจริญแก่นทราย. (2554). *กลวิธีการลำกลอน หมอลำฉวีวรรณ พันธุ* [วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2543). *นาฏยศิลป์ปริทรรศน์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ภาคศึกษานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏยศิลป์ปริทรรศน์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิทธิรัตน์ ภูแก้ว. (2550). *การฟ้อนเกี่ยวของหมอลำกลอนवादอุปราชธานี* [งานวิจัยศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์ บทความ หรือ บทความวิจัย วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Instructions for the Authors)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องเป็นงานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ที่ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสัน ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบอักษร browallia New ขนาด 16 ตัวอักษรย่อหน้า

3. **จำนวนหน้า** บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 15 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหาบทความ และบทความวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่ คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2. **ชื่อผู้พิมพ์และที่อยู่** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้พิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

3. **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจ โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 500 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญหรือคำหลัก (Keyword) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

6. วิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งื่อนำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. ผลการศึกษา (Results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8. วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือทั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

9. ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น แยกออกจากเนื้อเรื่องโดยเรียงลำดับให้สอดคล้องกับคำอธิบายในเนื้อเรื่อง และต้องมีคำอธิบายสั้น ๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้น ๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย และความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

11. เอกสารอ้างอิง (References) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ถ้ายังไม่ได้ถูกตีพิมพ์ต้องระบุว่า รอการตีพิมพ์ (in press)

11.1 การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงให้เขียนตามรูปแบบ “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)

1. หนังสือ (ในรูปแบบรูปเล่ม)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). *ชื่อเรื่อง*(พิมพ์ครั้งที่). สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

วิธาน ฐานะวุฑฒ์. (2547). *หัวใจใหม่-ชีวิตใหม่*. ปิติศึกษา.

2. บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อ-สกุล. (ปี พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, เลขของปีที่ (เลขของฉบับที่), เลขหน้า. /<https://doi.org/เลขdoi>

ตัวอย่าง :

มานะ สินธุวงษานนท์. (2549). ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารครุศาสตร์*, 18(2), 115-116.

3. รายงานการประชุมเชิงวิชาการ (Proceeding)

ชื่อ-สกุล. (ปี). ชื่อบทความ. ในชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.), ชื่อหัวข้อการประชุม. *ชื่อการประชุม* (น. เลขหน้า).
ฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง :

พัชราภา ตันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. *การประชุมวิชาการและเผยแพร่ ผลงานวิจัยระดับชาติ* (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

4. หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ชื่อ-สกุล. (ปี, /วัน/เดือน). ชื่อคอลัมน์. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

พงษ์พรรณ บุญเลิศ. (2561, 15 สิงหาคม). เติลนิวัสว่าไรดี: 'สื่อพิพิธภัณฑ' เชื่อม ยุคสมัย เข้าถึงด้วย 'มิติใหม่' อินเทอร์เน็ต. *เติลนิวัส*, 4.

5. หนังสือ (ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์)

ชื่อ-สกุล. (ปีพิมพ์). *ชื่อเรื่อง* (พิมพ์ครั้งที่). URL

ตัวอย่าง :

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3-5 ปี*. http://drive.google.com/file/d/1HiTwiRh1Er73h_VYIMh1cYWzQiaNI_Vc/view

6. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง [ชื่อระดับการศึกษา, ชื่อมหาวิทยาลัย]. องค์การหรือมหาวิทยาลัยที่เผยแพร่. ภาควิชา หรือ คณะ. (2560). การศึกษาการปฏิบัติบทบาทผู้นำการพยาบาลทางคลินิกของพยาบาลวิชาชีพ หอผู้ป่วยวิกฤต โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

Reference are written in “Publication Manual of the American Psychological Association” (7th Edition)

1. Book

Mertens, D.M. (2014). *Research and evaluation in education and psychology: Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods* (4th ed.). SAGE.

2. Academic Journal

Herbst-Damm, K.L., & Kulik, J.A. (2005). Volunteer support, marital status, and the survival times of terminally ill patients. *Health Psychology, 24*, 225-229. <https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>

3. Conference Proceeding

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

4. Newspaper / Online Newspaper

Brody, J.E. (2007, December 11). Mental reserves keep brain agile. *The New York Times*. <http://www.nytimes.com>

5. E-book

Dahlberg, G., & Moss, P. (2005). *Ethics and politics in early childhood education*. <https://epdf.tips/ethics-and-politics-in-early-childhoodeducation-contesting-early-childhood.html>

6. Thesis/Dissertation

Earnhart, C.L. (2018). *Evaluating an on-line education module for autism screening in pediatric primary care in Arizona* [Doctoral dissertation, University of Arizona]. ProQuest Nursing & Allied Health Database.